

9 Dic : Hæc dicit Dominus Deus : Ergo ne prosperabitur ? nonne radices ejus evellet, & fructus ejus distringet, & siccabit omnes palmites germinis ejus, & arefcent : & non in brachio grandi, neque in populo multo, ut evellet eam radicitus ?

10 Ecce plantata est : ergone prosperabitur ? nonne cum tetigerit eam ventus urens siccabitur, & in areis germinis sui arefcent ?

11 Et factum est verbum Domini ad me, dicens :

12 Dic ad domum exasperantem : Nescitis quid ista significant ? Dic : ecce venit rex Babylonis in Jerusalem : & assumet regem, & principes ejus, & adducet eos ad semetipsum in Babylonem.

13 Et tollet de semine regni, ferietque cum eo foedus : & ab eo accipiet iuramentum, sed & fortes terræ tollet.

14 Ut sit regnum humile, & non elevetur, sed custodiat pactum ejus, & servet illud.

15 Qui recedens ab eo misit nuntios ad Ægyptum, ut daret sibi equos, & populum multum. Numquid prosperabitur, vel consequetur salutem qui fecit hæc ? & qui dissolvit pactum, numquid effugiet ?

16 Vivo ego, dicit Dominus Deus : quoniam in loco regis, qui constituit eum regem, cujus fecit irritum iuramentum & solvit pactum, quod habebat cum eo, in medio Babylonis morietur.

17 Et non in exercitu grandi, neque in populo multo faciet contra eum Pharaon prælium : in iactu aggeris & in extructione vallorum, ut interficiat animas multas.

18 Spreverat enim iuramentum ut solveret foelus, & ecce dedit manum suam : & cum omnia hæc fecerit, non effugiet.

19 Propterea hæc dicit Dominus Deus : Vivo ego, quoniam iuramentum quod sprevit, & foedus quod prævaricatus est, ponam in caput ejus.

† Supra 22. 13. & comprehendetur in sagena mea : & adducam eum in Babylonem, & judicabo eum ibi, in prævaricatione qua despexit me.

21 Et omnes profugij ejus cum universo agmine suo, gladio cadent : residui autem in omnem ventum dispergentur : & scietis quia ego Dominus locutus sum.

22 Hæc dicit Dominus Deus : & sumam ego de medulla cedri sublimis, & ponam : de vertice ramorum ejus tenerum distringam, & plantabo super montem excelsum, & eminentem.

23 In monte sublimi Israel plantabo illud, & erumpet in germen, & faciet fructum, & erit in cedrum magnam : & habitabunt sub ea omnes volucres, & universum volatile sub umbra frondium ejus nidificabit.

24 Et scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum sublime, & exaltavi lignum humile : & si cavi lignum viride, & frondere feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum, & feci.

C A P V T X V I I I

Rejeda Iudæorum parabola, dicit quod filius non portabit iniquitatem patris, non contra, sed quisque suam ipse portabit : quod si impius penitentiam

agat, salvabitur : iustus vero, si suam deserat justitiam, damnabitur : hortatur ergo Dominus ad penitentiam & cordis innovationem.

1 Et factum est sermo Domini ad me, edicens :

2 Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra Israel, dicentes : † Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obtupescunt ?

† Ier. 31. 29.

3 Vivo ego, dicit Dominus Deus, si erit ultra vobis parabola hæc in proverbium in Israel.

4 Ecce omnes animæ, meæ sunt : ut anima patris, ita & anima filii mea est, anima quæ peccaverit, ipsa morietur.

5 Et vir si fuerit iustus, & fecerit iudicium & justitiam.

6 In montibus non comederit, & oculos suos non levaverit ad idola domus Israel : & uxorem proximi sui non violaverit, & ad mulierem menstruam non accesserit :

7 Et hominem non contristaverit : pignus debitori reddiderit, per vim nihil rapuerit : † panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit vestimento.

† Isai. 58. 7. Math. 25. 35.

8 Ad usuram non commodaverit, & amplius non acceperit : ab iniquitate averterit manum suam, & iudicium verum fecerit inter virum & virum :

9 In præceptis meis ambulaverit, & iudicia mea custodierit ut faciat veritatem : hic iustus est, vita vivet, ait Dominus Deus.

10 Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem, & fecerit unum de istis :

11 Et hæc quidem omnia non facientem, sed in montibus comedentem, & uxorem proximi sui polluentem.

12 Egenum & pauperem contristantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, & ad idola levantem oculos suos, abominationem facientem :

13 Ad usuram dantem, & amplius accipientem : numquid vivet ? non vivet : cum universa hæc detestanda fecerit, morte morietur, sanguis ejus in ipso erit.

14 Quod si genuerit filium, qui videns omnia peccata patris sui quæ fecit, timebit, & non fecerit simile eis :

15 Super montes non comederit, & oculos suos non levaverit ad idola domus Israel, & uxorem proximi sui non violaverit :

16 Et virum non contristaverit, pignus non retinuerit, & rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit vestimento :

17 A pauperis injuria averterit manum suam, usuram & superabundantiam non acceperit : iudicia mea fecerit, in præceptis meis ambulaverit : hic non morietur in iniquitate patris sui, sed vita vivet.

18 Pater ejus quia calumniatus est, & vim fecit fratri, & mali operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniquitate sua.

19 Et dicitis : Quare non portavit filius iniquitatem patris ? Videlicet, quia filius iudicium & justitiam operatus est, omnia præcepta mea custodivit, & fecit illa, vivet vita.

20 † Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur : filius non portabit iniquitatem patris, &

† Deut. 24. 16.

4. Reg. & pater non portabit iniquitatem filij: iustitia iusti super eum erit, & impletas impij erit super eum.
 2. Par. 25. 4. Si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam: vita vivet, & non morietur.

† Psal. 29. 4. Infrā 33. II. Numquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non ut convertatur à viliis suis & vivat?

24 Si autem averterit se iustus à iustitia sua & fecerit iniquitatem secundum omnes abominationes, quas operari solet impius, numquid vivet? omnes iustitiæ ejus quas fecerat, non recordabuntur: in prævaricatione, qua prævaricatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur.

25 Et dixistis; Non est æqua via Domini. Audite ergo domus Israel: Numquid via mea non est æqua, & non magis viæ vestræ pravæ sunt?

26 Cum enim averterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in eis: in iniustitia, quam operatus est, morietur.

27 Et cum averterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiam: ipse animam suam vivificabit.

28 Considerans enim, & averrens se ab omnibus iniquitatibus suis, quas operatus est, vita vivet: & non morietur.

29 Et dicunt filij Israel: Non est æqua via Domini. Numquid viæ meæ non sunt æquæ, domus Israel, & nō magis viæ vestræ pravæ?

30 Idcirco unumquemque juxta vias suas iudicabo domus Israel, ait Dominus Deus.

† Mat. 3. 2. Convertimini, & agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris: & non erit vobis in ruinam iniquitas.

31 Projicite à vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum: & quare moriemini domus Israel?

† Supra 23. Infrā 33. II. Quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, revertimini, & vivite.

C A P V T X I X.

Parabola leonæ & leunculorum designat capivitatem regum loachaz & ioachim: item præteritam civitatis Ierusalem felicitatem describit, presentemque calamitatem, sub parabola vineæ.

1 ET tu assume planctum super principes Israel.

2 Et dices: Quare mater tua leona inter leones cubavit, in medio leunculorum enutrivit carulos suos?

3 Et eduxit unum de leunculis suis, & leo factus est: & didicit capere prædam, hominemque comedere.

4 Et audierunt de eo gentes, & non absque vulneribus suis ceperunt eum: & adduxerunt eum in catenis in terram Aegypti.

5 Quæ cum vidisset quoniam infirmata est, & perit expectatio ejus: tulit unum de leunculis suis, leonem constituit eum.

6 Qui incedebat inter leones, & factus est leo: & didicit prædam capere, & homines devorare.

7 Didicit viduas facere, & civitates eorum in desertum adducere: & desolata est terra, & plenitudo ejus, à voce rugitus illius.

8 Et convenerunt adversus eum gentes undique de provincijs, & expanderunt super eum rete suum, in vulneribus eorum captus est.

9 Et miserunt eum in caveam, in catenis adduxerunt eum ad regem Babylonis: miseruntque eum in carcerem, ne audiretur vox ejus ultra super montes Israel.

10 Mater tua quasi vinea in sanguine mo super aquam plantata est: fructus ejus, & frondes ejus creverunt ex aquis multis.

11 Et factæ sunt ei virgæ solidæ in sceptrum dominantium, & exaltata est statura ejus inter frondes: & vidit altitudinem suam in multitudine palmarum superum.

12 Et evulsa est in ira, in terramque projecta, & ventus urens siccavit fructum ejus: marcuerunt, & arefactæ sunt virgæ coboris ejus: ignis comedit eam.

13 Et nunc transplantata est in desertum, in terra invia & sitienti.

14 Et egressus est ignis de virga ramorum ejus, qui fructum ejus comedit: & non fuit in ea virga fortis, sceptrum dominantium. Planctus est, & erit in planctum.

C A P V T X X.

Dominus negotia filijs Israel responsurum, quia & in Aegypto & in deserto & in terra promissionis prævaricati sunt ipsius mandata, & idola coluerunt, quibus sæpe comminatus est mala, sed pepercit ne nomen ejus blasphemaretur inter gentes: nunc autem post hæc omnia dicit se eos revocaturum ad terram suam, in qua sibi servient: jubet etiam prophetare contra saltum meridianum.

1 ET factum est in anno septimo, in quinto, in decima mensis: venerunt viri de senioribus Israel, ut interrogarent Dominum, & sederunt coram me.

2 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

3 Fili hominis loquere senioribus Israel, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Numquid ad interrogandum me vos venistis? vivo ego quia non respondebo vobis, ait Dominus Deus.

4 Si judicas eos, si judicas filii hominis, abominationes patrum eorum ostende eis.

5 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: In die qua elegi Israel, & levavi manum meam pro stirpe domus Jacob, & apparui eis in terra Aegypti, & levavi manum meam pro eis, dicens: Ego Dominus Deus vestester:

6 In die illa levavi manum meam pro eis, ut educerem eos de terra Aegypti, in terram, quam provideram eis, fluentem lacte & melle: quæ est egregia inter omnes terras.

7 Et dixi ad eos: Unusquisque offensiones oculorum suorum abiciat, & in idolis Aegypti nolite pollui: ego Dominus Deus vestester.

8 Et irritaverunt me, nolueruntque me audire: unusquisque abominationes oculorum suorum non projecit, nec idola Aegypti reliquerunt: & dixi ut effunderem indignationem meam super eos, & implem iram meam in eis, in medio terræ Aegypti.

9 Et feci propter nomen meum; ut non violaretur coram gentibus, in quarum medio erant, & inter quas apparui eis ut edocerem eos de terra Ægypti.

10 Ejeci ergo eos de terra Ægypti, & reduxi eos in desertum.

11 Et dedi eis præcepta mea, & judicia mea ostendi eis, quæ faciès homo, viver in eis.

12 Insuper & sabbata mea dedi eis, ut

essent signum inter me & eos: & scirent

quia ego Dominus sanctificans eos.

13 Et irritaverunt me domus Israel in de-

serto, in præceptis meis non ambulave-

runt, & judicia mea projecerunt, quæ fa-

ciens homo viver in eis: & sabbata mea vio-

laverunt vehementer: dixi ergo ut effunde-

rem furorem meum super eos in deserto, & consumerem eos.

14 Et feci propter nomen meum ne violaretur coram gentibus, de quibus ejeci eos in conspectu earum.

15 Ego igitur levavi manum meam super eos in deserto, ne inducerem eos in terram, quam dedi eis, fluentem lacte & melle, præcipuam terrarum omnium:

16 Quia judicia mea projecerunt, & in præceptis meis non ambulaverunt, & sabbata mea violaverunt: post idola enim cor eorum gradiebatur.

17 Et pepercit oculus meus super eos ut non interficerem eos: nec consumpsi eos in deserto.

18 Dixi autem ad filios eorum in solitudine: in præceptis patrum vestrorum nolite incedere, nec judicia eorum custodiat, nec in idolis eorum polluamini.

19 Ego Dominus Deus vester, in præceptis meis ambulate, judicia mea custodite, & facite ea:

20 Et sabbata mea sanctificate, ut sint signum inter me & vos, & sciatis quia ego sum Dominus Deus vester.

21 Exacerbaverunt me filii: in præceptis meis non ambulaverunt, & judicia mea non custodierunt ut facerent ea: quæ cum fecerit homo, viver in eis: & sabbata mea violaverunt: & comminatus sum ut effunderem furorem meum super eos, & implem iram meam in eis in deserto.

22 Averti autem manum meam, & feci propter nomen meum, ut non violaretur coram gentibus, de quibus ejeci eos in oculis earum.

23 Iterum levavi manum meam in eos in solitudine, ut dispergerem illos in nationes, & ventilarem in terras:

24 Eo quod judicia mea non fecissent, & præcepta mea reprobasent, & sabbata mea violassent, & post idola patrum suorum fuissent oculi eorum.

25 Ergo & ego dedi eis præcepta non bona, & judicia in quibus non vivent.

26 Et pollui eos in muneribus suis, cum offerrent omne quod aperit vulvam, propter delicta sua: & scient quia ego Dominus.

27 Quamobrem loquere ad domum Israel, filii hominis: & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc & in hoc blasphemaverunt me patres vestri, cum spre-

ssent me contemnentes:

28 Et induxissent eos in terram, super

quam levavi manum meam ut darem eis: viderunt omnem collem excelsum, & omne lignum nemorosum, & immolaverunt ibi victimas suas: & dederunt ibi irritationem oblationis suæ, & posuerunt ibi odorem suavitatis suæ, & libaverunt libationes suas.

29 Et dixi ad eos: Quod est excelsum, ad quod vos ingredimini? & vocatum est nomen ejus excelsum usque ad hanc diem.

30 Propterea dic ad domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Certe in via patrum vestrorum vos polluimini, & post offendicula eorum vos fornicamini:

31 Et in oblatione donorum vestrorum, cum traducitis filios vestros per ignem, vos polluimini in omnibus idolis vestris usque hodie: & ego respondebo vobis domus Israel? Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non respondebo vobis.

32 Neque cogitatio mentis vestræ fiet, dicentium: Erimus sicut gentes, & sicut cognationes terræ, ut colamus ligna & lapides.

33 Vivo ego, dicit Dominus Deus quoniam in manu forti, & in brachio extento, & in furore effuso regnabo super vos.

34 Et educam vos de populis: & congregabo vos de terris, in quibus dispersi estis, in manu valida, & in brachio extento, & in furore effuso regnabo super vos.

35 Et adducam vos in desertum populorū, & judicabo vobiscum ibi facie ad faciem.

36 Sicut iudicio contendi adversum patres vestros in deserto terræ Ægypti, sic iudicabo vos, dicit Dominus Deus.

37 Et subiciam vos scepro meo, & inducam vos in vinculis scederis.

38 Et eligam de vobis transgressores, & impios, & de terra incolatus eorum educam eos, & in terram Israel non ingredientur: & scietis quia ego Dominus.

39 Et vos domus Israel: hæc dicit Dominus Deus: Singuli post idola vestra ambulate, & servite eis. Quod si & in hoc non audieritis me: & nomen meum sanctum pollueritis ultra in muneribus vestris, & in idolis vestris:

40 In monte sancto meo, in monte excelso Israel, ait Dominus Deus, ibi serviet mihi omnis domus Israel: omnes, inquam, in terra, in qua placebunt mihi. & ibi quæram primitias vestras, & initium decimarum vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris.

41 In odorem suavitatis suscipiam vos, cum eduxero vos de populis, & congregavero vos de terris in quas dispersi estis, & sanctificabor in vobis in oculis nationum.

42 Et scietis quia ego Dominus, cum induxero vos ad terram Israel, in terram, pro qua levavi manum meam, ut darem eam patribus vestris.

43 Et recordabimini ibi viarum vestrarum, & omnium scelerum vestrorum, quibus polluti estis in eis: & displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis vestris, quas fecistis.

44 Et scietis quia ego Dominus, cum benefecero vobis propter nomen meum, & non secundum vias vestras malas, neque secundum

secundum scelera vestra pessima domus Israël, ait Dominus Deus.

45 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

46 Fili hominis, pone faciem tuam contra viam Austri, & stilla ad Africum, & propheta ad salum agri meridiani.

47 Et dices salui meridiano: Audi verbum Domini: hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego succendam in te ignem, & comburam in te omne lignum viride, & omne lignum aridum: non exstinguetur flamma succensionis: & comburetur in ea omnis facies ab Austro usque ad aquilonem.

48 Et videbit universa caro, quia ego Dominus succendi eam, nec exstinguetur.

49 Et dixi: A a a, Domine Deus: ipsi dicunt de me: Numquid non per parabolas loquitur iste.

C A P V T XXI.

Vaticinatur horrendum ac multiplicem gladium venturum super Ierusalem, & super filios Ammon, & rege Babylonis: qui tandem etiam in terra sua iudicandus est, penitusque dissipandus.

1 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam ad Ierusalem, & stilla ad sanctuaria, & propheta contra humum Israël.

3 Et dices terræ Israël: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, & efficiam gladium meum de vagina sua, & occidam in te justum & impium.

4 Pro eo autem quod occidi in te justum & impium, idcirco egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab Austro usque ad Aquilonem:

5 Visciat omnis caro quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem.

6 Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum, & in amaritudinibus ingemisce coram eis.

7 Cumque dixerunt ad te: Quare tu gemis? dices: Pro auditu: quia venit, & rabescet omne cor, & dissolventur universæ manus, & infirmabitur omnis spiritus, & per cuncta genua fluent aquæ: ecce venit, & fiet, ait Dominus Deus.

8 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

9 Fili hominis propheta, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Loquere: Gladius, gladius exacutus est, & limatus.

10 Ut cadat victimas exacutus est: ut splendeat, limatus est: qui movet sceptrum filii mei, succidisti omne lignum,

11 Et dedi eum ad levigandum, ut teneatur manu: iste exacutus est gladius & iste limatus est, ut sit in manu interficientis.

12 Clama, & ulula fili hominis, quia hic factus est in populo meo, hic in cunctis ducibus Israël qui fugerunt: gladio traditi sunt cum populo meo, idcirco plaudere super femur,

13 Quia probatus est: & hoc, cum sceptrum subverterit, & non erit, dicit Dominus Deus.

14 Tu ergo fili hominis propheta, & percutere manu ad manum, & duplicetur gladius: ac triplicetur gladius interfecto-

rum: hic est gladius occisionis magnæ, qui obstupescere eos facit,

15 Et corde tabescere, & multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti, & limati ad fulgendum, amicti ad eandem

16 Exacuere, vade ad dexteram, sive ad sinistram, quocumque faciei tuæ est appetitus.

17 Quia & ego plaudam manu ad manum, & implebo indignationem meam, ego Dominus locutus sum.

18 Et factus est sermo Domini ad me, dicens,

19 Et tu fili hominis pone tibi duas vias ut veniat gladius regis Babylonis: de terra una egredientur ambæ: & manu capiet conjecturam, in capite viæ civitatis coniciet.

20 Viam pones ut veniat gladius ad Rabbath filiorum Ammon, & ad Iudam in Ierusalem munitissimam.

21 Stetit enim rex Babylonis in bivio, in capite duarum viarum, divinationem querens, commiscens sagittas: interrogavit idola, exta consuluit.

22 Ad dexteram ejus facta est divinatio super Ierusalem, ut ponat arietes, ut aperiat os in cæde, ut elevet vocem in ululam, ut ponat arietes contra portas, ut comporet aggerem, ut adficiet munitiones.

23 Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum, & sabbatorum otium imitans: ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum.

24 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestræ, & revelastis prævaricationes vestras, & apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris: pro eo inquam, quod recordati estis, manu capiementi.

25 Tu autem profane, impie dux Israël, cujus venit dies in tempore iniquitatis præfixa:

26 Hæc dicit Dominus Deus: Aufer cidarim, tolle coronam: nonne hæc est, quæ humilem sublevavit, & sublinem humiliavit?

27 Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam: & hoc non factum est, donec veniret cujus est iudicium, & tradam ei.

28 Et tu fili hominis propheta, & dic: Hæc dicit Dominus Deus ad filios Ammon, & ad opprobrium eorum, & dices: Mucro, mucro, evagina te ad occidendum, limata te ut interficias, & fulgeas,

29 Cum tibi viderentur vana, & divina- rentur mendacia: ut dareris super colla vulneratorum impiorum, quorum venit dies in tempore iniquitatis præfixa.

30 Revertere ad vaginam tuam, in loco in quo creatus es in terra nativitatis tuæ iudicabo te.

31 Et effundam super te indignationem meam: in igne furoris mei sufflabo in te, daboque te in manus hominum insipientium & fabricantium interitum.

32 Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terræ, oblivioni traderis, quia ego Dominus locutus sum.

C A P V T XXII.

Paria narrat scelera Ierosolymis perpetrata, propter quæ dicitur se super eos effusurum indignationem suam.

suam : narratque scelera sacerdotum , principum , pseudoprophetarum , ac populi terri , ut nullus inveniret qui pro revertendo furore Domini se opponeret.

1 Et factum est verbum Domini ad me , dicens :

2 Et tu fili hominis nonne iudicas , nonne iudicas civitatem sanguinum ?

3 Et ostendes ei omnes abominationes suas , & dices : hæc dicit Dominus Deus : Civitas effundens sanguinem in medio sui , ut veniat tempus ejus : & quæ fecit idola contra semetipsam , ut pollueretur.

4 In sanguine tuo , qui à te effusus est , deliquisti : & in idolis tuis , quæ fecisti polluta es : & appropinquare fecisti dies tuos , & adduxisti tempus annorum tuorum : propterea dedi te opprobrium gentibus , & irrisiōnem universis terris.

5 Quæ juxta sunt , & quæ procul à te , triumphabunt de te : sordida nobilis , grandis interitu.

6 Ecce principes Israël singuli in brachio suo fuerunt in te , ad effundendum sanguinem.

7 Patrem & matrem contumeliis affecerunt in te , advenam calumniati sunt in medio tui , pupillum & viduam contristaverunt apud te :

8 Sanctuaria mea spreverunt , & sabbata mea polluit.

9 Vni detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem , & super montes comederunt in te , scelus operati sunt in medio tui.

10 Verecundiora patris discooperuerunt in te , immundiciam menstruata humiliaverunt in te :

11 † Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominationem , & focerunt suam polluit nefarie , frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te.

12 Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem : usuram & superabundantiam accepisti , & avare proximos tuos calumniabaris : meique oblita es : ait Dominus Deus.

13 Ecce complosi manus meas super avaritiam tuam , quam fecisti : & super sanguinem , qui effusus est in medio tui.

14 Numquid sustinebit cor tuum , aut prævalebunt manus tuæ , in diebus quos ego faciam tibi ? ego Dominus locutus sum , & faciam.

15 Et dispergam te in nationes , & ventilabo te in terra , & deficere faciam immunditiam tuam à te.

16 Et possidebo te in conspectu gentium : & scies quia ego Dominus.

17 Et factum est verbum Domini ad me : dicens :

18 Fili hominis , versa est mihi domus Israel in scoriam : omnes isti æs , & stannum , & ferrum , & plumbum in medio fornacis : scoria argenti facti sunt.

19 Propterea hæc dicit Dñs Deus : Eo quod versi estis omnes in scoriam : propterea ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem.

20 Congregatione argenti , & æris , & stanni , & ferri , & plumbi in medio fornacis : ut succendam in ea ignem ad conflandum , sic congregabo in furore meo , & in ira mea , & requiescam : & conflabo vos

21 Et congregabo vos , & succendam vos in igne furoris mei , & conflabimini in medio ejus.

22 Ut conflatur argentum in medio fornacis , sic eritis in medio ejus : & scietis quia ego Dominus , cum effuderim indignationem meam super vos.

23 Et factum est verbum Domini ad me , dicens :

24 Fili hominis , dic ei : Tu es terra imunda , & non compluta in die furoris.

25 Conjuratio prophetarum in medio ejus , sicut leo rugiens , rapiensque prædam , animas devoraverunt , opes & pretium acceperunt : viduas ejus multiplicaverunt in medio illius.

26 Sacerdotes ejus contempserunt legem meam , & polluerunt sanctuaria mea : inter sanctum & profanum non habuerunt distantiam : & inter pollutum & mundum non intellexerunt : & à sabbatis meis auerterunt oculos suos , & coinquinabar in medio eorum.

27 † Principes ejus in medio illius , quasi lupi rapientes prædam ad effundendum sanguinem , & ad perdendas animas , & avare ad sectanda lucra.

28 Prophetæ autem ejus liniebant eos absque temperamento , videntes vana , & divinantes eis mendacium , dicentes : Hæc dicit Dominus Deus , cum Dominus non sit locutus.

29 Populi terræ calumniabantur calumniam , & rapiebant violenter : egenum & pauperem affligebant : & advenam opprimebant calumnia absque judicio.

30 Et quasi vi de eis virum , qui interponeret sepem , & staret oppositus contra me pro terra , ne dissiparem eam : & non inveni.

31 Et effudi super eos indignationem meam , in igne iræ meæ consumpsi eos : viam eorum in caput eorum reddidi. ait Dominus Deus.

C A P V T XXIII.

Sub figura multiplicium stuprorum duarum metreticum Oolla & Ooliba ac punitiōis earum , ostendit Dominus variam idololatriam Samaria & Ierusalem , propter quam tradendi sunt in opprobrium Gentibus , quorum sunt idololatriam imitati.

1 Et factus est sermo Domini ad me , dicens :

2 Fili hominis : dux mulieres filiz matris unius fuerunt :

3 Et fornicatæ sunt in Ægypto , in adolescentia sua fornicatæ sunt : ibi subacta sunt ubera earum , & fractæ sunt maxillæ pubertatis earum.

4 Nomina autem earum , Oolla major , & Ooliba soror ejus minor : & habui eas , & pepererunt filios & filias. Porro earum nomina , Samaria Oolla , & Ierusalem Ooliba :

5 Fornicata est igitur super me Oolla , & insanivit in amatores suos , in Assyrios propinquantes.

6 Vestitos hyacintho , principes , & magistratus , juvenes cupidinis , universos equites , ascensores equorum.

7 Et dedit fornicationes suas super eos electos , filios Assyriorum universos : & in omnibus in quos insanivit , in immunditiis eorum polluta est.

8 Insupes

† Mic.
3. 12.
Soph. 3.

† Jer.
5. 7.

8 Insupet & fornicationes suas, quas habuerat in Ægypto, non reliquit: nam & illi dormierunt cum ea in adolescentia ejus, & illi confregerunt ubera pubertatis ejus, & effuderunt fornicationem suam super eam.

9 Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum: in manus filiorum Assur, super quorum insanivit libidine.

† *Supr.* 10 † Ipsi discooperuerunt ignominiam ejus, filios & filias ejus tulerunt, & ipsam occiderunt gladio: & factæ sunt famosæ mulieres, & judicia perpetraverunt in ea.

11 Quod cum vidisset soror ejus Ooliba, plusquam illa insanivit libidine: & fornicationem suam super fornicationem sororis suæ.

12 Ad filios Assyriorum præbuit impudenter, ducibus & magistratibus, ad se venientibus, indutis veste varia, equitibus qui vectabantur equis, & adolescentibus forma cunctis egregia.

13 Et vidi quod polluta esset via una ambarum.

14 Et auxit fornicationes suas: cumque vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldaeorum expressas coloribus,

15 Et accinctos balteis renes, & tiaras tinctas in capitibus eorum, formam ducum omnium, similitudinem filiorum Babylonis, terræque Chaldaeorum, in qua orti sunt,

16 Insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum, & misit nuncios ad eos in Chaldaeam.

17 Cumque venissent ad eam filii Babylonis ad cubile mammarum, polluerunt eam stupris suis, & polluta est ab eis, & saturata est anima ejus ab illis.

18 Denudavit quoque fornicationes suas, & discooperuit ignominiam suam: & recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima mea à sorore ejus.

19 Multiplicavit enim fornicationes suas, recordans dies adolescentiæ suæ, quibus fornicata est in terra Ægypti.

20 Et insanivit libidine super concubitum eorum: quorum carnes sunt ut carnes asinorum: & sicut fluxus equorum, fluxus eorum.

21 Et visitasti scelus adolescentiæ tuæ, quando subacta sunt in Ægypto ubera tua, & confractæ sunt mammarum pubertatis tuæ.

22 Propterea Ooliba, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te, de quibus satiata est anima tua: & congregabo eos adversum te in circuitu;

23 Filios Babylonis, & universos Chaldaeos nobiles, tyrannosque & principes, omnes filios Assyriorum, juvenes forma egregia, duces & magistratus universos, principes principum, & nominatos ascensores equorum.

24 Et venient super te instructi curru & rota, multitudo populorum: & lorica, & clypeo, & galea armabuntur contra te undique: & dabo coram eis judicium, & judicabunt te iudiciis suis.

25 Et ponam zelum meum in te, quem exercent tecum in furore: nasum tuum, & aures tuas præcident: & quæ remanserint, gladio concident: ipsi filios tuos, & filias

tuas capient, & novissimum tuum devorabitur igni.

26 Et denudabunt te vestimentis tuis, & tollent vasa gloriæ tuæ.

27 Et requiescere faciam scelus tuum de te, & fornicationem tuam de terra Ægypti: nec levabis oculos tuos ad eos, & Ægypti non recordaberis amplius.

28 Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego tradam te in manus eorum, quos odisti: in manus, de quibus satiata est anima tua.

29 Et agent tecum in odio, & tollent omnes labores tuos, & dimittent te nudam, & ignominia plenam, & revelabitur ignominia fornicationum tuarum, scelus tuum, & fornicationes tuæ.

30 Fecerunt hæc tibi, quia fornicata es post gentes, inter quas polluta es in idolis earum.

31 In via sororis tuæ ambulasti, & dabo calicem ejus in manu tua.

32 Hæc dicit Dominus Deus: Calicem sororis tuæ bibes profundum & latum: eris in derisum, & in subsannationem, quæ est capacissima.

33 Ebrietate, & dolore repleberis: calice mœroris, & tristitiæ, calice sororis tuæ Samaritæ.

34 Et bibes illum, & epotabis usque ad fæces, & fragmenta ejus devorabis, & ubera tua lacerabis: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

35 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia oblita es mei: & projecisti me post corpus tuum, tu quoque porta scelus tuum, & fornicationes tuas.

36 Et ait Dominus ad me, dicens: Fili hominis numquid judicas Oollam, & Oolibam, & annuntias eis scelera earum?

37 Quia adulteratæ sunt, & sanguis in manibus earum, & cum idolis suis fornicatæ sunt: insuper & filios suos, quos genuerunt mihi, obrulerunt eis ad devorandum.

38 Sed & hoc fecerunt mihi: Polluerunt sanctuarium meum in die illa, & sabbata mea profanaverunt.

39 Cumque immolarent filios suos idolis suis, & ingrederentur sanctuarium meum in die illa ut polluerent illud: etiam hæc fecerunt in medio domus meæ.

40 Miserunt ad viros venientes de longe, ad quos nuntium miserant: itaque ecce venerunt quibus te lavasti, & circumlinisti stibio oculos tuos, & ornata es mundo muliebri,

41 Sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa ornata est ante te: thymiama meum, & unguentum meum posuisti super eam,

42 Et vox multitudinis exultantis erat in ea: & in viris, qui de multitudine hominum adducebantur, & veniebant de deserto, posuerunt armillas in manibus eorum, & coronas speciosas in capitibus eorum.

43 Et dixi ei, quæ attrita est in adulteriis: Nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam hæc.

44 Et ingressi sunt ad eam, quasi ad mulierem meretricem: sic ingrediebantur ad Oollam & Oolibam, mulieres nefarias.

45 Viri ergo iusti sunt: hi judicabunt eas iudicio.

judicio adulterarum, & judicio effundendum sanguinem: quia adulteræ sunt, & sanguis in manibus earum.

46 Hæc enim dicit Dominus Deus: Adduc ad eas multitudinem, & trade eas in tumultum, & in rapinam.

47 Et lapidentur lapidibus populorum, & confodiantur gladiis eorum: filios & filias eorum interficient, & domos earum igne succendent.

48 Et auferam scelus de terra: & discent omnes mulieres ne faciant secundum scelus earum.

49 Et dabunt scelus vestrum super vos, & peccata idolorum vestrorum portabitis: & sciens, quia ego Dominus Deus.

C A P V T XXIV.

Sub figura olla, electioribus carniū partibus ac ossibus plena: ignique admota, & sub figura mortis uxoris Ezechielis pro qua jussus est nullum facere luctum, significat Dominus domum Israel in exitum tradendam filiosque ejus trucidandos, nullo sequente luctu pro animi stupore.

1 Et factum est verbum Domini ad me, in anno nono: in mense decimo, decima die mensis, dicens:

2 Fili hominis scribe tibi nomen diei hujus, in qua confirmatus est rex Babylonis adversum Ierusalem hodie.

3 Et dices per proverbium ad domum irinatricem parabolam, & loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Pone ollam; pone, inquam, & mite in eam aquam.

4 Congere frusta ejus in eam, omnem partem bonam, femur & armum, electa & ossibus plena.

5 Pinguissimum pecus assume, compone quoque strues ossium sub ea: offerbuit coctio ejus, & discocta sunt ossa illius in medio ejus.

6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Væ civitati sanguinum, ollæ, cujus rubigo in ea est, & rubigo ejus non exivit de ea: per partes & per partes suas ejice eam, non cecidit super eam fors.

7 Sanguis enim ejus in medio ejus est super limpidissimam petram effudit illum: non effudit illum super terram ut possit operiri pulvere.

8 Ut superinducerem indignationem meam, & vindicta ulciscerer: dedi sanguinem ejus super petram limpidissimam ne operiretur.

9 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Væ civitati sanguinum, cujus ego grandæviam faciam pyram.

10 Congere ossa, quæ igne succendam: consumantur carnes, & coquetur universa compositio, & ossa tabescent.

11 Pone quoque eam super prunas vacuam, ut incalasciat, & liquefiant æs ejus, & consetur in medio ejus inquinamentum ejus, & consumatur rubigo ejus:

12 Multo labore sudatum est, & non exivit de ea nimia rubigo ejus, neque per ignem.

13 Immunditia tua execrabilis: quia mundare te volui, & non es mundata à sordibus tuis: sed nec mundaberis prius: donec quiescere faciam indignationem meam in te.

14 Ego Dominus locutus sum: Veniet, & faciam; non transcam, nec parco.

nec placabor: juxta vias tuas, & juxta adinventiones tuas judicabo te, dicit Dominus.

15 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

16 Fili hominis, ecce ego tollo à te desiderabile oculorum tuorum in plagam, & non planges neque plorabis, neque fluent lacrymæ tuæ,

17 Ingemisce tacens: mortuorum lectum non facies: corona tua circumligata sit tibi, & calceamenta tua erunt in pedibus tuis, nec amictu ora velabis, nec cibos lugentium comedes.

18 Locutus sum ergo ad populum mane, & mortua est uxor mea vespere: fecique mane sicut præceperat mihi.

19 Et dixit ad me populus: Quare non indicas nobis, quid ista significant, quæ tu facis?

20 Et dixi ad eos: Sermo Domini factus est ad me dicens:

21 Loquere domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego polluiam sanctuarium meum, superbiam imperii vestri, & desiderabile oculorum vestrorum, & super quo pavet anima vestra, filii vestri, & filiae vestrae, quas reliquistis, gladio cadent.

22 Et facietis sicut feci: Ora amictu non velabitis, & cibos lugentium non comedetis.

23 Coronas habebitis in capitibus vestris, & calceamenta in pedibus: non plangeris neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, unusquisque gemet ad fratrem suum.

24 Eritque Ezechiel vobis in portentum: juxta omnia, quæ fecit: facietis cum venerit istud; & scietis quia ego Dominus Deus.

25 Et tu fili hominis, ecce in die, qua tollam ab eis fortitudinem eorum, & gaudium dignitatis, & desiderium oculorum eorum, super quo requiescunt animæ eorum, filios & filias eorum.

26 In die illa cum venerit fugiens ad te, ut annuntiet tibi:

27 In die, inquam, illa aperietur ostium eum cui fugit: & loqueris, & non silebis ultra: erisque eis in portentum, & scietis quia ego Dominus.

C A P V T XXV.

Regionibus Ammon, Moab, Idumææ, & Palestinæ minatur Dominus exitum, eo quod filii Israel afflixerint, & de ipsorum afflictione exultaverint.

1 Et factum est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam contra filios Ammon, & prophetabis de eis.

3 Et dices filiis Ammon: Audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixisti: Euge, euge, super sanctuarium meum, quia pollutum est, & super terram Israël, quoniam desolata est; & super domum Juda, quoniam ducti sunt in captivitatem.

4 Idcirco ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem, collocabunt caulas suas in te, & ponent in te tentoria sua: ipsi comedent fruges tuas: & ipsi bibent lac tuum.

5 Daboque Rabbath in habitaculum caprarum, & filios Ammon in cubile pecorum; & scietis quia ego Dominus.

Quia

† Nah.
2. 1.
Hab. 2.
12.

6 Quia hæc dicit Dominus Deus : Pro eo quod plauisti manu , & percussisti pede , & gaviſa es ex toto affectu ſuper terram Iſrael :
7 Idcirco ecce ego extendam manum meam ſuper te , & traham te in direptionem gentium , & interficiam te de populis , & perdam de tertiſ , & conteram , & ſcies quia ego Dominus .

8 Hæc dicit Dominus Deus : Pro eo quod dixerunt Moab & Seir : Ecce ſicut omnes gentes , domus Iuda :

9 Idcirco ecce ego aperiam humerũ Moab de civitatibus , de civitatibus , inquam , ejus , & de finibus ejus , inclitas terræ Bethieſi-
mo h , & Beelmeon , & Chariathaim ;

10 Filiis orientis cum filiis Ammon , & dabo eam in hæreditatem : ut non ſit ultra memoria filiorum Ammon in gentibus .

11 Et in Moab faciam judicia : & ſcient quia ego Dominus .

12 Hæc dicit Dominus Deus : Pro eo quod fecit Idumæa ultionem ut ſe vindicaret de filiis Iuda , peccavitque delinquens , & vindictam expetivit de eis ;

13 Idcirco hæc dicit Dominus Deus : Extendam manum meam ſuper Idumæam , & auferam de ea hominem & jumentum , & faciam eam deſertam ab Austro : & qui ſunt in Dedan , gladio cadent .

14 Et dabo ultionem meam ſuper Idumæam per manum populi mei Iſrael : & facient in Edom juxta iram meam , & furorem meum : & ſcient vindictam meam , dicit Dominus Deus .

15 Hæc dicit Dominus Deus : Pro eo quod fecerunt Palæſtini vindictam , & uli ſunt toto animo , interficientes , & implentes inimicitias veteres .

16 Propterea hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego extendam manum meam ſuper Palæſtinos , & interficiam interfectores , & perdam reliquias maritimæ regionis :

17 Faciamque in eis ultiones magnas arguēs in furore : & ſcient quia ego Dominus , cum dederò vindictam meam ſuper eos .

CAPUT XXVI.

Tyri inclita urbis prædicat Dominus everſionem , quod ſuper vaſtatione Jeruſalem exultaverit .

1 ET factum eſt in undecimo anno , prima menſis , factus eſt ſermo Domini ad me , dicens :

2 Fili hominis , pro eo quod dixit Tyrus de Jeruſalem : Euge confractæ ſunt portæ populorum , converſa eſt ad me : implebor , deſerta eſt :

3 Propterea hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego ſuper te Tyre , & ascendere faciam ſuper te gentes multas , ſicut aſcendit mare fluctuans .

4 Et diſſipabunt muros Tyri , & deſtruent turres ejus : & radam pulverem ejus de ea , & dabo eam in limpidiſſimam petram .

5 Siccatio ſagenarum erit in medio maris , quia ego locutus ſum , ait Dominus Deus : & erit in direptionem gentibus .

6 Filiz quoque ejus , quæ ſunt in agro , gladio interficientur : & ſcient quia ego Dominus .

7 Quia hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor

regem Babilonis ab Aquilone , regem regum , cum equis , & curribus , & equitibus , & cœni , populoque magno .

8 Filias tuas , quæ ſunt in agro , gladio interficiet : & circumdabit te munitionibus , & comportabit aggerem in gyro : & elevabit contra te clypeum .

9 Et vineas , & arietes temperabit in muros tuos , & turres tuas deſtruet in armatura ſua .

10 Inundatione equorum ejus operiet te pulvis eorum : à ſonitu equitum , & rotarum , & curruum , movebuntur muri tui , cum ingreſſus fueris portas tuas quaſi per introitum urbis diſſipatæ .

11 Ungulis equorum ſuorum conculcabit omnes plateas tuas : populum tuum gladio cædet , & ſtatuz tuæ nobiles in terram corruent .

12 Vaſtabunt opes tuas , diripient negotiationes tuas : & deſtinent muros tuos , & domos tuas præclaras ſubvertent : & lapides tuos , & ligna tua , & pulverem tuum in medio aquarum ponent .

13 † Et quietſcere faciam multitudinem canticorum tuorum , & ſonitus cithararum tuarum non audietur amplius . † ſer. 7. 34.

14 Et dabo te in limpidiſſimam petram , ſiccatio ſagenarum eris , nec ædificaberis ultra : quia ego locutus ſum , ait Dñs Deus .

15 Hæc dicit Dominus Deus Tyro : Numquid non à ſonitu ruinae tuæ , & gemitu interfectorum tuorum , cum occiſi fuerint in medio tui , commovebuntur inſulæ ?

16 Et deſcendent de ſedibus ſuis omnes principes maris : & auferent exuvias ſuas , & veſtimenta ſua varia abjicient , & induentur ſtupore : in terra ſedebunt , & attoniti ſuper repentino caſu tuo admirabuntur :

17 Et aſſumentes ſuper te lamentum , dicent tibi : Quomodo periſti , quæ habitas in mari , urbs inclita , quæ fuiſti ſortis in mari cum habitatoribus tuis , quos formidabant univerſi ?

18 Nunc ſtupébunt naves in die pavoris tui : & turbabuntur inſulæ in mari , eo quod nullus egrediar ex te .

19 Quia hæc dicit Dominus Deus : Cum dederò te urbem deſolatam , ſicut civitates quæ non habitantur : & adduxero ſuper te abyſſum , & operuerint te aquæ multæ .

20 Et detraxero te cum his qui deſcendunt in lacum ad populum ſempiternum , & collocavero te in terra noviffima ſicut ſolitudines veteres , cum his qui deducuntur in lacum , ut non habiteris : porro cum dederò gloriam in terra viventium ,

21 In nihilum redigam te , & non eris , & requiſita non invenieris ultra in ſempiternum , dicit Dominus Deus .

CAPUT XXVII.

Tyri urbis maritima ac opulentiſſima ruina deſcribitur , enarratis mercibus quæ à quaque regione ad eam deferri ſolent .

1 ET factum eſt verbum Domini ad meſ Edice 15 .

2 Tu ergo fili hominis aſſumẽ ſuper Tyrum lamentum :

3 Et dices Tyro , quæ habitat in introitu maris , negotiationi populorum ad inſulas multas : Hæc dicit Dominus Deus : O

Tyre, tu dixisti: Perfecti decoris ego sum,

4 Et in corde maris sita. Finitimi tui, qui te edificaverunt, impleverunt decorē tuum:

5 Abietibus de Sanir extruxerunt te cum omnibus tabularis maris: cedrum de Libano tulerunt ut facerent tibi malum.

6 Quercus de Basan dolaverunt in remos tuos: & transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico, & prætoria de insulis Italiae.

7 Byssus varia de Aegypto texta est tibi in velum ut poneretur in malo: hyacinthus & purpura de insulis Elisa facta sunt operimentum tuum.

8 Habitatores Sidonis & Aradii fuerunt remiges tui: sapientes tui, Tyre, facti sunt gubernatores tui.

9 Senes Giblii, & prudentes ejus, habuerunt nautas ad ministerium variae suppellectilis tuae: omnes naves maris, & nautae earum fuerunt in populo negotiationis tuae.

10 Persae, & Lydii, & Lybies erant in exercitu tuo viri bellatores tui: clypeum, & galeam suspenderunt in te pro ornatu tuo.

11 Filii Aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu: sed & Pigmæi, qui erant in turribus tuis, pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum: ipsi compleverunt pulchritudinem tuam.

12 Carthaginenses negotiatores tui, à multitudine cunctarum divitiarum: argento, ferro, stanno, plumboque, repleverunt nundinas tuas.

13 Græcia, Thubal, & Mosoch, ipsi institores tui: mancipia, & vasa ærea advexerunt populo tuo.

14 De domo Thogorma equos, & equites, & mulos adduxerunt ad forum tuum.

15 Filii Dedan negotiatores tui: insulae multae, negotiatio manus tuae: dentes eburneos & hebeninos, commutaverunt in pretio tuo.

16 Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum, gemmam, & purpuram, & scutellatam, & byssum, & sericum, & chodchod proposuerunt in mercatu tuo.

17 Iuda & terra Israël ipsi institores tui in fumento primo, balsamum, & mel, & oleum, & resinam proposuerunt in nundinis tuis.

18 Damasce nus negotiator tuus in multitudine operum tuorum, in multitudine diversarum opum, in vino pingui, in lanis coloris optimi.

19 Dan, & Græcia, & Mosel, in nundinis tuis proposuerunt ferrum fabrefactum: stacte & calamus in negotiatione tua.

20 Dedan institores tui in tapetibus ad sedendum.

21 Arabia, & universi principes Cedar, ipsi negotiatores manus tuae: cum agnis, & arietibus, & hœdis venerunt ad te negotiatores tui.

22 Venditores Saba, & Reema, ipsi negotiatores tui: cum universis primis aromatis, & lapide pretioso, & auro, quod proposuerunt in mercatu tuo.

23 Haran, & Chene, & Eden, & negotiatores tui: Saba, Assur, & Chelmad, venditores tui.

24 Ipsi negotiatores tui multifariam in-

volucris hyacinthi, & polymitorum, gazarumque pretiosarum, quæ obvolvunt & astrictæ erant funibus: cedros quoque habebant in negotiationibus tuis.

25 Naves maris, princeps tui in negotiatione tua: & repleta es, & glorificata nimis in corde maris.

26 In aquis multis adduxerunt te remiges tui: ventus auster contrivit te in corde maris.

27 Divitiæ tuæ, & thesauri tui, & multiplex instrumentum tuum, nautæ tui & gubernatores tui, qui tenebant suppellectilem tuam, & populo tuo præerant: viri quoque bellatores tui, qui erant in te, cum universa multitudine tua, quæ est in medio tui: cadent in corde maris in die ruinæ tuæ.

28 A sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur classes.

29 Et descendent de navibus suis omnes qui tenebant remum: nautæ & universi gubernatores maris in terra stabunt:

30 Et ejulabunt super te voce magna, & clamabunt amare: & superjacent pulverem capitibus suis, & cinere conspergentur.

31 Et radent super te calvitium, & accingentur ciliciis: & plorabunt te in amaritudine animæ ploratu amarissimo.

32 Et assument super te carmen lugubre, & plangent te: Quæ est ut Tyrus, quæ obmutuit in medio maris?

33 Quæ in exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos multos: in multitudine divitiarum tuarum, & populorum tuorum, ditasti reges terræ.

34 Nunc contrita es à mari, in profundis aquarum opes tuæ, & omnis multitudo tua quæ erat in medio tui, ceciderunt.

35 Universi habitatores insularum obstupuerunt super te: & reges earum omnes tempestate perculsi mutaverunt vultus.

36 Negotiatores populorum sibilaverunt super te: ad nihilum deducta es, & non eris usque in perpetuum.

C A P V T XXVIII.

Ruina regis Tyri, maxima gloria prius exaltati, ob nimiam assur superbiam aliaque iniquitates similiter & vastatio Sidonis, ac redemptio filiorum Israël in terram suam, vastatis ipsorum inimicis.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, Edicens:

2 Fili hominis, dic principi Tyri: Hæc dicit Dominus Deus: Eò quod elevatum est cor tuum, & dixisti: Deus ego sum, & in cathedra Dei sedi in corde maris: cum sis homo, & non Deus, & dixisti cor tuum quasi cor Dei.

3 Ecce sapientior es tu Daniele: omne secretum non est absconditum à te.

4 In sapientia & prudentia tua fecisti tibi fortitudinem: & acquisisti aurum & argentum in thesauris tuis.

5 In multitudine sapientiæ tuæ, & in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem: & elevatum est cor tuum in robore tuo.

6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Eò quod elevatum est cor tuum quasi cor Dei:

7 Idcirco ecce ego adducam super te alienos, robustissimos gentium: & audabunt gladios suos super pulchritudinem sapientiæ

sapientie tue, & polluent decorem tuum.

8 Interficiet, & detrahent te: & morietur in interitu occisorum in corde maris.

9 Numquid dicens loqueris: Deus ego sum, coram interficientibus te: cum sis homo, & non Deus, in manu occidentium te?

10 Morie in circumcisorum morieris in manu alienorum: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

11 Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis leva planctum super regem Tyri:

12 Et dices ei: Hæc dicit Dominus Deus: Tu signaculum similitudinis: plenus sapientia, & perfectus decore,

13 In deliciis paradisi Dei fuisti: omnis lapis pretiosus operimentum tuum: sardius, topazius, & jaspis, chrysolysus, & onyx, & berillus, sapphirus, & carbunculus, & smaragdus: aurum opus decoris tui: & foramina tua, in die qua conditus es, præparata sunt.

14 Tu cherub extentus, & protegens, & posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti.

15 Perfectus in viis tuis à die conditionis tue, donec inventa est iniquitas in te.

16 In multitudine negotiationis tue repleta sunt interiora tua iniquitate, peccasti: & ejeci te de monte Dei, & perdidisti te, & cherub protegens, de medio lapidum ignitorum.

17 Et elevatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam in decore tuo, in terram projecisti te: ante faciem regum dedi te ut cernerent te.

18 In multitudine iniquitatum tuarum, & iniquitate negotiationis tue, polluisti sanctificationem tuam: producam ergo ignem de medio tui, qui comedat te, & dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te.

19 Omnes qui viderint te in gentibus, obstupescunt super te: nihili factus es, & non eris in perpetuum.

20 Et factus est sermo Dñi ad me dicens:

21 Fili hominis pone faciem tuam contra Sidonem: & prophetabis de ea.

22 Et dices: Hæc dicit Dñs Deus: Ecce ego ad te Sidon, & glorificabor in medio tui: & scient quia ego Dominus, cum fecero in ea iudicia, & sanctificatus fuero in ea.

23 Et immittam ei pestilentiam, & sanguinem in plateis ejus: & corruent interfecti in medio ejus gladio per circuitum: & scient quia ego Dominus.

24 Et non erit ultra domui Israel offendiculum amaritudinis, & spina dolorem inferens undique per circuitum eorum, qui adversantur eis: & scient quia ego Dominus Deus.

25 Hæc dicit Dominus Deus: Quando congregavero domum Israel de populis, in quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram gentibus: & habitabunt in terra sua, quam dedi servo meo Jacob.

26 Et habitabunt in ea securi: & ædificabunt domos, & plantabunt vineas, & habitabunt confidenter, cum fecero iudicia in omnibus qui adversantur eis per cir-

cuitum: & scient quia ego Dominus Deus eorum.

C A P V T X X I X.

Adversus regem Aegypti ac regnum ejus in solitudinem redigendum, post 40. annos tamen annos revocandum, licet non ad pristinam gloriam. Terra Aegypti datur Nabuchodonosor, eo quod cum suo exercitu laboraverit devastando Tyrum.

1 IN anno decimo, decimo mense, undecima die mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam contra Pharaonem regem Aegypti, & prophetabis de eo, & de Aegypto universa.

3 Loquere, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Pharaon rex Aegypti, draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, & dicis: Meus est fluvius, & ego feci memetipsum.

4 Et ponam faxnum in maxillis tuis: & agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis: & extraham te de medio fluminum tuorum, & universi pisces tui squamis tuis adhærebunt.

5 Et projiciam te in desertum, & omnes pisces fluminis tui: super faciem terræ cades, non colligeris, neque congregaberis: bestiis terræ, & volatilibus cæli, dedi te ad devorandum.

6 Et scient omnes habitatores Aegypti quia ego Dominus: pro eo quod fuisti baculus arundineus domui Israel. † 1/41. 39. &

7 Quando apprehenderunt te manu, & confractus es, & lacerasti omnem hominem eorum: innitentibus eis super te, comminutus es, & dissolvisti omnes reges eorum.

8 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam super te gladium: & interficiam de te hominem, & jumentum.

9 Et erit terra Aegypti in desertum, & in solitudinem: & scient quia ego Dominus: pro eo quod dixeris: Fluvius meus est, & ego feci eum.

10 Idcirco ecce ego ad te, & ad flumina tua: daboque terram Aegypti in solitudines, gladio dissiparam, à turre Syenes, usque ad terminos Aethiopiæ:

11 Non pertransibit eam pes hominis, neque pes jumenti gradietur in ea: & non habitabitur quadraginta annis.

12 Daboque terram Aegypti desertam in medio terrarum desertarum, & civitates ejus in medio urbium subversarum, & erunt desolatæ quadraginta annis: & dispergam Aegyptios in nationes, & ventilabo eos in terras.

13 Quia hæc dicit Dominus Deus: Post finem quadraginta annorum congregabo Aegyptium de populis, in quibus dispersi fuerant.

14 Et reducam captivitatem Aegypti, & collocabo eos in terra Phathures, in terra nativitatis suæ: & erunt ibi in regnum humile.

15 Inter cetera regna erit humillima, & non elevabitur ultra super nationes, & imminuam eos ne imperent gentibus.

16 Neque erunt ultra domui Israel in confidentia, docentes iniquitatem, ut fugiant, & sequantur eos: & scient, quia ego Dominus Deus.

17 Et factum est in vigesimo & septimo anno, in primo, in una mensis: factum est Verbum Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babylonis servit tecti exercitum suum servitute magna adversus Tyrum: omne caput decalvatum, & omnis humerus depilatus est: & merces non est reddita ei, neque exercitui eius, de Tyro, pro servitute qua servivit mihi adversus eam.

19 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Baby'onis in terra Ægypti: & accipiet multitudinem ejus, & depredabitur manubias ejus, & diripiet spolia ejus: & erit merces exercitui illius,

20 Et operi, quo servivit adversus eam: dedi ei terram Ægypti, pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus.

21 In die illo pullulabit cornu Domini Israel, & tibi dabo apertum os in medio eorum: & scient quia ego Dominus.

C A P V T XXX

Omnes urbes Ægypti per regem Babylonis vastabuntur.

ET factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis propheta, & dic: Hæc dicit Dominus Deus: Vibrate, vix, vix diei.

3 Quia juxta est dies, & appropinquat dies Domini: dies nubis: tempus gentium erit.

4 Et veniet gladius in Ægyptum: & erit pavor in Æthiopia: cum ceciderint vulnerati in Ægypto, & ablata fuerit multitudo illius, & destructa fundamenta ejus.

5 Æthiopia, & Libya, & Lydi, & omne reliquum, vulgus, & Chub, & filii terræ fœderis, cum eis gladio cadent.

6 Hæc dicit Dominus Deus: Et corruent fulciantes Ægyptum, & destruetur superbia imperii ejus: à turre Syenes gladio cadent in ea, ait Dominus Deus exercituum.

7 Et dissipabuntur in medio terrarum desolataram, & urbes ejus in medio civitatum desertarum erunt:

8 Et scient quia ego Dominus: cum dederò ignem in Ægypto, & attriti fuerint omnes auxiliares ejus.

9 In die illa egredientur nuntii à facie mea in trieribus, ad conterendam Æthiopiæ confidentiam, & erit vapor in eis in die Ægypti, quia absque dubio veniet.

10 Hæc dicit Dominus Deus: Cessare faciam multitudinem Ægypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis.

11 Ipse & populus ejus cum eo, fortissimi gentium, adducuntur ad disperdendam terram: & evaginabunt gladios suos super Ægyptum: & inplebunt terram interfectis.

12 Et faciam alveos fluminum aridos, & tradam terram in manu pessimorum: & dissipabo terram & plenitudinem ejus manu alienorum, ego Dominus locutus sum.

† *Zach.* 13. 1. Hæc dicit Dominus Deus: Et disperdam simulachra, & cessare faciam idola de Memphis: & dux de terra Ægypti non erit amplius: & dabo terrorem in terra Ægypti.

14 Et disperdam terram Phathures, &

dabo ignem in Taphnis, & faciam judicia in Alexandria.

15 Et effundam indignationem meam super Pelusium robur Ægypti, & interficiam multitudinem Alexandrie.

16 Et dabo ignem in Ægypto: quasi parturiens dolebit Pelusium, & Alexandria erit dissipata, & in Memphis angustia quotidiana.

17 Juvenes Heliopoleos, & Bubasti gladio cadent: & optæ captivæ ducuntur.

18 Et in Taphnis nigrescet dies, cum cõrri, vero ibi secura Ægypti, & detectio in ea superbia potentie ejus: ipsam nubes operiet, filie autem ejus in captivitatem ducuntur.

19 Et judicia faciam in Ægypto: & scient quia ego Dominus.

20 Et factum est in undecimo anno, in primo mense, in septima mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

21 Fili hominis brachium Pharaonis regis Ægypti confregi: & ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas, ut ligaretur pannis, & fasciaretur linteolis, ut recepto robore posset tenere gladium.

22 Propterea hæc dicit Dñs Deus: Ecce ego ad Pharaonem regem Ægypti, & comminuam brachium ejus forte, sed contractum: & dejiciam gladium de manu ejus:

23 Et dispergam Ægyptum in gentibus, & ventilabo eos in terris.

24 Et confortabo brachia regis Babylonis, daboque gladium meum in manu ejus: & confringam brachia Pharaonis, & gement gemibus imperfecti coram facie ejus.

25 Et confortabo brachia regis Babylonis, & brachia Pharaonis concident: & scient quia ego Dominus, cum dederò gladium meum in manu regis Babylonis, & extenderit eum super terram Ægypti.

26 Et dispergam Ægyptum in nationes, & ventilabo eos in terras, & scient quia ego Dominus.

C A P V T XXXI.

Sublimitatem regis Pharaonis cum Assur comparat, & utriusque similem prædicat interitum.

ET factum est in anno undecimo, tertio mense, una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis dic Pharaoni regi Ægypti, & populo ejus: Cui similis factus es in magnitudine tua?

3 Ecce Assur quasi cedrus in Libano, pulcher ramis, & frondibus nemorosus, excelsusque altitudine, & inter condensas frondes elevatum est cacumen ejus.

4 Aquæ nutrierunt illum, abyssi exaltavit illum: flumina ejus manabant in circuitu radicum ejus, & rivos suos emisit ad universa ligna regionis.

5 Propterea elevata est altitudo ejus super omnia ligna regionis: & multiplicata sunt arbuta ejus, & elevati sunt rami ejus præ aquis multis.

6 Cumque extendisset umbram suam, in ramis ejus fecerunt nidos omnia volatilia celi, & sub fronsibus ejus genuerunt omnes bestie salutarum, & sub umbraculo illius habitabat ceteris gentium pluviarum.

7 Frangit pulcherrimus in magnitudine sua, & in dilatatione arbutorum suorum:

etiam

est eodem talis illius iuxta aquas multas.

8 Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso: Delicab et non ad aquaverit lumen: athen ejov: & praxam non fuerat aqua frondibus illi: utrumque lignum paradisi Dei non est a similitudine illi, & pulchritudini ejus.

9 Quoniam speciosam tei enim, & multum conderitque frondibus: & amulata sunt cum omnia ligna voluptatis, quae erant in paradiso Dei.

10 Propterea haec dicit Dominus: Pro eo quod sublimatus est in altitudine, & deducit humilitatem suam virentem atque condeusam, & elevatus est cor ejus in altitudine sua.

11 Tu didisti eum in manu fortissimi gentium, faciens faciet ei: iuxta impietatem ejus eiecisti eum.

12 Et luxident eum alieni, & crudelissimi nationum, & propicient eum super ancones, & in cunctis convallibus corrueant rami ejus, & confringentur arbuta ejus in universis rupibus terrae: & recedent de umbraculo ejus omnes populi terrae, & relinquent eum.

13 In ruina ejus habitaverunt omnia volatilia caeli & in ramis ejus fuerunt universae bestiae regionis.

14 Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum, nec ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa, nec stabunt in sublimitate sua omnia quae irrigantur aquis: quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam, in medio filiorum hominum, ad eos qui descendunt in lacum.

15 Haec dicit Dominus Deus In die quando descendit ad inferos, induxi luctum, & operui eum abyssus: & prohibui flumina ejus, & coarctavi aquas multas: & contristatus est super eum Libanus, & omnia ligna concussa sunt.

16 A sonitu ruinae ejus commovi gentes, cum deducerem eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum: & consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis egregia, atque praelara in Libano, universa quae irrigabantur aquis.

17 Nam & ipsi cum eo descendunt in infernum ad interfectos gladio: & brachium tuum usqueque sedebit sub umbraculo ejus in medio nationum.

18 Cum assimilatus es o inclute atque sublimis inter ligna voluptatis? Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam: in medio in circumcisorum dormies, cum eis qui interfecti sunt gladio: ipse est Pharaon, & omnis multitudo ejus, dicit Dominus Deus.

C A P V T XXXII.

Pharaon & tota multitudo sublimis contemendus est a vice filiorum, & super visitatione plerumque reges, & presens, plerumque nationes cum eo in abyssum ducit de terra.

1 Et factum est, die teimo anno, in mense duodecimo, in die autem octavo, factum est visum Domini ad me, dicens: Fili hominis, adhaere lateri tui super Pharaonem regem Aegypti, & dicens: Haec dicit Dominus Deus, & omnis multitudo ejus, & omnes

qui est in mari, & ventilabas cornu in fluminibus tuis, & conturbabas aquas pedibus tuis, & conculeabas flumina eorum.

3 Propterea haec dicit Dominus Deus: Expandam super te rete meum in multitudine populorum multorum, & extraham te in sagena mea, & 17.

4 Et propiciam te in terram, super faciem aegypti, & habitaris super te omnia volatilia caeli, & saturabo de te bestias universae terrae.

5 Et dabo carnes tuas super montes, & implebo colles tuos sanie tua.

6 Et irrigabo terram te ore sanguinis tui super montes, & vales in plebuntur ex te.

7 Et operiam, cum extinctus fueris, & nigrasces faciam stellas ejus: solem & 10. nube tegam, & luna non dabit lumen suum. Joel 2.

8 Omnia luminaria caeli nunciare faciam super te: & dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus, cum ceciderint vulnerati tui in medio terrae, ait Dominus Deus.

9 Et irritabo cor populorum multorum, cum induxero contritionem tuam in gentibus super terras quas nescis.

10 Et stupefcere faciam super te populos multos: & reges eorum horrore nimio formidabunt super te, cum volare coeperit gladius meus super facies eorum: & obstupescant repente singuli pro anima sua in die ruinae tuae.

11 Quia haec dicit Dominus Deus: Gladius regis Babylonis veniet tibi,

12 In gladiis forum deficiam multitudinem tuam: inexpugnabiles omnes gentes haec: & vastabunt superbiam Aegypti, & dissipabunt multitudinem ejus.

13 Et perdam omnia jumenta ejus, quae erant super aquas plurimas: & non conturbabit eas pes hominis ultra, neque ungula iumentorum turbabit eas.

14 Tunc purissimas reddam aquas eorum, & flumina eorum quasi oleum adducam, ait Dominus Deus.

15 Cum dederam terram Aegypti desolatam: deseretur autem terra a plenitudine sua, quando percussero omnes habitatores ejus: & scient quia ego Dominus.

16 Planctus est, & plangent eum: filiae gentium plangent eum: super Aegyptum, & super multitudinem ejus plangent eum, ait Dominus Deus.

17 Et factum est in duodecimo anno, in quadragesimo mense, factum est visum Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis, cane lugubre super multitudinem Aegypti: & detrahe eam ipsam, & filias gentium robustarum, ad terram ultimam: cum his qui descendent in lacum.

19 Quo pulchrior es? descende, & dormi cum incurcimentis.

20 In medio interfectorum gladio cadent: gladius datus est, attraxerunt eam, & cunctos populos ejus.

21 Inquamur ei potentissimi robustorum de medio interni, qui cum auxilio ejus descenderunt, & dormierunt in circumcisi, interfecti gladio.

22 Haec dicit Dominus Deus, & omnis multitudo ejus, & omnes

J

Unumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis, domus Israel.

21 Et factum est in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta me hystrantimgratuor nostrum, venit ad me qui tugerat de Ierusalem, dicens: Vastata est civitas.

22 Manus autem Domini facta fuerat ad me vespere, antequam veniret qui tugerat: aperuitque os meum, donec veniret ad me mane, & aperto ore meo non clui amplius.

23 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

24 Fili hominis, qui habitant in ruinosis his super humum Israel, loquentes aiunt: Vnus erat Abraham, & hereditate possedit terram: nos autem multi sumus, nobis data est terra in possessionem.

25 Ideo dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui in sanguine comeditis, & oculos vestros levatis ad immunditias vestras, & sanguinem funditis: numquid terram hereditate possidebitis?

26 Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominationes, & unusquisque uxorem proximi sui polluit: & terram hereditate possidebitis?

27 Hæc dices ad eos: Sic dicit Dominus Deus: Vivo ego, quia qui in ruinosis habitat, gladio cadent: & qui in agro est, bestiis tradetur ad devorandum: qui autem in præsidis & speluncis sunt, pesti morientur.

28 Et dabo terram in solitudinem, & in desertum, & desit superba fortitudo ejus: & desolabuntur montes Israel, eo quod nullus sit qui per eos transeat.

29 Et scient quia ego Dominus, cum dero terram eorum desolatam, & desertam, propter universas abominationes suas, quas operati sunt.

30 Et filii hominis: filii populi tui, qui loquuntur de te juxta muros, & in ostiis domorum, & dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite, & audiamus quis sit sermo egrediens à Domino.

31 Et veniunt ad te, quasi si ingrediarur populus, & sedent coram te populus meus: & audiunt sermones tuos, & non faciunt eos: quia in canticum oris sui vertunt illos, & avaritiam suam sequitur cor eorum.

32 Et es eis quasi cithara mulicum, quod suavi dulcique sono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea.

33 Et cum venerit quod prædictum est (ecce enim venit) tunc scient quod propheta fuerit inter eos.

CAPUT XXXIV.

Ex manibus pastorum, qui neglectis ovibus tantum quæ suæ sunt curant, dicit Dominus se oves solliciturum: postquam eis in iudicio pascet, & constituet super eas servum suum David, sub quo in civitate sua habitabit secunda, & cunctis: ostenditque gregem suum esse populum Israel, & se Deum Israel.

qui pascebant semetipsos: nonne greges à pastoribus pascuntur?

3 Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum, non pascebatis.

4 Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod contractum est non alligastis, & quod abjectum est non reduxistis, & quod perierat non quævistis: sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia.

5 Et dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor: & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri & dispersæ sunt.

6 Erraverunt greges mei in cunctis montibus, & in universo colle excelsio: & super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireret, non erat, inquam, qui requireret.

7 Propterea pastores audite verbum Domini.

8 Vivo ego, dicit Dominus Deus: quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor: neque enim quæsierunt pastores mei gregem meum, sed pascebant pastores semetipsos, & greges meos non pascebant.

9 Propterea pastores audite verbum Domini:

10 Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos: & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit ultra eis in escam.

11 Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oves meas, & visitabo eas.

12 Sicut visitat pastor gregem suum, in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum: sic visitabo oves meas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis & caliginis.

13 Et educam eas de populis, & congregabo eas de terris, & inducam eas in terram suam: & pascam eas in montibus Israel, in rivis, & in cunctis sedibus terræ.

14 In pascuis uberrimis pascam eas, & in montibus excelsis Israel erunt pascua earum: ibi requiescent in herbis virentibus, & in pascuis pinguibus pascuntur super montes Israel.

15 Ego pascam oves meas, & ego eas acubare faciam, dicit Dominus Deus.

16 Quod perierat requiram, & quod abjectum erat reducam, & quod contractum fuerat alligabo, & quod infirmum fuerat consolidabo, & quod pingue & forte custodiam: & pascam illas in iudicio.

17 Vos autem greges mei, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego iurabo inter pecus & pecus, arietum & haec omnia.

18 Nonne satis vobis erat pascua in domo dei patrum vestrorum, & reliqua pascua vestrorum: & cum purissima aqua bibentis, reliqua pedibus vestris habebatis.

19 Et oves meæ, quæ cor meum persequuntur, & oves meæ, quæ cor meum persequuntur, pascam eas: & quæ

† **E**t factum est verbum Domini ad me, dicens:

21 Fili hominis propheta de pastoribus Israel propheta, & dices populo Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ipsi pastores Israel

9 Quia ecce ego ad vos, & convertar ad vos, & arborumini, & accipietis lignem.

10 Et multiplicabo in vobis homines, quemadmodum quidam Israel: & habebit unusquisque vicem, & familia sustentabitur.

11 Et replebo vos hominibus, & iumentis: & multiplicabuntur, & crebrent: & habitare vos faciam sicut a principio, hominibusque donabo maioribus, quam habuistis ab initio: & scietis quia ego Dominus.

12 Et adducam super vos homines, populum novum Israel, & hereditate possidebunt eam, & eritis eis in hereditatem, & non addes ultra nisi absque eis sis.

13 Hec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixit de vobis: Devoratrix hominum es, & sustineas gentem tuam:

14 Propterea homines non comedes amplius, & gentem tuam non necabis ultra, ait Dominus Deus:

15 Nec audiam faciam in te amplius confusione mentium, & opprobrium populo: neque aquam portabis, & gentem tuam non amplexus amplius: ait Dominus Deus.

16 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

17 Fili hominis, domus Israel habitaverunt in humo suo, & polluerunt eam in viis suis, & in studiis suis, juxta immunditiam mentium suarum facta est via eorum coram me.

18 Et effudi indignationem meam super eos pro sanguine, quem tulerunt super terram, & in idoli suis polluerunt eam.

19 Et dispersi eos in gentes, & ventilati sunt in terras: juxta vias eorum, & ad inventiones eorum judicavi eos.

† *Isaia*
52. 5.
Rom.
2. 14.

20 † Et ingressi sunt ad gentes, ad quas introierunt, & polluerunt nomen sanctum meum, cum dicere ut de eis: Populus Domini iste, & de terra ejus egressi sunt.

21 Et peperi nominem sancto meo, quod polluerat domus Israel in gentibus, ad quas ingressi sunt.

22 Idcirco dices domui Israel: Hec dicit Dominus Deus: Non propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, quod polluistis in gentibus, ad quas intrastis.

23 Et factum sitabo nomen meum magnū, quod pollutum est inter gentes, quod polluistis in medio earum: ut sciant gentes quia ego Dominus, ait Dominus exercituum, cum sanctificatus fuero in vobis coram eis.

24 Tollam quippe vos de gentibus, & congregabo vos de universis terris, & adducam vos in terram vestram.

25 Et effundam super vos aquam mundam, & mundabo in vobis ab omnibus inquinamentis vestris, & ab universis idolis vestris mundabo vos.

† *Supra*
Ez. 12.

26 † Et dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri: & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.

27 Et spiritum meum non ponam in medio vestri, & non eram in vobis in praeceptis meis, & non habebitis, & iudicium meum non custodietis, & precepta mea non operemini.

28 Et habitabitis in terra, quam dedi patribus vestris, & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deus.

29 Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris: & vocabo nomen meum, & multiplicabo illud, & non imponam vobis famem.

30 Et multiplicabo fructum ligni, & germen agri, ut non portetis ultra opprobrium facis in gentibus.

31 Et recordamini viarum vestrarum pessimarum, studiorumque non bonorum: & displicebunt vobis iniquitates vestrae, & scelerum vestra.

32 Non propter vos ego faciam, ait Dominus Deus, notum sit vobis: confundimini, & erubescite super vias vestras, domus Israel.

33 Hec dicit Dominus Deus: In die, qua mundabo vos ex omnibus iniquitatibus vestris, & inhabitati facerem urbes, & instaurabo ruinosa.

34 Et terra deserta fiet exulta, quae quondam erat desolata in oculis omnis viatoris,

35 Dicent: terra illa inulta, facta est ut hortus voluptatis: & civitates desertae, & desolatae aquae sufflatae, nunc iterum fecerunt.

36 Et scient gentes quaecumque derelictae fuerint in circuitu vestro, quia ego Dominus edificavi dissipata, plantavi que inulta, ego Dominus locus sum, & fecerim.

37 Hec dicit Dominus Deus: Alhuc in hoc invenient me domus Israel, ut faciam eis: multiplicabo eos sicut gregem hominum,

38 Ut gregem sanctum, ut gregem Ierusalem in solemnitatibus ejus: Sic erunt civitates desertae plenae gregibus hominum: & scient qui ego Dominus.

CAP. V. XXXVII.

In visione arborum ossium reviviscentium, designat filios Israel qui de omni tristitia desperant, reducentur in terram suam: & per duo ligna conjugata fig. sicut unum fore reum in Iuda & Israel, qui sub uno rege re pastore David observaverunt mandata Domini, qui cum esset pectus ferrea sempiternum.

1 Facta est super me manus Domini, & eduxit me in spiritu Domini: & direxit in medio campi, qui erat plenus ossibus:

2 Et circumduxit me per ea in gyro: erant autem ultra valde super faciem campi, siccaque vehementer.

3 Dixitque ad me: Fili hominis, putasne videri ossa ista? Et dixi: Domine Deus, tu nosti.

4 Dixitque ad me: Variinare de ossibus istis: & dices eis: Ossa audite verbum Domini.

5 Hec dixit Dominus Deus ossibus hinc: Ecce ego intromittam in vos spiritum, & vivetis.

6 Et dabo super vos ne vos, & succrescere faciam super vos carnes, & superestendami in vobis membra: & dabo vobis spiritum, & vos eritis, & scietis quia ego Dominus.

7 Et prophetavit super praecepta mea: factus est autem fontis, prophetavitque me, & ecce circumdatus & accesserunt ossa ad ossa, unumque ad proximum suum.

8 Et vidi, & ecce super ea nervi & carnes ascendebant, & extenta est in eis cutis desuper, & spiritum non habebant.

9 Et dixit ad me: Vaticinare ad spiritum, vaticinare fili hominis, & dices ad spiritum: Hæc dicit Dominus Deus. A qua uor ventis veni spiritus, & insula super interfectos illos, & revivificant.

10 Et prophetavi sicut præceperat mihi: & ingressas est in ea spiritus, & vixerunt: steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde.

11 Et dixit ad me: Fili hominis, ossa hæc universa, domus Israël est: ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, & perit spes nostra, & abscissi sumus.

12 Propterea vaticinare, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & reducam vos de sepulchris vestris, populus meus: & inducam vos in terram Israël.

13 Et scietis quia ego Dominus, cum aperiero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, popule meus:

14 Et dederò spiritum meum in vobis, & vixeritis, & requiescere vos faciam super humum vestram: & scietis quia ego Dominus locutus sum, & feci, ait Dominus Deus.

15 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

16 Et in fili hominis sume tibi lignum unum: & scribe super illud: Iudæ, & filiorum Israël sociorum eius: & tolle lignum alterum, & scribe super illud: Ioseph ligno Ephraim, & cunctæ domui Israël, sociorumque eius.

17 Et adijunge illa, unum ad alterum, & erunt in unionem in manu tua.

18 Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes: Nonne indicas nobis quid in his tibi velis?

19 Loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam lignum Ioseph, quod est in manu Ephraim, & tribus Israël, quæ sunt ei adjunctæ: & dabo eas pariter cum ligno Iudæ, & faciam eas in lignum unum: & erunt unum in manu eius.

20 Erunt autem ligna, super quæ scripseris in manu tua, in oculis eorum.

21 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam filios Israël de medio nationum, ad quas abierunt: & congregabo eos undique, & adducam eos ad humum suum.

22 Et faciam eos in gentem unam in terra in montibus Israël, & rex unus erit omnibus imperans, & non erunt ultra duæ gentes, nec dividuntur amplius in duo regna.

23 Neque polluentur ultra in idolis suis, & abominationibus suis, & cunctis iniquitatibus suis: & salvos eos faciam de universis sedibus, in quibus peccaverunt, & emundabo eos: & erunt mihi populus, & ego ero eis Deus.

24 Et servus meus David rex super eos, & pastor unus erit omnium eorum: in iudiciis meis ambulabunt, &

mandata mea custodient, & facient ea.

25 Et habitabunt super terram, quam dedi servum meo Iacob: & qui habitaverunt in domo vestra, & habitabunt super eam ipsi, & filii eorum: & filii filiorum meorum, usque in sempiternum: & David servus meus princeps eorum in sempiternum.

26 Et percutiam illas sedes pacis, pacem sepius erit eis: & non dabo eos, & multiplicabo, & dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum.

27 Et erit tabernaculum meum in eis: & ero eis Deus, & ipsi erunt mihi populus.

28 Et scient gentes quia ego Dominus sanctificator Israël, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

C A P V T XXXVIII.

Habitantes post reditum captivitatem secus fluvium Israel in 9, pidi sunt, ad locum Domini in norisponit diebus contra eos. Gog cum iurem exercitum: sed & hunc cum suo exercitu multum claudunt postea confuses.

1 Et factus est sermo Domini ad me, dicens.

2 Fili hominis pone faciem tuam contra Gog, terram Magog principem capitis Mosoch & Thubal: & vaticinare de eo.

3 Et dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Gog principem capitis Mosoch & Thubal.

4 Et circumagat te, & ponam frænum in maxillis tuis: & educam te, & omnem exercitum tuum, equos & equites vestros loricis universos, multitudinem magnam, hastam & clypeum arripientium & gladium.

5 Persæ, Æthiopes & Libyes cum eis, omnes securati & galeati.

6 Gomer, & universa agmina eius, domus Thogorma, latera aquilonis, & totum robur ejus, populi que multi tecum.

7 Prepara, & intrue te, & omnem multitudinem tuam, quæ coaccervata est ad te: & esto eis in præceptum.

8 Post dies multos visitaberis: in novissimo annorum venies ad terram, quæ reversa est à gladio, & congregata est de populis multis ad montes Israël, qui fuerunt deserti jugiter: hæc de populis educta est, & habitabunt in ea confidenter universi.

9 Ascendens autem quasi tempestas venies, & quasi nubes, ut operias terram, & omnia agmina tua, & populi multi tecum.

10 Hæc dicit Dominus Deus: In die illa ascendent sermones super eorum, & cogitabis cogitationem pessimam:

11 Et dices: Ascendam ad terram absque muro: veniam ad quiescentes, habitantesque secunde: hi omnes habitant sine muro, vestes & portæ non sunt eis:

12 Ut diripias spolia, & invadas prædam, ut inferas manum tuam super eos, qui deserti fuerant, & postea restituti, & super populum, qui est congregatus ex gentibus, qui possidere coepit, & esse habitator nobiliter terræ.

13 Saba, & Dedan, & negotiatores Tharhis, & omnes leones ejus dicent tibi: Non quid ad tollenda spolia tu venis? ecce ad diripiendum prædam congregasti multitudinem tuam, & tuas augmen & aumen

† 70. 16.

† 70. 23.

† 70. 24.

† 70. 25.

& auferas suppellectilem, atque substantiam, & diripies nan ab eis infinitis.

14 Propterea vaticinare fili hominis, & dicet ad Gog: Hæc dicit Dominus Deus: Numquid non in die illo, cum habitaverit populus meus Israel confidenter, scies?

15 Et venies de loco tuo à lateribus Aquilonis tuæ, & populi mei tecum, ascensores equorum universi, cæsus magnus, & exercitus vehemens.

16 Et ascendes super populum meum Israel quasi nubes, ut operias terram. In novissimis diebus eris, & adducam te super terram meam: ut sciant gentes meæ cum sanctificatus fueris in te in oculis eorum, ô Gog.

17 Hæc dicit Dominus Deus: Tu ergo ille es, de quo locutus sum in diebus antiquis, in manu servorum meorum prophetarum Israel, qui prophetaverunt in diebus illorum temporum, ut adducerem te super eos.

18 Et erit in die illa, in die adventus Gog super terram Israel, ait Dominus Deus, ascendet indignatio mea in furore meo.

19 Et in zelo meo, in igne iræ meæ locutus sum. Quia in die illa erit commotio magna super terram Israel:

†*Man.* 20 † Et commovebuntur à facie mea pisces maris, & volucres cæli, & bestię agri, & omne reptile quod movetur super humum, cunctique homines qui sunt super faciem terræ: & subvertentur montes, & cadent sepes, & omnis murus corruet in terram.

21 Et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis gladium, ait Dominus Deus: gladius uniuscujusque in fratre suo d'rigetur.

22 Et judicabo eum peste, & sanguine, & timore vehementi, & lapidibus immensis: ignem & sulphur pluam super eum, & super exercitum ejus, & super populos multos, qui sunt cum eo.

23 Et magnificabor, & sanctificabor: & notus ero in oculis multarum gentium, & scient quia ego Dominus.

C A P V T XXXIX.

Adducti homines Gog contra Israel, sed ipsum cum toto ejus exercitu ibi perdet in cuius sepultura septem mensibus occupabuntur ad mundandam terram Dominus filius Israel propter peccata ipsorum tradidit in captivitatem, sed reducet eos in terram suam ad nomen sui glorificationem.

1 Tu autem fili hominis vaticinare adversum Gog, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Gog principem capitis Moab & Thubal:

2 Et circumagunt te, & elucant te, & ascendere te faciant de lateribus Aquilonis: & adducant te super montes Israel.

3 Et percussam arcum tuum in manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua deiciam.

4 Super montes Israel cales tu, & omnia arma tua, & populi tui, qui sunt tecum: feras, avibus, omni que volatili, & bestiis terrę, dedere ad devorandum.

5 Super faciem agri cades: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

6 Et congregabo ignem in Azogog, & in his

qui habitant in insulis confidenter & scient quia ego Dominus.

7 Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei Israel, & non polluiam nomen sanctum meum amplius: & fient gentes quia ego Dominus sanctus Israel.

8 Ecce venit, & factum est, ait Dominus Deus: hæc est dies, de qua locutus sum.

9 Et egredientur habitatores de civitatibus Israel, & succendent, & comburent arma, clypeum, & hastas, arcum, & sagittas, & baculos manuum, & contos: & succendent ea igni septem annis.

10 Et non portabunt ligna de regionibus, neque succident de salibus: quoniam arma succendent igni, & deprædabuntur eos, quibus prædæ fuerant, & diripient vastatores suos, ait Dominus Deus.

11 Et erit in die illa: dabo Gog locum nominatum sepulchrum in Israel: vallem vatorum ad orientem maris, quæ obstupefcere faciet prætereuntes: & sepelient ibi Gog, & omnem multitudinem ejus, & vocabitur vallis multitudinis Gog.

12 Et sepelient eos domus Israel, ut mundent terram septem mensibus.

13 Sepeliet autem eum omnis populus terræ, & erit eis nominata dies, in qua glorificatus sum, ait Dominus Deus.

14 Et viros jugiter constituent lustrantes terram, qui sepeliant & requirant eos qui remanserant super faciem terræ, ut emundent eam: post menses autem septem quætere incipient.

15 Et circuibunt peragranter terram: cum que viderint os hominis, starent juxta illud trivium, donec sepeliant illud polioctores in valle multitudinis Gog.

16 Nomen autem civitatis Anona, & mundabunt terram.

17 Tu ergo fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Dic omni volucri, & universis avibus, cunctisque bestiis agri: Convenite, properate, concurre undique ad victimam meam, quam ego immolo vobis, victimam grandem super montes Israel: ut comedatis carnem, & bibatis sanguinem.

18 Carnes fortium comedetis, & sanguinem principum terræ bibetis: arietum, & agnorum, & hircorum, taurorumque & aliorum, & pinguum omnium.

19 Et comedetis adipem in saturitatem, & biberis sanguinem in ebrietatem, de victima, quam ego immolabo vobis:

20 Et saturabimini super mensam meam de equo, & equite forti, & de universis viri bellatoribus, ait Dominus Deus.

21 Et ponam gloriam meam in gentibus: & videbunt omnes gentes judicium meum, quod fecerim: & manum meam, quam posuerim super eos.

22 Et scient domus Israel, quia ego Dominus Deus eorum, à die illa, & deinceps.

23 Et scient gentes quoniam non in iniquitate sua capta sit domus, eo quod dereliquerint me, & al' fuerim facies creata ab eis: & tradiderim eos in manu hostium, & ceciderint eo gladio universi.

24 Terra immunditiam eorum & scelus

feci eis & abscondi faciem meam ab illis.

25 Propterea hac dicit Dominus Deus : Nunc reducam captivitatem Jacob, & reboet omnis domus Israel ; & assaniam reboet pro nomine sancto meo.

26 Et portabunt confusionem suam, & omnem pravaricationem, qua pravaricati sunt in me, cum habitaverint in terra sua confidenter neminem formidantes :

27 Et reduxero eos de populis, & congregavero de terris inimicorum suorum, & sanctificatus fuero in eis, in oculis gentium plurimarum.

† 28 † Et scient quia ego Dominus Deus eorum, eo quod transtulerim eos in nationes, & congregaverim eos super terram suam, & non dereliquerim quemquam ex eis ibi.

29 Et non abscondam ultra faciem meam ab eis, eo quod effuderim spiritum meum super omnem domum Israel, ait Dominus Deus.

C A P V T X I

Pro, heta ostenditur futura reedificatio civitatis, cum mensura in longitudine, latitudine & altitudine singularum domus portarum, thalamos, frontium, fenestrarum, vestibulorum, cubiculorum & graduum : item mensuratio quatuor mensurarum ad immolanda sacrificia : rursus gazophylacium cantorum & sacerdotum, ac vestibula templi.

1 **I**N vigesimo quinto anno transmigrationis nostrae, in exordio anni, decima mensis, quarto decimo anno postquam percussa est civitas : in ipsa hac die facta est super me manus Domini, & adduxit me illic.

2 In visionibus Dei adduxit me in terram Israel, & dirigit me super montem excelsum nimis : super quem erat quasi ædificium civitatis vergentis ad Austrum.

3 Et introduxit me illic : Et ecce vir, cujus erat species quasi species æris, & funiculus lineus in manu ejus, & calamus mensuræ in manu ejus : stabat autem in porta.

4 Et locutus est ad me idem vir. Fili hominis vide oculis tuis, & auribus tuis audi, & pone cor tuum in omnia, quæ ego ostendam tibi, quia ut ostendantur tibi adductus es huc : annuntia omnia, quæ tu vides, domui Israel.

5 Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique, & in manu viri calamus mensura sex cubitorum, & palmo : & mensus est latitudinem ædificii calamo uno, altitudinem quoque calamo uno.

6 Et venit ad portam, quæ respiciebat viam Orientalem, & ascendit per gradus ejus : & mensus est limen portæ calamo uno latitudinem, id est, limen unum calamo uno in latitudine :

7 Et thalamum uno calamo in longum, & uno calamo in latum : & inter thalamos, quinque cubitos :

8 Et limen portæ juxta vestibulum portæ inter secus, calamo uno.

9 Et mensus est vestibulum portæ octo cubitorum, & frontem ejus duobus cubitis : vestibulum autem portæ erat intrinsecus.

10 Portæ thalami portæ ad viam Orientalem, tres hinc & tres inde : mensura unum, & mensura una frontum ex utraque parte.

11 Et mensus est latitudinem liminis portæ, decem cubitorum, & longitudinem portæ, tredecim cubitorum :

12 Et marginem ante thalamos cubiti unius : & cubitus unus finis utriusque : thalami autem sex cubito um erant hinc & inde.

13 Et mensus est portam à recto thalami, usque ad rectum ejus, latitudinem viginti quinque cubitorum : ostium contra ostium.

14 Et fecit frontes per sexaginta cubitos : & ad frontem atrium portæ undique per circuitum.

15 Et ante faciem portæ, quæ pertingebat usque ad faciem vestibuli portæ interioris, quinquaginta cubitos.

16 Et fenestras obliquas in thalamis, & in frontibus eorum, quæ erant intra portam undique per circuitum : similiter autem erant & in vestibulis fenestæ per gyrum intrinsecus, & ante frontes pictura palmarum.

17 Et eduxit me ad atrium exterius, & ecce gazophylacia, & pavimentum stratum lapide in atrio per circuitum : triginta gazophylacia in circuitu pavimenti.

18 Et pavimentum in fronte portarum, secundum longitudinem portarum erat inferius.

19 Et mensus est latitudinem à facie portæ inferioris usque ad frontem atrii interioris extrinsecus, centum cubitos ad Orientem, & ad Aquilonem.

20 Portam quoque, quæ respiciebat viam Aquilonis atrii exterioris, mensus est tam in longitudine, quam in latitudine.

21 Et thalamos ejus tres hinc, & tres inde : & frontem ejus, & vestibulum ejus secundum mensuram portæ prioris, quinquaginta cubitorum longitudinem ejus, & latitudinem viginti quinque cubitorum.

22 Fenestæ autem ejus, & vestibulum, & sculpturæ secundum mensuram portæ, quæ respiciebat ad Orientem : & septem graduum erat ascensus ejus, & vestibulum ante eam.

23 Et porta atrii interioris contra portam aquilonis, & orientalem : & mensus est à porta usque ad portam centum cubitos.

24 Et eduxit me ad viam australem, & ecce porta, quæ respiciebat ad austrum : & mensus est frontem ejus, & vestibulum ejus, juxta mensuras superiores.

25 Et fenestras ejus, & vestibula in circuitu, sicut fenestras ceteras : quinquaginta cubitorum longitudine, & latitudine viginti quinque cubitorum.

26 Et in gradibus septem ascendebatur ad eam : & vestibulum ante fores ejus, & celatæ palmæ erant, una hinc, & alia inde in fronte ejus.

27 Et porta atrii interioris in via australi : & mensus est à porta usque ad portam in via australi, centum cubitos.

28 Et introduxit me in atrium interius ad portam australem : & mensus est portam juxta mensuras superiores.

19 Thala

29 Thalamum ejus, & frontem ejus, & vestibulum ejus, eadem mensuras: & fenestras ejus, & vestibulum ejus in circuitu, quinquaginta cubitos longitudinis, & latitudinis viginti quinque cubitos.

30 Et vestibulum per pyrum longitudine viginti quinque cubitorum, & latitudine quinque cubitorum.

31 Et vestibulum ejus ad atrium exterius, & palmas ejus in fronte: & octo gradus erant, quibus ascendebatur per eam.

32 Et introduxit me in atrium interius per viam orientalem: & mensus est portam secundum mensuras superiores.

33 Thalamum ejus, & frontem ejus, & vestibulum ejus, sicut supra: & fenestras ejus, & vestibula ejus in circuitu, longitudine quinquaginta cubitorum, & latitudine viginti quinque cubitorum.

34 Et vestibulum ejus, id est atrii exterioris: & palmarum calatrum in fronte ejus hinc & inde: & in octo gradibus ascensus ejus.

35 Et introduxit me ad portam, quæ respiciet ad aquilonem: & mensus est secundum mensuras superiores.

36 Thalamum ejus, & frontem ejus, & vestibulum ejus, & fenestras ejus per circuitum, longitudine quinquaginta cubitorum, & latitudine viginti quinque cubitorum.

37 Et vestibulum ejus respiciebat ad atrium exterius: calatrata palmarum in fronte ejus hinc & inde: & in octo gradibus ascensus ejus.

38 Et per singula gazophylacia ostium in frontibus portarum: ibi lavabant holocaustum.

39 Et in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc, & duæ mensæ inde: ut immoleretur super eas holocaustum, & pro peccato, & pro delicto.

40 Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portæ, quæ pergit ad aquilonem, duæ mensæ: & ad latus alterum ante vestibulum portæ, duæ mensæ,

41 Quatuor mensæ hinc, & quatuor mensæ inde: per latera portæ octo mensæ erant, super quas immolabant.

42 Quatuor autem mensæ ad holocaustum: de lapidibus quadris extructæ: longitudine cubiti unius & dimidii: & latitudine cubiti unius & dimidii: & altitudine cubiti unius: super quas ponant vasa, in quibus immolatur holocaustum, & victima.

43 Et labia earum palmi unius, reflexa intrinsecus per circuitum: super mensas autem carnes oblationis.

44 Et extra portam interiorem, gazophylacia cantorum in atrio interiori, quod erat in latere portæ respicientis ad aquilonem: & facies eorum contra viam australem, una ex latere portæ orientalis, quæ respiciebat ad viam aquilonis.

45 Et dixit ad me: Hoc est gazophylacium, quod respicit viam meridiana: & tertiarius erit, qui excubant in cubodis templi.

46 Porto gazophylacium, quod respicit ad viam aquilonis, latitudo ejus erit, qui

excubant ad ministerium altaris, isti sunt filii Sadoc, qui accedunt de filiis Levi 41 Dominum ut ministrarent.

47 Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum, & latitudine centum cubitorum per quadratum: & altare ante faciem templi.

48 Et introduxit me in vestibulum templi: & mensus est vestibulum quoque cubitus hinc: & quinque cubitus inde: & latitudinem portæ trium cubitorum hinc, & trium cubitorum inde.

49 Longitudinem autem vestibuli viginti cubitorum, & latitudinem undecim cubitorum, & octo gradibus ascendebatur ad eam. Et columnæ erant in frontibus, una hinc, & altera inde.

C A P V T X L I.

Dispositio reedificandi templi juxta partes singulas.

1 **E**T introduxit me in templum, & mensus est frontes, sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos inde, latitudinem tabernaculi.

2 Et latitudo portæ, decem cubitorum erat: & latera portæ, quinque cubitis hinc, & quinque cubitis inde: & mensus est longitudinem ejus quadraginta cubitorum, & latitudinem viginti cubitorum.

3 Et introgressus intrinsecus mensus est in fronte portæ duos cubitos: & portam, sex cubitorum: & latitudinem portæ, septem cubitorum.

4 Et mensus est longitudinem ejus viginti cubitorum, & latitudinem ejus, viginti cubitorum ante faciem templi. & dixit ad me: Hoc est Sanctum sanctorum.

5 Et mensus est parietem domus sex cubitorum: & latitudinem lateris quatuor cubitorum undique per circuitum domus.

6 Latera autem, latus ad latus, sex triginta tria: & erant eminentia quæ ingrederentur per parietem domus, in lateribus per circuitum, ut continerent, & non attingerent parietem templi.

7 Et platea erat in rotundum, ascendens sursum per coelestem, & in coenaculum templi deterebat per pyrum: idcirco latus erat templum in superioribus: & sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium.

8 Et vidi in domo altitudinem per circuitum, fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spatium:

9 Et latitudinem per parietem lateris forinsecus quinque cubitorum: & erat minor domus in lateribus domus.

10 Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus undique.

11 Et ostium lateris ad orationem: ostium unum ad viam aquilonis, & ostium unum ad viam australem, & latitudo eorum ad orationem, quinque cubitorum: & circuitum.

12 Et adificium, quod erat separatum, vultumque ad viam respicientem ad mare. Latitudo ejus septuaginta cubitorum. Parietes autem ejus a latere quinque cubitorum latitudinem per circuitum: & longitudo ejus nonaginta cubitorum.

13 Et mensus est domus longitudinem, centum cubitorum: & quod separatum, erat ædificium, & parietes ejus, longitudinis centum cubitorum.

14 Latitudo autem ante faciem domus, & ejus quod erat separatum contra orientem, centum cubitorum.

15 Et mensus est longitudinem ædificii contra faciem ejus, quod erat separatum ad dorsum, ethecas ex utraque parte centum cubitorum: & templum interius, & vestibula atrii.

16 Ligna, & fenestras obliquas, & ethecas in circuitu per tres partes contra uniuscuiusque lumen, stratumque ligno per gyrum in circuitu: terra autem iuxta ad fenestras, & fenestras clausæ super ostia.

17 Et usque ad domum interiorum, & foris secus per omnem parietem in circuitu interius, & foris secus ad menturam.

18 Et fabrefacta cherubim & palmæ, & palma inter cherub, & cherub, duasque facies habebat cherub.

19 Faciem hominis juxta palmam ex hac parte, & faciem leonis juxta palmam ex alia parte, expressam per omnem domum in circuitu.

20 De terra usque ad superiora portæ cherubim & palmæ calatæ erant in pariete templi.

21 Lumen quadrangulum, & facies sanctuarii, aspectus contra aspectum.

22 Altaris lignei trium cubitorum altitudo: & longitudo ejus duorum cubitorum: & æquali ejus, & longitudo ejus, & parietes ejus lignei. Et locatus est ad me: Hæc est mensa coram Domino.

23 Et duo ostia erant, in templo, & in sanctuario.

24 Et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola, quæ in se invicem placebantur: bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum.

25 Et calatæ erant in ipsis ostiis templi cherubim, & sculpturæ palmarum, sicut in parietibus quoque expressæ erant: quam ob rem & grossiora erant ligna in vestibuli fronte forissecus.

26 Super quæ fenestræ obliquæ, & similitudo palmarum hinc atque inde in humerulis vestibuli, secundum latera domus, latitudinemque parietum.

C A P V T X L I I.

De gazophylaciis: ceterisque quæ ad sacrorum usum pertinent ædificandis.

1 ET eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad aquilonem, & introduxit me in gazophylacium, quod erat contra separatum ædificium, & contra ædem vergentem ad aquilonem.

2 In facie longitudinis, centum cubitos ostia aquilonis: & latitudinis quinquaginta cubitos.

3 Contra viginti cubitos atrii interioris, & contra pavimentum stratum lapide atrii exterioris, ubi erat porticus juncta porticui interni.

4 Et ante gazophylacia deambulatorio decem cubitorum latitudinis, ad interiora respiciens viæ cubitorum. Et ostia eorum ad aquilonem.

5 Vbi erant gazophylacia in superioribus humiliora: quæ supportabant porticus, quæ ex illis eminebant de interioribus, & de in duas ædificii.

6 Trilega enim erant, & non habebant columnas, sicut erant columnæ atriorum: propterea eminebant de later ostiis, & de mediis à terra cubitos quinquaginta.

7 Et peribolus exterior, secundum gazophylacia: quæ erant in via atrii exterioris ante gazophylacia: longitudo ejus quinquaginta cubitorum.

8 Quia longitudo erat gazophylaciorum atrii exterioris, quinquaginta cubitorum: & longitudo ante faciem templi, centum cubitorum.

9 Et erat subter gazophylacia hæc introitus ab oriente ingredientium in eadem atrio exteriori.

10 In latitudine periboli atrii, quod erat contra viam orientalem, in faciem ædificii separati & erant ante ædificium gazophylacia.

11 Et via ante faciem eorum, juxta similitudinem gazophylaciorum, quæ erant in via aquilonis: secundum longitudinem eorum, sic & latitudo eorum: & omnis introitus eorum, & similitudines: & ostia eorum.

12 Secundum ostia gazophylaciorum, quæ erant in via respiciente ad Notum: ostium in capite viæ: quæ via erat ante vestibulum separatum per viam orientalem ingredientibus.

13 Et dixit ad me: Gazophylacia aquilonis, & gazophylacia austris, quæ sunt ante ædificium separatum. hæc sunt gazophylacia sancta: in quibus vescuntur sacerdotes, qui appropinquant ad Dominum in sancta sanctorum: ibi ponent sancta sanctorum, & oblationem pro peccato, & pro delicto: locus enim sanctus est.

14 Cum autem ingressi fuerint sacerdotes, non egredientur de sanctis in atrium exterius: & ibi reponent vestimenta sua, in quibus ministrant, quia sancta sunt: vestimentumque vestimentis aliis, & sic procedent ad populum.

15 Cumque compleisset mensuras domus interioris, eduxit me per viam portæ, quæ respicebat ad viam orientalem: & mensus est eam undique per circuitum.

16 Mensus est autem contra ventum orientalem calamo mensuræ, quingentos calamos in calamo mensuræ per circuitum.

17 Et mensus est contra ventum aquilonis quingentos calamos in calamo mensuræ per gyrum.

18 Et ad ventum australem mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ per circuitum.

19 Et ad ventum occidentalem mensus est quingentes calamos in calamo mensuræ.

20 Per quatuor ventos mensus est murum ejus undique per circuitum, longitudinem quingentorum cubitorum, & latitudinem quingentorum cubitorum, dividens inter sanctuarium & vulgare locum.

Quia Dominus a, p, se et audit pro, haec quod
f, i, t, nos amplius gallens non Dominus,
et p, pro non a, d, d, ad, f, i, t, ad
et a, p, se, et nos expiandum.

2 & ecce gloria Dei Israel ingrediebatur
per viam orientalem : & vox erat ei quasi
vox aquarum multarum, & terra splendebat
à maiestate ejus.

4 br majestas Domini ingressa est tem-
plum per viam portæ, quæ respiciebat ad
orientem.

5 Et elevavit me spiritus, & introduxit me in atrium interius; & ecce repleta erat gloria Domini domus.

7 Dixit ad me : Fili hominis , locus solis
mei, & locus vestigiorum pedum meorum,
ubi habito in medio filiorum Israel in
æternum : & non polluent ultra domus
Israel ne , ea sanctum meum ipsi & reges
eorum in fornicationibus suis , & in ruinis
regum suorum , & in excelsis.

8 Qui fabricati sunt linen suum juxta
linen meum, & postes suos juxta postes
meos : & murus erat inter me & eos : &
polluerunt nomen sanctum meum in abo-
minationibus, quas fecerunt : propter quod
consumpsi eos in ira mea :

9 Nunc ergo repellant procul fornicationem suam, & ruinas regum suorum à me: & habitabo in medio eorum semper.

10 Tu autem fili hominis ostende domui
Israel templum, & confundantur ab iniqui-
tatibus suis, & metuantur fabricam;

Et erubescant ex omnibus quæ fecerunt: Figuram domus, & fabricæ ejus extus, & introitus, & omnem descriptionem ejus, & universa præcepta ejus, cunctumque ordinem ejus, & omnes leges ejus ostende eis, & scribes in oculis eorum: ut custodiant omnes descriptiones ejus, & præcepta illius, & faciant ea.

12 Illa est lex donus in summitate mon-
tis: Omnis finis ejus in circumo, sanctum
sanctorum est: haec est ergo lex donus.

13 Ille autem mentior altaris in cubito
Versus o, qui habebat cubitum & palmum:
In finem us erat cubitus & cubitus in lati-
tudine, & definitio ejus usque ad labium
ejus, & in circumd. palmus unus Hec quo-
que erat forma altaris

1, l'ide finitatem usque ad rapiditatem
maximam duo cubi, & latus 10, cubi
novi: & a rapiditate minoris ad
rapiditatem majorem quatuor cubi, & la-
tus 10 cubi novis.

15 Ipt. and in A. m. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 84

17. Et crepido quatuordecim cubiti uno longitudinis, per quatuordecim cubitos latitudinis in quatuor angulis ejus: & corona in circum ejus dimidii cubiti, & finis ejus unius cubiti per circumum: gradus autem ejus verti ad Orientem.

18 Et dixit ad e : Fili hominis : hæc dicit Dominus Deus : Hi sunt dies altaris, in quacunque die fuerit fabricatum : ut offeratur super illud holocaustum, & effundatur sanguis.

19 Et dabis sacerdotibus, & Levitis, qui sunt de semine Sadoc, qui accedunt ad me, ait Dominus Deus, ut offerant mihi vitulum de armento pro peccato.

20 Et afflūmens de sanguine ejus, pones
super quatuor cornua ejus, & super qua-
tuor angulos crepidinis, & super coro-
nam in circuitu: & mundabis illud, & ex-
piabis.

21 Et tolles vitulum , qui oblarus fuerit pro peccato : & combures eum in separato loco domus extra sanctuarium.

22 Et in die secunda offeres hunc caprum immaculatum pro peccato, & expi-
bunt ahiare, sicut expiaverunt in vitulo.

23 Cumque compleveris expians illud,
oilnes vitulum de armento immaculatum,
& arietem de grege immaculatum.

24 Et offeres eos in conspectu Domini :
& mittent sacerdotes super eos sal, & offerent eos in holocaustum Domino.

25 Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie : & vitulum de armento, & arietem de pecoribus, immolatos offerent.

26 Super premissis expiabunt altare, & non dabitur illud : & implebunt manum ejus.

27 Expleis autem diebus, in die octava & ultra, facient sacerdotes super altare holocausta vestra, & quæ pro pace obtinent: & placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

Porta sanctuarii clausa, qua solus Deus ingreditur: incertum, si carne & corde non ingrediantur sanctuarium, nec Levitici qui idola secuti sunt, sed hi ministri domus erunt: filii autem & idoc sacerdotes ingreduntur, & horum leges ponuntur.

ET convertit me ad viam portæ san-
ctuarii exterioris, quæ respiciebat
ad Orientem; & erat clausa.

2 Et dixit Dominus ad eum : Porta hæc clausa erit : non aperietur, & vir non transibit per eam : quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa.

3 Principi. Princeps p[ro]f[ite]bitur in ea, ut
concedat p[re]sentem coram Domino: per viam
portæ v[est]re lib[er]i i[n]gredietur, & per viam
eius egredietur.

4 **17.** **A**ll. **I**n me per viam portæ Aquilonis
in conspectu domus : & vidi : & ecce
implevit gloria Domini domum Domini :
& ecce introierunt in eam.

The following Documents, Exhibitions
have been received & will continue to be re-
ceived as follows: one copy of each
of the several documents & of the
Notes of the Proceedings & of the
Reports of the Committee on the
part of the

6 Et dices ad exasperantem me domini Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus Israel.

7 Et quod inducitis filios alienos in circuitos corde, & inducitis eos carne, ut sint in sanctuario meo, & possint dominum meum: & offeris pacem meam, adipem, & sanguinem, & defidis pactum meum in omnibus sceleribus vestris.

8 Et non servabis præcepta sanctuarii mei: & posueris custodes observationum mearum in sanctuario meo vobis & ipsis.

9 Hæc dicit Dominus Deus: Omnis alienigena in circuitibus corde, & in circuitibus carne, non ingredietur sanctuarium meum, filius alienus qui est in medio filiorum Israel.

10 Sed & Levitæ, qui longe recesserunt à me in errore filiorum Israel, & erraverunt à me post idola sua, & portaverunt iniquitatem suam.

11 Erunt in sanctuario meo ædifici, & janitores portarum domus, & ministri domus: ipsi mactabunt holocausta, & victimas populi: & ipsi stabunt in conspectu eorum, ut ministrent eis.

12 Pro eo quod ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum, & facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis: idcirco levavi manum meam super eos, ait Dominus Deus, & portabunt iniquitatem suam.

13 Et non appropinquabunt ad me ut sacerdotes fungantur mihi: neque accedent ad omne sanctuarium meum juxta Sancta sanctorum: sed portabunt confusionem suam, & scelera sua quæ fecerunt.

14 Et dabo eos janitores domus in omni ministerio ejus, & in universis quæ fiunt in ea.

15 Sacerdotes autem & Levitæ filii Sadoc, qui custodierunt ceremonias sanctuarii mei, cum errarent filii Israel à me, ipsi accedent ad me ut ministrent mihi: & stabunt in conspectu meo ut offerant mihi adipem, & sanguinem, ait Dominus Deus.

16 Ipsi ingredientur sanctuarium meum, & ipsi accedent ad mensam meam ut ministrent mihi, & custodiant ceremonias meas.

17 Cumque ingredientur portas atrii interitis, vestibus lineis induentur: nec ascendet super eos quidquam laneum, quando ministrent in portis atrii interioris & intussecus.

18 Virgæ lineæ erant in capitis eorum, & femoralia lineæ erant in lumbis eorum, & non accingentur in sudore.

19 Cumque egredietur atrium exterius ad populum, exuent se vestimentis suis, in quibus ministraverant, & reponent ea in æzophylacio sanctuarii, & vestient se vestimentis albis: & non sanctificabunt populum in vestibus suis.

20 Caput arcusuum non radent, neque comam nudent, sed tondentes attondent capita sua.

21 Et vinum non bibet omnis sacerdos quando ministrat in domo.

22 Et viduam & pupillam non accipiet in dote, sed levitæ, qui de domo domus

Israel: sed & viduam, quæ fuerit vidua a sacerdote, accipient.

23 Et populum meum docebo ut non sit inter sanctum & pollutum, & inter mundum & immundum ostendentur ei.

24 Et cum facit contraventionem, habunt iudices mei, & iudicabunt: leges meas, & præcepta mea in conspectu solimanibus meis custodiant, & Sabuata mea sanctificentur.

25 Et ad mortuum hominem non ingredietur, ne per lazarum, nisi ad pacem & matrem: & fratrem & fratrem, & matrem & sororem, quæ accipiam virum non habuerit in quibus contumacior sit.

26 Et postquam fuerit circumdatus, septem dies numerabuntur ei.

27 Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium intret, ut ministret mihi in sanctuario, offerat pro peccato suo, ait Dominus Deus.

28 Non erit autem eis hereditas, ego hereditas: & omnis possessio non dabitur eis in Israel, ego enim possessio eorum.

29 Victimam & pro peccato & pro delicto ipsi comedent: & omne votum in Israel ipsorum erit.

30 Et primitiva omnium primogenitorum, & omnia libamenta ex omnibus quæ offeruntur, sacerdotum erunt: & primitiva ciborum vestrorum debitis sacerdoti, ut reposcat benedictionem domui suæ.

31 Omne morticinum, & captum à bestia de avibus, & de pecoribus non comedent sacerdotes.

C A P V T XLV.

In terra divisione, separatim Dominus primitias, assignanda est certa pars sacerdotibus, Levitis, civitatibus, ac ministri: servandaque æquitas in ponderibus, mensuris, primitiis & sacrificiis, quæ sacrificia offerentur primo ac septimo die primitivis, & in solemnitatibus Pascha ac Tabernaculorum.

1 Cumque coeperitis terram dividere sortito, separate primitias Domino, sanctificatum de terra, longitudine viginti quinque millia, & latitudine decem millia: sanctificatum erit in omni termino ejus per circuitum.

2 Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos, quadratariam per circuitum: & qui quingenta cubitis in suburbana ejus per gyrum.

3 Et à mensura ista mensurabis longitudinem viginti quinque millium, & latitudinem decem millium, & in ipso erit templum, sanctumque sanctuarium.

4 Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii, qui accedunt ad ministerium Domini: & erit eis locus in domos, & in sanctuarium sanctuaris.

5 Viginti quinque autem millia longitudinis, & decem millia latitudinis, erunt Levitis, quæ erit pars domus: populusque viginti quatuor æzophylacia.

6 Et possessionem civitatis dabois quinquaginta quinque millia latitudinis, & longitudo viginti quinque millia, secundum separationem sanctuarii, domumque Israel.

7 Principes quoque habet & de iis de

† Num.
18. 1.
Num.
18. 25.

† Exod.
22. 29.

† Num.
22. 2.

† 2. 4.

profectu sanctuario, & in possessionem ci-
vitat, contra separationis sacraria-
rum, & contra faciem possessionis ultra:
à facie Maris usque ad Mare, & à latere
occidentis usque ad orientem: Longitudinis
autem iuxta unaquamque partem à ter-
mino occidentali usque ad terminum orien-
talem.

8 De terra erit ei possessio in Israel: & non depopulabuntur ultra principes populi in incum, sed terram dabunt domui Israel secundum tribus eorum.

9 Hæc dicit Dominus Deus: Sufficit vobis principes Israël iniquitatem & rapinas intermittite, & iudicium & iustitiam tace, separate confilia vestra à populo meo, ait Dominus Deus.

ro Statera iusta, & ephi iustum, & batus
iustus erit vobis.

et Lphi & batus æqualia, & unius mensuræ erunt: ut capiat decimam partem cori batus, & decimam partem cori phi: juxta mensuram cori erit æqua libratio eorum.

† *Flod.* 12 † *Siclas* autem viginti obolos habet.
30. 13. *Pono* viginti *ficli*, & viginti quinque *ficli*,
200. & quindecim *ficli*, *mnam* faciunt.

27.15. 13 Et hæc sunt primitiæ, quas tolletis : sex-
tam partem ephi de coro frumenti, & sex-
tam partem ephi de coro hordei

14. Mensura quoque olei, batus olei, de cima pars cori est, & decem bati eorum faciunt: quia decem bati implent eorum.

15 Et arietem unum de prege ducentorum,
de his quæ nutriunt Israël in sacrificiis, &
in holocaustis, & in pacifica, ad expian-
dum pro eis, ait Dominus Deus.

16 Omnis populus terræ tenebitur primitiis his principi in Israël.

17 Et super principem erunt holocausta, & sacrificium, & libamina in solemnitatibus, & in Calendis, & in Sabbatis, & in universis solemnitatibus domus Israël; ipse faciet pro peccato sacrificium, & holocaustum, & pacifica ad expandam pro domo Israël.

18 Hæc dicit Dominus Deus: In primo mense, una mensis, sumes vitulum de auge orto immaculatum, & ex ab s sanctuarium.

19 Et toller sacerdos de sanguine quod erit pro peccato : & ponet in postibus domus, & in quatuor angulis crepidinis altaris, & postibus portæ atrij interioris.

20 Et sic facies in septima mensis, pro
utroque qui ignoravit, & errore de-
ceptus est, & expiatis pro domo

21 la primo mense, quatuordecima die
mensis, erit vobis Paschæ solenitas: le-
piti et dicitur azyma comedentur.

22. Et factus est princeps die illa pro se, & pro universo populo terræ, vitulum pro peccato.

23 Te in septem dies in solennitate fa-
ciat. Et in festo Domini. Et per viulos.
Et per viulos in iudicio. Quod est te.
Et per viulos. Et per viulos. Et per viulos.
Et per viulos.

20; eph. i. c. an eph. per vultu m, & eph.
per r. cu facit ex oleo lino per tegula

1871

neofis, in solennitate, faciet sicut per
dicta sunt per septem dies, aut per pro-
cacio, quam pro holocausto, & in facis-
cio, & in oleo.

C A P V T XLVI.

Porta solis Salubris de cunctis asperenda, quæ
holocaustis his dictis offertur princeps, quæ
ve potius ipse ad populum peruenit, ut reuerentia
vel exequetur: de spontaneo quoque quædam prin-
cipis holocausto: de ipsius deno fides in populo
dato: loca in quibus sacerdotes equum sacrifici-
um et minister victimas populo.

1. **H**anc dicit Dominus Deus : Porta
Haurii interioris, quæ respicit ad
orientem, erit clausa sex diebus, in quibus
opus fit : die autem Sabba i aperietur, sed
& in die Calendarum aperietur.

2 Et intrabit princeps per viam vestibuli
portæ de foris, & stabit in lance portæ : &
facient sacerdotes holocaustum ejus : & pa-
cifica ejus, & adorabit super limen portæ,
& egredietur : porta autem non claudetur
usque ad vesperam.

3 Et adorabit populus terræ ad osium
portæ illius in Sabbatis, & in Calendis, co-
ram Domino.

4 Holocaustum autem hoc offeret princeps Domino; in die Sabbati sex agnos immaculatos, & arietem immaculatum

5 E sacrificium ephi. per arietem : in
agnis autem sacrificium quod dederit ma-
nus ejus : & olei huius per singula ephi.

6 In die autem Calendarum vinulum de
aumento immaculatum : & fex agni & arie-
res immaculati erunt.

7 L'ephi per vitulum , ephi quoque per
arietem faciet factum : de arvis autem
sicut invenerit manus ejus : & oler huius per
singula ephi.

8 Cumque ingressurus est princeps, per
viam vestibuli portæ ingredietur, & per
eandem viam exeat.

9. Et cum intrabit populus terræ in conspectu Domini in sollemnitatibus : qui ingreditur per portam Aquilonis , ut adoret ; egredietur per viam portæ meridianæ : porro qui ingreditur per viam portæ meridianæ , egredietur per viam portæ Aquilonis : non reverteretur per viam portæ , per quam ingressus est , sed è regione illius egredietur.

To Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingreditur, & cum egredientibus egreditur.

11. Et in munditiis. & in solemnitatibus eris
sacrificium cphi per vitulum. & cphi per
arctem: agnus autem erit sacrificium si quis
invenit manus ejus: & oleum per sin-
gula cphi.

12. Cum autē fecerit princeps locustarum holocaustum, ac pacem avertat a **Domino** : aperietur ei porta quæ respicit ad orientem, & faciet holocaustum suum, & pacificum, non tamen talem die laborem & egredietur, claudeturque porta postquam exierit.

[illegible]

1. La faccenda si risolve per poco di più
21

mane sextam partem ephi, & de oleo tertiam partem hin, ut niteatur similæ: sacrificium Domino leguminum, iuge atque perpetuum.

15 Faciet agnum, & sacrificium & oleum cata mane mane holocaustum temporenum.

16 Hæc dicit Dominus Deus: Si dederit princeps donum al cui de filiis suis: hæreditas ejus, filiorum suorum erit, possidebunt eam hæreditate.

17 Si autem dederit legatum de hæreditate sua uni servo in suorum, erit illius usque ad annum centesimo us, & revertetur ad principem: hæreditas autem ejus, filiis ejus erit.

18 Et non accipiet princeps de hæreditate populi per violentiam, & de possessione eorum: sed de possessione sua hæreditatem dabit filiis suis: ut non dissipetur populus meus unusquisque à possessione sua.

19 Et introduxit me per ingressam, qui erat ex latere portæ, in gazophylacia sanctuarii ad sacerdotes, quæ respiciebant ad Aquilonem: & erat ibi locus vergens ad occidentem.

20 Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro peccato, & pro delicto: ubi coquent sacrificium, ut non effrangent in animum exterius, & sanctificetur populus.

21 Et eduxit me in atrium exterius: & circumduxit me per quatuor angulos atrii: & ecce atriolam erat in angulo atrii, atriola singula per angulos atrii.

22 In qua uor angulis atrii atriola disposita, quadraginta cubitorum per longum, & triginta per latum: mensuræ unius quatuor erant.

23 Et paries per circuitum ambiens quatuor atriola: & culinae fabricatae erant subter porticus per gyrum.

24 Et dixit ad me: Hæc est domus culinatum, in qua coquent ministri domus Domini victimas populi.

C A P V T XLVII.

Aqua subter limen domus egredientes, & in latibus templi dextrum descendentes, efficiuntur torrentes qui tandem non potest transvadari, & sanat omnia ad qua pertigerit, habens pisces & arbores fructiferas: termini terra sancta, qua duodecim tribubus Israel & advenis dividenda est.

ET convertit me ad portam domus, & ecce aquæ egrediebantur subter limen domus ad orientem: facies enim domus respiciebat ad orientem: aquæ autem descendebant in latus templi dextrum ad meridiem altaris.

1 Et eduxit me per viam portæ Aquilonis, & convertit me ad viam foras portam exteriorem, viam quæ respiciebat ad orientem: & ecce aquæ redundantes à latere dextro.

2 Cum egrederetur vir ad orientem, qui habebat funiculum in manu sua, & mensus est mille cubitos: & traduxit me per aquam usque ad talos.

3 Rursumque mensus est mille, & traduxit me per aquam usque ad genua:

4 Et mensus est mille, & traduxit me per aquam usque ad tibia. Et mensus est mille, torrentem, quem non potuit pertransire: quoniam imminerant aquæ profun-

di torrentis, qui non potest transvadari:

6 Et duxit ad me: Certe vidisti filii hominis. Et eduxit me, & convertit ad ripam torrentis.

7 Cumque me convertissim, ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte.

8 Et ait ad me: Aquæ istæ, quæ egrediuntur ad tumulos sabuli orientalis, & descendunt ad plana deserti, intrabunt mare, & exhibunt, & sanabuntur aquæ.

9 Et omnis anima vivens, quæ serpit, quocumque venerit torrentis, vivet: & erunt pisces multi satis postquam venerint illuc aquæ istæ, & sanabuntur, & vivent omnia, ad quæ venerit torrentis.

10 Et stabunt super illas piscatores, ab Engaddi usque ad Engallim siccatio sagittarum erit: plurimæ species erunt piscium ejus, sicut pisces maris magni, multitudinis nimis:

11 In littoribus autem ejus, & in palustribus non sanabuntur, quia in salinas dabantur.

12 Et super torrentem orietur in ripis ejus ex utraque parte omne lignum pomiferum: non defluet folium ex eo, & non deficiet fructus ejus: per singulos menses affret promissa, quia aquæ ejus de sanctuario egredientur: & erunt fructus ejus in cibum, & folia ejus ad medicinam.

13 Hæc dicit Dominus Deus: Hic est terminus, in quo possidebitis terram in duodecim tribubus Israel: quia Ioseph duplicem funiculum habet.

14 Possidebitis autem eam singuli æque ut frater suus: super quam levavi manum meam ut darem patribus vestris: & cadet terra hæc vobis in possessionem.

15 Hæc est autem terminus terræ: ad plagam septentrionalem, à mari magno via Herhalon, venientibus Sedaba,

16 Emath, Berorha, Sabarim, quæ est inter terminum Damasci & consinium Emath, domus Tichon, quæ est iuxta terminum Auran.

17 Et erit terminus à mari usque ad atrium Enon terminus Damasci, & ab Aquilone ad Aquilonem: terminus Emath plaga septentrionalis.

18 Porro plaga orientalis de medio Auran, & de medio Damasci, & de medio Galaad, & de medio terræ Israël, Iordanis determinans ad mare orientale, metiemini etiam plagam orientalem.

19 Plaga autem australis meridiana, à Themar usque ad aquas contradictionis Cades: & torrentis usque ad mare magnum: & hæc est plaga ad meridiem australis.

20 Et plaga maris, mare magnum à consinio per directam, donec venias Emath: hæc est plaga maris.

21 Et dividetis terram istam vobis per tribus Israel:

22 Et minuetis eam in hæreditatem vobis, & advenis, qui accesserint ad vos, qui genuerint filios in medio vestrum: & erunt vobis sicut indigere faciet filios Israël: vobiscum dividens possessionem in medio tribuum Israël.

21 In tribu autem quocunque fuerit ad-
versa, illi dabitur possessionem illi, ait Do-
minus Deus.

CAPUT XLVIII.

*Divisio terre sanctae in duodecim tribus ubi
fuerit sanctuarium : locus Sacerdotum ac
Levitarum : mensura civitatis in quoduo cum su-
burbanis : possessio principis : & duodecim porta
civitatis juxta duodecim tribus.*

1 ET hæc nomina tribuum à finibus
aquilonis juxta viam Hethalon per-
gentibus Emath, atrium Enan terminus Da-
masci ad aquilonem juxta viam Emath. Et
erit ei plaga orientalis mare, Dan una,

2 Et super terminum Dan, à plaga orien-
tali usque ad plagam maris, Aser una.

3 Et super terminum Aser, à plaga orien-
tali usque ad plagam maris, Nephthali una.

4 Et super terminum Nephthali, à plaga
orientali usque ad plagam maris, Manasse
una.

5 Et super terminum Manasse, à plaga ori-
entali usque ad plagam maris, Ephraim una.

6 Et super terminum Ephraim, à plaga
orientali usque ad plagam maris, Ruben
una.

7 Et super terminum Ruben, à plaga orien-
tali usque ad plagam maris, Iuda una.

8 Et super terminum Iuda, à plaga orien-
tali usque ad plagam maris, erunt primitiæ,
quas separabis, viginti quinque millibus la-
titudinis & longitudinis, sicut singulæ par-
tes à plaga orientali usque ad plagam ma-
ris : & erit sanctuarium in medio ejus.

9 Primitiæ, quas separabis Domino :
longitudo viginti quinque millibus, & lati-
tudo decem millibus.

10 Hæc autem erunt primitiæ sanctuarii
sacerdotum : ad aquilonem longitudinis vi-
ginti quinque millia, & ad mare latitudinis
decem millia, sed & ad orientem latitudi-
nis decem millia, & ad meridiem longitu-
dinis viginti quinque millia : & erit san-
ctuarium Domini in medio ejus.

11 Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis
Sadoc, qui custodierint ceremonias meas,
& non erraverunt cum errarent filii Israël,
sicut erraverant & Levitæ.

12 Et erunt eis primitiæ de primitiis ter-
ræ sanctum sanctorum, juxta terminum Le-
vitarum.

13 Sed & Levitis similiter juxta fines sa-
cerdotum viginti quinque millia longitudi-
nis, & latitudinis decem millia. Omnis
longitudo viginti & quinque millium & la-
tudo decem millium.

14 Et non vendabunt ex eo, neque mu-
tabunt, neque transferentur primitiæ terræ,
quia hæc sunt Domino.

15 Quicunque millia autem quæ supersunt
in latitudine per viginti quinque millia pro-
fana erunt urbis in habitacionem, & in sub-
urbium, & erit civitas in medio ejus.

16 Et hæc mensura ejus : ad plagam se-
ptentrionalem quingenta & quatuor mil-
lia : & ad plagam meridianam, quin-
centa & quatuor millia : & ad plagam
occidentalem, quingenta & quatuor millia :
& ad plagam orientalem, quingenta &
quatuor millia.

17 Erunt autem suburbana civitatis ad
aquilonem ducenta quinquaginta & ad me-
ridiem ducenta quinquaginta, & ad orien-
tem, decem & quinquaginta, & ad mare du-
centa quinquaginta.

18 Quod autem reliquum fuerit in lon-
gitudine secundum primitias sanctuarii, de-
cem millia in orientem, & decem millia
in occidentem, erunt sicut primitiæ san-
ctuarii : & erunt fruges ejus in panes his
qui serviunt civitati.

19 Servientes autem civitati, operabun-
tur ex omnibus tribubus Israël.

20 Omnes primitiæ viginti quinque mil-
lium, per viginti quinque millia in qua-
drum, separat unum in primitias sanctuarii,
& in possessionem civitatis.

21 Quod autem reliquum fuerit, principis
erit ex omni parte primitiarum sanctuarii,
& possessionis civitatis & regione viginti-
quinque millium per iterum usque ad ter-
minum orientalem : sed & ad mare, & re-
gione viginti quinque millium usque ad ter-
minum maris, similiter in partibus princi-
pis erit : & erunt primitiæ sanctuarii, &
sanctuarium templi in medio ejus.

22 De possessione autem Levitarum, &
de possessione civitatis in medio partium
principis : erit inter terminum Iuda, & in-
ter terminum Benjamin, & ad principem
pertinebit.

23 Et reliquis tribubus : A plaga orientali
usque ad plagam occidentalem, Benjamin una.

24 Et contra terminum Benjamin, à pla-
ga orientali usque ad plagam occidentalem,
Simeon una.

25 Et super terminum Simeonis, à plaga
orientali usque ad plagam occidentalem,
Issachar una.

26 Et super terminum Issachar, à plaga
orientali usque ad plagam occidentalem,
Zabulon una :

27 Et super terminum Zabulon, à plaga
orientali usque ad plagam maris, Gad una.

28 Et super terminum Gad, ad plagam
Austri in Meridie : & erit finis de Thamar
usque ad aquas contradictionis Cades, hæ-
reditas contra mare magnum.

29 Hæc est terra, quam mittetis in sortem
tribubus Israël : & hæc partitiones earum,
ait Dominus Deus.

30 Et hi egressus civitatis : A plaga se-
ptentrionali quingentos & quatuor millia
mensurabis.

31 Et portæ civitatis ex nominibus tri-
buum Israël portæ tres à septentrione, por-
ta Ruben una, porta Iuda una, porta Levi
una.

32 Et ad plagam orientalem, quingen-
tos & quatuor millia : & portæ tres, porta
Iosaph una, porta Benjamin una, porta
Dan una.

33 Et ad plagam meridianam, quingen-
tos & quatuor millia : & portæ tres,
porta Simeonis una, porta Issachar
una, porta Zabulon una.

34 Et ad plagam occidentalem, quingen-
tos & quatuor millia, & portæ eorum tres,
porta Gad una, porta Aser una, porta
Nephthali una.

35 Per circuitum decem & octo millia :
& nomen civitatis ex illa die, Dominus
iudex noster.

PROPHEETIA

DANIELIS.

CAPUT I.

*Daniel, Ananias, Misael & Azarias in capti-
vitate educuntur, & dantur illis quædam alimenta
ut regerent metum, & regiam non inibus, aut reges
a, & p, & t, & n, & d, & s, & l, & r, & v, & g, & f, & c.
bus, & quædam literas : quæ dantur, facies ipsorum
corpulentiores erant quam prius, & omnes qui ab eis regio
vescebantur, quibus Deus sapientiam dedit, &
Danieli præterea intelligentiam somniorum.*

IN Anno tertio regni Ioakim regis
Iuda, venit Nabuchodonosor
rex Babylonis in Ierusalem, &
obsedit eam :

2 Et tradit Dominus in manu ejus Io-
akim regem Iuda & partem vasorum domus
Dei, & asportavit ea in terram Sennaar in
domum dei sui, & vasa intulit in domum
thesauri dei sui.

3 Et ait rex Asphenez præposito Eunu-
chorum, ut introduceret de filius Israël, &
de terræ regio & tyrannorum,

4 Pueros, in quibus nulla esset macula,
decoros forma, & eruditos omni sapientia,
carios scientia, & doctos disciplina, & qui
possent stare in palatio regis, ut doceret
eos literas, & linguam Chaldæorum.

5 Et constituit eis rex annuam per singu-
los dies de cibis suis, & de vino unde bibe-
bat ipse, ut enutriti tribus annis, postea
stare in conspectu regis,

6 Erant ergo inter eos de filiis Iuda,
Daniel, Ananias, Misael, & Azarias.

7 Et inposuit eis præpositus eunuchorum,
nomina, Danieli, Baltassar, Ananiam, Sidrach;
Misaeli, Misach; & Azariam, Abdenago.

8 Proposuit autem Daniel in corde suo,
ne pollueretur de mensa regis, neque de vi-
no potus ejus : & rogavit eunuchorum præ-
positum ne contaminaretur.

9 Dedit autem Deus Danieli gratiam &
misericordiam in conspectu principis eunu-
chorum.

10 Et ait princeps eunuchorum ad Danie-
lem : Timeo ego dominum meum regem qui
constituit vobis cibum & potum : qui si vi-
derit vultus vestros macilentiores præ cæte-
ris adolescentibus coævis vestris, condem-
nabit caput meum regi.

11 Et dixit Daniel ad Malasar, quem con-
stituerat princeps eunuchorum super Da-
niel, Ananiam, Misaelem, & Azariam.

12 Tenta nos obsecro servos tuos diebus
decem, & dentur nobis legumina ad ves-
cendum, & aqua ad bibendum :

13 Et contemplantur vultus nostros, & vul-
tus puerorum qui vescuntur cibo regio : &
si videris, facies cum servis tuis.

14 Qui, audito sermone huiusmodi,
respondit eis dicens :

15 Post dies autem decem, apparuerunt vul-
tus eorum meliores & corpulentiores præ

omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio :

16 Porro Malasar tollebat cibaria & vi-
num potus eorum : dabatque eis legumina.

17 Puero autem his dedit Deus scientiam
& disciplinam, in omni libro & sapientia :
Danieli autem intelligentiam & omnium vi-
sionum & somniorum.

18 Completis itaque diebus, post quos
dixerat rex ut introducerentur : introduxit
eos præpositus eunuchorum in conspectu
Nabuchodonosor.

19 Cumque eis locutus fuisset rex, non
fuit inter ventales de universis, ut Daniel,
Ananias, Misael, & Azarias : & steterunt in
conspectu regis.

20 Et omne verbum sapientiæ & intelle-
ctus, quod sollicitatus est ab eis Rex, invenit
in eis decuplam, super cunctos ariolos &
magos, qui erant in universo regno ejus.

21 Fuit autem Daniel usque ad annum
primum Cyri regis.

CAPUT II.

*Cum sapientes Chaldaei somnium Nabuchodonosor
consecrare non potentes, haberent omnes somni-
um, & danti Danieli revelatum est mysterium, quod
regis aperit somnium ipsius de nocte, quod in ter-
ra, ejusque declaratione n de quatuor regibus : & se
facto Nabuchodonosor Danieli ad danti, & danti
stias ac incensum illi præcepit offerri, & danti
Dominum Deum, & exaltans Danieli.*

IN Anno secundo regni Nabuchodo-
nosor, vidit Nabuchodonosor som-
nium, & contritus est spiritus ejus, &
somnia ejus fugit ab eo.

2 Præcepit autem rex, ut convocarentur
arioli, & magi, & malefici, & Chaldaei, ut
indicarent regi somnia sua : qui cum venis-
sent, steterunt coram rege.

3 Et dixit ad eos rex : vidi somnium ; &
mente confusus ignoro quid viderim,

4 Responderuntque Chaldaei regi Syriace :
Rex in seculum vivet : si somnium ser-
vis tuis : & interpretationem ejus indicabi-
mus.

5 Et respondens rex ait Chaldaeis : Sermo
recessit à me : nisi indicaveritis mihi som-
nium, & conjecturam ejus, peribitis vos,
& domus vestra publicabitur.

6 Si autem somnium, & conjecturam ejus
narraveritis, præmia, & dona, & honorem
multum accipietis a me : somnium igitur
& interpretationem ejus indicare mihi.

7 Responderunt secundo, atque dixe-
runt : Rex somnium dicat servis suis, &
interpretationem illius indicabimus.

8 Respondit rex, & ait : Certe novi quod
tempus redimitis, scientes quod recessit
me sermo.

9 Si ergo somnium non indicaveritis mi-
hi, una est de vobis sententia, quod inter-
pretationem quoque fallacem & deceptio-
ne plenam composueritis, ut loquar tui
mihi donec tempus pertransierit : somnium
itaque dicite mihi, ut sciam quod interpretatio-
nem quoque ejus veram equanimit.

10 Respondentes ergo Chaldaei coram
rege, dixerunt : Non est homo in terra,
qui testimonium tuum, & prædictum im-
plere possit : sed neque regum, & principum
& potens verbum huiusmodi scire possit.

Abdono Arioch, & magno, & Chaldæo.

11. Servo enim, quem in quæris, rex gravis est: nec reperietur quisquam, qui reddat illum in conspectu regis: exceptus dicitur, quod tantum non est cum hominibus con- versatio.

12. Quo audito, rex in furore & in ira magna præcepit, ut perirent omnes sapientes Babylonis.

13. Et egressa sententia, sapientes interficiebantur: quærebanturque Daniel & socii ejus, ut perirent.

14. Tunc Daniel requisivit de lege atque sententia, ab Arioch principe militum regis, qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes Babylonis.

15. Et interrogavit eum, qui à rege potestatem acceperat, quam ob causam tam crudelis sententia à facie regis esset expressa, cum ergo rem indicasset Arioch Danieli,

16. Daniel ingressus rogavit regem, ut tempus daret sibi à solutione indicanda regi.

17. Et ingressus est domum suam, Ananiamque & Misaeli & Azariæ sociis suis indicavit negotium:

18. Ut quærent misericordiam à facie Dei cæli super sacramento isto, & non perirent Daniel & socii ejus cum cæteris sapientibus Babylonis.

19. Tunc Danieli mysterium per visionem nocte revelatum est: & benedixit Daniel Deum cæli.

20. Et locutus ait: Sit nomen Domini benedictum à sæculo & usque in sæculum: quia sapientia & fortitudo ejus sunt.

21. Et ipse mutat tempora, & ætates: transfert regna, atque constituit: dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam:

22. Ipse revelat profunda, & abscondita, & novit in tenebris constituta: & lux cum eo est.

23. Tibi Deus patrum nostrorum confiteor, teque laudo, quia sapientiam & fortitudinem dedisti mihi: & nunc ostendisti mihi quæ rogavimus te, quia sermonem regis aperuisti nobis.

24. Post hæc Daniel ingressus ad Arioch, quem constituerat rex ut perderet sapientes Babylonis, sic ei locutus est: Sapientes Babylonis ne perdas: introduce me in conspectu regis, & solutionem regi narrabo.

25. Tunc Arioch festinus introduxit Danielem ad regem, & dixit ei: inveni hominem de filiis transmigrationis Iuda, qui solutionem regi annuntiet.

26. Respondit rex, & dixit Danieli, cuius nomen erat Balthassar: Purasne vere potes mihi indicare somnum, quod vidi, & interpretationem ejus?

27. Et respondens Daniel coram rege, ait: Mysterium, quod rex interrogat, sapientes, magi, arioli, & aruspices nequeunt indicare regi.

28. Solus est Deus in cælo revelans mysteria, qui indicavit tibi rex Nabuchodonosor, quæ ventura sunt in novissimis temporibus. Somnium tuum, & visiones capitis tui in cubili tuo in iustis somniis.

29. Tu rex cogitare cepisti in crato tuo

quid esset latuit non post hæc: & qui reve- at mysteria ostendit tibi quæ ventura sunt.

30. Mihi quæque coram te sapientia, quæ est in me plus quam in cunctis venturorum, sacramentum hoc revelatum est: sed ut interpretatio regi manifesta fieret, & cogitationes mentis tue fires.

31. Tu rex vides, & ecce quasi statua una grandis: statua illa magna, & statua sublimis statua contra te, & intuentur eas erat terribilis.

32. Huius statuæ caput ex auro operiret, pectus aureum & brachia de argento, porro venter & femora ex ære.

33. Tui autem ferreæ, pedum quædam pars erat ferrea, quædam autem fictilis.

34. Vides ita, donec abdebas est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam in pedibus ejus ferreis & fictilibus, & comminuit eos.

35. Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum, & aurum, & redacta quasi in favillam æstivæ aræ, quæ rapta sunt vento: nullusque locus inventus est eis: lapis autem, qui percussit statuam: factus est mons magnus, & implevit universam terram.

36. Hoc est somnium: Interpretationem quoque ejus dicemus coram te, rex.

37. Tu rex regumes: & Deus cæli, regnum, & fortitudinem, & imperium, & gloriam dedit tibi:

38. Et omnia in quibus habitant filii hominum, & bestiarum agrorum volucres quoque cæli dedit in manu tua, & sub ditione tua universa constituit: tu es ergo caput aureum.

39. Et post te consurget regnum aliud minus te argenteum: & regnum tertium aliud æreum, quod imperabit universæ terræ.

40. Et regnum quartum erit velut ferrum, quomodo ferrum comminuit & domavit omnia, sic comminuet & conteret omnia hæc.

41. Porro quia vides si pedum, & digitorum partem testæ figuli, & partem ferream: regnum divisum erit, quod tamen de plantario ferri orietur, secundum quod vides si ferrum missum testæ ex luto.

42. Et digitos pedum ex parte ferreos, & ex parte fictiles: ex parte regnum erit solidum, & ex parte contritum.

43. Quod autem vidisti ferrum missum testæ ex luto, commiscebuntur quidem humano semine, sed non adhærebunt sibi, sicut terram misceri non potest testæ.

44. In diebus autem regnorum illorum, suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum ejus æterni populo non tradetur: comminuet autem, & consumet universa regna hæc: & ipsum stabit in æternum.

45. Secundum quod vides si, quod de monte abdebas est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum, Deus magnus ostendit regi quæ ventura sunt postea, & verum est somnium, & fidelis interpretatio eius.

46. Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in faciem suam, & Danielem adoravit, & hostias & incensum præcepit ut sacrificarent ei.

47. Fugient ergo rex, ad Danicam: Vere
fugit, & ad Danicam profugit, & Danicus
regnum, & relevans mythena, quod vult
prouinciam, the hoc terra nomen.

48. Tunc rex Nabuccodonosor inuoluit exor-
tu, & munera multa, & magnam dedit, & de-
constituit eum principem super omnes pro-
vincias Babilonis, & precece in maiestati-
nem super unctos sapientes Babilonis.

42) Daniel autem in potestate regis, & constant super opera provinciarum Babylonis, Sidrach, Misach, & Abdenago: ipse autem Daniel erat in foribus regis.

C A P V T III.

Ananias, de iud. fr. Azarias nolentes a locore
si etiam quam ex Nabuchodonosor e exierat, l. anti
mittantur in fornacem ignis ardentem, in qua illi es
tantes conspiciunt Deum, quod propter peccata
sua grauis, patenter affligit: Et petentes ejus
misericordiam, exhortantur eandem creaturam ad
benedicendum Dominum: quod Nabuchodonosor
animadvertens ostendit, Et illi de fornace ques
si benedixit Deum ipsorum, jubet ut occidatur
quisque ipsum blasphemaverit

NAbuchodonosor rex fecit statuam
auream, altitudine cubitorum sexa-
ginta, latitudine cubitorum sex, & statuit
eam in campo Bith provinciae Babylonis.

2 Itaque Nabuchodonosor rex misit ad congregandos satrapas, magistratus, & iudices, duces, & tyrannos, & prefectos, omnesque principes regionum, ut convenirent ad dedicationem statuar, quam crexerat Nabuchodonosor rex.

3 Tunc congregati sunt Sarrapæ magistra-
tus, & iudices, duces, & tyranni, & opti-
matus qui erant in potestatibus constituti, &
& universi principes regionum, ut conve-
nient ad dedicationem statuæ, quam ere-
xerat Nabuchodonosor rex, stabant autem
in conspectu statuæ, quam posuerat Nabu-
chodonosor rex;

4 Et piceo clamabat valenter: Vobis di-
ci ut populi, tubibus, & linguis:

5 In hora, qua audieritis sonitum tubæ
& fistulæ, & citharæ, sambucæ & psalterii,
& syrphonizæ, & universi generis musico-
rum, cadentes adorare statuam auream,
quam constituit Nabucho lonosor rex.

6 Si quis autem non prostratus adoraverit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis.

7 Post hæc igitur statim ut audierunt omnes populi sonitum tubæ, fistulæ, & citharæ, san buccæ, & psalterii, & symphoniarum, & omnis generis musici omnium: cadentes omnes populi, tribus, & linguæ, adoraverunt statuarum aurearum, quam constituerat Nabuchodonosor rex.

& statimque in ipso tempore accedentes
vni Chaldaeae caverunt Iudaeos

9 Di-er-nique Nabuchodonosor Regi:
Rex in æternu vive:

10 Tu rex posuisti decretum, ut omnis
homo, qui audierit sonitum tubæ, fistulæ,
& citharæ, sambucæ, & psalterii, & sympho-
niæ, & unumquodque genus musicorum, pro-
spiciat : & a se respiciamur autem :

Et si quis non potest adorare
creaturam ut adoraret regem aut deum.

12. Sunt ergo viri Iudæi, quos eo Ritari
Hæ super opera & probris Babilonæ, So-
drach, Misach, & Abdenago: viri isti con-
temperant, rex decretum tuum, deos tuos
non colunt, & statuam auream, quam ere-
xisti, non adorant.

13. Tunc Nabuchodonosor in furore & ira præcepit, ut adducerentur S. Machi, Misach, & Abdenago: qui confessi in ad-
ducti sunt in culpam regis.

14. Prostrantique Nabuchodonosor rex
ait eis : Vene S drach, M tach, & A'hdraa-
go, deos meos non colas, & statum au-
reum, quam coasti ui non adoratis ?

15 Nunc ergo si estis parati, quæ a omni-
que hora audieritis sonitum tubæ, fistulæ,
citharæ, tabulæ, psalterii, & tympani,
omnisque generis musi omnium, pro-
sternite vos, & adorare statuat quæ te i:
quod si non adloaveritis, eadem hora
mitemini in fornacem ignis ardentis: &
quis est Deus, qui eripiet vos de manu
mea?

16 Respondentes Sidra h. Mica h. & Abdenago, dixerunt regi Nabu holonofor: Non oportet nos de hac re respondere tibi.

17 Ecce enim Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis, O rex, liberare.

18 Quod si noluerit, notum fit tibi, rex, quia deos tuos non colimus, & statuam auream, quam erexisti, non adoramus.

19 Tunc Nabu hodonosor repletus est
furore : & aspectus faciei illius immutatus
est super Sidrach , Misach , & Abdenago ,
& præcepit ut succenderetur fornax septu-
plum quam succendi consueverat.

20 Et viris fortissimis de exercitu suo iussit, ut ligatis pedibus Sidrach, Misach, & Abdenago, mitterent eos in fornacem ignis ardentis.

21 Et confestim viri illi vincenti, cum braci-
cis suis, & tiaris, & calceamentis, & vesti-
bus, missi sunt in medium tornacis ignis
ardentis,

22 Nam jussio regis urgebat : fornax autem succensa erat nimis. Porro viros illos, qui miserrant Sédrach, Mésach, & Abdenago, interfecit flamma ignis.

23 Viri autem hi tres, id est, Sdrach,
Mach, & Abdenago, ceciderunt in medio
camino ignis ardentis, colligati.

*Qua sequuntur in Hebraeis voluminibus
non reperi.*

24 Et ambulabant in medio flammæ lau-
dantes Deum, & benedicentes I. om. no.

25 S'ans autem Azarias oravit sic, ap-
prieque os suum in medio ignis, ait :

26 Benedicite ei Domine Deus patrum
nostrum, & laudabile & gloriosum no-
men tuum in terra :

27 Quia iustus est in omnibus quæ se
nobis, & universa opera tua vera, & v
tua recta, & omnia iudicia tua vera.

28. Inducit enim vera hoc fl., juxta omnia quae in duob. fl. super nos, & super civitatem sanctam parvam nostram eo tribulamus: quia non vivit, & in judicio, indux. fl. omnia haec propter peccata vestra.

29 Peccavimus enim, & inique egimus recedentes à te, & deliquimus in omnibus:

30 Et praecepta tua non audivimus, nec observavimus, nec fecimus sicut praecepisti nobis ut bene nobis esset.

31 Omnia ergo, quae indaxisti super nos, & universa, quae fecisti nobis, in vero iudicio fecisti.

32 Et tradidisti nos in manibus inimicorum nostrorum iniquorum, & pessimorum, praevaricatorumque, & regi iniusto & pessimo ultra omnem terram.

33 Et nunc non possumus aperire os: confusio, & opprobrium facti sumus servis tuis, & his qui colunt te.

34 Ne, quæsumus, tradas nos in perpetuum propter nomen tuum, & ne dissipes testamentum tuum:

35 Neque auferas misericordiam tuam à nobis, propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, & Iacob sanctum tuum:

36 Quibus locutus es pollicens quod multiplicares semen eorum sicut stellas caeli, & sicut arenam quae est in litore maris:

37 Quia Domine imminuti sumus plus quam omnes gentes, sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra.

38 Et non est in tempore hoc princeps, & dux & propheta, neque holocaustum, neque sacrificium: neque oblatio: neque incensum, neque locus primitiarum coram te,

39 Ut possimus invenire misericordiam tuam: sed in animo contrito, & spiritu humilitatis suscipiamur,

40 Sicut in holocausto arietum, & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium: sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi: quoniam non est confusio confidentibus in te.

41 Et nunc sequimur te in toto corde, & cinemus te, & quærimus faciem tuam.

42 Ne confundas nos: sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam: & secundum multitudinem misericordiae tuae.

43 Et erue nos in mirabilibus tuis, & da gloriam nomini tuo Domine:

44 Et confundantur omnes, qui ostendunt servi tuis mala, confundantur in omni potentia tua, & robur eorum conteratur:

45 Et sciant quia tu es Dominus Deus solus, & gloriosus super orbem terrarum.

46 Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem, naphtha, & stipula, & pice, & malleolis,

47 Et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta novem:

48 Et erupit, & incendit quos reperit iuxta fornacem de Chaldaeis.

49 Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & sociis ejus, in fornacem, & exculit flammam ignis de fornace,

50 Et fecit medium fornacis quasi ventum toris flantem, & non tetigit eos omnino ignis, neque contrivit, nec quidquam molestiae in illis.

51 Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant Deum in fornace, dicentes:

52 Benedictus es Domine Deus patrum

nostrorum: & laudabilis, & gloriosus, & superexaltatus in saecula, & benedictum nomen gloriae tuae sanctum: & laudabile, & superexaltatum in omnibus saeculis,

53 Benedictus es in templo sancto gloriae tuae: & superlaudabilis, & supergloriosus in saecula.

54 Benedictus es in throno regni tui: & superlaudabilis, & superexaltatus in saecula.

55 Benedictus es, qui intueris abyssos, & sedes super cherubim: & laudabilis, & superexaltatus in saecula.

56 Benedictus es in firmamento caeli, & laudabilis & gloriosus in saecula.

57 Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

58 Benedicite Angeli Domini Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

59 Benedicite caeli Domino: laudate & superexaltate eum in saecula. † Psal. 148.4.

60 Benedicite aquae omnes, quae super caelos sunt, Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

61 Benedicite omnes virtutes Domini Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

62 Benedicite sol & luna Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

63 Benedicite stellae caeli Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

64 Benedicite omnis inber & ros Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

65 Benedicite omnes spiritus Dei Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

66 Benedicite ignis & aestus Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

67 Benedicite frigus & aestus Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

68 Benedicite rores & pruina Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

69 Benedicite gelu & frigus Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

70 Benedicite glacies & nives Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

71 Benedicite noctes & dies Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

72 Benedicite lux & tenebrae Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

73 Benedicite fulgura & nubes Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

74 Benedicite terra Dominum: laudet & superexaltet eum in saecula.

75 Benedicite montes & colles Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

76 Benedicite universa germinantia in terra Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

77 Benedicite fontes Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

78 Benedicite maria & flumina Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

79 Benedicite ceterae, & omnia quae moventur in aquis Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

80 Benedicite omnes volucres caeli Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

81 Benedicite omnes bestiae, & pecora Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

et dabit illud, & humillimum hominem
construet super eum.

15 Hæc loquens vidi ego Nabuchodonosor rex: tu ergo Baltassar interpretacionem
narrasti tibi: quia omnes sapientes regni
mei non queunt solationem edicere mihi:
tu autem potes, quia spiritus deorum san-
ctorum in te est.

16 Tunc Daniel, cuius nomen Baltassar,
cepit intra semetipsum tacitus cogitare
quasi una hora: & cogitationes eius con-
turbabant eum. Respondens autem rex
ait: Baltassar, somnium & interpretatio
eius non conturbante. Respondit Baltas-
sar, & dixit: Domine mi, somnium his
qui reoderunt, & interpretatio eius hosti-
bus suis sit.

17 Arborem quam vidisti sublimem atque
robustam, cuius altitudo pertingit ad cæ-
lum, & aspectus illius in omnem terram.

18 Et rami eius pulcherrimi, & fructus
eius nimius, & esca omnium in ea, subter
eam habitantes bestiae agri, & in ramis eius
commorantes aves cæli.

19 Tu es rex qui magnificatus es, & in-
valuisti: & magnitudo tua crevit, & perve-
nit usque ad cælum, & potestas tua in ter-
minos universæ terræ.

20 Quod autem vidit rex vigilans & san-
ctum descendere de cælo, & dicere: Succi-
de arborem, & dissipare illam, aramen
germen radicum eius in terra dimittite, &
vinciatur ferro & ære in herbis foris, &
rore cæli conspergatur, & cum feris sit pa-
bulum eius, donec septem tempora muten-
tur super eum.

21 Hæc est interpretatio sententiæ Altissi-
mi, quæ pervenit super dominum meum regem.

† Infr. 5.21. 22 Ejicie te ab hominibus, & cum be-
stis ferisque erit habitatio tua, & fœ-
derum ut bos comedes, & rore cæli infunde-
ris: septem quoque tempora mutabuntur
super te donec scias quod dominetur Ex-
celsus super regnum hominum, & cuiuscu-
que voluerit, det illud.

23 Quod autem præcepit ut relinqueretur
germen radicum eius, id est arboris: re-
gnum tuum tibi manebit, postquam cogno-
veris potestatem esse cælestem.

† Eccl. 3. 33. 24 Quam ob rem rex consilium meum
placeat tibi, & ex peccata tua elemosinis
redime, & iniquitates tuas misericordiis
pauperum: forsitan ignoscer delictis tuis.

25 Omnia hæc venerunt super Nabucho-
donosor regem.

26 Post finem mensium duodecim, in
aula Babylonis deambulabat.

27 Responditque rex, & ait: Nonne hæc
est Babylonia magna, quam ego ædificavi in
domum regni, in robore fortitudinis meæ,
& in gloria decoris mei?

28 Cumque tunc adhuc esset in ore re-
gis, vox de cælis ruit. Tibi deus Nabu-
chodonosor rex: Regnum tuum transibit ad re-

29 Et ab hominibus epiente & cum be-
stis & feris erit habitatio tua: fœderum quasi
bos comedes, & septem tempora muta-
buntur super te, donec scias, quod domi-
netur Excelsus in regno hominum, & cui-
uscuque voluerit, det illud.

30 Eadem hora sermo completus est su-
per Nabuchodonosor, & ex hoc vultu ab-
jectus est, & fœderum ut bos comedet, & rore
cæli corpus eius infundetur: donec ca-
pilli eius in fœderum rudinem, aquila um cres-
cerent, & ungues eius quasi avium.

31 Igitur post finem dierum, ego Nabu-
chodonosor oculos meos ad cælum levavi,
& sensus meus edruxit michi, & Altissi-
mo benedixi, & viventem in sempiternum
laudavi, & glorificavi: † Quia potestas
eius potestas sempiterna, & regnum eius in
generatorem & generationem. † sup. 3.100.

32 Et omnes habitatores terræ apud eum,
in non habent reputati sunt: iuxta voluntatem
enim tuam facit tam in viribus cæli
quam in habitatoribus terræ: & non est qui
resistat manui eius, & dicat ei: Quare
fecisti?

33 In ipso tempore sensus meus reversus
est ad me, & ad honorem regni mei deco-
remque perveni: & figura mea reversa est
ad me: & optimates mei, & magistratus
mei requiesierunt me, & in regno meo resti-
tutus sum: & magnificentia amplior ad-
dita est michi.

34 Nunc igitur ego Nabuchodonosor
laudo, & magnifico, & glorifico regem
cæli: quia omnia opera eius vera, & via
eius iudicia, & gradientes in superbia po-
test humiliare.

C A P V T V.

Postquam Baltassar in convivio bibit cum suis,
in vasis æmuli Domini, laudando idola sua,
vidit digitum in pariete scribentes: quem scriptu-
rum solus Daniel legere potuit & interpretari,
nempe quod quia secutus est sum Nabuchodonosor
elevavit cor suum contra Deum laudans idola
similiter auferetur ei regnum: honorato igitur Da-
niel, ac rege ea nocte interempto, successit Darius
Medus.

1 Baltassar rex fecit grande convivium
Bopm aribus suis mille: unusquisque
secundum suam bibebat & a eum.

2 Præcepit ergo iuntemulen us, ut affer-
rent vasa aurea & argentea, quæ aspor-
taverat Nabuchodonosor pater eius de tem-
plo, quod fuit in Ierusalem, ut haberent in
eis rex & optimates eius, uxoresque eius,
& concubinae.

3 Tunc allata sunt vasa aurea, & argen-
tea, quæ asportaverat de templo, quod
fuit in Ierusalem: & biberunt in eis rex
& optimates eius, uxores & concubinae
illius.

4 Biberant vinum, & laudabant deos
suos aureos, & argenteos, æreos, ferreos,
ligneosque & lapideos.

5 In eadem hora apparuit unum digiti, qua-
si manus hominis scribentis contra can-
delabrum in superficie parietis aule re-
gis, & rex aspicebat articulos manus
scribentis.

6 Tunc facies regis commutata est, & co-
pulationes eius conturbabant eum: & com-
parescuntur ei filii boni, & gentes
eius cælestes commoventur.

7 Tunc movit itaque rex fortiter, ut in-
troiret in templum, Chaldeos, & aruspices.
Et protulans rex ad sapientes

Babylonis : Quicumque legerit scripturam hanc , & interpretationem ejus manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, & torquem auream habebit in collo, & tertius in regno meo erit.

8 Tunc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt nec scripturam legere, nec interpretationem indicare regi.

9 Unde rex Baltassar laus conturbatus est, & vultus illius immutatus est : sed & optimates ejus turbabantur.

10 Regina autem, pro re quæ acciderat regi, & optimatibus ejus, domum convivii ingressa est : & proloquens ait : Rex in æternum vive : non te conturbent cogitationes tuæ, neque facies tua immutetur.

11 Est vir in regno tuo, qui spiritum deorum sanctorum habet in se : & in diebus patris tui scientia & sapientia inventæ sunt in eam, & rex Nabuchodonosor pater tuus, principem magnorum, incantatorum, Chaldæorum, & aruspicum constituit eum, pater, inquam, tuus, o rex :

12 Quia spiritus amplior, & prudentia, intelligentiaque & interpretatio somniorum, & ostensio secretorum, ac solutio ligatorum, inventæ sunt in eo, hoc est in Daniele : cui rex posuit nomen Baltassar : nunc itaque Daniel vocetur, & interpretationem narrabit.

13 Igitur introductus est Daniel coram rege. Ad quem præfatus rex ait : Tu es Daniel de filiis captivitatis Iudæ, quem adduxit pater meus rex de Iudæa ?

14 Audi de te, quoniam spiritum deorum habeas : & scientia intelligentiaque ac sapientia ampliores inventæ sunt in te.

15 Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sapientes magi, ut scripturam hanc legerent, & interpretationem ejus indicarent mihi : & nequiverunt sensum hujus sermonis edicere.

16 Porro ego audiui de te, quod possis obscura interpretari, & ligata dissolvere : si ergo vales scripturam legere, & interpretationem ejus indicare mihi, purpura vestieris, & torquem auream circa collum tuum habebis, & tertius in regno meo princeps eris.

17 Ad quæ respondens Daniel, ait coram rege : Munera tua sint tibi, & dona domus tuæ alteri da : scripturam autem legam tibi, rex, & interpretationem ejus ostendam tibi.

18 O rex, Deus Altissimus, regnum & magnificentiam, gloriam & honorem dedit Nabuchodonosor patri tuo.

19 Et propter magnificentiam quam dederat ei, universi populi, tribus, & linguæ, tremebant & metuebant eum : quos volebat, interficiebat : & quos volebat, percutiebat : & quos volebat, exaltabat : & quos volebat, humiliabat.

20 Quando autem elevatum est cor ejus, & spiritus illius obfirmatus est ad superbiendum, si us est de solio regni sui, & gloria ejus ablata est :

† 21 Et a fano hominum ejectus est, sed & cor ejus cum bestis positum est, & cum onagri erat habitatio ejus : decem quoque

ut bos comedebat, & rore cæli corpus ejus infectum est donec cognosceret quod potestatem haberet Altissimus in regno hominum : & quem cunque voluerit, suscitabit super illud.

22 Tu quoque filius ejus Baltassar, non humiliasti cor tuum, cum scires hæc omnia :

23 Sed adversum Dominatorem cæli elevatus es : & vasa domus ejus allata sunt coram te : & tu, & optimates tui, & uxores, & concubinae tue, vinum bibistis in eis, deos quoque argenteos, & aureos, & æreos, ferreos, lineosque & lapideos, qui non vident, neque audiunt, neque sentiunt, laudasti : porro Deum qui habet statum tuum in manu sua, & omnes vias tuas, non glorificasti.

24 Idcirco ab eo missus est arculus manus, quæ scripsit hoc, quod exaratum est.

25 Hæc est autem scriptura, quæ digesta est : M A N E, T H E C E L, P H A R E S.

26 Et hæc est interpretatio sermonis, M A N E : numeravit Deus regnum tuum, & complevit illud.

27 T H E C E L : appensus es in statera, & inventus es minus habens.

28 P H A R E S : divisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis.

29 Tunc jubente rege indutus est Daniel purpura, & circumdata est torques aurea collo ejus : & prædicatum est de eo quod haberet potestatem tertius in regno suo.

30 Eadem nocte interfectus est Baltassar rex Chaldæus.

31 Et Darius Medus successit in regnum annos natus sexaginta duos.

C A P V T V I.

Daniel supra satrapas regni constituitur, & accusatus quod regis edictum non servasset, quia Deum cæli orabat, missus est in lucum leonum : sequenti quoque die illasus eductus, immixtis ac subito dimissis ejus accusatoribus : qua re motus rex, in suis provinciis Deum ejus timendum præcepit.

1 P Laciuit Dario, & constituit super regnum satrapas centum viginti, ut essent in toto regno suo.

2 Et super eos principes tres, ex quibus Daniel unus erat : ut satrapæ illis redderent rationem, & rex non sustineret molestiam.

3 Igitur Daniel superabat omnes principes & satrapas : quia spiritus Dei amplior erat in illo.

4 Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum : unde principes & satrapæ quærebant occasionem ut invenirent Danieli ex latere regis : nullamque causam & suspicionem reperire poterunt, eo quod fidelis esset, & omnis culpa & suspicio non inveniretur in eo.

5 Dixerunt ergo viri illi : Non inveniemus Danieli huic aliquam occasionem, nisi forte in lege Dei sui.

6 Tunc principes & satrapæ surripuerunt regi, & sic locuti sunt ei : Darius rex in æternum vive :

7 Consilium iecerunt omnes principes regni tui, magistratus, & satrapæ, senatores, & iudices, ut decretum imperatorum exeat, & edictum : Ut omnis qui petierit aliquam petitionem a quocunque deo & homine.

horumque, usque ad trigesima dies, nisi a te rex mutaretur in laum leonum.

8 Nunc itaque rex confirma sententiam, & tenebe de ratum, ut non commutet, quod statum est à Medis & Persis, nec pravaricari, eoquam liceat.

9 Porro rex Darius proposuit edictum, & statuit.

10 Quod cum Daniel comperisset, id est, constitutam legem, iugiter stans in domum suam: & fenestras apertis in cœnaculo suo contra Ierusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat, confitebaturque omni Deo suo, sicut & ante facere consueverat.

11 Viri ergo illi curiosius inquirentes, invenerunt Daniëlem orantem & obsecratum Deum suum,

12 Et accedentes locuti sunt regi, super edicto: Rex, numquid non constitisti, ut omnis homo, qui rogaret quemquam de diis & hominibus, usque ad dies triginta, nisi te, rex, mitteretur in lacum leonum? Ad quos respondens rex, ait: Verus est sermo, juxta decretum Medorum atque Persarum, quod pravaricari non licet.

13 Tunc respondentes dixerunt coram rege: Daniel de filiis captivitatis Iuda, non eravit de lege tua, & de edicto quod constituisti: sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua.

14 Quod verbum cum audisset rex, satis contristatus est: & pro Daniele posuit cor ut liberaret eum, & usque ad occasum solis laborabat ut erueret illum.

15 Viri autem illi intelligentes regem, dixerunt ei: Scito rex, quia lex Medorum atque Persarum est, ut omne decretum quod constituerit rex, non liceat immutari.

16 Tunc rex præcepit; & adduxerunt Daniëlem, & miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: Deus tuus, quem colis semper, ipse liberabit te.

17 Altareque est lapis unus, & positus est super os laci: quem obsignavit rex anulo suo, & anulo optimarum suorum, ne quid fieret contra Daniëlem.

18 Et abiit rex in domum suam, & dormivit in cœnaculo, cibique non sunt allati coram eo, insuper & somnis recessit ab eo.

19 Tunc rex primo deluculo confurgens, festinus ad lacum leonum perrexit.

20 Appropinquansque lacui, Daniëlem voce lacrymabili inclamavit, & affatus est eum: Daniel serve Dei viventis, Deus tuus, cui tu servis semper, putasne valuit te liberare à leonibus?

21 Et Daniel regi respondens ait: Rex in æternum vive.

22 † Deus meus misit angelum suum, & conclusit ora leonum, & non nocuerunt mihi: quia coram eo iustitia inventa est in me: sed & coram te, rex, delictum non feci.

23 Tunc vehementer rex gavisus est super eo, & Daniëlem præcepit educi de lacu: eductusque est Daniel de lacu, & nulla lesio inventa est in eo, quia credidit Deo suo.

24 Iubente autem eo rege, adducti sunt vicini illi, qui accusaverant Daniëlem: & in la-

cum leonum missi sunt ipsi, & uxores eorum: & non pervenerunt usque ad pavimentum laci, donec arripere eos leones, & omnia ossa eorum comminuerint.

25 Tunc Darius rex scripsit universis populis, tribubus, & linguis, habitantibus in universa terra: PAX vobis multiplicetur.

26 A me constitutum est decretum, ut in universo imperio & regno meo, tremiscant & pavant Deum Daniëlis. Ipse est enim Deus vivens, & æternus in sæcula: & regnum ejus non dissipabitur, & potestas ejus usque in æternum.

27 Ipse liberator, atque salvator, faciens signa & mirabilia in cælo & in terra: qui liberavit Daniëlem de lacu leonum.

28 † Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Darii, regnumque Cyri Persæ.

† Supra
1.21.

C A P V T VII.

Resis Danielis de quatuor bestiis quatuor regna designantibus: de antiquo diebus & throno ejus ac ministris, quo judicante perierunt bestie: ad hunc accedens filius hominis accipit: ostendam æternam & incorruptibile regnum: declarantur regna per bestias designata, & maxime qua per quartam bestiam & ejus cornua designentur, qua regnabit usque ad tempus & tempora & dimidium temporis.

1 **A** Nao primo Balassar regis Babilonis, Daniel somnium vidit: visio autem capitis ejus in cubili suo: & somnium scribens, brevi sermone comprehendit: summarique perstringens, ait:

2 Videbam in visione mea nocte, & ecce quatuor venti cæli pugnabant in mari magno.

3 Et quatuor bestie grandes ascendebant de mari diversæ inter se.

4 Prima quasi leona, & alas habebat aquilæ: aspiciebam donec evulsæ sunt alæ ejus, & subla a est de terra, & super pedes quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei.

5 Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit: & tres ordines erant in ore ejus, & in dentibus ejus, & sic dicebant ei: Surge, comede carnes plurimas.

6 Post hæc aspiciebam, & ecce alia quasi pardus, & alas habebat quasi avis, quatuor super se, & quatuor capita erant in bestia, & potestas data est ei.

7 Post hæc aspiciebam in visione noctis, & ecce bestia quarta terribilis, atque mirabilis, & fortis nimis, dentes ferreos habebat magnos, comedens atque corrum nuens, & reliqua pedibus suis conculeans: dissimilis autem erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, & habebat cornua decem.

8 Considerabam cornua, & ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum: & tria de cornibus primis evulsæ sunt à facie ejus: & ecce oculi, quasi oculi hominis erant in cornu isto, & os loquens ingentia.

9 Aspiciebam donec throni positi sunt, & antiquis diebus sedit: & thronorum ejus cadum quasi ignis, & capilli capitis ejus quasi lana mundæ: thronus ejus flammæ igitur: & ignis accensus.

10 † Fluvius igneus, capiti quoque egrediebatur à facie ejus: millia millium ministrabant.

† 4. 11.

bant

15 Factum est autem cum viderem ego Daniel visionem, & quarentem intelligen-
tiam: ecce stetit in conspectu meo quasi
species viri.

16 Et audiui vocem viri inter Vlai: &
clamavit, & ait: Gabriel fac intelligere
istam visionem.

17 Et venit, & stetit iuxta ubi ego stabam;
cumque venisset: pavens corruvi in faciem
meam, & ait ad me: intellige fili hominis,
quia nunc in tempore finis complebitur visio.

18 Cumque loqueretur ad me collapsus
sum pronus in terram: & tetigit me, & sta-
tum me in gradu meo.

19 Dixitque mihi: Ego ostendam tibi quæ
factura sunt in novissimo maledictionis quo-
ntiam habet tempus finem suum.

20 Aries, quem vidisti habere cornua, rex
Medorum est atque Persarum.

21 Porro hircus caprarum, rex Græco-
rum est, & cornu grande, quod erat inter
oculos ejus, ipse est rex primus.

22 Quod autem factum illo surrexerunt
quatuor pro eo: quatuor reges de gente ejus
conspurgent, sed non in fortitudine ejus.

23 Et post regnum eorum, cum creverint
iniquitates, consurget rex impudens facie,
& intelligens propositiones.

24 Et roborabitur fortitudo ejus, sed
non in viribus suis: & supra quam credi
potest universa vastabit & prosperabitur,
& faciet. Et interficiet robustos, & popu-
lum sanctorum.

25 Secundum voluntatem suam, & diri-
getur dolus in manu ejus: & cor suum mag-
nificabit, & in copia rerum omnium occi-
det plurimos: & contra principem princi-
pum consurget, & sine manu conteretur.

26 Et visio vespere & mane, quæ dicta est,
vera est: tu ergo visionem signa, quia post
multos dies erit.

27 Et ego Daniel langui, & ægrotavi per
dies: cumque surrexissem, faciebam opera
regis, & stupebam ad visionem, & non erat
qui interpretaretur.

CAPUT IX

*Post orationem Danielis, qua confitetur Iudæis
propter sua & patrum peccata venisse in magnam
afflictionem, petit Dei misericordiam erga popu-
lum suum, fit ipsa revelatio, de 70. hebdomadis
usque ad incarnationem Sancti Spiritus, & de Christi
morte, populoque ejus perdendo, & abominatione
desolationis in templo.*

1 In anno primo Darii filii Astueri de
semine Medorum qui imperavit super
regnum Chaldaeorum.

2 Anno uno regni ejus, ego Daniel intel-
† *1ere.* lxi in Iltis † nunc cum annorum, de quo
25 11. factus est terminus Domini ad Ierusalem pro-
† *2.* phetiam ut complerentur desolationis Ieru-
† *3.* salem septuaginta anni.

3 Et posui faciem meam ad Dominum
Deum meum rogare & deprecari in ju-
nctis, lacrimis, & cinere.

4 Et oravi Dominum Deum meum, & con-
† *2.* fessus sum, & dixi: † Obsecro Domine
† *3.* Deus magnæ & terribilis, custodiens prae-
† *4.* ctum & misericordiam diligens te, &
† *5.* custodientibus mandata tua.

5 † Peccavimus, iniquitatem fecimus, ni-

pe egimus, & recessimus, & declinavimus
a mandatis tuis, ac iudicis.

6 Non obediimus servis tuis prophetis,
qui locuti sunt in nomine tuo regibus no-
stris, principibus nostris, patribus nostris,
omnique populo terræ.

7 Tibi Domine iustitia: nobis autem
confusio faciei, sicut est hodie visio Iuda-
& habitatoribus Ierusalem, & omni Is-
rael, his qui prope sunt, & his qui procul,
in universis terris ad quas eiecisti eos, pro-
pter iniquitates eorum, in quibus pecca-
verunt in te.

8 Domine nobis confusio faciei, regibus
nostris principibus nostris, & patribus no-
stris, qui peccaverunt.

9 Tibi autem Domine Deo nostro miseri-
cordia, & propitiatio, quia recessimus
à te:

10 Et non audivimus vocem Domini Dei
nostris, ut ambulemus in lege ejus, quam
posuit nobis per servos suos prophetas.

11 Et omnis Israel prævaricati sunt legem
tuam, & declinaverunt ne audirent vocem
tuam, & stillavit super nos maledictio, &
detestatio, quæ scripta est in libro Moy-
si servi Dei, quia peccavimus ei.

12 Et statuit sermones suos, quos locutus
est super nos, & super principes nostros,
qui judicaverunt nos, ut superinduceret in
nos magnum malum, quale nunquam fuit
sub omni cælo, secundum quod factum est
in Ierusalem.

13 † Sicut scriptum est in lege Moy-
ne malum hoc venit super nos: & non ro-
gavimus faciem tuam Domine Deus noster,
ut revertereamur ab iniquitatibus nostris, &
cogitaremus veritatem tuam.

14 Et vigilavit Dominus super mahitiam,
& adduxit eam super nos: iustus Dominus
Deus noster in omnibus operibus suis, quæ
fecit: non enim audivimus vocem ejus.

15 † Et nunc Domine Deus noster, † qui
eduxisti populum tuum de Terra Aegypti
in manu forti, & fecisti tibi non eni-
secundum diem hanc: peccavimus, iniquita-
tem fecimus.

16 Domine in omnem iustitiam tuam
avertatur obsecro ira tua, & furor tuus, à
civitate tua Ierusalem, & monte sancto tuo.
Propter peccata enim nostra, & iniquitates
patrum nostrorum, Ierusalem & populus
tuus in opprobrium sunt omnibus per cir-
cum nostrum.

17 Nunc ergo exaudi Deus noster ora-
tionem servi tui, & preces ejus: & ostende
faciem tuam super sanctuarium tuum, quod
desertum est, propter temeritatem.

18 Inclina Deus meus auram tuam, &
audi: & per oculos tuos: & vide desolatio-
nem nostram, & civitatem, super quam in-
vocatum est nomen tuum: neque enim ius-
tissimis rationibus nostris prosumus pre-
ces nostræ faciem tuam, sed in n. s. rationalibus
tuis iudicis.

19 Exaudi Domine, placare Domine,
a te deus & fac: ne mortis propter re-
ceptam. Deus meus: quia nunc in te n. vo-
catur: & super civitatem, & super popu-
lum tuum.

20 Cum

† *Gen.*
27. 14.† *Exod.*
2. 11.
† *Exod.*
15. 14.

20 Cumque adhuc loquerer, & orarem & confiterer peccata mea, & peccata populi mei Israel, & prostererem preces meas in conspectu Dei mei, pro monte sancto Dei mei.

21 Adhuc me loquente in oratione, ecce vir Gabriel, quem videram in visione a principio, cum volans tetigit me in tempore latitanti vespertini.

22 Et docuit me, & locutus est mihi, dixitque: Daniel nunc egressus sum ut docerem te, & intelligeres.

23 Ab exordio precum tuarum egressus est sermo: ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es: tu ergo animadvertite sermonem, & intellige visionem.

24 Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut consummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia seculi æterna, & impleatur visio, & prophetia, & ungatur Sanctus sanctorum.

25 Scito ergo, & animadvertite: Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Ierusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt: & iterum ædificabitur platea, & murus in angustia temporum.

26 Et post hebdomades sexaginta duas occiderit Christus: & non erit eius populus, qui cum negaturus est. Et civitatem & sanctuarium dissipabit populus cum duce veniens: & finis eius vastitas, & post finem belli statuta desolatio.

27 Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: & in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium. & tunc erit in templo abominatio desolationis: & usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio.

C A P V T X.

Post se afflixisset Daniel, videt virum lineis vestitum qui hic describitur, & territus ac tremens confortatur semel & iterum: de resistente principe regni Persarum, de principi Græcorum, & de Michael principe Iudeorum qui solus auxiliatur.

1 Anno tertio Cyri regis Persarum, Verbum revelatum est Danieli cognitum tanto Baltassar, & verbum verum, & fortitudo magna: intellexitque sermonem: intelligentia enim est opus in visione.

2 In diebus illis ego Daniel agebam trium hebdomadarum diebus.

3 Panem desiderabilem non comedi, & caro & vinum non introierunt in os meum, sed neque unguento unctus sum: donec complerentur trium hebdomadarum dies.

4 Die autem vigesima & quarta mensis primi, eram juxta fluvium magnum qui est Tigris.

5 Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce vir unus vestitus lineis, & renes ejus accincti albo cincto.

6 Et corpus ejus quasi chrysolithus, & facies ejus velut species fulguris, & oculi ejus ut lampas ardens: & brachia ejus, & quæ deorsum sunt usque ad pedes, quasi species æneæ cadentis: & vox sermonum ejus ut vox multitudinis.

7 Videntes autem Daniel & omnes viri qui erant cum eo, non viderunt, sed terror in eis supereminuit eos, & fugerunt in alium locum.

8 Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc: & non remansit in me fortitudo, sed & species mea immutata est in me, & emareui, nec habui quidquam virium.

9 Et audivi vocem sermonum ejus: & audiens jacebam confestim super faciem meam, & vultus meus hærebatur terræ.

10 Et ecce manus tetigit me, & erexit me super genua mea & super articulos manuum mearum.

11 Et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, intellige verba, quæ ego loquor ad te, & sta in gradu tuo: nunc enim sum missus ad te. Cumque dixisset mihi sermonem istum, steti tremens.

12 Et ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo posuisti cor tuum ad intelligendum ut te attingeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua: & ego veni propter sermones tuos.

13 Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti & uno diebus: & ecce Michael unus de principibus primis venit in adiutorium meum, & ego remansi ibi juxta regem Persarum.

14 Veni autem ut docerem te quæ ventura sunt populo tuo in novissimis diebus, quoniam adhuc visio in dies.

15 Cumque loqueretur mihi hujusmodi verbis, dejeci vultum meum ad terram, & tacui.

16 Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea: & aperiens os meum locutus sum, & dixi ad eum qui stabat contra me: Domine mi, in visione tua dissolvitur visus compages meæ, & nihil in me remansi virium.

17 Et quomodo poterit servus Domini mei loqui cum Domino meo? nihil enim in me remansit virium, sed & habitus meus interludatur.

18 Rati sum ergo tetigit me quasi visio hominis, & confortavit me.

19 Et dixit: Noli timere vir desideriorum: pax tibi: confortare, & esto robustus. Cumque loqueretur mecum, convaleui, & dixi: Loquere Domine mi, quia confortasti me.

20 Et ait: Numquid scis quare venerim ad te? & nunc revertar ut præher adversum principem Persarum, cum ego egredierer, apparuit princeps Græcorum veniens.

21 Verumtamen annuntiabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis: & nemo est adiutor meus in omnibus his, nisi Michael princeps vestri.

C A P V T XI.

Participium de regibus Persarum & regibus Græcorum: de bellis ac insidiis inter reges, de his qui quiescunt, & de regibus qui Deum deum non reverentur, sed præbent adversus ipsum loquentes: & quæ proximæ ab illis erant, qui in venientibus.

1 Ego autem ab anno primo, cum Michael stabam ut confortaretur, & reboraretur.

2 Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in Perinde, & quartus dirubunt opibus nimis super omnes: & cum invaluerit divitiis suis, concitabit omnes adversum regnum Græcæ.

3 Surgit vero rex fortis, & dominabitur potestate multa, & faciet quod placuerit ei.

4 Et cum steterit, conteretur regnum ejus, & dividetur in quatuor ventos cæli; sed non in poteros ejus, neque secundum potentiam illius, qua dominatus est; laterabitur enim in regnum ejus etiam in externos, exceptis his.

5 Et confortabitur rex Austri: & de Principibus ejus prævalebit super eum, & dominabitur ditione: multa enim dominatio ejus.

6 Et post finem annorum fœderabuntur: filiaque regis Austri veniet ad regem Aquilonis facere amicitiam, & non obtinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen ejus: & tradetur ipsa, & qui adduxerunt eam, adolescentem ejus, & qui confortabant eam in temporibus.

7 Et stabit de germine radicum ejus plantatio: & veniet cum exercitu, & ingredietur provinciam regis Aquilonis: & abutetur eis, & obtinebit.

8 Insuper & deos eorum, & sculptilia, vas quoque pretiosa argenti & auri, captiva ducet in Ægyptum: ipse prævalebit adversus regem Aquilonis.

9 Et intrabit in regnum rex Austri, & revertetur ad terram suam.

10 Filii autem ejus provocabuntur, & congregabunt multitudinem exercituum plurimorum: & veniet properans, & inundans: & revertetur, & concitabitur, & congregietur cum robore ejus.

11 Et provocatus rex Austri egredietur, & pugnabit adversus regem Aquilonis, & præparabit multitudinem nimiam, & dabitur multitudo in manu ejus.

12 Et capiet multitudinem, & exaltabitur cor ejus, & dejiciet multa millia, sed non prævalebit.

13 Convertetur enim rex Aquilonis, & præparabit multitudinem multo majorem quam prius: & in fine temporum annorumque, veniet properans cum exercitu magno, & opibus nimis.

¶ *Isaia* 14. 16. Et in temporibus illis multi confurgent adversus regem Austri: filii quoque prævaricatorum populi tui extollentur ut impleant visionem, & corruent.

15 Et veniet rex Aquilonis, & comportabit aggerem, & capiet urbes munitissimas: & brachia Austri non sustinebunt, & confurgent electi ejus ad resistendum, & non erit fortitudo.

16 Et faciet veniens super eum juxta placitum suum, & non erit qui stet contra faciem ejus: & stabit in terra inclita, & consumetur in manu.

17 Et ponet faciem suam ut veniat ad tenendam universam regnum ejus, & recta faciet cum eo: & filiam feminatum dabit ei, ut erit ac illud: & non stabit, nec illud erit.

18 Et converteret faciem suam ad insulas, & capiet multas: & cessare faciet principem opprobrii sui, & opprobrium ejus convertetur in eum.

19 Et converteret faciem suam ad imperium terræ suæ, & impingeret, & conuget, & non invenietur.

20 Et stabit in loco ejus vilissimus, & indignus decore regio: & in paucis diebus conteretur, non in furore, nec in prælio.

21 Et stabit in loco ejus despectus, & non tribuetur ei honor regni: & veniet clam, & obtinebit regnum in fraudulentia.

22 Et Brachia pugnantis expugnabuntur à facie ejus, & conterentur: insuper & dux fœderis.

23 Et post amicitias, cum eo faciet dolum: & ascendet, & superabit in modico populo.

24 Et abundantes & uberes urbes ingredietur: & faciet quæ non fecerunt patres ejus, & patres patrum ejus: rapinas, & prædam, & divitias eorum dissipabit, & contra firmissimas cogitationes inibit: & hoc usque ad tempus.

25 Et concitabitur fortitudo ejus, & cor ejus adversum regem Austri in exercitu magno: & rex Austri provocabitur ad bellum multis auxiliis, & fortibus nimis: & non stabunt, quia inibunt adversus eum consilia.

26 Et comedentes panem cum eo, conterent illum, exercitusque ejus opprimeretur, & cadent interfecti plurimi.

27 Duorum quoque regum cor erit ut malediciant, & ad mensam unam mendacium loquentur, & non proficient: quia adhuc finis in aliud tempus.

28 Et revertetur in terram suam cum opibus multis: & cor ejus adversus testamentum sanctum, & faciet, & revertetur in terram suam.

29 Statuto tempore revertetur, & veniet ad Austrum: & non erit priori simile novissimum.

30 Et venient super eum Trieres & Romani: & percutietur, & revertetur, & indignabitur contra testamentum sanctuarium, & faciet: reverteturque & cogitabit adversum eos, qui dereliquerunt testamentum sanctuarium.

31 Et brachia ex eo stabunt, & polluent sanctuarium fortitudinis, & auferent jage sacrificium: & dabunt abominationem in desolationem.

32 Et impii in testamentum simulabunt fraudulenter: populus autem sciens Deum suum, obtinebit, & faciet.

33 Et docti in populo docebunt plurimos: & ruent in gladio, & in flamma, & in captivitate, & in rapina dierum.

34 Cunque corruerint, sublevabuntur auxilio parvulo: & applicabuntur eis plurimi fraudulenter.

35 Et de eruditis ruent, ut consenserent, & eligantur, & dealbentur usque ad tempus præfixum: quia adhuc aliud tempus erit.

36 Et tunc et juxta voluntatem suam rex, & elevabitur, & magnificabitur adversus non neni

omnem deum; & adversus Deum deorum loqueretur magister, & dirigetur donec compleatur iracundia: prope rata quippe est definitio.

37 Et deum partum suorum non reputabit; & erit in concupiscentiis feminarum, nec quinquam deorum curabit: quia adversus universos contingeret.

38 De mare & Moab in loco suo venerabilis: & deum, quem ignoraverunt patres eius, coleat auro, & argento, & lapide pretioso, rebusque preciosis.

39 Et facietur in mare Moab cum deo alio, quem cognovit, & multiplicabit gloriam: & dabit eis potestatem in multis, & terram dividet gratuito.

40 Et in tempore praefinito praeliabitur adversus eum rex Auri, & quasi tempestas veniet contra illum rex Aquilonis, in curibus, & in equibus, & in classe magna, & ingredietur terras, & conteret & pertransiet.

41 Et introibit in terram gloriosam, & multe corruet: haec autem solae salvabuntur de manu eius, Edom, & Moab, & principium filiorum Ammon.

42 Et mittet manum suam in terras: & terra Aegypti non fugiet.

43 Et dominabitur thesaurorum auri & argenti, & in omnibus pretiosis Aegypti: per Lybiam quoque & Aethiopiā transibit.

44 Et sanis turbabit eum ab Oriente & ab Aquilone: & veniet in multitudine magna ut conterat & interficiat plurimos.

45 Et figet tabernaculum suum Apadno inter maria, super non em inclitum & sanctum: & veniet usque ad summitatem eius, & nemo auxiliabitur ei.

C A P V T X I I

Post magnam afflictionem tandem salvabuntur reliqua Iudaeorum, & ex mortuis quidam resurgens: & vivit, & quidam ad probum; docti vero ac doctores fulgebunt: de deo usque ad ripas fluminis stantibus, & vivo lineis vestito, qui temporis aperit determinationem: & de completionem huius prophetiae post statutum tempus.

1 In tempore autem illo confluet Michael princeps magnus, qui itac pro filius populi tui: & veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus, omnis qui inventus fuerit scriptus in libro.

2 Et multi de his qui dormiunt in terrae pulvere, evigilabunt: & alii in vitam aeternam, & alii in opprobrium ut videant semper.

3 Quia autem docti fuerint, & fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellae in perpetuas aeternitates.

4 Tu autem Daniel claudere sermones, & signa librum, usque ad tempus statutum: plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia.

5 Et vidi ego Daniel, & ecce quasi duo alii stabant: unus hinc super ripam fluminis, & alius inde ex altera ripa fluminis.

6 Et dixi viro, qui erat indutus lineis, qui

staba super aquas fluminis: Usquequo finis horum mirabilium?

7 Et respondi vitum, qui indutus erat lineis, qui staba super aquas fluminis, & cum dextera mea sinistram suam in caelum, & iussit per universum in aeternum, quia in tempus, & tempora, & dimidium temporis. Et cum compleretur tunc dispensationis populi sancti, complebuntur universa haec.

8 Et ego audiui, & non intellexi. Et dixi: Domine mei, quid ero post haec?

9 Et ait: Vade Daniel, quia clausi sunt, signa & sermones, usque ad praefinitum tempus.

10 Eligenur, & dealbabitur, & quasi ignis probabuntur multi: & in praesentia, & in futuro, & in illis gentes omnes impii, post id docti intelligent.

11 Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit, bonitatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta.

12 Beatus, qui expectat, & pervenit usque ad dies mille trecentos triginta quinque.

13 Tu autem vade ad praefinitum: & requiesces, & stabis in forte tua in finem dierum.

Hucusque Danielem in Hebraeo volumine legitur.

Quae sequuntur usque ad finem libri, de Theodosio editione translata sunt.

C A P V T X I I I

Cessissimam Susannam in iudiciis Peribytis, cum ejus concubitus non possent, sed a adulteris accusant: sed cum ad mariem duceretur, orantem exaudivit Deus: & per puerum Danielem proprio ore convictos tenet, iure & liberos populus interimit.

1 Erat vir habitans in Babylone, & nomen ejus Ioakim:

2 Et accepit uxorem nomine Susannam, filiam Helcia, pulchram nimis, & timentem Deum:

3 Parentes enim illius, cum essent iusti, erudierunt filiam suam secundum legem Moysi.

4 Erat autem Ioakim dives valde, & erat ei pomarium vicinum domui suae: & ad ipsum confluebant Iudaei, eo quod esset honorabilior omnium.

5 Et constituti sunt de populo suo duo senes iudices in illo anno: de quibus locutus est Dominus: Quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum.

6 Illi frequentabant domum Ioakim, & veniebant ad eos omnes qui habebant iudicia.

7 Cum autem populus revertisset per mercedem, ingrediebatur Susanna, & deambulabat in pomatio viri sui.

8 Et videbant eam senes quo idie ingredientes, & deambulantes, & exarserunt in concupiscentiam eius:

9 Et everterunt sensum suum, & declinaverunt oculos suos ut non viderent eccelsum, neque se orda cum iudiciorum iustorum.

10 Transeunt ergo ambo vulnera iustorum, nec indicaverunt sibi vicium dolorem suum:

11 Et ut essent enim indicare sibi concupiscentiam suam, volentes coram deo cum ea:

11 Et offerabant quotidie solentius vi-
sere eam. Dixitque aliter ad alterum:

12 Eam ad domum, quia hora prandi est.
Itaque recesserunt a se.

13 Cumque revertissent, venerunt in
unum, & recitantes ab invicem causam,
contenti sunt concupiscentiam suam: &
tunc in communis statuerunt tempus, quan-
do eam possent invenire solam.

14 Factum est autem, cum observarent
diem apertum, ingressa est aliquando sicut
heri & nudius tertius, cum duabus solis
puellis, voluitque lavari in pomario:
zelus quippe erat.

15 Et non erat ibi quisquam, præter duos
seres absconditos, & contemplantis eam.

16 Dixit ergo puellis: Attente nobis oleum,
& si ignata, & ostia pomarii claudite, ut
laver.

17 Et fecerunt sicut præceperat: clau-
sæque ostia pomarii, & egressæ sunt per
posticum, non offerrent quæ jussisset: nescie-
bantque senes raptus esse absconditos.

18 Cum autem egressæ essent puellæ, sur-
rexerunt duo senes, & accurrerunt ad eam,
& dixerunt.

19 Ecce ostia pomarii clausa sunt, & ne-
mo nos videt: & nos in concupiscentia
tua sumus, quam ob rem assentire nobis,
& commisit ete nobiscum.

20 Quod si nolueris, dicemus contra te
testimonium, quod fuerit tecum juvenis,
& ob hanc causam emiseris puellas à te.

21 Invenit Sufanna, & ait: Angustis
sunt mihi undique: si enim hoc egero,
mors mihi est: si autem non egero, non
effugiam manus vestras.

22 Sed melius est mihi absque opere inci-
dere in manus vestras, quam peccare in
contemptum Domini.

23 Et exclamavit voce magna Sufanna:
exclamaverunt autem & senes adversus eam.

24 Et ecurrunt unus ad ostia pomarii, &
aperiunt.

25 Cum ergo audissent clamorem famuli
domus in pomario, irruerunt per posticum
ut viderent quidnam esset.

26 Postquam autem senes locuti sunt,
erubuerunt servi vehementer: quia num-
quam dictis fuerat sermo huiusmodi de
Sufanna. Et facta est dies crastina.

27 Cumque venisset populus ad Ioakim
vitamque, venerunt & duo presbyteri
pleni iniqua cogitatione adversus Sufan-
nam, ut interficerent eam.

28 Et dixerunt coram populo: Mittite
ad Sufannam filiam Helcia uxorem Io-
akim, ut illam interficiamus.

29 Et venerunt opprobriantes, & filios, &
universis cognatis suis.

30 Porro Sufanna erat delicata nimis, &
pulchra specie.

31 Cumque illi jussissent ut deciperent
eum (erat enim cooperta) ut vel de la-
tis, vel de dorso eum.

32 Illi vero perierunt, & omnes qui no-
verant eam.

33 Contingentes autem duo presbyteri
in medio populi, perstrinxerunt eam Ioas
& decem patres.

34 Quærens respexit ad calum, & erat
cum eo cæcis sol: cæcis habere in domo.

35 Et dixerunt presbyteri: Cum de an-
tiquis inpositum sol, mactata est &
cum duabus puellis: & claudit ostia pom-
arii, & dicitur à se puellas.

36 Venique ad eam adolescens, qui erat
absconditus, & concubuit cum ea.

37 Porro nos cum essent in angulo po-
marii, videntes iniquitatem, cum minimis ad
eos, & vidimus eos pariter concubuisse.

38 Illi quidem non quivimus com-
prehendere, quia fortior nobis erat, &
aperitis ostiis exhibuit.

39 Hanc autem cum apprehendissent, &
interrogavimus, quisquam esset adolescens,
& noluit indicare nobis: huius rei testes
sumus.

40 Credidit eis multitudo quasi senilis,
& iudicibus populari, & condemnaverunt
eam ad mortem.

41 Exclamavit autem voce magna Sufan-
na, & dixit: Deus æteræ, qui abscondi-
torum cogitor, qui nobis omnia ante-
quam fiant.

42 In seis quoniam falsum testimonium
tulerunt contra me, & ecce morior, cum
nihil horum fecerim, quæ isti maligne
compulerunt adveniam me.

43 Exaudivit autem Dominus vocem ejus.

44 Cumque duceretur ad mortem, labo-
ravit Dominus spiritum sanctum pueri ju-
nioris, cuius nomen Daniel.

45 Et exclamavit voce magna: Mundus
ego sum à sanguine huius.

46 Et convertens omnis populus ad eum,
dixit: Quis est iste sermo, quem tu lo-
utus es?

47 Qui cum staret in medio eorum, ait:
Sic facti filii Israël, non iudicantes, neque
quod verum est cognoscentes, condemnas-
tis filiam Israël.

48 Revertimini ad iudicium, quia falsum
testimonium locuti sunt adversus eam.

49 Reversus est ergo populus cum festiva-
tione, & dixerunt ei senes: Veni, & sede
in medio nostrum, & iudica nobis quia
tibi Deus dedit honorem ferentis.

50 Et dixit ad eos Daniel: Separate illos
ab invicem procul, & iudicabo eos.

51 Cum ergo divisi essent aliter ab alio,
vocavit unum de eis, & dixit ad eum: In-
venire dixeram maiorem, nunc veniunt
peccata tua, quæ operaberis prius.

52 Iudicans iudicem iustis, iudicantes
opprimens, & denittens noxos, dicens:
Domino: Innocentem & iustum non in-
terfices.

53 Nunc ergo si videris eam, dic sub qua
arbo e videns eos colloquentes has. Qui
ait: Sub schino.

54 Dixit autem Daniel: Per te nemo er-
ret in capotum, & ecce ego. Agit. Qui
accepta te iudicabit te. Certe ego iudicabo.

55 Porro ego, iudicabo te, & tu iudicabis
te, & tu iudicabis te, & tu iudicabis te, &
tu iudicabis te, & tu iudicabis te, & tu iudicabis te.

56 Sic facti filii Israël, & tu iudicabis
te, & tu iudicabis te, & tu iudicabis te, & tu iudicabis te.

Iuda non sustinuit iniquitatem vestram.

48 Nunc ergo die tibi sub qua arbore comprehenderis eos loquentes tibi. Qui ait : Sub pino.

49 Dixit autem ei Daniel : Recte mentitus es & in caput tuum : manet enim Angelus Domini, gladium habens, ut secet te medium : & interficiat vos.

60 Exclamavit itaque omnis cœtus voce magna, & benedixerunt Deum, qui salvat sperantes in se.

61 Et confarrexerunt adversus duos presbyteros (convixerat enim eos Daniel ex ore suo talium dixisse testimonium) feceruntque eis sicut male egerant adversus proximum.

† Dicitur 19. 12. 62 † Ut facerent secundum legem Moyse : & interfecerunt eos, & salvatus est sanguis innocuus in die illa.

63 Helcias autem & uxor ejus laudaverunt Deum pro filia sua Susanna, cum Ioachim marito ejus, & cognatis omnibus, quia non esset inventa in ea res turpis.

64 Daniel autem factus est magnus in conspectu populi, à die illa, & deinceps.

65 Et rex Astyages appositus est ad patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum ejus.

C A P V T XIV.

Fraudes sacerdotum idoli Bel, qui appositos illi cibos occulte auferbant, regi per Danielelem detecta sunt; ipsique interempti, idolum una cum templo suo erectum est: similiter & draconem, quem colebant Babylonii injecta in os massæ ex picæ, adipis & pilis confecta, Daniel interfecit: quapropter instantibus Babylonii missus est in lacum leonum, illiisque servatus, ablati etiam illi per prophetam Habacuc prandio ex Iudæa: quid videns rex, adversariis illius à Leonibus in momentis devoratis, jubet omnes timere Deum Danielis.

1 **E**Rat autem Daniel conviva regis, & honoratus super omnes amicos ejus.

2 Erat quoque idolum apud Babylonios nomine Bel : & impendebantur in eo per dies singulos similæ arabæ duodecim, & oves quadraginta, vinique amphoræ sex.

3 Rex quoque colebat eum, & ibat per singulos dies adorare eum: porro Daniel adorabat Deum suum. Dixitque ei rex : quare non adoras Bel ?

4 Qui respondens ait ei : Quia non colo idola manufacta, sed viventem Deum, qui creavit cælum & terram, & habet potestatem omnis carnis.

5 Et dixit rex ad eum : Non videtur tibi esse Bel vivens Deus ? An non vides quanta comedat & bibat quotidie ?

6 Et ait Daniel aridens : Ne erres rex, iste enim intrinsecus luteus est, & forinsecus æreus, neque comedit aliquando.

7 Et iratus rex vocavit sacerdotes ejus, & ait eis : Nisi dixeritis mihi, quis est qui comedat impensas has, moriemini :

8 Si autem ostenderitis, quoniam Bel comedat hæc, morietur Daniel, quia blasphemavit in Bel. It dixit Daniel regi : Fiat juxta verbum meum.

9 Erant autem sacerdotes Bel septuaginta, exceptis uxoribus, & parvulis, &

filis. Et venit rex cum Daniele in templum Bel.

10 Et dixerunt sacerdotes Bel : Ecce nos egredimur foras : & tu rex pone escas, & vinum misce, & claude ostium, & signa annulo tuo :

11 Et cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia comesta à Bel, morte notemur, vel Daniel qui mentitus est adversum nos.

12 Contemnebant autem, quia fecerant sub mensa absconditum introitum, & per illam ingrediebantur semper, & devorabant ea.

13 Factum est igitur postquam egressi sunt illi, rex posuit cibos ante Bel : præcepit Daniel pueris suis, & attulerunt cinerem, & cribrauit per totum templum coram rege : & egressi clauserunt ostium & signantes annulo regis abierunt.

14 Sacerdotes autem ingressi sunt nocte juxta consuetudinem suam, & uxores, & filii eorum : & comederunt omnia, & biberunt.

15 Surrexit autem rex primo diluculo & Daniel cum eo.

16 Et ait rex : Salvane sunt signacula, Daniel ? Qui respondit : Salva, rex.

17 Statimque cum aperuisset ostium, intuitus rex mensam, exclamavit voce magna : Magnus es Bel, & non est apud te dolus quisquam.

18 Et cœsit Daniel : & tenuit regem ne ingrederetur intro, & dixit : Ecce pavimentum : animadvertite cujus vestigia sint hæc.

19 Et dixit rex : Video vestigia virorum, & mulierum, & infantum. Et iratus est rex.

20 Tunc apprehendit sacerdotes, & uxores, & filios eorum : & ostenderunt ei abscondita ostiola, per quæ ingrediebantur, & consumeabant quæ erant super mensam.

21 Occidit ergo illos rex, & tradidit Bel in potestatem Danielis, qui subvertit eum, & templum ejus.

22 Erat draco magnus in loco illo, & colebant eum Babylonii.

23 Et dixit rex Danieli : Ecce nunc non potes dicere quia iste non sit Deus vivens : adora ergo eum.

24 Dixitque Daniel : Dominum Deum meum adoro : quia iste est Deus vivens : iste autem non est Deus vivens.

25 Tu autem rex da mihi potestatem, & interficiam draconem absque gladio & fuste. Et ait rex : Do tibi.

26 Tulit ergo Daniel picem, & adipem, & pilos, & coxit pariter : fecitque massas, & dedit in os draconis, & diruptus est draco. Et dixit : Ecce quem colebatis.

27 Quod cum audissent Babylonii, indignati sunt vehementer : & congregati adversum regem, dixerunt : Iudæus factus est rex : Bel destruxit : draconem interfecit, & sacerdotes occidit.

28 Et dixerunt cum venissent ad regem : Trade nobis Danielelem, alioquin interficiemus te, & domum tuam.

29 Vidit ergo rex quod timerent in eum vehementer : & necessitate compulsus tradidit eis Danielelem.

30 Qui

30 Qui miserunt eum in lacum leonum, & erat ibi diebus sex.

31 Porro in lacu erant leones septem, & dabatur eis duo corpora quotidie, & ducebatur: & tunc non data sunt eis, ut devorarent Danielelem.

32 Erat autem Habacuc propheta in Iudaa, & ipse coxerat pulmentum, & intrinverat panes in alveolo: & ibat in campum ut ferret messoribus.

33 Dixitque Angelus Domini ad Habacuc: Fer prandium, quod habes, in Babylo-nem Danieli, qui est in lacu leonum.

34 Et dixit Habacuc: Domine, Babylo-nem non vidi, & lacum nescio.

† Ezech. 8. 3. 35 † Et apprehendit eum Angelus Domini in vertice ejus, & porra-vit eum capillo capitis sui: posuitque eum in Babylo-ne supra lacum in impetu spiritus sui,

36 Et clamavit Habacuc, dicens: Daniel serve Dei, tolle prandium, quod misit tibi Deus.

37 Et ait Daniel: Recordatus es mei Deus, & non dereliquisti diligentes te.

38 Surgensque Daniel comedit. Porro Angelus Domini restituit Habacuc conser-vum in loco suo.

39 Venit ergo rex die septimo ut lugeret Danielelem: & venit ad lacum, & introspexit, & ecce Daniel sedens in medio leonum.

40 Et exclamavit voce magna rex, dicens: Magnus es Domine Deus Danielis. Et extraxit eum de lacu leonum.

41 Porro illos qui perditionis ejus causa fuerant, intromisit in lacum, & devorati sunt in momento coram eo.

42 Tunc rex ait: Paveant omnes habitantes in universa terra Deum Danielis: quia ipse est salvator, faciens signa & mirabilia in terra: qui liberavit Danielelem de lacu leonum.

PROPHETIA

O S E E.

CAPUT PRIMVM.

Quo tempore Osee propheta-veris, qui iussus fornicatam accipere uxorem, duos filios unumque filiam ex ea genuerunt: quibus nomina iubetur imponere iuxta effectus quos Dominus in populo suo decreverat inducere: de Gentium conversione, & futuro eodem capite filiorum Iuda & Israel

Verbum Domini quod factum est ad Osee filium Beer, in diebus Oziz, Ioahab, Ahaz, Ezechiam, regum Iuda, & in diebus Ieroboam filii Joas regis Israel.

1 Princeps in loquendi Domino in Osee: & dixit Dominus ad Osee: Vade: tolle tibi uxorem fornicatissimam: & fac tibi filios fornicationum: quia fornicans fornicabitur terra a Domino.

2 Et abiit, & accepit Gomer filiam Delilam, & coepit, & peperit ei filium.

3 Et dixit Dominus ad eum: Voca nomen eius Jezabel: quia cum a facie mea derelicta sit, & amabo eam, sicut & Jezabel filiam

per domum Iehu, & quiescere faciam regnum domus Israel.

4 Et in illa die conteram arcum Israel in valle Jezabel.

5 Et concepit adhuc, & peperit filiam. Et dixit ei: Voca nomen ejus Abique misericordia: quia non addam ultra misericordiam domui Israel, sed oblivione obliviscar eorum.

6 Et domui Iuda miserebor, & salvabo eos in Domino Deo suo: & non salvabo eos in arcu, & gladio, & in bello, & in equis, & in equitibus.

7 Et ablactavit eam, quae erat Abique misericordia. Et concepit, & peperit filium.

8 Et dixit: Voca nomen ejus Non populus meus: quia vos non populus meus, & ego non ero vester.

9 Et erit numerus filiorum Israel quasi arena maris, quae sine mensura est, & non numerabitur. Et erit in loco ubi dicebatur eis: Non populus meus vos: dicetur eis: Filii Dei viventis.

10 Et congregabuntur filii Iuda, & filii Israel pater: & ponent sibi met caput unum, & ascendent de terra: quia magnus dies Jezabel.

CAPUT II.

Atinatur Dominus Israeli tamquam uxori adultera repudium, & sepiat vias ejus spinis ut ad vitrum suum revertatur: cumque non adveniat a quo habet honorum abundantiam, ablatum se ab ea dicit cuncta in quibus delectatur: sicque ipsum tandem ad se reditum. iniquaque felicitate donaturum: & de Gentium vocatione.

Dicite fratribus vestris; Populus meus: & sorori vestrae; Misericordiam consecuta.

2 Iudicate matrem vestram, iudicate: quoniam ipsa non uxor mea, & ego non vir ejus, auferat fornicationes suas a facie sua, & adulteria sua de medio uberum suorum.

3 Ne forte expolient eam nudam, & statuam eam secundum diem nativitatis suae: & ponam eam quasi solitudinem, & statuam eam velut terram inviam, & interficiam eam siti.

4 Et filiorum illius non miserebor: quoniam filii fornicationum sunt.

5 Quia fornicata est mater eorum, confusa est quae concepit eos: quia dixit: Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi, & aquas meas: lacum meum, & lignum meum, oleum meum, & porum meum.

6 Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam maceria, & semitas suas non inveniet.

7 Et sequetur amatores suos, & non apprehendit eos: & quæret eos, & non inveniet, & dicit: Vadami, & revertar ad vitrum meum priorem: quia bene mihi erat tunc magis quam nunc.

8 Et huc nescivit, quia ego dedi ei frumentum, & vinum, & oleum: & argentum multiplicavi ei, & aurum, quae fecerunt Baal.

9 Idcirco convertar, & sumam trumentum meum in tempore suo, & vinum meum in tempore suo, & liberabo lacum meum, & lignum meum, quae operiebant iniquitatem ejus.

10 Et nunc revelabo iniquitatem ejus in

† Ezech. 9. 26.

oculis amatorum ejus : & vir non eruet
eam de manu mea.

11 Et cessare faciam omne gaudium ejus ,
solemnitatem ejus , neomeniam ejus , sabba-
tum ejus , & omnia festa tempora ejus.

12 Et corrumpam vineam ejus , & ficum
ejus : de quibus dixit : Mercedem habet , in se
sunt , quas dederunt mihi amatores mei :
& posui eam in saltum , & comedet eam
bestia agri.

13 Et visitabo super eam dies Baalam ,
quibus accendebat in eum , & ornabatur
maute sua , & moabit suo , & erat post
ea totus laos , & mei obliviscibatur , di-
xit Dominus.

14 Propter hoc , ecce ego lactabo eam ,
& duca eam in solitudinem : & loquar ad
cor ejus.

15 Et dabo ei vinitores ejus ex eodem
lao , & valles Achor ad aperiendam
spem , & canet ibi juxta dies juvenutis
sue , & juxta dies ascensionis sue de terra
Egypti.

16 Et erit in die illa , ait Dominus : vo-
cabi me : Vir meus : & non vocabit me
ultra , Baal.

17 Et auferam nomina Baalam de ore ejus ,
& non recordabitur ultra nominis eorum.

18 Et percutiam cum eis socius in die il-
la , cum bestia agri , & cum volucre celi , &
cum reptili terrae : & arcum , & gladium , &
bellum conteram de terra : & dormire eos
faciam fiducialiter.

19 Et sponsabo te mihi in seculum , &
& sponsabo te mihi in justitia , & iudicio ,
& in misericordia , & in miserationibus.

20 Et sponsabo te mihi in fide : & scies
quia ego Dominus.

21 Et erit in die illa : Exaudiam , dicit
Dominus , exaudiam caelos , & illi exau-
dient terram ,

22 Et terra exaudiet triticum , & vinum ,
& oleum : & haec exaudient Iezrahel.

23 Et seminabo eam mihi in terra , & mi-
serchor ejus , quae sunt Absque misericordia.

† Rom. 9. 25. 1. Pet. 2. 10. *Rursum jubetur Propheta diligere adulteram , quae
amen multis diebus illum expectat , quia filios Is-
rahel multis diebus sine rege & sacrificio sedentes ,
 tandem ad Dominum dicit reversuros.*

C A P V T I I I.

1 **E**T dixit Dominus ad me : Adhuc
evade , & dilige mulierem dilectam
amico & adulteram : sicut diligit Dominus
filios Israel , & ipsi respiciunt ad deos alie-
nos , & diligunt vinacia uvarum.

2 Et fodi eam mihi quindecim argenteis.
& coro hordei , & dimidio coro hordei.

3 Et dixi ad eam : Dies multos expecta-
bis me : non fornicaberis , & non eris viro :
sed & ego spectabo te.

4 Quia dies multos sedebunt filii Israel
sine rege , & sine principe , & sine sacrifi-
cio , sine altari , & sine ephod , & sine
theraphim.

† Ezec 34. 23. *Et post haec revertentur filii Israel , &
querent Dominum Deum suum , & David
regem suum : & paventur ad Dominum ,
& ad bonum ejus , in novissimo dierum.*

*dimittitur terra Israel , propter mulierem populi pecca-
tam , quae se scientiam populi , & idololatria sunt ac-
dem , dicit se relinquentem Israel in peccatis suis ,
cupient ne Iuda ipsum imitetur.*

1 **A**dvite verbum Domini filii Israel ,
Aqua judicium Domino cum habi-
tatoribus terrae : non est enim veritas , &
non est misericordia , & non est scientia
Dei in terra.

2 Maledictum , & mendacium , & mend-
acium , & turpiter & adulterium inunda-
verunt , & sanguis sanguinem tetigit.

3 Propter hoc lugebit terra , & numma-
bunt omnis qui habitat in ea , in bestia
agri , & in volucre celi , sed & pices ma-
ris congregabuntur.

4 Verumamen unusquisque non judicet :
& non arguatur vir : populus enim tuus ,
sicut hi qui contradicunt sacerdoti.

5 Et corruet hodie , & corruet etiam pro-
pheta tecum nocte tacere feci matrem tuam.

6 Concutit populus meus , et quod non
habuerit scientiam : quia tu scientiam re-
pulisti , repellam te , ne sacerdotio funga-
ris mihi : & obliu es legis Dei tui , obli-
viscar filiorum tuorum & ego.

7 Secundum multitudinem eorum sic
peccaverunt mihi : in gloriam eorum in
ignominiam commutabo.

8 Peccata populi mei comedens , & ad ini-
quitate eorum sublevabunt animas eorum.

† 9 Et erit sicut populus , sic sacerdos : &
visitabo super eum vias ejus , & cogitatio-
nes ejus reddam ei.

10 Et comedent , & non saturabuntur : for-
nicati sunt , & non cessaverunt , quoniam Do-
minum dereliquerunt in non custodiendo.

11 Fornicatio , & via , & ebrietas au-
ferunt cor.

12 Populus meus in ligno suo interroga-
vit , & baculus ejus annuntiavit ei : spiritus
enim fornicationum decepit eos , &
fornicati sunt a Deo suo.

13 Super capita montium sacrificabant ,
& super colles accendebant thymiana sub-
tus quercum , & populum , & terebinthum ,
quia bona erat umbra ejus : ideo fornica-
buntur filiae vestrae , & sponsae vestrae adul-
teraverunt.

14 Non visitabo super filias vestras cum
fuerint fornicatae , & super sponsas vestras
cum adulteraverint : quoniam ipsi cum
meretricibus conversabantur , & cum ste-
minatis sacrificabant , & populus non in-
telligens vapulabit.

15 Si fornicatis tu Israel , non delinquat
sacerdos Iuda : & nolite ingredi in Galgala ,
& ne ascenderitis in Bethaven , neque pe-
raveritis : Vivit Dominus.

16 Quoniam sicut vacca lascivens delin-
navit Israel : nunc pascet eos Dominus ,
quasi agnum in latitudine.

17 Particeps idolorum Ephraim , dimitte
eum.

18 Separatum est convivium eorum , for-
nicatio fornicati sunt : dilexerunt ad ter-
re igitur meretricem projectores eorum.

19 Ligavit eum spiritus in alis suis , &
confundentur a sacrificiis suis.

C A P V T

Je n'ai pu me faire le p^{er} homme d'Israël, pour
prouver à son peuple que son Dieu n'est qu'un
seul Dieu, et que son Dieu est son Dieu.

C A P V T VI

4 Quod laus et gloria tam equitatem
et laudem immemoranda vestra quali nubes

C A P V T . VII.

13. Vaeis, qui iam recesserunt à me :
vultu vultu, quia pravaucati sunt : talis :
ego redenti eos : & ipi locuti sunt contra
me mendacia.

14 Et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis: super vinum & vinum ruminabant, re effugerunt à me.

15 Et ego erudiavi eos: & contrivi brachia eorum: & in me cognoverunt iniquitatem suam.

16 Reversi sunt ut essent absque iugo: facti sunt quasi arcus dolosus: cadent, in gladio principes eorum, à furore lingue & suæ. Ista substantio eorum in terra Ægypti.

C A P V T VIII.

Sanctum prædictum cum visio sua destruendam per Nabuchodonosor, propter idololatriam; nec ipsorum hostia suscipiuntur, civitates autem Iudeam concremabuntur.

1 **I**n gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum Domini: pro eo quod transgressi sunt fœdus meum, & legem meam prævaricati sunt.

2 M. invocabant, Deus meus cognovimus te Israël.

3 Projecit Israël bonum, inimicus persequetur eum.

4 Ipsi regnaverunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognovi: argentum suum & aurum suum fecerunt sibi idola, ut inierint:

5 Projectus est vitulus tuus Samaria, iratus est furor meus in eum, usquequo non poterunt emundari?

6 Quia ex Israël, & ipse est: artifex fecit illum, & non est Deus: quoniam in araneorum telas erit vitulus Samaritarum.

7 Quia ventum seminabunt, & turbinem metent: culmus stans non est in eo, germen non faciet farinam: quod & si fecerit, alieni comedent eam.

8 Devoratus est Israël: nunc factus est in nationibus quasi vas immundum.

9 Quia ipsi ascenderunt ad Assur, onager solitarius sibi; Ephraim munera dederunt amatoribus.

10 Sed & cum mercede conduxerint nationes: nunc congregabo eos: & quiescent paulisper ab onere regis, & principum:

11 Quia multiplicavit Ephraim altaria ad peccandum: factæ sunt ei aræ in delictum.

12 Si ribam ei multiplices leges meas, quæ velut alienæ computatæ sunt.

13 Hostias offerent, immolabunt carnes, & comedent, & Dominus non suscipiet eas: nunc recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorum: ipsi in Ægyptum convertentur.

14 Et oblitus est Israël factoris sui, & effraivit delubra: & Iudas multiplicavit urbes munitas: & mirram ignem in civitates ejus, & devorabit ædes illius.

C A P V T IX.

Dominus in populum Israël famem & captivitatem propter ipsorum peccata immitteret: neque autem ipsi erunt eorum sacrificia: & quia in peccatis perseverant, perpetui ejus a Domino permanent, vagabundi erunt.

1 **N**on latari Israël, noli exilare sicut populi: quia torcularis est a Domino tuus, dilexisti mercedem super omnes a peccatis tuis.

2 Torcular & torcular non pascet eos, & vinea non dabitur eis.

3 Non habitabunt in terra Domini: reversus est Ephraim in Ægyptum, & in Assur pollutum comedit.

4 Non habebant Dominum viam, & non placuerunt ei, sacrificia eorum quasi panis lugentium omnes, qui comedent eum, conam inabuntur: quia panis eorum animæ ipsorum, non intrabit in domum Domini.

5 Quid facietis in die solemni, in die festivitatis Domini?

6 Ecce enim profecti sunt à vastitate: Ægyptus congregabit eos, Memphis sepeliet eos: desiderabile argentum eorum utrica hereditabit, sappa in tabernaculis eorum.

7 Venerunt dies visitationis, venerant dies retributionis: serote Israël stultum prophetam, insanum virum spirituales, propter multitudinem iniquitatis suæ, & multitudinem amentitiæ.

8 Speculator Ephraim cum Deo meo: propheta laquens ruinæ factus est super omnes vias ejus, insania in domo Dei ejus.

9 Profunde peccaverunt, sicut in diebus Galaa: reco dabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorum.

10 Quasi uvæ in deserto, inveni Israël: quasi prima poma ficulneæ in cacumine ejus, vidi patres eorum: ipsi autem intraverunt ad Beelphegor, & abalienati sunt in confusionem, & facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt.

11 Ephraim quasi avis avolavit, gloria eorum à partu, & ab utero, & à conceptu.

12 Quod & si enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus: sed & vix eis cum re effero ab eis.

13 Ephraim, ut vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine: & Ephraim educet ad interfectorem filios suos.

14 Da eis Domine Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis, & ubera arenia.

15 Omnes nequitie eorum in Galgal, quia ibi exosos habui eos: propter malitiam adinventionum eorum, de dono mea ejciam eos: non addam ut diligam eos, omnes principes eorum recedentes.

16 Percussus est Ephraim, radix eorum exsiccata est: fructum nequaquam facient, Quod & si genuerint, interficiam amantissimam uteri eorum.

17 Abjiciet eos Deus meus, quia non audierunt eum: & erunt vagi in nationibus.

C A P V T X.

Propter idololatriam Israel traditur Assyriis: & cum à Domino revocati ad iherosolimam, pergent in vias suas, omnes eorum munitiones vastabuntur.

1 **V**itis frondosa Israël, fructus adx gaurus est ei: secundum multitudinem fructus sui multiplicavit altaria, & ex ubertatem terræ suæ exuberavit simulachra.

2 Divisum est cor eorum, nunc in erunt: ipse cor fringet simulachra eorum: depopulabunt aras eorum.

3 Quia nunc dicent: Non est rex nobis: non enim timemus Dominum, & rex quid faciet nobis?

4 Loquimini verba visionis inutilis, & facietis talia: & perimatis quasi aduato iudicium super tales agi.

5 Vaccas

† Iude
19.25.

† 1.
Requies
8.5.

7 Vires Bethaven coluerunt habitatores Samar : quia luxit super eum populus ejus. & adiuu ejus super eum exultaverunt in gloria ejus, quia migrabit ab eo.

8 Siquidem & ipse in Assur delatus est, minus regit uliori, co. fuso Ephraim capiet, & confundetur Israel in voluntate sua.

9 Transire fecit Samaria regem suum quasi spuma n super faciem aquar.

10 Et disperdentur excessa idoli, peccatum Israel : lappa & tribulus ascendet super aras eorum : & dicent montibus : Operite nos ; & collibus : Cadite super nos.

† *Isaia* 9 † Et diebus Gabaa, peccavit Israël, ibi 2. 19. steterunt : non comprehendet eos in Gabaa prælum super filios iniquitatis.

† *Apoc.* 6. 16. 10 Iuxta desiderium meum corripiam eos : congregabuntur super eos populi, cum corripierintur propter duas iniquitates suas

† *Iud.* 19. 25. 11 Ephraim vitula docta diligere tritum, & ego transivi super pulchritudinem colli ejus : ascendam super Ephraim, arabit Iuda, confringet sibi sulcos Iacob.

† *Ier.* 4. 3. 12 † Seminate vobis in iustitia, & metite in ore misericordiar, innovate vobis novale : tempus autem requirendi Dominum, cum venerit qui docebit vos iustitiam.

13 Arastis impietatem, iniquitatem confuistis, comedistis frugem mendacii : quia confusus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum.

† *Iud.* 8. 12. 14 Consurget tumultus in populo tuo : & omnes munitiones tue vastabuntur, sicut vastatus est Salmana à domo ejus † qui 12. judicavit Baal in die prælum, matre super filios allisa.

15 Sic fecit vobis Bethel, à facie malitiarum dequitiarum vestrarum.

C A P V T . X I .

Beneficiis ostendit Dominus se diligere populum Israël : sed propter illius scelera tradidit eum Assyriis : assamen propter suam misericordiam reducet eos, ut in terra sua serviant Domino, una cum Ga libus ad Deum conversis.

† *Matth.* 2. 15. 1 Sicut mane transit, pertransit rex Israël. Quia puer Israël, & dilexi eum : & † ex Aegypto vocavi filium meum. 2 Vocaverunt eos, sic abierunt à facie eorum : Baalim immolabant, & simulacris sacrificabant.

3 Et ego quasi nutritius Ephraim, portabam eos in brachiis meis : & nescierunt quod curarem eos.

4 In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis : & ero eis quasi exaltans jugum super maxillas eorum : & declinavi ad eum ut vesceretur.

5 Non reverteretur in terra Aegypti, & Assur ipse rex ejus : quoniam noluerunt converti.

6 Caput gladius in civitatibus ejus, & consumet electos ejus, & comedet capita eorum.

7 Et populus meus pendebit ad reditum meum : jugum autem in ponetur eis simul, quod non auferetur.

8 Quomodo dabo te Ephraim, protegam te Israel ? quomodo dabo te sicut Adama, ponam te ut Sebon ? Convertens est in me cor meum, pariter conturbata est peccata mea.

9 Non faciam furorem iræ meæ : non converterar ut disperdam Ephraim : quoniam Deus ego, & non homo : in medio tui sanctus, & non ingrediar civitatem.

10 Post Dominum ambulabunt, quasi leo rugiet : quia ipse rugiet, & forandabunt filii maris.

11 Et avolabunt quasi av's ex Aegypto, & quasi columba de terra Assyriorum : & collocabo eos in domibus suis, dicit Dominus.

12 Circūdedit me in negatione Ephraim, & in dolo domus Israel : Iudas autem testis descendit cum Deo, & cum sanctis fidelis.

C A P V T . X I I .

Vane filii Israel in Aegypto, ut ab Assur liberentur : sed tam ipsi quam Iuda reddes Dominus iuxta merita ipsorum, qui immemores beneficiorum Iacob patriarcha prastitorum, declinaverunt in avaritiam, quibus tamen pacem offero : carpens potissimum idololatriam Galaad.

1 Ephraim pascit ventum, & sequitur aestum : tota die mendacium & vastitatem multiplicat : & foedus cum Assyriis iniit, & oleum in Aegyptum ferebat.

2 Iudicium ergo Domini cum Iuda, & visitatio super Iacob : iuxta vias ejus, & iuxta adinventiones ejus reddet ei.

3 † In utero supplantavit fratrem suum : & † *Gen.* 25. 25. in fortitudine sua directus est cum angelo.

4 † Et invaluit ad angelum, & confortatus est : flevit, & rogavit eum : in Bethel 32. 24. invenit eum, & ibi locutus est nobiscum.

5 Et Dominus Deus exercituum, Dominus memoriale ejus.

6 Et tu ad Deum tuum converteris : misericordiam & iudicium custodi, & spera in Deo tuo semper.

7 Chanaan, in manu ejus statera dolosa, calumniam dilexit.

8 Et dixit Ephraim : Verumtamen dives effectus sum, inveni idolum mihi : omnes labores mei non invenient mihi iniquitatem, quam peccavi.

9 Et ego Dominus Deus tuus ex terra Aegypti, adhuc sedere te faciam in tabernaculo, sicut in diebus festivitatis.

10 Et locutus sum super prophetas, & ego visionem multiplicavi, & in manu prophetarum assimilatus sum.

11 Si Galaad idolum, ergo frustra erant in Galgal bobus immolantes : nam & altaria eorum quasi acervi super sulcos agri.

12 † Fugit Iacob in regionem Syriæ, & servavit Israel in uxorem, & in uxore servavit. † *Gen.* 28. 5.

13 † In propheta autem eduxit Dñs Israel de Aegypto : & in propheta servatus est † *Exod.* 14. 22.

14 Ad iracundiam n.e provocavit Ephraim in amaritudinibus suis, & sanguis ejus super eum veniet, & opprobrium ejus restituet ei Dominus suus.

C A P V T . X I I I .

Alominationes Israel ostendit, propter quas si minatus exitum : Dominus dicit se suam esse Deum, & liberatorem caruentem Israel iniquitatem, ut beneficiis in deserto accedat : & gravemque po. il. visitationem illis comminatur : addens se eos ut mo. te liberatorem, devictis manu & virtute.

1 Loquente Ephraim, horum invasit Israel, & deliquit in Baal, & mortuus est.

*Minatur Dominus afflictionem magnam Genti
6. r. quæ p. ubi p. affligeret; seque omnes
in v. de Iosaphat iudicaturum: fons de domo
Domini egredietur, ex Iudæa in æternum inhabi-
tabitur: sanguis eius erundato.*

Quare in diebus illis, & in tem-
pore illo, cum convertero capti-
vitatem Iudæ & Ierusalem:

2 Congregabo omnes Gentes, & dedu-
cam eas in vallem Iosaphat: & disceptabo
cum eis ibi super populo meo, & hæredi-
tate mea Israël, quos disperferunt in na-
s omnibus, & terram meam dividerunt.

3 Et super populum meum miserunt for-
tem, & posuerunt puerum in prostibulo, &
puellam vendiderunt pro vino ut biberent.

4 Verum quid mihi & vobis Tyrus & Si-
don, & omnis terminus Palæstinorum?
numquid ultionem vos reddetis mihi? &
si uisceribus meis contra me, cito veloci-
ter reddam vicissitudinem vobis super ca-
put vestrum.

5 Argentum enim meum & aurum tuli-
stis: desiderabilia mea & pulcherrima in-
tulistis in delubra vestra.

6 Et filios Iudæ, & filios Ierusalem ven-
didistis filiis Græcorum; ut longe faceretis
eos de finibus suis.

7 Ecce ego suscitabo eos de loco, in quo
vendidistis eos: & converram retributio-
nem vestram in caput vestrum.

8 Et vendam filios vestros, & filias ve-
stras in manibus filiorum Iudæ, & venun-
dabunt eos Sabæis genti longinquæ, quia
Dominus locutus est.

9 Clamate hoc in Gentibus: sanctificate
bellum: suscite robustos: accedant, as-
cendant omnes viri bellatores.

10 Concidite aratra vestra in gladios, &
ligones vestros in lanceas. I. firmus dicat:
Quia fortis ego sum.

11 Erumpite, & venite omnes gentes de
circuitu, & congregamini: ibi occumbere
faciet Dominus robustos tuos.

12 Confurgant, & ascendant Gentes in
vallem Iosaphat: quia ibi sedabo ut judi-
cem omnes gentes in circuitu.

† *Apoc.* 13. † Mittite falces, quoniam maturavit
† *cal.* 14. messis: venite, & descendite, quia plenum
15. est torcular, exuberant torcularia: quia
multiplicata est malitia eorum.

14 Populi populi in valle concisionis:
quia iuxta est dies Domini in valle conci-
sionis.

† *Supr.* 2. 10. † Sol & Luna obtenebrati sunt, &
† *2. 10.* stellæ r. raxerunt splendorem suum.

† *2. 31.* 16 † Et Dominus de Sion rugiet, & de
† *† lev.* Ierusalem dabit vocem suam, & movebun-
25 30. tur cæli, & terra: & Dominus spes populi
† *Amos* sui: & fortitudo filiorum Israël.

† *1. 2.* 17 I. scietis quia ego Dominus Deus ve-
† *†* strus, habitans in Sion monte sancto meo:
& erit Ierusalem sancta, & alieni non
transibunt per eam amplius.

† *† Amos* 9. 13. † Et erit in die illa: stillabunt mon-
† *†* tes dulcedinem, & colles fluent lacte: &
per omnes rivos Iudæ ibunt aquæ: & fons
de domo Domini egredietur, & irrigabit
torrentem spinarum.

19 Ægyptus in desolationem erit, & Idu-
mæa in desertum perditionis: pro eo quod
iniquè egerint in filios Iudæ, & effuderint
sanguinem innocentem in terra sua.

20 I. Iudæa in æternum habitabitur, & Ie-
rusalem in generationem & generationem.

21 Et mundabo sanguinem eorum, quem
non mundaveram: & Dominus commora-
bitur in Sion.

P R O P H E T I A

A M O S.

C A P V T P R I M V M.

*Tempus prophetie Amos: ultio Domini in Da-
mascum, Philisthaos, Tyrum, Idumæam, &
filios Ammon, quos super quatuor sceleribus non
converteret.*

Verba Amos, qui fuit in pastoribus
de Thecue: quæ v. dit super Israël
in diebus Ozæ regis Iudæ, & in
diebus Ierochoam filii Ioas regis Israël,
† ante duos annos terræmotus.

2 Et dixit: † Dominus de Sion rugiet, † *† Ezræ.*
& de Ierusalem dabit vocem suam: & luxe- *14. 5.*
runt speciosa pastorum, & exsiccatus est † *† lev.*
vertex Carmeli. *25. 30.*

3 Hæc dicit Dominus: Super tribus sce- *† lev. 3.*
leribus Damasci, & super quatuor non *16.*
converteram eum, eo quod triviraverint in
plaustris ferreis Galaad.

4 Et mittam ignem in domum Azael: &
devorabit domos Benadad.

5 Et conteram vectem Damasci: & dis-
perdam habitatorem de campo idoli, &
tenentem sceptrum de domo voluptatis: &
transferetur populus Syriæ Cyrenen, dicit
Dominus.

6 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleri-
bus Gazæ, & super quatuor non converteram
eum: eo quod transfulerint captivitatem
perfectam, ut concluderent eam in Idumæam.

7 Et mittam ignem in murum Gazæ, &
devorabit ædes ejus.

8 Et disperdam habitatorem de Azoto,
& tenentem sceptrum de Ascalone: & con-
verteram manum meam super Accaron, &
peribunt reliqui Philistinorum, dicit Do-
minus Deus.

9 Hæc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Tyri, & super quatuor non con-
verteram eum: eo quod concluderint capti-
vitatem perfectam in Idumæam, & non sint
recordati fœderis fratrum.

10 Et mittam ignem in murum Tyri, &
devorabit ædes ejus.

11 Hæc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Edom, & super quatuor non con-
verteram eum: eo quod persecutus sit in gla-
dio fratrem suum, & violaverit misericor-
diam ejus, & tenuerit ultra furorem suum,
& indignationem suam servaverit usque in
finem.

12 Mittam ignem in Theman: & devo-
rabit ædes Bosæ.

13 Hæc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus filiorum Ammon, & super quatuor
non converteram eum: eo quod d. d. c. m.
prægnantes

pergraves Galaad ad dilatandum terminum suum.

14. Et accendam ignem in muro Rubba : & devorabit eum ignis in munitam in die bel- li, & in munitam in die cornu iouis.

15. Et non Michon in captivitate em, ipse, & princeps eius simul, dicit Dominus.

C A P V T II

Et dicit Dominus in Moab, Iudam & Israel, inf- que munitam munitam, puen eff- ere non poterunt, quia acc- tis benefactis semper fuerunt v- g- si, Deique legem abiecerunt.

1. Hæc dicit Dominus Super tribus sceleribus Moab, & super quatuor non convertam eum, eo quod incenderit ossa regis Idur ætque ad cinerem.

2. Et mittam ignem in Moab, & devorabit ædes Carioth : & morietur in fonu Moab, in clangore tubæ.

3. Et disperdam iudicem de medio ejus, & omnes principes ejus interficiam cum eo, dicit Dominus.

4. Hæc dicit Dominus : Super tribus sceleribus Iuda, & super quatuor non convertam eum : eo quod abiecerit legem Domini, & mandata ejus non custodierit : de- ceperunt enim eos idola sua, post quæ abierant patres eorum.

5. Et mittam ignem in Iuda, & devorabit ædes Ierusalem.

6. Hæc dicit Dominus : Super tribus sceleribus Israël, & super quatuor non convertam eum pro eo quod vendiderit pro argen- to iustum, & pauperem pro calceamentis.

7. Qui conierunt super pulverem terræ capita pauperum, & viam humilium decli- nant : & filius ac pater ejus ierunt ad puel- lam, ut violarent nomen sanctum meum.

8. Et super vestimentis pignoratibus accu- buerunt : xra omne altare & vinum dani- natorum bibebant in domo Dei sui.

9. † Ego autem exterminavi Amorrhæum à facie eorum : cuius altitudo, cedrorum altitudo ejus, & fortis ipse quasi quercus : & contrivi fructum ejus desuper : & radices ejus subter.

10. † Ego sum, qui ascendere vos feci de terra Egypti, & duxi vos in deserto quadra- ginta annis, ut possideretis terram Amorrhæi.

11. Et suscepi de filiis vestris in prophe- tias, & de juvenibus vestris Nazaræos : num- quid non ita est filiis Israël, dicit Dominus ?

12. Et propinabitis Nazaræis vinum, & pro- pheta mandabitis, dicentes : Ne prophetetis.

13. Ecce ego stridabo super vos, sicut stridet plaustum onustum feno.

14. Et peribit fuga à veloce, & fortis non obtinebit virtutem suam, & robustus non stabit angustion suam.

15. Et tenens arcum non stabit, & velocis pedibus non salvabitur, & ascensor equi non salvabitur in manu sua.

16. Et robustus corde inter fortiores melius fugiet in illa die, dicit Dominus.

C A P V T III

De non fidei populum olim in a- de- re, & in fidei ex quibus paucis d- g- re, & in fidei ex quibus paucis d- g- re, & in fidei ex quibus paucis d- g- re.

1. Audite verbum, quod locutus est Dom- nus super vos, filiis Israël : super

omnem cogitationem, quam eduxit de terra Egypti, dicent :

2. Quomodo vos cognovi ex omnibus cogitationibus terræ : idcirco visitabo su- per vos omnes iniquitates vestras.

3. Numquid ambulabunt duo pariter, nisi convenierit eis ?

4. Numquid rugiet leo in salu, nisi ha- buerit prædam ? numquid dabit carulus leo- nis vocem de cubili suo, nisi aliquid ap- preenderit ?

5. Numquid cadet avis in laqueum terræ absque au upe ? numquid auferetur laqueus de terra a nequam quid ceperit ?

6. Si clanget tuba in civitate, & populus non expavescet ? si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit ?

7. Quia non facit Dominus Deus verbum, nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas.

8. Leo rugiet, quis non timebit ? Dominus Deus locutus est, quis non prophetabit ?

9. Audite in ædibus Azoti, & in ædibus terræ Egypti : & dicite : Congre- gamini super montes Samariæ, & videte infanias multas in medio ejus, & calum- niam patientes in penetralibus ejus.

10. Et nescierunt facere rectum, di- it Do- minus, thesaurizantes iniquitatem & rapi- nas in ædibus suis.

11. Propterea hæc dicit Dñs Deus : Tribu- labitur, & circuetur terra : & detrahetur ex te fortitudo tua, & diripientur ædes tuæ.

12. Hæc dicit Dominus : Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ : sic eruerunt filii Israël, qui habitant in Samaria in plaga lectuli, & in Damasci grabato.

13. Audite, & contestamini in domo Ia- cob, dicit Dominus Deus exercituum :

14. Quia in die cum visitare cœpero præ- varicationes Israël, super eum visitabo, & super altaria Bethel, & amputabuntur cor- nua altaris, & cadent in terram.

15. Et percutiam domum huiusalem cum domo æstiva : & peribit domus eburnæ, & dissipabuntur ædes multæ, dicit Dominus.

C A P V T IV

Invenitur sub typo vaccarum pinguium in iniquos primates Samariæ, & ipsorum subsannant idolola- trum, & qui filii Israël vixi- st- tellis à pecca- tis suis revocari non potuerunt, minatur eis Domi- nus similia his quæ prius passi fuerant, hortando ut ad Deum omnipotentem convertantur.

1. Audite verbum hoc vaccæ pingues, quæ estis in monte Samariæ : quæ ca- lumniam facitis egenis, & confringitis pau- peres quæ dicitis dominis vestris : Alter e, & bibemus.

2. Invenit Dominus Deus in sancto suo : quia ecce dies venient super vos, & leva- bunt vos in coatis, & reliquias vestras in ostentibus.

3. Super aperturas exhibitis altera contra altera, & propinchemini in Armon, dicit Dominus.

4. Venite ad Bethel, & impie agite : ad- coratam, & multiplicatam pravaricationem : & illas in die victimas vestras, tribus de- lictorum vestrorum.

et resurgente de fornecato laudem: & vocat vultus eius obla tuus, & annuntiet in domo vobis: et dicit Israel dicit Dominus Deus.

6 Vultus & quod de vobis superentem denuntiet in domo vobis vestris, & in domo pariter in omni hac locis vestris, & non esset vultus eius, dicit Dominus.

7 Et quod quod probatui a vobis in hac, cum ad hoc in omnes superentem, quod ad vultus: & plus super in hac civitatem, & super dicit in civitatem non plus pars una completa est, & pars, super quam non plus, ar.

8 Et venerunt dicit & tres civitates ad una civitatem, & biberent aquam, & non sunt facta: & non rediitis ad me, dicit Dominus.

† 47. 2.18. 9 Percussit vos in vento uterque, & in igne, & in igne non horrorem vestrorum, & vultus in vestram: oliveta vestra, & ficus vestra comedit eruca: & non rediitis ad me dicit Dominus.

10 Misi in vos mortem in via Aegypti, percussit in gladio invens vestros, utque ad captivitatem equorum vestrorum: & ascendere recipere dicit in castrorum vestrorum in naves v. Bras, & non rediitis ad me, dicit Dominus.

† Gen. 19.24. 11 Sacravi vos, & sicut subvertit Deus Sodomam & Gomortham, & facti estis quia si totus raptus ab incendio: & non rediitis ad me, dicit Dominus.

12 Quapropter hac faciam tibi Israel: postquam autem hac fecero tibi, prepara te in occursum Dei tui Israel.

13 Quia ecce formans montes, & creans venum, & annuntians homini eloquium suum, faciens matutinam nebulam, & gradens super excelsa terrae: Dominus Deus exercituum nomen ejus.

C A P V T V.

Reges israhel prophetas, revocans eos ad quosdam in Dominum, ut non possint evadere afflictiones suis peccatis debitas, propter quas ubique planctus eris: odit dominus festivitates ac sacrificia eorum, quibus propter idololatriam minatur castigationem.

1 **A** Vultus verbum istud, quod ego levo super vos planctum: Dominus Israel cecidit, & non adjacet ut resurgat.

2 Virgo Israel projecta est in terram suam, non est qui succiet eam.

3 Quia hac dicit Dominus Deus: Urbs de qua egrediebantur mille, relinquentur in ea centum: & de qua egrediebantur centum, relicturque in ea decem in domo Israel.

4 Quia hac dicit Dominus domui Israel: Quae de me, & vultus.

5 Et obole querere Bethel, & in Galgalam nolite intrare, & in Bersabee non transire: quia Galgula capiva ducetur: & Bethel erit iudicium.

6 Querite Dominum, & vivite: ne forte coacti fuerit ut ignis domus Ioseph, & de vultus, & non erit qui extinguat Bethel.

7 Quia hoc dicit in abhominum iudicium, & in iudicium in terra relinquitur.

8 Faciemus Archimur & Orinonem, & Ioseph coacti fuerit in igne recondit, & diem in nocte in narantem: & qui vocat aquas ma-

ris, & est in hoc super faciem terrae: Dominus nomen est ejus.

9 Quia tabulae vultus eum super robustum, & de populationem super potentem affert.

10 Odi habundantem corruptientem in porta, & loquens in perterritum a hominibus tuor.

11 Ideo pro eo quod dicitur perbaux pauperum, & perbaux de clamantibus habundantem: & dicitur quod in lapide a lica omni, & non habundantem in ea: & vultus plantabit a pauperum, & non habundantem vinum in campo.

12 Quia cogitavit in a secula vestra, & totia peccata vestra hosti iusticia cupientes munus, & pauperes deprimentes in porta:

13 Ideo praedens in tempore illorum erit, quia tempus malum est.

14 Querite bonum, & non malum, ut vivatis: & erit Dominus Deus exercituum vobiscum, sicut dixistis.

15 Odi malum, & diligite bonum, & convertimini a porta iudicii: si forte convertatur Dominus Deus exercituum reliquias Ioseph.

16 Propterea hac dicit Dominus Deus exercituum dominator: in omnibus planctus: & in cunctis, quae foris sunt, dicunt vae vae: & vocabant agricolam ad luctum, & ad planctum eos qui sciunt plangere.

17 Et in omnia vineis erit planctus: quia pertransibit in medio tui, dicit Dominus.

18 Vae desiderantibus diem Domini, ad quid eam vobis? dies Domini illa, tenebrae, & non lux.

19 Quomodo si fugiat vir a facie leonis, & occurrat ei ursus: & ingredietur domum, & innitatur manu sua super parietem & mordeat eum coluber.

20 Numquid non tenebrae dies Domini, & non lux: & caligo, & non splendor in ea?

21 Odi, & projecti festivitates vestras: & non capiam odorem cotinum vestrorum.

22 Quod si obtuleritis mihi holocausta, & munera vestra, non suscipiam: & vota pinguium vestrorum non respiciam.

23 Aufer a me tumultum carminum tuorum: & cantica lyrae tuae non audiam.

24 Et revelabitur quasi aqua iudicium, & iustitia quasi torrens foras.

25 Numquid hostias & sacrificium obtulidistis mihi in deserto quia triginta annis, domus Israel?

26 Et portastis tabernaculum Moloch vestro, & imaginem idolorum vestrorum, si dus dei vestri, quae fecistis vobis.

27 Et migrare vos faciam trans Damascum dicit Dominus. Deus exercituum non est eis.

C A P V T VI.

Comminatur Dominus facibus, & in facibus agentibus exitum ac transmigrationem, & in facibus reliquis facibus Israel, contra relictos in ea.

1 **V**ae qui opule in civitate Sion, & in montibus Sion: & in montibus capiti populi, in red carnes pauperum domus Israel.

2 Transite in Chalane, & vultus, & in iode in Emath: & in iode in Gath Palestinae, & ad optima quae in terra heron: si latior terra uterque termino vestro est.

† 1. 13.

† Am. 1. 9. 1. 10.

† Jer. 30. 7. 1. 11. 50. 1. 15.

† 1. 11. 1. 1. 6. 20. 1. 11.

† 1. 42. 7. 41.

1. 6. 6. 24.

1 Qui separati estis in diem malum : & appropinquatis solio iniquitatis.

2 Qui dormitis in lectis churinis , & lacivitis in stratis vestitis : qui comeditis agnoscite de grege , & vitulos de medio armenti.

3 Qui canitis ad vocem psalterii , sicut David praeceperat tibi habere : vasa carnerum.

4 Bibentes vinum in phialis : & optumando uento de lacte : & nihil patiebantur tu per contritione Ioseph.

5 Quapropter nunc igrabunt in capite tractu iterantium : & auferetur factio laici-vicinium.

† 100 8 † Juravit Dominus Deus in anima sua ,
51.14. dicit Dominus Deus exercituum : De estor ego superbiam Iacob , & domos ejus odi , & tradam civitatem cum habitatoribus suis.

9 Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una , & ipsi moriantur.

10 Et tollet eum propinquus suus , & comburet eum , ut effrat ossa de domo : & dicet ei , qui in penetralibus domus est : Numquid adhuc est penes te ?

11 Et respondebit : Finis est : Et dicet ei : Tace , & non recorderis nominis Domini.

12 Quia ecce Dominus mandabit , & percipiet domum malorum ruinis , & domum minorem scissionibus.

13 Namquid curi quereunt in petris equi , aut arari potest in bubalis , quoniam convertistis in amaritudinem iudicium , & fructum iustitiae in absinthium.

14 Qui latamini in nihilo : qui dicitis : Numquid non in fortitudine nostra assumpti sumus nobis cornua ?

15 Ecce enim suscitabo super vos domus Israel , dicit Dominus Deus exercituum , gentem : & conteret vos ab introitu Emah , usque ad torrentem deserti.

C A P V T V I I .

Deprecatur propheta penas quas videt imminere , & Dominus comminatur captivitatem , quam Amos sub parabola trulla camentarii vaticinatur , adversante licet Amasia sacerdote Bethel : qui coram rege Israel accusat Amos , suadens ipsi Amos ut eis prophetaret in terram Iuda : sed ostendit se factum a Domino prophetam ut super Israel propheteret , qui & Amasia & Israhel vaticinatur afflictiones.

1 Hæc ostendit mihi Dominus Deus : & ecce sistor locustæ in principio germinantium : serotini imbris , & ecce serotinus post tentionem regis.

2 Et factum est : cum consummasset comedere herbam terræ , dixi : Domine Deus propitius esto , obsecro quis suscitabit Iacob , quia parvulus est ?

3 Miserus est Dominus super hoc : Non erit , dicit Dominus.

4 Hæc ostendit mihi Dominus Deus : & ecce vocat ad iudicium ad gremium Dominus Deus : & devoravit abyssum multam , & comedit simul partem.

5 Et dixi : Domine Deus quiesce , obsecro : quia sistor Iacob , quia parvulus est ?

6 Miserus est Dominus super hoc : Sed & adhuc non erit , dicit Dominus Deus.

7 Hæc ostendit mihi Dominus Deus : & ecce Dominus stans super mare Iordanis ,

& in manu cisternula camentarii.

8 Et dixi Dominus ad me : Quid tu vides Amos ? Et dixi : Trullam camentarii . Et dixit Dominus : Ite ego ponam trullam in medio populi mei Israel : non adperam ultra superiorem eum .

9 Et demolientur excelsa idoli , & sanctificationes Israel desolatuntur : & conturgam super domum Ieroliam in gladio .

10 Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Ieroboam regem Israel , dicens : Rebelavit contra te Amos in medio domus Israel : non poterit terra sustinere universos sermones ejus .

11 Hæc enim dicit Amos : In gladio morietur Ieroboam , & Israel captivus migrabit de terra sua .

12 Et dixit Amasias ad Amos : Qui vides , gradere , fuge in terram Iuda : & comede ibi panem , & prophetabis ibi .

13 Et in Bethel non adjicies ultra ut prophetes : quia sanctificatio regis est , & domus regni est .

14 Responditque Amos , & dixit ad Amasiam : Non sum propheta , & non sum filius prophetae : sed alimentarius ego sum vellens lyeomoros .

15 Et tulit me Dominus cum sequeretur gregem : & dixit Dominus ad me : Vade propheta ad populum meum Israel .

16 Et nunc audi verbum Domini : Tu dicis : Non prophetabis super Israel , & non stillabis super domum idoli .

17 Propter hoc hæc dicit Dominus : Vxor tua in civitate fornicabitur : & filii tui & filiae tuæ in gladio cadent , & hircus tua funiculo metietur : & tu in terra polluta morieris , & Israel captivus migrabit de terra tua .

C A P V T V I I I .

Amos sub parabola uncini pomorum prophetæ finem imminere regi Israel , propter pauperum oppressiones : acerbisatem vero imminentis calamitatis explicat : ac festivitatem eorum dicit in luctum convertendas , famemque verbi Dei sistoram denantem.

1 Hæc ostendit mihi Dominus Deus : & ecce uncinus pomorum .

2 Et dixit : Quid tu vides Amos ? Et dixi : Uncinum pomorum . Et dixit Dominus ad me . Venit finis super populum meum Israel : non adjiciam ultra ut pertranseam eum .

3 Et stridebunt cardines templi in die illa dicit Dominus Deus : multi morientur : in omni loco projicietur silentium .

4 Audite hoc qui conteritis pauperem , & deficere facitis egenos terræ .

5 Dicentes : Quando transibit mensis , & vendabimus herces : & sabbatum , & aperiemus frumentum : ut irminuamus menturam , & augeamus solum , & supponamus stateras dolosas ,

6 Ut possideamus in argento egenos & pauperes pro calcamentis , & quicquid frumenti vendamus ?

7 Juravit Dominus in superbiam Iacob : Si edile us fuero usque ad finem omnia operata eorum .

8 Namquid super isto non commovebitur terra , & habebit omnis habitator ejus , & accedet quasi fluvius universus , & exiet

tur, & defluet quasi rivus Aegypti?

9 Et erit in die illa, dicit Dominus Deus: ceciderit sol in meridie, & tenebre factam terram in die luminis:

† *Tib. 2. 6. Mat. 24. 41.* 10 Et convertam test vultus vestras in luctum, & omnia cantica vestra in planctum, & inducam super omne dorsum vestrum saccum, & super omne caput calvitium: & ponam eam quasi luctum unigeniti, & novissima ejus quasi diem amatum.

11 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & mittam famem in terram: non famem panis, neque sitim aquae, sed audiendi verbum Domini.

12 Et commovebuntur à mari usque ad mare, & ab aquilone usque ad orientem: circuibunt quærentes verbum Domini, & non inventient.

13 In die illa deficient virgines pulchræ, & adolescentes in fili.

14 Qui jurant in delicto Samaritæ: & dicunt: Vivit Deus tuus Dan, & vivit via Beræbee: & cadent, & non resurgent ultra.

C A P V T I X.

Fastidium se dicit Dominus impiorum, sic ut nulli pateat effugium; postea tamen suscitabit tabernaculum David, & captivitatem filiorum Israel convertet cum magna ipsorum felicitate.

1 **V**idi Dominum stantem super altare, & dixit: Percute cardinem, & commoveamur superliminaria: avaritia enim in capite omnium, & novissimum eorum in gladio interficiam: non erit fuga eis. Fugient, & non salvabuntur ex eis qui fugerint.

† *Psal. 138. 8.* 2 Et si descenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos: & si ascenderint usque in cælum, inde devehiam eos.

3 Et si absconditi fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans auferam eos: & si celaverint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, & mordebit eos.

† *Jerem. 44. 11.* 4 Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio, & occidet eos: & ponam oculos meos super eos in malum, & non in bonum.

5 Et Dominus Deus exercituum, qui tangit terram, & tabescet: & lugebunt omnes habitantes in ea: & ascendet sicut rivus omnis, & defluet sicut fluvius Aegypti.

† *Supra 5. 8.* 6 Qui ædificat in cælo ascensionem suam, & fasciculum suum super terram fundavit: & qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terræ, Dominus nomen ejus.

7 Numquid non ut filii Æthiopum vos essis mihi, filii Israel, ait Dominus? numquid non Israel, ascendere feci de terra Aegypti: & Palæstinos de Cappadocia: & Syros de Cyrene?

8 Ecce oculi Domini Dei super regnum peccans, & conteram illud à facie terræ: Veruntamen conterens non conteram domum Jacob dicit Dominus.

9 Ecce enim mandabo ego, & concutiam in omnibus gentibus domum Israel, sicut concutitur triticum in cribro: & non cadet lapillus super terram.

10 In gladio non orientur omnes peccatores populi mei: qui dicitur: Non appropinquabo, & non veniet super nos nomen.

† *Idem 17. 15.* 11 In die illa suscitabo tabernaculum David, quod cecidit: & reedificabo aperit, & erigetur domus ejus, & ea quæ corruperant instantabo: & reedificabo illud sicut in diebus antiquis.

12 Ut possideant reliquias Idumææ, & omnes nationes, eo quod invocatum sit nomen meum super eo: dicit Dominus faciens hæc.

13 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & comprehendet arator messorem, & calcator uvæ mittentem semen: & stillabunt montes dulcedinem, & omnes colles culti erunt.

14 Et convertam captivitatem populi mei Israel: & ædificabunt civitates desertas, & inhabitabunt: & plantabunt vineas, & bibent vinum earum: & facient hortos, & comedent fructus eorum.

15 Et plantabo eos super humum suam: & non evellam eos ultra de terra sua, quam dedi eis, dicit Dominus Deus tuus.

P R O P H E T I A

A B D I E.

Participatur exitum adversus Idumæos qui affligebant ac subannabant filios Israel: qui tamen redacti, dominum accipient in eos qui ipsos afflixerant.

1 **V**iso Abdie. Hæc dicit Dominus Deus ad Edom: Audium audiivi *Jerem. 49. 24.* nomen à Domino, & legatum ad gentes misit: Surgite, & consurgamus adversus in prælum.

2 Ecce parvulum dedi te in gentibus: contempnibilis tu es valde.

3 Superbia cordis tui extulit te, habitantem in iocundis petrarum, exultantem solium tuum: qui dicis in corde tuo: Quid detrahet me in terram?

4 Si exaltatus fueris ut aquila, & si inter sidera potueris nidum tuum: inde detraham te, dicit Dominus.

5 Si fures introissent ad te: si latrones per noctem, quomodo convulsus es? nonne furati essent sufficientia tibi? si vindemiatores introissent ad te, numquid saltem racemum reliquissent tibi?

6 Quomodo scrutati sunt Esau, investigaverunt abscondita ejus?

7 Usque ad terminum emisit te: omnes viri foederis tui illuserunt tibi: invaluerunt adversum te viri pacis tue: qui comedunt tecum, ponent insidias sub te: non est prudentia in eo.

8 Numquid non in die illa, dicit Dominus, perdam sapientes de Idumæa, & prudentiam de monte Esau?

9 Et timebunt fortes tui à meridie, ut intreat vir de monte Esau?

10 Propter interfectionem, & propter iniquitatem in fratrem tuum Jacob operat te confusio: & peribis in æternum.

11 In die tu o stares adversus eum, quando capiebant alieni exercitum ejus, & extraneis egrediebantur portas ejus, & per-

Ierusalem mittebant sortem: tu quoque eras quasi unus ex eis.

12 Et non despicias in die tristitiae tuae in die peregrinationis eius: & non letaberis super filios Iuda in die perditionis eorum: & non magnificabis os tuum in die angustiae.

13 Neque ingredieris portam populi mei in die tristitiae eorum: neque despicias & tu in malis eius in die vastitatis illius: & non emiseris adversus exercitum eius in die vastitatis illius.

14 Neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint: & non concludes reliquos eius in die tribulationis.

15 Quoniam iuxta est dies Domini super omnes gentes: sicut fecisti, fiet tibi: retributio rem tuam convertet in caput tuum.

16 Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum, bibent omnes gentes jugiter: & bibent, & absorbebunt, & erunt quasi non sint.

17 Et in monte Sion erit salvatio, & erit sanctus: & possidebit domus Iacob eos qui se possederant.

18 Et erit domus Iacob ignis, & domus Ioseph flamma, & domus Esau stipula: & succendentur eis, & devorabunt eos: & non erunt reliquiae domus Esau, quia Dominus locutus est.

19 Et hereditabunt hi qui ad austrum sunt, montem Esau, & qui in campesribus Philisthim: & possidebunt regionem Ephraim, & regionem Samaritae: & Benjamin possidebit Galaad.

20 Et transmigrationis exercitus huius filiorum Israel, omnia loca Chananzorum usque ad Sareptam: & transmigrationis Ierusalem, quae in Bosphoro est, possidebit civitates australes.

21 Et ascendet salutatores in montem Sion iudicare montem Esau: & erit Domino regnum.

PROPHEETIA I O N Æ.

CAPUT PRIMVM.

Jonas à Domino missus ut in Ninive predicaret, navigio fugit in Tharsis à facie Domini: quo immittente in navim tempestatem, iactisque sortibus, deprehensus Jonas in mare mittitur, cessatque tempestas.

1 ET factum est verbum Domini ad Ionam filium Amathi, dicens:

2 Surge, & vade in Niniven civitatem grandem, & praedica in ea: quia ascendit irascens a facie Domini coram me.

3 Et surrexit Jonas, ut fugeret in Tharsis à facie Domini, & descendit in Iopem, & invenit cavernam intem in Tharsis: & dedit tabulum ejus, & descendit in eam ut iret cum eis in Tharsis à facie Domini.

4 Dominus autem misit ventum magnum in mare: & facta est tempestas magna in mari, & navis periclitata est ut converteret.

5 Et tunc erant nautes, & clamaverunt viri ad Deum suum: & miserunt vasa, quae erant in navi, in mare, ut alleviaretur ab

eis: & Jonas descendit ad interiora navis, & dormiebat sopore pravi.

6 Et accessit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? Surge, invoca Deum tuum, si forte recognoverit Deus de nobis, & non pereamus.

7 Et dixit vir ad collegam suum: Venite, & mittamus sortes, & sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes: & cecidit sortis super Ionam.

8 Et dixerunt ad eum: Indica nobis cupis causa malum istud sit nobis: quod est opus tuum? quae terra tua, & quo vadis? vel ex quo populo es tu?

9 Et dixit ad eos: Hebraeus ego sum, & Dominum Deum caeli ego timeo, qui fecit mare & aridam.

10 Et tinnerunt viri timore magno, & dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti (cogoverunt enim viri quod à facie Domini fugeret, quia indicaverat eis.)

11 Et dixerunt ad eum: Quid faciemus tibi, & cessabit mare à nobis? quia mare ibat, & intumescibat.

12 Et dixit ad eos: Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare à vobis: scio enim ego quoniam propter me tempestas haec grandis venit super vos.

13 Et remigabant viri ut reverterentur ad aridam, & non valebant: quia mare ibat, & intumescibat super eos.

14 Et clamaverunt ad Dominum, & dixerunt: Quaesumus Domine, ne pereamus in anima viri istius, & ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu Domine, sicut voluisti, fecisti.

15 Et tulerunt Ionam, & miserunt in mare: & stetit mare à fervore suo.

16 Et tinnerunt viri timore magno Dominum, & immolaverunt hostias Domino, & voverunt vota.

CAPUT II.

Jonas à celo, quem Dominus preparaverat, absorptus, fuit in coenobis diebus & tribus noctibus, cumque de ventre ejus orasset Dominum, ipse iussu in aridam vomitur.

1 ET preparavit Dominus piscem grandem ut deglutiret Ionam: & erat Ionas in ventre p̄ scis tribus diebus, & tribus noctibus.

2 Et oravit Jonas ad Dominum Deum suum de ventre piscis.

3 Et dixit: Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me: de ventre inferi clamavi, & exaudivisti vocem meam.

4 Et projecisti me in profundum in cor de n̄ aris, & fluxum circumdedit me: omnes gurgites tui, & fluctus tui super me transierunt.

5 Et ego dixi: Abiectus sum à conspectu oculorum tuorum: verumtamen rursus videbo templum sanctum tuum.

6 Circumdederunt me aquae usque ad an̄ nam: abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum.

7 Ad extrema montium descendi: inter vultures conclusit me in æternum: & sublevari de corruptione vitam meam, Dominus Deus meus.

8 Cum angustiarer in me anima mea, Domine

† Matt. 12.40.

† 16.4.

† Luc. 11.30.

† 1. Cor. 15.44

† Psal. 119.2.

† Psal. 68.1.

† Psal. 68.1.

† Psal. 68.1.

† Psal. 68.1.

† Psal. 68.1.

† Psal. 68.1.

† Psal. 68.1.

dam spoliavit, & nudus: faciam planctum velut draco unius, & luctum quasi filius hominum.

9 Quia disperata est plaga eius, quia venit usque ad Iudam, tetigit portam populi mei usque ad Ierusalem.

10 In Geth noli e annuntiare, lachryans ne plores, in domo Pulveris pulvere vos compingite.

11 Et transite vobis habitatio per lecta, condola agnomina: non est egressa quæ habeat in exeu: planctum domus vicina accipiet ex vobis, quæ sterit sibi met.

12 Quia infirmata est in bonum, quæ habitabat in amaritudinibus: quia descendit malum à Domino in portam Ierusalem.

13 Tunc ultus quadrigæ stuporis habitanti Lachis: principium peccati est filix Sion, quia in te inventa sunt scelera Israël.

14 Propterea dabit emissarios super hæreditatem Geth: domus mendacii in deceptionem regibus Israël.

15 Adhuc hæredem adducam tibi quæ habitas in Maresa: usque ad Odollam veniet gloria Israël.

16 Decalvate, & tondere super filios deliciarum tuarum: dilata calvi ium tuum sicut aquila: quoniam captivi ducti sunt ex te.

C A P V T I I.

Propheta populi sui multiplicem injustitiam, & inique peccata recensens, prædicat vindictam & captivitatem ipsi imminere: & ob id lugent, reliquiarum futuram congregationem denuntiat.

1 **V**eni qui cogitatis inutile, & operamini malum in cubilibus vestris: in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum.

2 Et concupierunt agros, & violenter tulerunt, & rapuerunt domos: & calumniabantur virum, & domum eius: virum, & hæreditatem ejus.

3 Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum: unde non auferetis colla vestra, & non ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est.

4 In die illa super vos parabola, & canabitur canticum cum suavitate, dicitur: Depopulatione vastati sumus: pars populi mei commutata est: quomodo recederà me, cum revertatur, qui regiones nostras dividat?

5 Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in cæu Domini.

6 Ne loquamini loquentes: Non stillabit super istos, non comprehendet confusio.

7 Dicet domus Jacob: Numquid abbreviatus est spiritus Domini, aut tales sunt congregationes ejus: Nonne verba mea bona sunt cum eo, qui rectè graditur.

8 Et e contrario populus meus in adversarium confurrexit: desuper tunc capallum subulstis: & eos, qui transibant simplicitèr, convulsistis in bellum.

9 Mulieres populi mei ex istis de domo fuerunt in carum à parvulis earum tulistis: tunc enim in pe perunt.

10 Scire, & nescire, quia non habetis hunc regem: propter enim nuditatem ejus contemnitur: propterea pessima.

11 Venerunt enim illi qui habent spiritum,

& mentacini: potius loquerer: stillabo tibi in vinum, & in ebrietatem: & erit super quem stillatur populus iste.

12 Congregatione congregabo Jacob totum te: in unum conducam reliquias Israël, partem ponam illam quasi gregem in ovili, quasi pecus in medio caularum, tunc multiplicabunt à multitudine hominum.

13 Ascendet enim pandens per ante eos: dividens, & transibunt portam, & ingredientur per eam: & transibit rex eorum coram eis, & Dominus in capite eorum.

C A P V T I I I.

Propter peccata principum, iudicum, & pseudo prophetarum ac sacerdotum populi Israël, comminatur Dominus gravem ultionem, & Ierusalem deletionem.

1 **E**t dixi: Audite principes Jacob, & duces domus Israël: Nunc quod non vestrum est scire iudicium,

2 Qui odio habetis bonum, & diligitis malum: qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum?

3 Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoierunt: & ossa eorum confecerunt, & conciderunt sicut in lebere, & quasi carnem in medio ollæ.

4 Tunc clamabant ad Dominum, & non exaudiet eos: & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis.

5 Hæc dicit Dominus super prophetas, qui edicunt populum meum: qui mordent dentibus suis, & prædicant pacem: & si quis non dederit in ore eorum quippiam, sanctificant super eum prælium.

6 Propterea nox vobis pro visione erit, & tenebræ vobis pro divinatione: & occumbet sol super prophetas, & obtenebrabitur super eos dies.

7 Et confundentur qui vident visiones, & confundentur divi: & operient omnes vultus suos: quia non est responsum Dei.

8 Verumtamen ego repleus sum fortitudine spiritus Domini, iudicio, & virtute: ut annuntiem Jacob scelus suum, & Israël peccatum suum.

9 Audite hoc principes domus Jacob, & iudices domus Israël: quia abominamini iudicium, & omnia recta pervertitis.

10 Qui ad scatis Sion in sanguinibus, & Ierusalem in iniquitate.

11 Principes ejus in muneribus iudicabant, & sacerdotes ejus in mercede docebant, & prophetæ ejus in pecunia divinant: & super Dominum requiescebant, dicentes: Numquid non Dominus in medio nostrum? non venient super nos mala.

12 Propter hoc, causa vestra, Sion, quasi ager arabicus, & Ierusalem quasi acervus lapideum erit, & mons templi in excelsa silvarum.

C A P V T I V.

Tempore gravis plerima nationes accedent ad Ecclesiam, & celum Dei, cum in quo congregantur: confitentur Sion quod de captivitate à Domino redimebant se de suis inimicis suis.

1 **E**cce erit: in novissimo æterum erit Sion, & Ierusalem domus Domini preparatus.

in vertice montium, & sublimis super colles: & fluent ad eum populi.

2 Et properabunt gentes multæ, & dicent: Venite, ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob: & docebit nos de viis suis, & ibimus in seminis eius: quia de Sion egreditur lex, & verbum Domini de Ierusalem.

3 Et iudicabit inter populos multos, & corripiet gentes fortes usque in longinquum: & concident gladios suos in vomeres, & hastas suas in ligones: non erit gens adversus gentem gladium: & non discent ultra belligrare.

4 Et sedebit vir subtus vitem suam, & subtus ficum suam, & non erit qui deterreat: quia os Domini exercituum locutum est.

5 Quia omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine Dei sui: nos autem ambulabimus in nomine Domini Dei nostri in æternum & ultra.

6 In die illa, dicit Dominus, congregabo claudicantem: & eam, quam eieceraui, colligam, & quam affixeram:

7 Et ponam claudicantem in reliquias: & eam, quæ laboraverat, in gentem robustam: & regnabit Dominus super eos in monte Sion ex hoc nunc & usque in æternum.

8 Et in turris gregis nebulosa filia Sion usque ad te veniet: & veniet potestas prima, regnum filia Ierusalem.

† *Soph.* 9 Nunc quare mœrore contraheris? numquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus perit, quia comprehendit te dolor sicut parturientem?

† *Dan.* 10 Dole & satage filia Sion, quasi parturiens: quia nunc egredieris de civitate, & habitabis in regione, & venies usque ad Babilonem: ibi liberaberis, ibi redimet te Dominus de manu inimicorum tuorum.

11 Et nunc congregatæ sunt super te gentes multæ, quæ dicunt, Lapidetur: & aspiciat in Sion oculus noster.

12 Ipsi autem non cognoverunt cogitationes Domini, & non intellexerunt consilium eius: quia congregavit eos quasi fœdum areæ.

13 Surge, & tritura filia Sion: quia cornu tuum ponam ferreum, & ungulas tuas ponam æreas: & comminues populos multos, & interficies Domino rapinas eorum, & fortitudinem eorum Domino universæ terræ.

C A P V T V.

Dominus urbis Ierusalem vastatis ostenditur, & Christus in Bethleem nascitur: reliquia Israel exaltabuntur, devictis inimicis, & ablata ab eis idololatria.

1 Nunc vastaberis filia latronis: oblationem posuerunt super nos, in virga percutient maxillam iudicis Israel.

† *Mal.* 2 ET TV BETHLEHEM Ephrata parvulus es in millibus Iuda: ex te mihi egreditur qui sit dominator in Israel, & egressus eius ab initio, à diebus æternitatis.

3 Propter hoc dabit eos usque ad tempus, in quo parturiens pariet: & reliquæ fratrurn eius convertentur ad filios Israel.

4 Et stabit, & pascet in fortitudine Domini, in sublimitate nominis Domini Dei tui: & convertentur, quia nunc magnificabitur usque ad terminos terræ.

5 Erit iste pax: cum venerit Assyrius in terram nostram, & quando calcaverit in domibus nostris: & solitabimus super eum sicut pastores, & occidimus primates homines.

6 Et pascet terram Assur in iadio, & terram Nimrod in lanceis ejas: & liberabit ab Assur cum venerit in terram nostram, & cum calcaverit in finibus nostris.

7 Et erunt reliquæ Jacob in medio populorum multorum quasi ros à Domino, & quasi stillæ super herbam, quæ non exstaret virum, & non prestola vir filios hominum.

8 Et erunt reliquæ Jacob in Gentibus in medio populorum multorum, quasi boscus in jumentis silvarum, & quasi catulus leonis in gregibus pecorum qui cum transierit, & conculcaverit, & ceperit, non est qui eruat.

9 Exaltabitur manus tua super hostes tuos, & omnes inimici tui interibunt.

10 Erit in die illa, dicit Dominus: Auferam equos tuos de medio tui, & disperdam quadrigas tuas.

11 Et perdam civitates terræ tuæ, & destruiam omnes munitiones tuas, & auferam maleficia de manu tua, & divinationes non erunt in te.

12 Et perire faciam sculptilia tua, & statuas tuas de medio tui: & non adorabis ultra operam manuum tuarum.

13 Et evellam locos tuos de medio tui, & conteram civitates tuas.

14 Et faciam in furore & in indignatione ulionem in omnibus gentibus, quæ non audierunt.

C A P V T VI.

Disceptas Dominus cum ingratis, recensens colata illis beneficia, indicans etiam quid sit bonum, & quid Dominus a populo suo requirat: sed propter injustitiam atque scelera filiorum Israel comminatur eis Dominus varias afflictiones.

1 Adverte quæ Dominus loquitur: Surge, contende iudicio ad verum montes, & audiant colles vocem tuam.

2 Audiant montes iudicium Domini, & foris fundamenta terræ: quia iudicium Domini cum populo suo, & cum Israël dijudicabitur.

3 Popule meus quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? responde mihi. † *17.* 2.5.

4 Quia eduxi te de terra Egypti, & de domo servientium liberavi te: & misi ante faciem tuam Moysen, & Aaron, & Mariam?

5 Popule meus memento quæso quid cogitaverit Balach rex Moab, & quid responderit ei Balaam filius Beor, de Serim usque ad Galgalam, ut cognosceres iustitias Domini. † *Nu.* 22. 23.

6 Quid dignum offeram Domino? curva bo genu Deo excelsio? numquid offeram ei holocausta, & vitulos anniculos?

7 Numquid placari potest Dominus in milibus arietum, aut in multis millibus bucorum pinguium? numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo, fructum ventris mei pro peccato animæ meæ?

8 Indico tibi ô homo quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: Voque facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo.

9 Vox

9 Vox Domini ad civitatem clamat, & factus erit conventus non erit tuum; Audite tribus, & qui approbabit illud?

10 Adhuc ignis in domo impij thesauri iniquitatis, & mensura minor ut plena

11 Numquid justitiam facio statetam impiam, & facelli pondera dolosa?

12 In quibus divites eius repleti sunt iniquitate, & habitantes in ea loquebantur mendacium, & lingua eorum fraudulenta in ore eorum.

13 Ego ergo corpi percutere te perditione super peccatis tuis.

14 Tu comedes, & non saturaberis: & humiliatio tua in medio tui: & apprehendes, & non salvabis: & quos salvaveris, in gladium dabo.

† Deut. 28 38. Ag. 5.6. 15 † Tu feminabis, & non metes: tu calcabis olivam, & non ungetis oleo; & mustum, & non bibes vinum.

16 Et custodisti praecepta Amri, & omne opus domus Ahab, & ambulasti in voluntatibus eorum, ut darem te in perditionem, & habitantes in ea in sibilum: & opprobrium populi mei portabitis.

C A P V T V I I.

Lugit Pro. heta tam paucos esse reliquos qui non sint iniqui: in nullo homine ostendit esse confidendum, sed in solo Deo salvatore: qui miserebitur Sion: & pudesit in inimicis: eam ad se reducet, complens fides ad patres promissiones.

1 V. E. mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumnno racemos vindemix: non est botrus ad comedendum, praecognas ficus desideravit anima mea

2 Perit sanctus de terra, & rectus in hominibus non est: omnes in sanguine insidantur vir fratrem suum ad mortem venatur.

3 Malum manuum suarum dicunt bonum: princeps postulat, & iudex in reddendo est: & magnus locutus est desiderium animae suae & conturbaverunt eam.

4 Qui optimus in eis est, quasi paliurus: & qui rectus, quasi spina de sepe. Dies speculationis tuae, visitatio tua venit: nunc erit vastitas eorum.

5 Nolite credere amico: & nolite confidere in duce: ab ea, quae dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.

† Man. 10.35. 1 Man. 10.36. 6 † Quia filius contumeliam facit patri, & filia confurgit adversus matrem suam, nurus adversus socrum suam: † & inimici hominis domestici eius.

7 Ego autem ad Dominum aspiciam, expectabo Deum salvatorem meum: audiet me Deus meus.

8 Ne laeteris inimica mea super me, quia cecidi: confurgam, cum sedero in tebris, Dominus lux mea est.

9 Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam iudicet, & faciat iudicium meum: educet me in lucem, videbo iustitiam eius.

10 Et aspiciet inimica mea, & operietur confusione, quae dico ad me: Vbi est Dominus Deus tuus? Oculi mei videbunt in eam: non erit in concubinationem ut lutum pretiarum.

11 Dies, ut effluantur mactata tua: in die illa longe fiet lex.

12 In die illa & usque ad te veniet de Assur, & ulque ad civitates munitas, & a civitatibus munitis usque ad flumen, & ad mare de mari, & ad montem de monte.

13 In terra erit in desolatio, em propter habitatores suos, & propter fructum cogitationum eorum.

14 Patece populum tuum in virga tua, gregem hereditatis tuae habitantes solos in salatu, in medio Carmeli: pascentur Basan & Galaad iuxta dies antiquos.

15 Secundum dies egressionis tuae de terra Aegypti ostendam ei mirabilia.

16 Videbunt gentes, & confundentur super omni fortitudine sua: ponent manum super os, aures eorum surdæ erunt.

17 Lingent pulverem sicut serpentes, velut reptilia terrae perurbabuntur in ædibus suis: Dominum Deum nostrum formidabunt, & timebunt te.

18 † Quis Deus similis tui, qui auferis iniquitatem, & transis peccatum reliquarum hereditatis tuae? non immutet ultera futorem suam, quoniam volens misericordiam est.

19 Revertetur, & miserebitur nostri, deponet iniquitates nostras, & projiciet in profundum maris omnia peccata nostra.

20 Dabis veritatem Iacob, misericordiam Abraham: quæ jurasti patribus nostris a diebus antiquis.

PROPHETIA

H A H V M.

C A P V T P R I M V M.

Zelus Dei adversus hostes suos, qui patiens est & fortitudine magnus, cuius ira nemo potest resistere, & in se sperantium est liberator, sui populi hostes est consumpturus.

1 O Nus Ninive: Liber visionis Nabum Elceszi.

2 Deus emulatur, & ulciscens Dominus: ulciscens Dominus, & habens furorem: ulciscens Dominus in hostes suos, & irascens ipse inimicis suis.

3 Dominus patiens, & magnus fortitudinis & mundans non faciet innocentem. Dominus in ten pestate, & tu bine vix ejus, & nebulæ pulvis pedum ejus.

4 Increpans mare, & exsiccat illud: & omnia flumina ad desertum deducens. Infirmatus est Basan, & Carmelus: & flos Libani elanguit.

5 Montes commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt: & contremuit terra a facie ejus, & orbis, & omnes habitantes in eo.

6 Ante faciem indignationis ejus quis stabit? & quis resistet in ira furoris ejus? indignatio ejus effusa est ut ignis, & petrae dissolutæ sunt ab eo.

7 Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis: & sciens sperantes in se.

8 Et in diluvio preterente, consummationem facit loci ejus: & inimicos ejus persequetur tenebræ.

9 Quid cogitatis contra Dominum? consummationem ipse faciet: non erit

† Jer. 10.6. Alter. 10.434

surget duplex tribulatio.

10 Quia sicut spinæ se invicem complectuntur, sic convivium eorum pariter potantium: consumuntur quasi stipula ariditate plena.

11 Ex te exhibit cogitans contra Dominum malitiam: mente pertractans pravificationem.

12 Hæc dicit Dominus: Si perfecti fuerint, & ita plures; sic quoque attendentur, & pertransibit: affixi te, & non affligam te ultra.

13 Et nunc conteram virgam ejus de dorso uno, & vincula tua dirumpam.

14 Et præcipiet super te Dominus, non seminabitur ex nomine tuo amplius: de domo Dei tui interficiam sculpsile, & confutabile, ponam sepulchrum tuum, quia inhonoratus es.

† *Isaia* 52. 7. *Rom.* 10. 15. 15 † Ecce super montes pedes evangelizantis, & annuntiantis pacem: celebra iudæa festivitates tuas, & redde vota tua: quia non adjiciet ultra ut pertranseat in te Be-lial: universus interit.

C A P V T II.

Obsidio Ninive ejusque à Chaldeis depopulatio, quia superbia ejus contra iolum Domini.

1 Ascendit qui dispergat coram te, qui custodiat obsidionem: contemplare viam, consortia lumbos, iobora virtutem valde.

2 Quia reddidit Dominus superbiam Iacob, sicut superbiam Israël: quia vastatores dissipaverunt eos, & propagines eorum corrumperunt.

3 Clypeus fortium ejus ignitus, viri exercitus in coccineis: igneæ habentæ currus in die præparationis ejus, & agitatores consopiti sunt.

4 In itineribus conturbati sunt: quadrigæ collæ sunt in plateis: aspectus eorum quasi lampades, quasi fulgura discurrentia.

5 Recordabitur fortium suorum, ruent in itineribus suis: velociter ascendent muros ejus, & præparabitur umbraculum.

6 Portæ fluviorum apertæ sunt, & templum ad solum dirutum.

7 Et miles captivus abductus est: & ancillæ ejus munabantur gementes ut columbæ, murmurantes in cordibus suis.

8 Et Ninive quasi piscina aquarum aquæ ejus: ipsi verò fugerunt: state, state, & non est qui revertatur.

9 Diripere argenti, diripere aurum: & non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus.

10 Dissipata est, & scissa, & dilacerata: & cor tabescens, & dissolutio geniculorum, & defectio in cunctis renibus: & facies omnium eorum sicut nigredo ollæ.

11 Vbi est habitaculum leonum, & pa-cua catulorum leonum, ad quam ivit leo ut ingrederetur illuc, catulus leonis, & non est qui exerceat?

12 Leo cepit sufficiens catulis suis, & necavit leonem suis: & implevit præda speculas suas, & cubile suum in rapina.

13 Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, & succendit usque ad faciem quadrigas tuas, & leonem tuum comedet gladius:

& exterminabo de terra prædam tuam: & non audietur ultra vox nunciorum tuorum.

C A P V T III.

Ninive urbs sanguinum sub nomine adultera vendit prædictum: quod exemplo alexandria & babilonis de viciis confirmatur: nec erit qui Ninive condoleat, aut eam confoletur super viciis de vastatione.

1 VAB civitas sanguinum, universa mendacii dilaceratione plena: non recedit à te rapina.

2 Vox flagelli, & vox impius rore, & equi frementis, & quadrigæ ferventis, & equis ascendentis:

3 Et micantis gladii, & fulgurantis hæræ, & multitudinis interfectæ, & gravis tumæ: nec est finis cadaverum, & corrumpunt in corporibus suis.

4 Propter multitudinem fornicationum meretrix speciosa, & gratæ & halitus maleficiæ quæ vendidit gentes in fornicationibus suis, & familias in maleficiis suis.

5 † Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, & revelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam Genibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam.

6 Et projiciam super te abominationes & contumelias te afficiam, & ponam te in exemplum.

7 Erit: omnis, qui viderit te, resiliet à te, & diceret: Vastata est Ninive: quis commovebit super te caput? unde quæram consolatorem tibi?

8 Numquid melior es Alexandria populorum, quæ habitat in fluminibus? aquæ in circuitu ejus: cujus divitiæ mare: aquæ muri ejus.

9 Æthiopia fortitudo ejus, & Ægyptus, & non est finis: Africa & Lybies fuerunt in auxilio tuo.

10 Sed & ipsa in transmigrationem ducta est in captivitatem: parvuli ejus elisi sunt in capite omnium viarum, & super iadycos ejus miserunt sortem & omnes opumates ejus confixi sunt in compedibus.

11 Et tu ergo inebriaberis, & eris despecta: & tu quæres auxilium ab inimico.

12 Omnes munitiones tuæ sicut fructus cum grossis suis: si concussæ fuerint, cadent in os comedentis.

13 Ecce populus tuus mulieres in medio inimicis tuis ad apertione pandetur portæ terræ tuæ, devorabit ignis vestes tuas.

14 Aquam propter obsidionem hauri ubi extruere munitiones tuas: intra in lutum, & calca, subigens tene laterem.

15 Ibi comedet te ignis: peribis gladio, devorabit te bruchus: congregare ut bruchus: multiplicare ut locusta.

16 Plures fecisti negotiationes tuas quam stellæ cæli: bruchus expansus est, & avolavit.

17 Custodes tui quasi locustæ: & parvuli tui quasi locustæ locustarum, quæ comedunt in sepibus in die frigoris: solutes erunt, & avolaverunt, & non est cogitatio earum ubi fuerint.

18 Dormnaverunt pastores tui, rex afflicti sepelientur principes tui: larraverunt in montibus, & non est qui condoleat.

10 Non est obscura contritio tua, pellitina est plaga tua: omnes qui audierunt et audierunt tuam, compresit ut manu super te: quia super quem non transiit malitia tua semper?

PROPHETIA

H A B A C V C.

C A P V T I.

*Atque tu propheta impium, offerari, & prava-
lere adversus justum: nam a te versus Iudeos suscitavit
Dominus Chaldaeos, qui videlicet non Domino, sed
idolo no tribuunt.*

1 **O** Nus, quod vidit Habacuc propheta,

2 Usquequo Domine clamabo, & non exaudies? vociferabor ad te vim patiens; & non salvabis.

3 Quare ostendisti mihi iniquitatem & laborem, videre pradam & injustitiam contra me? & factum est iudicium, & contradictio potentior.

4 Propter hoc lacerata est lex, & non pervenit usque ad finem iudicium: quia impius praevaleret adversus justum, propterea egreditur iudicium perversum.

† 4. 17. 13 41. 5 † Aspicite in gentibus, & videte: admiramini, & obstupescite: quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo credet cum narrabitur.

6 Quia ecce ego suscitabo Chaldaeos, gentem amaram & velocem, ambulantem super latitudinem terrae, ut possideat tabernacula non sua.

7 Horribilis, & terribilis est: ex semetipsa iudicium, & onus ejus egredietur.

8 Leviores pardis equi eius, & velociores lupis vespertinis; & diffundentur equites ejus: equites namque ejus de longè venient, volabunt quasi aquila festinans ad comedendum.

9 Omnes ad pradam venient, facies eorum ventus urens: & congregabit quasi arenam, captivitatem.

10 Et ipse de regibus triumphabit, & tyranni ridiculi ejus erunt: & ipse super omnemmunitionem ridebit, & comportabit aggerem, & capiet eam.

11 Tunc mu abitur spiritus, & pertransibit, & corruet: hæc est fortitudo ejus Dei sui.

12 Numquid non tu à prin ipio Domine Deus meus, sancte meus, & non moriemur? Domine in iudicium posuisti eum: & fortiter ut corripes, fundasti eum.

13 Mundi sunt oculi tui, ne videas malum; & respicere ad iniquitatem non poteris; quare respicis super iniqua agentes, & taces devoratio in ipso justiore se.

14 Et facies homines quasi pisces maris, & quasi reptile non habens principem.

15 Torum in hano sublevavit, erexit illud in sagena sua, & congregavit in rete suum. Super hoc lætabitur & exulabit.

16 Propterea immolabit sagenæ suæ, & sacrificabit reti suo: quia in ipsis incrassata est pars ejus, & cibus ejus electus.

17 Propter hoc ergo expandit sagenam suam, & semper interficere Gentes non pariet.

C A P V T II.

Prophetia a Domino responsum expectanti præcipitur, ut scribas visionem, ac longanimiter i, sine eventum expectes: destructio Babylonis propter multa & solum scelera describitur, & quod idola eorum non proderunt.

1 **S**uper custodiam meam stabo, & figam gradum supermunitionem: & contemplantur, ut videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me.

2 Et respondit mihi Dominus, & dixit: Scribe visionem, & explana eum super tabulas, ut percurrat qui legerit eum.

3 Quia adhuc visus procul, & apparebit in finem, & non mentietur; si moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet, & non tardabit.

4 Ecce qui incredulus est, non erit recta anima ejus in semetipso: † justus autem in fide sua vivet.

5 Et quomodo vnum portantem decipit: sic erit vir superbus, & non decorabitur: qui dilatavit quasi infernus animam suam: & ipse quasi mors, & non adimpletur: & congregabit ad se omnes gentes, & coacervabit ad se omnes populos.

6 Numquid non omnes isti super eum parabolam sument, & loquelam ænigmatum ejus: & dicetur: Vx ei, qui multiplicat non sua? usquequò & aggravat contra se densum lutum?

7 Numquid non repente consurgent qui mordeant te: & suscitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis?

8 Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis, propter sanguinem hominis, & iniquitatem terræ civitatis, & omnium habitantium in ea.

9 Vx qui congregat avaritiam malam domui suæ, ut sit in excello nidas ejus, & liberari se putat de manu mali.

10 Cogitasti confusionem domui tuæ, concidisti populos multos, & peccavit anima tua.

11 Quia lapis de pariete clamabit: & lignum, quod inter juncturas ædificiorum est, respondebit?

12 † Vx qui ædificat civitatem in sanguinibus, & præparat urbem in iniquitate.

13 Numquid non hæc sunt à Dño exercituum? Laborabunt enim populi in multo igne & gentes in vacuum, & deficient.

14 Quia replebitur terra, ut cognoscant gloriam Domini, quasi aquæ operient mare.

15 Vx qui porum dat amico suo mittens fel suum, & inebrians ut aspiciat nuditatem ejus.

16 Repletus es ignominia pro gloria: bibe tu quoque, & consopire: circumdabit te calix dexteræ Domini, & vomitus ignominie super gloriam tuam.

17 Quia iniquitas Libani operiet te, & vastitas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominum, & iniquitate terræ, & civitatis, & omnium habitantium in ea.

18 Quid prodest sculptile, quia sculpsit illud fictor suus, constabile: & imaginem falsam? quia speravit in signento fictor ejus, ut faceret simulachrum vita.

† Iam.
3 36.

Rom.
1. 17.

Gal.
3. 11.

Hebr.
10. 38.

† Ezr.
24. 9.

Nab.
3. 1.

19 Vx qui dicit ligno: Exsperscete; Surre,
Iai ad faciem: numquid sapie docere poteris?
Ecce iste cooperus est auro & argento: &
omnis spiritus non est in visceribus eius.
† P⁴ 20 † Dominus autem in templo sancto
suo: sileat à facie eius omnis terra.

ORATIO HABACVC

Prophetæ pro ignorantibus.

C A P V T III.

3 D O m i n e audivi auditionem tuam, &
dimui.

Domine opus tuum, in medio annorum
vivifica illud.

In medio annorum notum facies: cum
ira us fueris, misericordiam recordaberis.

3 D u s ab Austro veniet, & sanctus de
monte Pharan.

Operum celos gloria ejus: & laudis ejus
plena est terra.

4 Splendor ejus ut lux erit: cornua in
manibus ejus.

Ibi abscondita est fortitudo ejus:

5 Ante faciem ejus ibit mors.

Et egreditur diabolus ante pedes ejus.

6 Stetit, & mensus est terram.

4 Alperit, & dissolvit Gentes: & contriti
sunt montes sæculi.

Iucurvari sunt colles mundi, ab itineribus
sternitatis ejus.

7 Pro iniquitate v' di tentoria Æthiopiarum,
turbabuntur pelles terræ Madian.

8 Namquid in fluminibus iratus es Do-
mine? aut in fluminibus furor tuus? vel in
arari indignatio tua?

Qui ascendes super equos tuos: & quadri-
gæ tuæ salvatio.

9 Suscitans suscitabis arcum tuum, jura-
mentum a tribubus quæ locutus es.

Fluvios scindes terræ:

10 Viderunt te, & doluerunt montes:
gurges aquarum transiit.

Dedit alijss vocem suam: altitudo ma-
nus suas levavit.

11 Sol & luna steterunt in habitaculo suo,
in luce sagittarum tuarum, ibunt in splen-
dore fulgurantis hastæ tuæ.

12 In fremitu conculcabis terram: & in
furore obstupefacies Gentes.

13 Egressus es in salutem populi tui, in
salutem cum Christo tuo.

Percussisti caput de domo impii: denu-
disti fundamentum ejus usque ad collum.

14 Maledixisti seipis ejus, capiti bella-
torum ejus, venientibus ut turbo ad disper-
gendum me.

Exultatio eorum, sicut ejus qui devorat
pauperem in abscondito.

15 Viam fecisti in mari equis tuis, in lu-
to aquarum nubiaram.

16 Audivi, & conturbatus est venter
meus: à voce contremaverunt labia mea.

Ingrederetur putredo in ossibus meis, &
faber me scateat.

Vt requiescam in die tribulationis: ut as-
cendam ad populum accinctum nostrum.

17 Facies enim non florebit: & non erit
germen in vineis.

Mentietur opus olivæ: & arva non affe-
rent cibus.

Abscindetur de vili pecus: & non erit
amen unum in presepilus.

18 Ego autem in Domino gaudebo: &
exultabo in Deo Iesu meo.

19 Deus Dominus fortitudo mea: & po-
net pedes meos quasi cervorum.

Et super excelsa mea deducet me victor in
Psalmis canentem.

PROPHETIA

SOPHONIAE.

C A P V T I.

*Quo tempore Sophonias prophetaverit: qui pri-
mum peccantibus in v' sis, deinde iudais commu-
natar, ou idola destruxit & Deo contem, tum, acri-
mulationem: Ierusalem quæque locutus scintanda
ducat, & quam erit una & dies ultionis terminat.*

1 V Erbum Domini, quod factum
est ad Sophoniam filium Chui-
si, filii Codolæ, filii Amari,
filii Ezechiae, in diebus Iosiae filii Amon re-
gis Iudæ.

2 Congregam congregabo omnia à facie
terræ, Dicit Dominus.

3 Congregans hominem & pecus, con-
gregans volatilia cæli & p'ces maris: &
ruinæ impiorum erunt: & disperdam homi-
nes à facie terræ, dicit Dominus.

4 Et extendam manum meam super Iu-
dam, & super omnes habitantes Ierusalem:
& disperdam de loco hoc reliquias Bial. &
nomina ædituorum cum sacerdotibus:

5 Et eos qui adorant super tecta militum
cæli, & adorant & jurant in Domino, &
jurant in Melchom.

6 Et qui avertuntur de post tergum Domi-
ni, & qui non quaesierunt Dominum, nec
investigaverunt eum.

7 Silete à facie Domini Dei: quia juxta
est dies Domini, quia præparavit Dominus
hostiam, sanctificavit vocatos suos.

8 Et erit: in die hostiæ Domini, visitabo
super principes, & super filios regis, & su-
per omnes qui indui sunt veste peregrina:

9 Et visitabo super omnem, qui arrozan-
ter ingreditur super limen in die illa: qui
complevit domum Domini Dei sui iniqui-
tate & dolo.

10 Et erit in die illa, dicit Dominus, vox
clamor à porta piscium, & ululatus à Se-
cunda, & contritio magna à collibus.

11 Ululate habitatores Pile: condecuit
omnis populus Chanaan, disperierunt om-
nes involuti argento.

12 Et erit in tempore illo: struabor Ie-
rusalem in lucernis: & visitabo super viros
defixos in facibus suis: qui dicunt in cor-
dibus suis: Non faciet bene Dominus, &
non faciet male.

13 Et erit fortitudo eorum in direptio-
nem, & domus eorum in desertum: &
† ædificaverunt domos, & non habitaverunt: †. 14
& plantabunt vineas, & non bibent vinum †. 15
catum.

14 Juxta ead dies Domini magnus, juxta est & vltima dies: vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis.

† 100. 15 † Dies illa dies tribulationis
30. 7. & angustie, dies calamitatis & interitus,
20. 2. dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ &
21. turbidæ,

16 Dies tubæ & clangoris super civitates
1. 18. munitas, & super angulos excelsos.

17 Et tribulabo homines, & ambulabunt
ut caeci, quia Domino preceperunt: &
effundetur sanguis eorum sicut humus, &
corpora eorum sicut stercorea.

† Eze. 7. 19. 18 † Sol & argentum eorum, & aurum
7. 19. eorum non poterit liberare eos in die ire
† 100. Domini. † in igne zeli ejus devorabitur
1. 8. omnis terra, quia consummationem cum
festinatione faciet cunctis habitantibus
terram.

C A P V T II.

*Horrentur Propheta populum ut ad Deum converter-
batur, proutquam ira Domini eis superveniat, om-
nibusque mansuetor terra ut Dominum querant: de-
nuncians destructionem imminere Philistinis, Moa-
bitis, Ammonitis, Æthiopis, & Assyriis.*

1 **C**onvenite, congregamini gens non
cambialis:

2 Priusquam pariat jussio quasi pulverem
transcurrentem diem, antequam veniat super
vos ira furoris Domini, antequam veniat
super vos dies indignationis Domini.

3 Quare te Dominum omnes mansueti ter-
ra, qui judicium ejus estis operati: querite
justum, querite mansuetum: si quomodo
abscondamini in die furoris Domini.

4 Quia Gaza destructa erit, & Ascalon
in desertum, Azotum in meridie ejicient,
& Accaron eradicabitur.

5 Vix quæ habitabit in funiculum maris, gens
perditorum: verbum Domini super vos
Chanaan terra Philistinorum, & disperdant
te, ita ut non sit inhabitata or.

6 Et erit funiculus maris requies pasto-
rum, & caule pecorum:

7 Et erit funiculus ejus, qui remanserit
de domo Iuda: ibi pascenur, in domibus
Ascalonis ad vespertam requiescent: quia
visitabit eos Dominus Deus eorum, & aver-
tet captivitatem eorum.

8 Audivi opprobrium Moab, & blasphe-
mias filiorum Ammon: quæ exprobrave-
runt populo meo, & magnificati sunt super
territos eorum.

9 Propter vivo ego, dicit Dominus
exercituum Deus Israël, quia Moab ut So-
doma erit, & filii Ammon quasi Gomorrah,
ficcias ipsarum, & a crystalis, & deser-
tum usque in æternum: reliquæ populi
mei deripient eos, & residui gentis mee
possident illos.

10 Non eis eveniet pro superbia sua: quia
blasphemaverunt, & non magnificati sunt
super populum Dominum exercituum.

11 Horribilis Dominus super eos, & atter-
ruabit omnes deos eorum, & adorabunt eum
viri de loco suo, omnes indurati Genuum.

12 Sol & vos Æthiopes interfecit gladio
meo eritis.

13 Et extendet manum suam super Aqui-
lonem, & perdet Assur, & ponet specio-

sam in solitudinem, & in invium, & quasi
desertum.

14 Et accubabunt in medio ejus gre-
ges, omnes bestie Gentium: & onocrotalus
& ericurus in hincitibus ejus morabuntur:
vox cantantis in fenestra, corvus in super-
luminari, quoniam attenuabo solus ejus.

15 Illa est civitas gloriosa habitans in
confidentia: quæ dicebat in corde suo:
Ego sum, & extra me non est alia amplius:
quomodo facta est in desertum cubile be-
stie? Omnis qui transibit per eam, sibilat
bit, & movebit manum suam.

C A P V T III.

*Arguit Ierusalem, & precipue vestres ejus, qui-
bus minatur eam Dei vindictam, quod neque
beneficiis neque flagellis sint ad ipsam conversi:
de felicitate nova legis, ac multiplicatione creden-
tium: & que iniquorum pradicuntur.*

1 **V**ix provo attrix, & redempta civi-
tas, columba.

2 Non audivi vocem, & non suscepit
disciplinam: in Domino non est confisa,
ad Deum suum non appropinquavit.

3 Principes ejus in medio ejus quasi
leones rugientes: iudices ejus lupi velpe-
re, non relinquebant in mane. † Eze. 22. 27.
† Math.

4 Prophetæ ejus velani, viri infideles:
sacerdotes ejus polluerunt sanctum, injuste
egerunt contra legem. 3. 11.

5 Dominus justus in medio ejus non fa-
ciat iniquitatem: mane mane judicium suum
dabit in lucem, & non abscondetur: nesci-
vit autem iniquus confusionem.

6 Disperdidi Genes, & dissipati sunt an-
geli earum: deterras feci vias eorum, dum
non est qui transeat: desolatae sunt civita-
tes eorum, non remanente viro, neque
ullo habitatore.

7 Dixi: Attamen timebis me, suscipies
disciplinam: & non peribit habitaculum
ejus, propter omnia in quibus visitavi
eum: verumtamen disculo surgentes cor-
ruperunt omnes cogitationes suas.

8 Quapropter expecta me, dicit Domi-
nus, in die resurrectionis mee in futurum,
quia judicium meum ut congregem Gen-
tes, & colligam regna: & effundam super
eos indignationem meam, omnem iram
furoris mei: † in igne enim zeli mei de-
vorabitur omnis terra. † sup. 1. 18.

9 Quia tunc reddam populis labium ele-
ctum, ut invocent omnes in nomine Do-
mini, & serviant ei humero uno.

10 Vltima flumina Æthiopiarum, inde suppli-
ces mei, filii disperforum meorum dete-
rent munus mihi.

11 In die illa non confunderis super cunctis
adventionibus tuis, quia usque pravaricata es
in me: quia tunc auferam de medio tui ma-
gniloquos superbiae tue, & non adjuces
exaltari amplius in monte sancto meo.

12 Et derelinquam in medio tui populum
pauperem & egenum: & sperabunt in no-
mine Domini.

13 Relinquitur Israël non facient iniquita-
tem, nec loquuntur mendaciam, & non
invenientur in ore eorum iniqua decepta:
quia simplices pascuntur, & accubabunt, &
non erit qui exterreat.

14 Lauda filia Sion : jubila filia aël : lætare, & exulta in omni corde filia Ierusalem.

15 Abstulit Dominus iudicium tuum a ver-
gic inimicos tuos : rex Israel Dominus in
med o tui , non ti rebus malum ultra.

16 In die illa dicetur Ierusalem : Noli re-
mere : Sion , non dissolvantur manus tuæ.

17 Dominus Deus tuus in medio tui tor-
gis , ipse salvabit : gaudebit super te in læti-
tia, silebit in dilectione sua, exultabit super
te in laude.

18 Nugas, qui à lege recesserant, congre-
gabo, quia ex te erant : ut non ultra ha-
beas super eis opprobrium.

19 Ecce ego interficiam omnes, qui affixe-
runt te in tempore illo : & salvabo claudi-
cantem : & eam, quæ ejecta fuerat, congre-
gabo : & ponam eos in laudem, & in no-
men, in omni terra confusionis eorum :

20 In tempore illo, quo adduxam vos ;
& in tempore, quo congregabo vos, dabo
enim vos in nomen, & in laudem omni-
bus populis terræ, cum convertero capti-
vitatem vestram coram oculis vestris, dicit
Dominus.

PROPHETIA AGGÆI.

CAPUT PRIMVM.

*Quo tempore propheta Aggæus : qui increpat
Iudeos, quod neglecti domo Dei propria ædificia
curarent : ob quam causam dicit illis immis-
sum à Deo sterilitatem : eoque tempore dicit Zorobabel &
Iesus sacerdos magnus una cum populo excitati,
incipiunt ædificare domum Dei*

† Esdra
5. 1.

IN anno secundo Darii regis, in men-
se sexto, in die una mensis, factum
est verbum Domini in manu Aggæi
prophetæ, ad Zorobabel filium Salathiel,
ducem Iuda, & ad Iesum filium Iosedec,
sacerdotem magnum, dicens :

2 Hæc ait Dominus exercituum, dicens :
Populus iste dicit : Nondum venit tempus
domus Domini ædificandæ.

3 Et factum est verbum Domini in manu
Aggæi prophetæ, dicens :

4 Numquid tempus vobis est ut habitetis
in domibus laquearum, & domus ista deserta?

5 Et nunc hæc dicit Dominus exercituum :
Ponite corda vestra super vias vestras.

† De quo
22. 38.
Mich.
6. 15.

6 ¶ Seminastis multum, & intulistis pa-
ram : coneditis, & non estis satiati : bibi-
stis, & non estis inebriati : operustis vos,
& non estis calefacti : & qui mercedes
congregavistis, misistis eas in sacculum per-
itum.

7 Hæc dicit Dominus exercituum : Ponite
corda vestra super vias vestras.

8 Ascendite in montem : portate ligna, &
ædificate domum : & acceptabilis mihi eris,
& glorificabor, dicit Dominus.

9 Respexitis ad amplius, & ecce factum
est minus : & intulistis in domum, & exul-
tavi illud : quam ob causam, dicit Domi-
nus exercituum ? quia domus mea deserta
est, & vos festinatis unusquisque in domum
suam.

10 Propter hoc super vos prohibiti sunt
celi ne darent rorem, & terra prohibita
est ne daret germinum suum :

11 Et vocavi sic itarem super terram, &
super montes, & super fructum, & super vi-
num, & super oleum & quæcumque prætere-
hantur, & super homines, & super iumenta,
& super omnem laborem manuum.

12 Et audivit Zorobabel filius Salathiel,
& Iesus filius Iosedec sacerdos magnus, &
omnes reliqui populi, vocem Domini
Dei sui, & verba Aggæi prophetæ, sicut
misit eum Dominus Deus eorum ad eos, &
timuit populus à facie Domini.

13 Et dixit Aggæus nuntius Domini de
nuntiis Domini, populo dicens : Ego vo-
biscum sum, dicit Dominus.

14 Et suscitavit Dominus spiritum Zoro-
babel filii Salathiel, ducis Iuda, & spiritum
Iesu filii Iosedec sacerdotis magni, &
spiritum reliquorum de omni populo : &
ingressi sunt, & faciebant opus in domo
Domini exercituum Dei sui.

CAPUT II.

*Esti templum readificatum nihil videatur prioris
collatum, postea tamen veniente Messia, re lebitur
gloria maiori, quam fuerit prioris tempore : & fi-
ent Iudei ob neglectam templi readificationem facti
fuerant immundi coram Deo, & totumque sacrificium
& sterilitas adducta : ita post incepsam readifi-
cationem omnia ei, sicut sunt prospera.*

IN die vigesima quarta mensis, in
sexto mense, in anno secundo Da-
rii regis.

2 In septimo mense, vigesima & prima
mensis, factum est verbum Domini in manu
Aggæi prophetæ, dicens :

3 Loquere ad Zorobabel filium Salathiel
ducem Iuda, & ad Iesum filium Iosedec
sacerdotem magnum, & ad reliquos populi,
dicens :

4 Quis in vobis est derelictus, qui vidit
domum istam in gloria sua prima ? & quid
vos videns hanc nunc ? numquid non ita
est, quæ quasi non sit in oculis vestris ?

5 Et nunc confortare Zorobabel, dicit
Dominus : & confortare Iesu fili Iosedec
sacerdos magnus, & confortare omnes po-
pulus terræ, dicit Dominus exercituum :
& facite (quoniam ego vobiscum sum, di-
cit Dominus exercituum.)

6 Verbum quod pepigi vobiscum cum
egrederemini de Terra Ægypti : & spiritus
meus erit in medio vestrum, nolite timere.

7 Quia hæc dicit Dominus exercituum :
† Adhuc unum medicum est, & ego com-
movebo celum, & terram, & mare, &
ardam.

8 Et movebo omnes Gentes : ¶ V E-
N I E T D E S I D E R A T V S quæctis
Gentibus : & implebo domum istam gloria,
dicit Dominus exercituum.

9 Menum est argentum, & menum est au-
rum, dicit Dominus exercituum.

10 Magna erit gloria domus istius novæ
sunt plus quam prioræ, dicit Dominus
exercituum : & in loco isto dabo pacem,
dicit Dominus exercituum.

11 In vigesima & quarta noni mensis, in
anno secundo Darii regis, factum est verbum
Domini.

† Esdra
12. 26.

Pandisal Aggzum prophetam, dicens:
Hec dicit Dominus exercituum: Iste
est, ut ait idem legimus, dicens:

13 Si tu es homo carum sanctificaram
in oratione tua, & tempore de sum-
ma et spacia tua pulchram, aut
viam, aut oleum, aut omnem cibum;
non quid sanctificabitur? Respondentes au-
tem sacerdotes, dixerunt: Non.

14 Et dixit Aggzus: Si tingerit polluis
in anima ex omnibus his, non quid conta-
minabitur? Et responderunt sacerdotes: &
dixerunt: Contaminabitur.

15 Et respondit Aggzus, & dixit: Sic po-
pulus iste, & si gens ista ante faciem
meam, dicit Dominus, & sic omne opus
manuum eorum, & omnia quae obtulerunt
ibi, contaminata erunt.

16 Et nunc pon te corda vestra à die hac
& supra, antequam ponere lapis super
lapideum in templo Domini.

17 Cum accederis ad acervum viginti
modiorum, & ferent decem; & intraretis
ad torcular, ut exprimeretis quinquaginta
lagenas, & fiant viginti.

† Amos
4. 9. 18 Percussit vos ventus urente, & autu-
gine, & grandine omnia opera manuum
vestrarum: & non fuit in vobis, qui rever-
teretur ad me, dicit Dominus.

19 Pone corda vestra ex die ista, &
in futurum, à die vigesima & quarta noni
mensis: à die qua sunt claudimenta facta sunt
templi Domini, pone super cor vestrum.

20 Nun quid jam seminum in germine est:
& adhuc vinca, & ficus: & malograna-
tum, & lignum olive non fluxit? ex die
ista benedicam.

21 Et factum est verbum Domini secun-
do ad Aggzum in vigesima & quarta men-
sis, dicens:

22 Loquere ad Zorobabel ducem Iuda, di-
cens Ego movebo cælum pariter & terram.

23 Et subvertam solum regnorum & con-
teram fortitudinem regni Gentium: & sub-
vertam quadrigam, & ascensorem ejus: &
descendent equi, & ascensores eorum: vir
in gladio fratris sui.

† Ezechiel
2. 13. 24 In die illa, dicit Dominus exerci-
tuum, ait man te Zorobabel fili Sala-
thiel I serve meus, dicit Dominus: & po-
nam te quasi signaculum, quia te elegi,
dicit Dominus exercituum.

PROPHETIA ZACHARIE.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore Zacharias pro-phetaverit: qui hor-
tatur populum ad respiciendum, ne imitentur pa-
tres suos, qui prophetas contemneres puniri sunt:
duplex figura ostendit Dominum se puniendum
gentes quæ populum suum afflixerant: tunc
autem in Ierusalem revocandum, in qua adifica-
bitur, & Dominus templum.

1 In die octavo, in anno secundo
Darii regis, factum est verbum Do-
mini ad Zachariam, filium Bara-
chiz filii Addo, prophetam, dicens:

2 Iratus est Dominus super patres ve-
stros iracundia.

3 Et dices ad eos: Hec dicit Dominus
exercituum: Convertimini ad me, &
Dominus exercituum: & convertar ad vos,
dicit Dominus exercituum.

4 Ne sitis sicut patres vestri, & ad quos
clamabant prophetae priores, & centes: Hec
dicit Dominus exercituum, Convertimini
de viis vestris malis, & de cogitationibus
vestris pessimis: & non audierunt, neque
accenderunt ad me dicit Dominus.

5 Patres vestri ubi sunt? & Prophetae
numquid in sempiternum vivunt?

6 Veruntamen verba mea, & legitima
mea, quæ non audivi servus meus prophetis,
numquid non comprehenderunt patres ve-
stros, & conversi sunt, & dixerunt: Sicut
cogitavit Dominus exercituum facere no-
bis secundum vias nostras, & secundum
adventus nostras, fecit nobis?

7 In die vigesima & quarta undecimi men-
sis Sabath, in anno secundo Darii, factum
est verbum Domini ad Zachariam filium
Barachiz, filii Addo, prophetam, dicens:

8 Vidi per noctem, & ecce vir ascendens
super equum rufum, & ipse stabat inter
myrteta, quæ erant in profundo: & post
eum equi rufi, varii, & albi.

9 Et dixi: Quid sunt isti, Domine mi? &
dixit ad me Angelus, qui loquebatur in
me: Ego ostendam tibi quid sit hæc.

10 Et respondit vir, qui stabat inter myr-
tera, & dixit: Isti sunt quos misit Domi-
nus ut perambularent terram.

11 Et responderunt Angelo Domini, qui
stabat inter myrteta, & dixerunt: Peram-
bulavimus terram, & ecce omnis terra ha-
bitatur, & quiescit.

12 Et respondit Angelus Domini, & dixit:
Domine exercituum usquequo tu non mise-
reberis Ierusalem, & urbium Iuda, quibus
iratus es? Iste jam septuagesimus annus est.

13 Et respondit Dominus Angelo, qui
loquebatur in me verba bona, verba con-
solatoria.

14 Et dixit ad me Angelus, qui loqueba-
tur in me: Clama, dicens: Hec dicit Domi-
nus exercituum: Zelatus sum Ierusalem
& Sion zelo magno.

15 Et ira magna ego irascor super gen-
tes opulentas: quia ego iratus sum parum,
ipsi vero adjuverunt in malum.

16 Propterea hæc dicit Dominus: Rever-
tar ad Ierusalem in misericordiis: & do-
mus mea ædificabitur in ea ait Dominus
exercituum: & perpendicularum extendetur
super Ierusalem.

17 Adhuc clama, dicens: Hec dicit Do-
minus exercituum: Adhuc affluunt civitates
meæ bonis: & consolabitur adhuc Domi-
nus Sion, & eliget adhuc Ierusalem.

18 Et levavi oculos meos, & vidi: &
ecce quatuor cornua.

19 Et dixi ad Angelum, qui loquebatur
in me, quid sunt hæc? & dixit ad me:
Hæc sunt cornua, quæ ventilaverunt Ie-
rusalem, & Ierusalem.

20 Et ostendit mihi Dominus quatuor
fabros.

21 Et dixi: Quid isti veniunt facere? Qui ait, dicens: Hæc sunt cornua quæ veniunt verunt. Iam per singulos viros, & nemo eorum levavit caput suum: & venerunt isti deterrere ea, ut deiciant cornua gentium, quæ levaverunt cornu super terram Iuda ut dispergerent eam.

CAPUT II.

Aqua et vinum utantur Ierusalem, quæ post septem annos solutam vehementer replenda est habitantibus; cui Deus promissio est; et afflictis consolatio ac ceteris qui filios Israel affligunt, multa gentes unæ cum Sion læta veniunt ad servandum Domino, quas ipse suscipiet in populum.

1 Et levavi oculos meos & vidi: & ecce vir, & in manu eius funiculus mentorum.

2 Et dixi: Quo tu vadis? Et dixit ad me: Veniet Ierusalem, & videam quanta sit latitudo ejus, & quanta longitudo ejus.

3 Et ecce angelus, qui loquebatur in me, egrediebatur, & angelus alius egrediebatur in occursum ejus.

4 Et dixit ad eum: Curre, loquere ad puerum istum, dicens: Absque muro habitabitur Ierusalem, præ multitudine hominum & jumentorum in medio ejus.

5 Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circum: & in gloria ero in medio ejus.

6 O, & fugite, de terra aquilonis, dicit Dominus: quoniam in quatuor ventos celi dispersi vos, dicit Dominus.

7 O Sion, fuge quæ habitas apud filiam Babylonis:

8 Quia hæc dicit Dominus exercituum: Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliaverunt vos: qui enim tetigerit vos tangit pupillam oculi mei:

9 Quia ecce ego levabo manum meam super eos, & erunt præda his, qui serviebant sibi: & cognoscetis quia Dominus exercituum misit me.

10 Lauda, & lætare filia Sion: quia ecce ego venio, & habitabo in medio tui, ait Dominus.

11 Et applicabuntur gentes multæ ad Dominum in die illa, & erunt mihi in populum, & habitabo in medio tui & scies quia Dominus exercituum misit me ad te.

12 Et possidebit Dominus Iudam partem suam in terra sanctificata: & eliget adhuc Ierusalem.

13 Sileat omnis caro à facie Domini: qui confurrexit de habitaculo sancto suo.

CAPUT III.

Iesus sacerdos exutus sordibus, induitur mutatoris, qui iudicaturus est domum Domini, si in viis ipsius ambulat: adducet Dominus servum suum Orientem; & de lapide agit super quem septem oculi sunt.

1 Et ostendit mihi Dominus Iesum sacerdotem magnum stantem coram angelo Domini: & satan stabat à dextris ejus ut adversaretur ei.

2 Et dixit Dominus ad satan: Increpet Dominus ante te satan: & increpet Dominus in te, qui elegisti Ierusalem: numquid non iste torrens est erutus de igne?

3 Et Iesus erat indutus vestibus sordibus: & stabat ante faciem angeli.

4 Qui respondit, & ait ad eos qui stabant coram te, dicens: Auferite vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum: Ecce auferi à te iniquitatem tuam, & indui te mutatoris.

5 Et dixit: Ponite cidarium mundam super caput ejus. Et posuerunt cidarium mundam super caput ejus, & induerunt eum vestibus: & angelus Domini stabat.

6 Et contestabatur angelus Domini Iesum, dicens:

7 Hæc dicit Dominus exercituum: Si in viis meis ambulaveris, & custodiam meam custodieris: tu quoque iudicabis domum meam, & custodies atriā meā, & dabo tibi ambulantes de his, qui nunc hic assistunt.

8 Audi Iesu sacerdos magne, tu & amici tui, qui habitant coram te, quia viri potentes sunt, ecce enim ego

D V C A M S E R V V M M E V M O R I E N T E M

9 Quia ecce lapis, quem dedi coram Iesu: super lapidem unum septem oculi sunt: ecce ego ælabo sculpsuram ejus, ait Dominus exercituum: & auferam iniquitatem terræ illius in die una.

10 In die illa, dicit Dominus exercituum, vocabit vir amicum suum subter vitem, & subter ficum.

CAPUT IV.

De candelabro aureo cum duabus olivis, lapide primario & stanneo, ac septem oculis Domini, & horum interpretatio: quodque templum a Zorobabel fundatum, ab ipso consummabitur.

1 Et reversus est angelus, qui loquebatur in me, & suscitavit me, quasi virum qui suscitatur de somno suo.

2 Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Vidi, & ecce candelabrum aureum totum & lampas ejus super caput ipsius, & septem lucernæ ejus super illud: & septem infossoria lucernis, quæ erant super caput ejus.

3 Et duæ olivæ super illud: una à dextris lampadis, & una in sinistris ejus.

4 Et respondi, & aio ad angelum, qui loquebatur in me, dicens: Quid sunt hæc domine mi?

5 Et respondit angelus, qui loquebatur in me, & dixit ad me: Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi: non, domine mi.

6 Et respondebit, & ait ad me, dicens: Hoc est verbum Domini ad Zorobabel, dicens: Non in exercitu, nec in robore, sed in spiritu meo, dicit Dominus exercituum.

7 Quis tu nomen magne coram Zorobabel? in planum: & edu et lapidem per inarium, & ædificabit gratiam gratiæ ejus.

8 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

9 Manus Zorobabel fundaverunt domum istam, & manus ejus perficient eam: & scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos.

10 Quis enim despexit dies paucos? & lætabatur, & videbunt lapidem stanneum in manu Zorobabel, Septem isti oculi sunt Domini, qui discurrunt in universam terram.

11 Et respondi, & dixi ad eum: quid sunt duæ olivæ istæ, ad dexteram candelabris & ad sinistram ejus?

12 Et respondi secundo, & dixi ad eum: Quid sunt duæ spicæ olivarum, quæ sunt juxta duo rostra aurea, in quibus sunt suffuloria ex auro?

13 Et ait ad me, dicens: Numquid nescis quid sint hæc? Et dixi: Non domine mi.

14 Et dixit: Isti sunt duo filii olei, qui assistunt Dominatori universæ terræ.

CAPUT V.

Volumen volans, quo iniqui judicabuntur: mulier in amphora sedens cum missa plumbi desinens, et duas mulieres albae levantes illam in aera.

1 Et conversus sum, & levavi oculos meos: & vidi, & ecce volumen volans:

2 Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Ego video volumen volans: longitudo ejus viginti cubitorum, & latitudo ejus decem cubitorum.

3 Et dixit ad me: Hæc est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, judicabitur: omnis jurans, ex hoc similiter judicabitur.

4 Educam illud, dicit Dominus exercituum: & veniet ad domum furis, & ad domum jurantis in nomine meo mendaciter: & commorabitur in medio domus ejus, & consumet eam, & ligna ejus, & lapides ejus.

5 Et egressus est angelus, qui loquebatur in me: & dixit ad me: Leva oculos tuos, & vide quid est hoc, quod egreditur.

6 Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hæc est amphora egrediens. Et dixit: Hæc est oculus eorum in universa terra.

7 Et ecce talentum plumbi portabatur, & ecce mulier una sedens in medio amphoræ.

8 Et dixit: Hæc est impietas. Et projecit eam in medio amphoræ, & misit massam plumbeam in os ejus.

9 Et elevavi oculos meos, & vidi: & ecce duæ mulieres egredientes, & spiritus in alis earum, & habebat alas quasi alas milvi: & levaverunt amphoram inter terram & celum.

10 Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quo istæ deferunt amphoram?

11 Et dixi ad me: Venietur ei domus in terra Sennaar: & habitabitur, & ponatur ibi super basem suam.

CAPUT VI.

Quatuor quadrige vise de medio duorum montium arborum, quatuor venti sunt, egredientes in terram: de coronis in capite Iesu f. sacerdotis im. oriundi: de vira caput nonen Orient, qui templum adificabit Domino, & dominabitur in solio suo.

1 Et conversus sum, & levavi oculos meos, & vidi: & ecce quatuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium: & montes, moventes ærei.

2 In quadriga prima equi rufi, & in quadriga secunda equi nigri.

3 Et in quadriga tertia equi albi, & in quadriga quarta equi varii, & torres.

4 Et respondi, & dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quod sint hæc, domine mi?

5 Et respondit angelus, & ait ad me: Isti

sunt quatuor venti cæli, qui egrediuntur, ut fient coram Dominatore domus terræ.

6 In qua erant equi nigri, egrediebantur in terram Aquilonis: & ibi egressi sunt post eos: & varii egressi sunt ad terram Austris.

7 Qui autem non erant robustissimi, exierunt, & querebant ire & discernere per omnem terram. Et dixit: Ite, perambulate terram, & perambulaverunt terram.

8 Et vocavit me, & locutus est ad me, dicens: Ite qui egreduntur in terram Aquilonis, requiescere fecerunt spiritum meum in terra Aquilonis.

9 Et factum est verbum Dñi ad me, dicens: 10 Sume à transmigratione, ab Holdai, & à Tobia, & ab Idaia: & venies tu in die illa, & intrabis domum Iosif, filii Sophoniz, qui venerunt de Babylone.

11 Et sumes aurum & argentum: & facies coronas, & pones in capite Iesu filii Iosedec sacerdotis magni.

12 Et loqueris ad eum dicens: Hæc ait Dominus exercituum, dicens: **† E C C E V I R O R I E N S N O M E N E I V S:** & subter eum orietur, & ædificabit templum Domino.

13 Et ipse exstruet templum Domino: & ipse portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super solio suo: & erit sacerdos super solio suo, & concilium pacis erit inter illos duos.

14 Et coronæ erunt Helem, & Tobiz, & Idaia, & Hani, filii Sophoniz, memoriale in templo Domini.

15 Et qui procul sunt venient, & ædificabunt in templo Domini: & scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc, si auditu audieritis vocem Domini Dei vestri.

CAPUT VII.

Ieiunio quibus Iudæi per 70. annos captivitate ieiunaverunt non placebant Domino, quia in iniquitatibus suis permuebant: proinde hortatur eos ad resuscitandam, nam quia pro herede olim non audierant, dispersit eos Dominus in gentes, terræque deolata facta est propter ipsorum iniquitates.

1 Et factum est in anno quarto Darii regis, factum est verbum Domini ad Zachariam, in quarta mensis noni, qui est Castellus.

2 Et miserunt ad domum Dei, Sarasar, & Rogomanelech, & viri qui erant cum eo, ad deprecandam faciem Domini:

3 Viduerunt sacerdotibus domus Domini exercituum, & prophetis, loquentes: Numquid illudum est nobis in quo non mense, vel sanctificare me debeo, sicut jam fecimus multis annis?

4 Et factum est verbum Domini exercituum, ad nos dicens:

5 Loquere ad omnem populum terræ, & ad sacerdotes, dicens: **† C**um ieiunaveritis, & plangeretis in quinto & sexto per septem annos: non quid ieiunium ieiunastis mihi?

6 Et cum comedistis, & bibistis, cum quid non vestris comedistis, & voluistis ut bibissetis?

7 Nam quid non sunt verba, quæ locutus est Dominus

† Luc. 1. 98.

† Isai. 58. 5.

Dominus in manu prophetarum priorum, cum adhuc Ierusalem habitaretur, & esset opulenta ipsa & urbes in circuitu eius, & ad Austrum, & in campesribus habitaretur.

8 Et factum est verbum Domini ad Zachariam, dicens:

9 Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Iudicium verum iudicate, & misericordiam & miserationes facite, unusquisque cum fratre suo.

¶ *Exod.* 10. † Et viduam, & pupillum, & advenam, 27. 28. & pauperem nolite calumniari: & malum 29. 30. viri fratri suo non cogitet in corde suo.

11 Et noluerunt attendere, & averterunt scapulam recedentem, & aures suas aggravaverunt ne audirent.

12 Et cor suum non posuerunt ut adamanrem, ne audirent legem, & verba quæ misit Dominus exercituum in spiritu suo per manum prophetarum priorum: & facta est indignatio magna à Domino exercituum.

13 Et factum non est sicut locutus est, & non audierunt: sic clamabunt, & non exaudiam, dicit Dominus exercituum.

14 Et dispersi eos per omnia regna, quæ nesciunt: & terra desolata est ab eis, eo quod non esset transiens & revertens: & posuerunt terram desiderabilem in desertum.

C A P V T V I I I.

Sicut Dominus propter peccata populi sui afflictum, & desolatam fecit Ierusalem: sic nunc fecit illam plurimum habitari, omniaque dabit prospera, modo ei serviant: quibus adiungentur & alie gentes: de sinibus Iudæ à decem viris ethnicis apprehensa

1 Et factum est verbum Domini exercituum, dicens.

2 Hæc dicit Dominus exercituum: Zelatus sum Sion zelo magno, & indignatione magna zelatus sum eam.

3 Hæc dicit Dominus exercituum: Reversus sum ad Sion, & habitabo in medio Ierusalem: & vocabitur Ierusalem civitas veritatis, & mons Domini exercituum mons sanctificatus.

4 Hæc dicit Dominus exercituum: Alibi habitabunt senes & anus in plateis Ierusalem: & viri baculus in manu ejus præ multitudine dierum.

5 Et plateæ civitatis complebuntur infantibus & puellis, ludentibus in plateis ejus.

6 Hæc dicit Dominus exercituum: Si videbitur difficile in oculis reliquiarum populi hujus in diebus illis, numquid in oculis vestris difficile erit, dicit Dominus exercituum?

7 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego salvabo populum meum de terra orientis, & de terra Occasus solis.

8 Et adducam eos, & habitabunt in medio Ierusalem: & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deus, in veritate & in iustitia.

9 Hæc dicit Dominus exercituum: Confortentur manus vestræ, qui auditis in his diebus sermones istos per os prophetarum, in die qua fundata est domus Domini exercituum, ut templum edificaretur.

10 Siquidem ante dies illos merces hominum non erat, nec merces jumentorum erat: neque introeunti, neque exeunti erat

pax præ tribulatione: & dimissi omnes homines, unumquemque contra proximum suum.

11 Nunc autem non juxta dies priores ego faciam reliquiis populi hujus, dicit Dominus exercituum.

12 Sed semen pacis erit: vinea dabit fructum suum, & terra dabit germen suum, & cæli dabunt rorem suum: & possidere faciam reliquias populi hujus universa hæc.

13 Erit: sicut eratis maledictio in gentibus, domus Iudæ, & domus Israël: sic salvabo vos, & eritis benedictio: nolite timere, confortentur manus vestræ.

14 Quia hæc dicit Dominus exercituum: Sicut cogitavi ut affligerem vos, cum ad iracundiam provocassetis patres vestri me, dicit Dominus.

15 Et non sum misertus: sic conversus cogitavi in diebus istis ut benefaciam domui Iudæ, & Ierusalem: nolite timere.

16 Hæc sunt ergo verba, quæ facietis: † Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo: veritatem, & iudicium pacis iudicate in portis vestris. *Eph.* 4. 25.

17 Et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris: & iuramentum mendax ne diligatis: omnia enim hæc sunt, quæ odi, dicit Dominus.

18 Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens:

19 Hæc dicit Dominus exercituum: Ieiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi, & ieiunium decimi erit domui Iudæ in gaudium, & lætiam, & in sollemnitate præclaras: veritatem tantum, & pacem diligite.

20 Hæc dicit Dominus exercituum: Viquequo veniant populi, & habitent in civitatibus multis.

21 Et vadant habitatores, unus ad alterum, dicentes: Eamus, & deprecemur faciem Domini, & queramus Dominum exercituum: vadam etiam ego.

22 Et venient populi multi, & gentes robustæ, ad querendum Dominum exercituum in Ierusalem, & deprecandam faciem Domini.

23 Hæc dicit Dominus exercituum: In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentium, & apprehendent sinistram viri Iudæi, dicentes: Ibiimus vobiscum: audivimus enim quoniam Deus vobiscum est.

C A P V T I X.

Vaticinium adversus civitates Syria, & super eos Philistinos: rex Christus venturus est ad Sion insidens pullo asini, & ablato bello imperabit mundo in magna pace: qui etiam emittet vinum de lacu in sanguine testamenti sui: omnia dicuntur futura populo Dei prospera, quoniam ipse cum proteget

1 O Nas verbi Domini in terra Hadrach, & Damasci requiescit ejus: quia Dominus est oculus hominis, & omnium tribuum Israël.

2 Emath quoque in terminis ejus, & Tyrus, & Sidon: assumpserunt quippe tibi lætificationem valde.

3 Et edificavi Tyrus munitionem suam, & coacervavi argentum quasi hamum, & aurum ut lutum platearum.

4 Ecce Dominus possidebit eam, & percutiet in mari fortitudinem ejus, & hinc igni devorabitur.

5 Videbit Accaron, & timebit: & Gaza, & dolebit nimis; & Accaron, quoniam confusa est spes ejus: & peribit rex de Gaza, & Accaron non habitabitur.

6 Et sedebit separator in Azoto, & disperdam super hiem Philistinorum:

7 Et auferam sanguinem ejus de ore ejus, & abominationes ejus de medio dentium ejus, & relinquetur etiam ipse Deo nostro, & erit quasi dux in Iuda, & Accaron quasi Iebusaeus.

8 Et circumdabo domum meam ex his, qui militant mihi euntes & revertentes, & non transibit super eos ultra exactor: quia nunc vidi in oculis meis.

† 17. 9 † Exulta satis filia Sion, jubila filia Ierusalem: ECCE REX TVVS veniet tibi, iustus, & salvator, ipse pauper, & ascendens super asinam, & super pullum filium asinae.

10 Et disperdam quadrigam ex Ephraim, & equum de Ierusalem, & dissipabitur arcus belli: & loquetur pacem gentibus, & potestas ejus à mari usque ad mare, & à fluminibus usque ad fines terrae.

11 Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua.

12 Convertimini ad munitionem vincti spei: hodie quoque annuntians duplicia reddam tibi.

13 Quoniam extendi mihi Iudam quasi arcum, implevi Ephraim: & suscitabo filios tuos Sion super filios tuos Gracia: & ponam te quasi gladium fortium.

14 Et Dominus Deus super eos videbitur: & exhibet ut fulgur, jaculum ejus: & Dominus Deus in tuba canet, & vadet turbine Austri.

15 Dominus exercituum proteget eos: & devorabunt, & subicient lapidibus fundæ: & bibentes inebriabuntur quasi à vino, & replebuntur ut phialæ, & quasi cornua altaris.

16 Et salvabit eos Dominus Deus eorum in die illa, ut gregem populi sui: quia lapides sancti elevabuntur super terram ejus.

17 Quid enim bonum ejus est, quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines?

CAPVT X.

Solus Dominus potest petita prestare, qui confortabit Iudaeos: & miseris ipsorum congregabit eos de variis locis captivitatis in terram pristinam, humiliatis ipsorum inimicis.

1 Pluviam à Domino pluviam in tempore pletorino, & Dominus faciet nives, & pluviam imbris dabit eis, singulis herbam in agro.

2 Quia si vulachra locuta sunt inutile, & diviti viderunt mendacium, & famulatores locuti sunt frustra: vane consolabantur: idcirco abducti sunt quasi grex: affligentur, quia non est eis pastor.

3 Super pastores iratus est furor meus, & super hiros visitabo: quia visitabo Ierusalem exercituum gregem suum, & Iudam, &

posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello.

4 Ex ipso angulus, ex ipso paxillus, ex ipso arcus praelii, ex ipso egredietur omnis exactor lunul.

5 Et erunt quasi fortes conculcantes luttum viarum in pizro: bellabunt, quia Dominus cum eis: & confundentur ascensores equorum.

6 Et confortabo domum Iuda, & domum Ioseph salvabo: & convertam eos, quia miserebor eorum: & erunt sicut fuerunt quando non projeceram eos: ego enim Dominus Deus eorum, & exaudiam eos.

7 Et erunt quasi fortes Ephraim, & lætabitur cor eorum quasi à vino: & filii eorum videbunt, & lætabuntur, & exultabit cor eorum in Domino.

8 Sibilabo eis, & congregabo illos, quia redemi eos: & multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati.

9 Et seminabo eos in populis, & de longe recordabuntur mei: & vivent cum filiis suis, & revertentur.

10 Et reducam eos de terra Aegypti, & de Assyriis congregabo eos, & ad terram Galaad & Libani adducam eos, & non invenietur eis locus.

11 Et transibit in maris freto, & percutiet in mari fluctus, & confundentur omnia profunda fluminis, & humiliabitur superbia Assur, & septimum Aegypti recedet.

12 Confortabo eos in Domino, & in nomine ejus ambulabunt dicit Dominus.

CAPVT XI.

Iubet Dominus pasci pecora occisionis, quibus non parces, quia pastores eorum non parcebant eis: de duabus virgibus tandem abscissis, & tribus pastoribus uno mense succisis: de appensa mercede triginta argenteorum projectorum ad statuarium: de alio malo pastore à Domino suscitando.

1 Ad Peri Libane portas tuas, & comedit ignis cedros tuas.

2 Ulula abies, quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt: ulula e quercus Basan: quoniam succisus est salus munitus.

3 Vox ululatus pastorum, quia vastata est magnificentia eorum: vox rugitus leonum, quoniam vastata est superbia Iordanis.

4 Hæc dicit Dominus Deus meus: Pasce pecora occisionis.

5 Quæ qui possederunt, occidebant, & non dolebant, & vendebant ea, dicentes: Benedictus Dominus, divites facti sumus: & pastores eorum non parcebant eis.

6 Et ego non parcam ultra super habitantes terram, dicit Dominus: ecce ego tradam homines, unumquemque in manu proximi sui, in manu regis sui: & concident terram, & non erunt de manu eorum.

7 Et pascam pecus occisionis propter hoc & pauperes gregis. Et assumpsi mihi duas virgas, unam vocavi Decorem, & alteram vocavi Funiculum: & pavi gregem.

8 Et succidi tres pastores in mense uno, & contracta est anima mea in eis: liquidum & anima eorum variavit in me.

9 Et dixi: Non pascam vos: quod moritur, moriatur: & quod succiditur, succidatur: & reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui.

10 Et tuli virgam meam, quæ vocabatur Decus, & abieci eam, ut irritum facerem foedus meum: quod percussit eum omnibus populis.

11 Et in irritum deductum est in die illa, & cognoverunt sic pauperes gregis, qui custodiunt mihi, quia verbum Domini est.

12 Et dixi ad eos: Si bonum est in oculis vestris, afferite mercedem meam, & si non, quiescite. ^{† Man. 27. 9.} Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos.

13 Et dixit Dominus ad me: Projice illos ad statuarium, decorum pretium, quo appretiatum sum ab eis. Et tuli triginta argenteos, & projeci illos in domum Domini ad statuarium.

14 Et præcidi virgam meam secundam, quæ appellatur Fungulus, ut dissolverem germanitatem inter Iudam & Israhel.

15 Et dixit Dominus ad me: Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti,

16 Quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta non visitabit, dispersum non quæret, & contritum non sanabit, & id quod stat non enutriet, & carnes pinguium comedet, & ungulas eorum dissolveret.

17 O pastor, & idolum, derelinquens gregem: gladius super brachium ejus, & super oculum dextrum ejus: brachium ejus ariditate siccabitur, & oculus dexter ejus tenebrescens obturabitur.

C A P V T X I I.

Iude & Ierusalem à variis regnis affligentur, sed rursum rediit filii Israel in terram suam superiores erunt his qui se afflixerant: effusoque à Domino spiritu gratia sua et habitatores Ierusalem, aspicientes ad eum quem confixerunt: & super eum dolebunt, plangentes, singula similia eorum.

1 **O** Nus verbi Domini super Israhel. Dixit Dominus extendens cælum, & fundans terram, & fingens spiritum hominis in eo:

2 Ecce ego ponam Ierusalem superliminare crapulæ omnibus populis in circuitu: sed & Iuda erit in obsidione contra Ierusalem.

3 Et erit: in die illa ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis: omnes, qui levabunt eam, concisione lacerabuntur: & colligentur adversus eam omnia regna terræ.

4 In die illa, dicit Dominus, percutiam omnem equum in stuporem, & ascensorem ejus in amentiam: & super domum Iuda aperiam oculos meos, & omnem equum populorum percutiam cæcitate.

5 Et di erunt duces Iuda in corde suo: Confortentur nobis habitatores Ierusalem in Domino exercituum Deo eorum.

6 In die illa ponam duces Iuda sicut canem ignis in lignis: & sicut faciem ignis in forno: devorabunt ad dexteram, & ad sinistram omnes populos in circuitu: & habitabitur Ierusalem rursus in loco suo in Ierusalem.

7 Et salvabit Dominus tabernacula Iuda, sicut in principio: ut non magnifice gloriator domus David, & gloria habitantium Ierusalem contra Iudam.

8 In die illa proteget Dominus habitato-

res Ierusalem, & erit qui ostenderit eis in die illa, quasi David, & domus David quasi Dominus angelus Domini in conspectu eorum.

9 Et erit in die illa quæram conterere omnes gentes quæ veniunt contra Ierusalem.

10 Et effundam super domum David, & super habitatores Ierusalem, spiritum gratiæ & precum: ^{† 1049. 19 57.} & aspiciet ad me, quem confixerunt: & plangent eum planctu quasi super unigenitum, & dolebunt super eum, ut doli solet in morte primogeniti.

11 In die illa magnus erit planctus in Ierusalem, sicut planctus Adadremmon in campo Mageddon. ^{† 1 Pm. 35. 22.}

12 Et plangent terra: familie & familie seorsum: familie domus David seorsum, & mulieres eorum seorsum:

13 Familie domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum: familie domus Levi seorsum, & mulieres eorum seorsum: familie Semei seorsum, & mulieres eorum seorsum.

14 Omnes familie reliquæ, familie & familie seorsum, & mulieres eorum seorsum.

C A P V T X I I I.

Cum fuerit fons patens domui David in ablutionem peccatoris, tollentur idola: & pseudoprophetae a sibi charissimis lapidabuntur, quæ sint plaga in medio manuum: percussioque pastor, & oves dispergenda: dua partes hominum dispergentur in omni terra: & tertia per ignem probabitur.

1 **I**n die illa erit fons patens domui David, & habitantibus Ierusalem, in ablutionem peccatoris & menstruatæ.

2 **E**t erit in die illa, dicit Dominus exercituum: disperdam nomina idolorum de terra, & non memorabuntur ultra: & pseudoprophetas, & spiritum immundum auferam de terra. ^{† Ezeri 30. 13.}

3 Et erit cum prophetaverit quispiam ultra, dicent ei pater ejus & mater ejus, qui genuerunt eum: Non vives: quia mendacium locutus es in nomine Domini. & configent eum pater ejus & mater ejus, genitores ejus, cum prophetaverit.

4 Et erunt in die illa confundentur prophetæ, unusquisque ex visione sua cum prophetaverit: nec operientur pallio saccino, ut mentiantur.

5 Sed dicet: Non sum propheta, homo agricola ego sum: quoniam Adam exemplum meum ab adolescentia mea.

6 Et dicetur ei: Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum? Et dicet: Hæ plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.

7 Franea suscitare super pastorem meum, & super virum coherentem mihi, dicit Dominus exercituum: ^{† Man. 26. 3. 26. Marc. 14. 27.} & percutie pastorem, & dispergentur oves: & convertam manum ad parvulos.

8 Et erunt in omni terra, dicit Dominus: partes duæ in ea dispergentur, & deficient: & tertia pars relinquetur in ea.

9 Et ducam tertiam partem per ignem, & uram eos sicut uritur argentum, & probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit non enim meum, & ego exaudiam eum. Dicam: populus meus es: & ipse dicet Dominus Deus meus.

C A P V T

CAPVT XIV

Postquam Ierusalem p[er]f[ec]ta fuerit captiuitatem, quæque ab[er]at a Gentibus, erit dies nota. Dominus cum exhibuit aqua viva de Ierusalem: & f[er]at Israel reuerentur, habitaturi, & in Ierusalem: & erit, p[er] Dominum p[er] Gentes quæ pugnauerunt aduersus Ierusalem: & h[ab]itum reliquias ascendent, ut ad eum Dominum in Ierusalem, sanctamque erit quod est super frænum equi.

Ecce venient dies Domini, & diuidentur spolia tua in medio tui.

2 Et congregabo omnes Gentes ad Ierusalem in prælum, & capietur civitas, & vastabuntur domus, & mulieres violabuntur: & egredietur media pars civitatis in captivam, & reliquum populi non auferet ex urbe.

3 Et egredietur Dominus, & præliabitur contra Gentes illas: sicut præliatus est in die certaminis.

4 Et stabunt pedes eius in die illa super Montem olivarum, qui est contra Ierusalem ad orientem: & scindetur Mons olivarum ex media parte sui ad orientem, & ad occidentem, præruptio grandi valde: & separabitur medium n[on] unus ad Aquilonem, & medium ejus ad Meridiem.

Amos
1. 1.

5 Et fugietis ad vallem montium eorum: quoniam conjungetur vallis montium usque ad proximum: & fugietis sicut fugistis à facie terræmotus in diebus Ozæ regis Iuda: & veniet Dominus Deus meus, omnesque sancti cum eo.

6 Et erit in die illa: Non erit lux, sed frigus & gelu.

7 Et erit dies una, quæ nota est Domino, non dies, neque nox: & in tempore vesp[er]i erit lux.

8 Et erit in die illa: Exhibunt aquæ vivæ de Ierusalem: medium earum ad mare orientale, & medium earum ad mare novissimum: in æstate & in hieme erunt.

9 Et erit Dominus Rex super omnem terram: in die illa erit Dominus unus, & erit nomen ejus unum.

10 Et reverteretur omnis terra usque ad desertum, de colle Remmon ad Austum Ierusalem: & exaltabitur, & habitabit in loco suo: à porta Benjamin usque ad locum portæ prioris, & usque ad portam angulorum: & à turri Hananeel usque ad torcularia regis.

11 Et habitabunt in ea: & anathema non erit amplius: sed sedebit Ierusalem secunda.

12 Et hæc erit plaga, quæ percutiet Dominus omnes Gentes, quæ pugnauerunt aduersus Ierusalem: tabescent caro uniuscujusque stans super pedes suos, & oculi ejus contabescent in foras inibus suis: & lingua eorum contabescent in ore suo.

13 In die illa erit tumultus Domini magnus in eis: & apprehendet vir manum proximi sui, & conferetur manus ejus super manum proximi sui.

14 Sed & Iudas pugnabit aduersus Ierusalem: & congregabuntur divitæ omnium Gentium in circum, aurum, & argentum, & vestes multæ satis.

15 Et erit ruina, equi, & muli, & camelus, & asinus, & ovium iumentorum,

quæ fuerint in castris illis, sicut ruina hæc.

16 Et omnes qui reliqui fuerint de universis Gentibus, quæ venerunt contra Ierusalem, ascendent ab anno in annum, ut adorent Regem, Dominum exercituum, & celebrent festivitatem tabernaculorum.

17 Et erit: qui non ascenderit de familiis terræ ad Ierusalem, ut adoret Regem, Dominum exercituum, non erit super eos iuber.

18 Quod & si familia Aegypti non ascenderit, & non venerit: nec super eos erit, sed erit ruina, quæ percutiet Dominus omnes Gentes, quæ non ascenderunt ad celebrandam festivitatem tabernaculorum.

19 Hoc erit peccatum Aegypti, & hoc peccatum omnium Gentium, quæ non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum.

20 In die illa erit quod super frænum equi est, sanctum Domino: & erunt lebetes in domo Domini quasi phialæ coram altari.

21 Et erit omnis lebes in Ierusalem & in Iuda sanctificatus Domino exercituum: & venient omnes immolantes, & stant ex eis, & coquent in eis: & non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illo.

PROPHETIA MALACHIE.

CAPVT I.

Prophetia Malachia ad Israel, quem Dominus arguit ingratitude, quod non agnosceret se in Iacob, unde descenderat, dilectum, reiecto Esau cum populo suo: ideo conqueritur se ab Israel non honorari neque timeri, quodque sacerdotes despiciant nomen Domini, quorum reiectis sacrificiis, gratiam habens oblationem mundam quæ in emulo loco ei offertur.

1 **O**mnis verbi Domini ad Israel in manu Malachia.

2 Dilexi vos, dicit Dominus, & dixistis, In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob, dixit Dominus, & dilexi Iacob,

3 Esau autem odio habui? & posui montes ejus in solitudinem, & hereditatem ejus in dracones deserti.

4 Quod si dixerit Idumæa: Destructi sumus, sed revertentes ædificabimus quæ destructa sunt: Hæc dicit Dominus exercituum: Ipsi ædificabunt, & ego destruam: & vocabuntur termini impietatis, & populus cui iratus est Dominus usque in æternum.

5 Et oculi vestri videbunt: & vos dicetis: Magnificetur Dominus super terminum Israel.

6 Eius honorat patrem, & servus domini suum: si ergo Pater ego sum ubi est honor meus, & si Dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit Dominus exercituum ad vos, sacerdotes, qui despiciatis nomen meum, & dixistis: in quo despeximus nomen tuum?

7 Offertis super altare meum panem pollutum, & dicitis: In quo polluitur iste? In eo quod dicitur: Mensa Domini despecta est.

8 Si offeratis cœcum ad immolandum, nonne malum est? & si offeratis claudum, & languidum, nonne malum est? offer illud duci tuo, si placuerit ei, aut si susceperit faciem tuam, dicit Dominus exercituum.

9 Et nunc deprecamini vultum Dei ut misereatur vestri (de manu enim vestra factum est hoc) si quomodo suscipiat facies vestras, dicit Dominus exercituum.

10 Quis est in vobis, qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuito? non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum? & munus non suscipiam de manu vestra.

† Psal. 112. 3. 11 † Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus: & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in Gentibus, dicit Dominus exercituum.

12 E vos polluistis illud in eo quod dicitis: Mensa Domini contaminata est: & quod superponitur, contemptibile est, cum igne qui illud devorat.

13 Et dixistis: Ecce de labore, & exsufflatis illud, dicit Dominus exercituum, & intulistis de rapinis claudum, & languidum, & intulistis manus: numquid suscipiam illud de manu vestra, dicit Dominus?

14 Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculinum, & votum faciens immolat debile Domino: quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in Gentibus.

C A P V T II.

Comminatur Dominus se maledicturum benedictionibus sacerdotum, nisi resipiscant: ipsi enim legem contemnunt, irritum facientes pactum Levi, qui hic laudatur: transgressus est & Iuda ducens alienigenas, quas propter non respiciet deinceps Dominus ad sacrificium eorum: de uxore diligendâ seu dimittenda: laborare fecerant Dominum in sermonibus suis.

† Levit. 26. 14. 28. 15. 1 ET nunc ad vos mandatum hoc, o sacerdotes.

2 † Si nolueritis audire, & nolueritis ponere super cor ut decet gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum: mittam in vos egestatem, & maledicam benedictionibus vestris, & maledicam illis: quoniam non posuistis super cor.

3 Ecce ego propiciam vobis brachium, & dispergam super vultum vestrum stercus seditum vestrarum, & assumet vos se un.

4 Et scietis quia misi ad vos mandatum istud, ut esset pactum meum cum Levi, dicit Dominus exercituum.

5 Pactum meum fuit cum eo vitæ & pacis: & dedi ei timorem, & timuit me, & à facie Domini mei pavet.

6 Lex veritatis fuit in ore ejus: & iniquitas non est inventa in labiis ejus: in pace & in æquitate ambulavit mecum, & multos averti ab iniquitate.

7 Talis enim sacerdotis custodient scientiam, & legem requirunt ex ore ejus: quia angelus Domini exercituum est.

8 Vos autem recessistis de via, & scandalizastis plurimum in lege: inquit, fecistis

pactum Levi, dicit Dominus exercituum.

9 Propter quod & ego dedi vos contemptibiles & humiles omnibus populis, sicut non fecistis vias meas, & accepistis faciem in lege.

10 Numquid non pater unius omnium? *† Man.* nostrum? ut quid non Deus unus creavit nos? quare ergo despiciet unusquisque fratrem suum, violans pactum patrum nostrorum?

11 Transgressus est Iuda, & abominatio facta est in Israel, & in Ierusalem: quia contaminavit Iudas sanctificationem Domini, quam dilexit: & habuit filiam dei alieni.

12 Disperdet Dominus virum qui fecerit hoc, magistrum & discipulum de tabernaculis Iacob, & offerentem munus Domino exercituum:

13 Et hoc rursus fecistis, operiebatis lacrimis altare Domini, fletu, & mugitu, ita ut non respiciam ultra ad sacrificium, nec accipiam placabile quid de manu vestra.

14 Et dixistis: Quam ob causam? quia Dominus testificatus est inter te, & uxorem pubertatis tuæ, quam tu despexisti: & hæc particeps tua, & uxor fœderis tui.

15 Nonne unus fecit: & residuum spiritus ejus est? Et quid unus querit, nisi semen Dei? Custodite ergo spiritum vestrum, & uxorem adolescentiæ tuæ nolite respicere.

16 Cum odio habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Israel: operiet autem iniquitas vestimentum ejus: dicit Dominus exercituum: custodite spiritum vestrum, & nolite despiciere.

17 Laborare facistis Dominum in sermonibus vestris, & dixistis: In quo eum fecimus laborare? In eo quod dicitur: Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu Domini, & tales ei placent: aut certe ubi est Deus? dicitur.

C A P V T III.

De praecursore Christi, & hujus adventu, ac futuro iudicio: qui purgatis filios Levi gratum habebit sacrificium Iuda & Ierusalem: comminatur sceleratis gravem ultionem: quos tamen ad se revocat, plurimi bona conversis promittens: conqueritur de iniquitate iudiciorum Israel, & quod ipsum in deimis suis configant, quodque dicunt Deo non esse cura suos cultores, cujus contrarium tandem experientur.

1 Ecce ego mitto angelum meum, & preparabit viam ante faciem meam. *† Man.* Et statim veniet ad templum suum Dominus, *† Man.* tot, quem vos queritis: & angelus testamenti, quem vos vultis. Ecce venit, dicit Dominus exercituum. *† Man.*

2 Et quis poterit cogitare diem adventus ejus, & quis stabit ad videndum eum? *† Man.* ipse enim quasi ignis conflagrans, & quasi herba fullo. *† Man.*

3 Et sedebit cor flans, & emedans argentum & purgabit filios Levi, & colabit eos quasi aurum, & quasi argentum, & tunc Domino offerentis sacrificia in Ierusalem.

4 Et placebit Domino sacrificium Iuda & Ierusalem, sicut dies sæculi, & sicut anni antiqui.

5 Et accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox malefactoribus, & adulteribus, &

14 Et destinaverunt aliqui de populo, & abierunt ad regem: & dedit illis potestatem ut facerent iustitiam Gentium.

15 Et edificaverunt gymnasium in Ierosolymis secundum leges Nationum;

16 Et fecerunt sibi præputia, recesserunt à testamento sancto, & iuncti sunt Nationibus, & venundati sunt ut facerent malum.

17 Et paratum est regnum in conspectu Antiochi, & cepit regnare in terra Ægypti, ut regnaret super duo regna.

18 Et ingravavit in Ægyptum in multitudine grav, in curribus, & elephantis, & equitibus, & copiosa navium multitudine:

19 Et constituit bellum adversus Ptolemaum regem Ægypti, & veritus est Ptolemaus à facie eius, & fugit, & ceciderunt vulnerati multi.

20 Et comprehendit civitates munitas in terra Ægypti: & accepit spolia Terræ Ægypti.

21 Et convertit Antiochus, postquam percussit Ægyptum in centesimo & quadagesimo tertio anno: & ascendit ad Israel,

22 Et ascendit Ierosolymam in multitudine gravi.

23 Et intravit in sanctificationem cum superbia, & accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & universa vasa eius, & mensam propositionis, & libatoria, & phialas, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum, quod in facie templi erat: & comminuit omnia.

24 Et accepit argentum, & aurum, & vasa concupiscibilia & accepit thesauros occultos, quos invenit: & sublati omnibus abiit in terram suam.

25 Et fecit eadem hominum, & locutus est in superbia magna.

26 Et factus est planctus magnus in Israël, & in omni loco eorum.

27 Et ingemuerunt principes, & seniores: virgines, & juvenes infirmati sunt: & speciositas mulierum immutata est.

28 Omnis maritus sumpsit lamentum: & quæ sedebant in thoro maritali, lugebant:

29 Et commota est terra super habitantes in ea, & universa domus Iacob induit confusionem.

30 Et post duos annos dierum, misit Rex principem tributorum in civitates Iuda, & venit Ierusalem cum turba magna.

31 Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo: & crediderunt ei.

32 Et irruit super civitatem repente, & percussit eam plaga magna & perdidit populum multum ex Israël.

33 Et accepit spolia civitatis: & succendit eam igni, & destruxit domos eius, & muros eius in circuitu:

34 Et captivas duxerunt mulieres: & natos, & pecora possederunt.

35 Et edificaverunt civitatem David muros magnos & firmos, & turribus firmis, & facta est illis in arcem:

36 Et posuerunt ille gentem peccatricem, viros iniquos, & cor valacrum in ea, & posuerunt arma, & scissas, & congregaverunt spolia Ierusalem:

37 Et reposuerunt illic: & facti sunt in laqueum magnum.

38 Et factum est hoc ad insidias sanctificationis, & in diabolum malum in Israel:

39 Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis, & contraxerunt sanctificationem.

40 Et fugerunt habitatores Ierusalem propter eos, & facta est habitatio exterorum, & facta est externa senari suo, & nati ejus reliquerunt eam.

41 Sanctificatio ejus desolata est sicut solitudo, & dies festi ejus converti sunt in luctum, sabbata ejus in opprobrium, honores ejus in nihilum.

42 Secundum gloriam ejus multiplicata est ignominia ejus: & sublimitas ejus conversa est in luctum.

43 Et scripsit rex Antiochus omni regno suo, ut esset omnis populus unus: & relinqueret unusquisque legem suam.

44 Et consenserunt omnes gentes secundum verbum regis Antiochi:

45 Et multi ex Israel consenserunt servituti ejus, & sacrificaverunt idolis, & coinquinaverunt sabbatum.

46 Et misit Rex libros per manus nuntiorum in Ierusalem, & in omnes civitates Iuda: ut sequerentur leges gentium terræ,

47 Et prohiberent holocausta, & sacrificia, & placationes fieri in templo Dei.

48 Et prohiberent celebrari sabbatum, & dies solemnes.

49 Et iussit coinquinari sancta, & sanctum populum Israël.

50 Et iussit edificari aras, & templa: & idola, & immolari carnes suillas, & pecora communia,

51 Et relinquere filios suos incircumcisos, & coinquinari animas eorum in omni immundis, & abominationibus, ita ut obliviscerentur legem, & immutarent omnes justificationes Dei.

52 Et quicumque non fecissent secundum verbum regis Antiochi, morerentur.

53 Secundum omnia verba hæc scripsit omni regno suo: & præposuit principes populo, qui hæc fieri cogerent.

54 Et iusserunt civitatibus Iuda sacrificare.

55 Et congregati sunt multi de populo, ad eos qui dereliquerant legem Domini: & fecerunt mala super terram:

56 Et effragaverunt populum Israël in absconditis, & in absconditis fugitivorum locis.

57 Die quintadecima mensis Cassiue quinto, & quadagesimo & centesimo anno edificavit Rex Antiochus abominandum domum desolationis super altare Dei, & per universas civitates Iuda in circuitu edificaverunt aras.

58 Et ante januas domorum, & in plateis incendebant thura: & sacrificabant:

59 Et libros legis Dei combusserunt igni scindentes eos:

60 Et apud quemcumque inveniebantur libri testamenti Domini, & quemcumque observabat legem Domini, secundum edictum Regis occidebant eum.

61 In vultu suo faciebant Iudei populo

† 7.
2. 6.
Am.
8. 19.

Israel, qui inveniebatur in omni mense & in omni die & in omnibus.

83 Et quanta & vixisti na die mensis sacrificii ab ara, quæ erat contra altare, & mulieres, quæ circumcidebant filios suos, & trucidabantur secundum iustum regis Antiochi.

84 Et suspendebant pueros à cervicibus per universas domos eorum: & eos, qui circumciderant illos, trucidabant.

85 Et multi de populo Israel desinierunt apud se, ut non manducarent in munda: & elegerunt magis mori, quam cibis coquinari inmundis.

86 Et noluerunt infringere legem Dei sanctam, & trucidati sunt.

87 Et facta est ira magna super populum vande.

C A P V T II.

Mathathias cum filiis luges afflictionem civitatis, & sanctorum profanationem, ostensisse signis multis, respondet his qui à rege missi erant, nec se nec cognationem suam impio decreto obtemperantes: occisusque idololatras Iudæos & regis ministros, fugit cum filiis in montes: & plurimi nolentes obtemperare trucidantur, cum nolent fabulato inimici resistere: Mathathias collecto piorum exercitu, revocat Dei cultum, destruit idololatras, castrisque Antiochi presidio: & moriturus hortatur filios, ut patrum exemplo semper tueantur legem Domini, dant Simonem filium suum in consiliarium, & Iudam in militia principem.

1 In diebus illis surrexit Mathathias filius Ioannis, filii Saneonis, sacerdos ex filiis Iosabab ab Ierusalem, & confedit in monte Modin.

2 Et habebat filios quinque, Ioannem, qui cognominabatur Gaddis.

3 Et Simonem, qui cognominabatur Thasi.

4 Et Iudam, qui vocabatur Machabæus.

5 Et Eleazarum, qui cognominabatur Abaron: & Ionathan, qui cognominabatur Apphus.

6 Hi viderunt mala, quæ fiebant in populo Iuda, & in Ierusalem.

7 Et dixit Mathathias: Væ mihi, in quid natus sum videre contritionem populi mei, & contritionem civitatis sanctæ, & sedere illic, cum datur in manibus inimicorum?

8 Sancta in manu extraneorum facta sunt: templum ejus sicut homo ignobilis.

9 Vasa gloriæ ejus captiva abducta sunt: trucidati sunt senes ejus in plateis, & juvenes ejus ceciderunt in gladio inimicorum.

10 Quæ gens non hereditavit regnum ejus, & non obtinuit spolia ejus.

11 Omnis conpositio ejus ablata est. Quæ erat libera, facta est ancilla.

12 Ecce sancta nostra, & pulchritudo nostra, & claritas nostra desolata est, & coiquaverunt ea Gentes.

13 Quo ergo nobis adhuc vivere?

14 Et tradidit vestimenta sua Mathathias, & filii ejus: & operuerunt se cilicis, & plauerunt valde.

15 Et venerunt illuc qui missi erant à rege Antiocho, ut coquerent eos, qui confugerant in civitatem Modin, in montem, & castris, & à lege Dei discedere.

16 Et multi de populo Israel consentientes accesserunt ad eos: sed Mathathias, & filii ejus constanter steterunt.

17 Et respondentes qui multi erant ab Antiocho dixerunt Mathathias: Princeps & clarissimus & magnus es in hac civitate, & ornatus filius & fratribus.

18 Ego accede prior, & fac iustum regis, sicut fecerunt omnes Genes & viri Iuda, & qui remanserunt in Ierusalem: & eris tu, & filii tui, inter amicos regis, & amplificatus auro & argento, & numeribus mulis.

19 Et respondit Mathathias, & dixit magna voce: Et si omnes Gentes regi Antiocho obediunt, ut discedat unusquisque à servitute legis patrum suorum, & consentiat mandatis ejus:

20 Ego, & filii mei, & fratres mei, obediemus legi patrum nostrorum.

21 Propitius sit nobis Deus: non est nobis utile relinquere legem & iustitias Dei.

22 Non audiemus verba regis Antiochi, nec sacrificabimus transgredientes legis nostræ mandata, ut eamus altera via.

23 Et ut cessavit loqui verba hæc, accessit quidam Iudæus in omnium oculis sacrificante idolis super aram in civitate Modin, secundum iustum regis.

24 Et vidit Mathathias, & doluit, & contremuerunt renes ejus, & accensus est furor ejus secundum iudicium legis, & insiliens trucidavit eum super aram.

25 Sed & virum, quem rex Antiochus miserat, qui coquebat involare, occidit in ipso tempore, & aram destruxit.

26 Et zelatus est legem, sicut fecit Phineas Zamri filio Salomi. † 2. 13.

27 Et exclamavit Mathathias voce magna in civitate, dicens: Omnis, qui zelum habet legis statuens testamentum, exeat post me.

28 Et fugit ipse, & filii ejus in montes, & reliquerunt quæcumque habebant in civitate.

29 Tunc descenderunt multi quærentes iudicium, & iustitiam, in desertum:

30 Et sederunt ibi ipsi, & filii eorum, & mulieres eorum, & pecora eorum: quoniam inundaverunt super eos mala.

31 Et renuntiatum est viris regis, & exercitui, qui erat in Ierusalem civitate David, quoniam discessissent viri quidam, qui dissipaverunt mandatum regis, in loca occulta in deserto, & abscesserunt post illos multi.

32 Et statim perrexerunt ad eos, & construxerunt adversus eos prælium in die sabbatorum.

33 Et dixerunt ad eos: Resistitis & nunc adhuc exite, & facite secundum verbum regis Antiochi, & vivetis.

34 Et dixerunt: Non exhibimus, neque faciemus verbum regis, ut polluantur diem sabbatorum.

35 Et concitaverunt adversus eos prælium:

36 Et non responderunt eis, nec lapidaverunt in eos, nec opprimerunt loca occulta.

37 Dentes: Moriamur omnes in simplicitate nostra: & testes erimus super nos, & terra, quod iniuste perditis nos.

38 Et intulerunt illis bellum salutaris : & mortui sunt quasi, & uxores eorum, & filii eorum, & pecora eorum, usque ad mille animas hominum.

39 Et cognovit Machabias, & amici ejus, & iustitiam habuerunt super eos valde.

40 Et dixit vir proximo suo : Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt, & non pugnaverimus adversus gentes pro animabus nostris, & justificationibus nostris : nunc citius disperdent nos à terra.

41 Et cogitaverunt in die illa, dicentes : Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello de sabbatorum, pugnemus adversus eum : & non moriemur omnes, sicut mortui sunt fratres nostri in occultis.

42 Tunc congregata est ad eos synagoga Alfidzorum fortis viribus ex Israel, omnis voluntarius in lege :

43 Et omnes, qui fugiebant à malis, additi sunt ad eos, & facti sunt illis ad firmamentum.

44 Et collegerunt exercitum, & percusserunt peccatores in ira sua, & viros iniquos in indignatione sua : & ceteri fugerunt ad nationes, ut evaderent.

45 Et circumivit Mathathias, & amici ejus, & destruxerunt aras.

46 Et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus Israel : & in fortitudine.

47 Et persecuti sunt filios superbiam, & prosperatum est opus in manibus eorum :

48 Et obtulerunt legem de manibus gentium, & de manibus regum : & non dederunt cornu peccatori.

49 Et appropinquaverunt dies Mathathie moriendi, & dixit filius suis : Nunc confortata est superbia, & castigatio, & tempus eversionis, & irae indignationis.

50 Nunc ergo, o filii, æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrum vestrorum,

51 Et mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus suis : & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum.

† Gen. 21. 2. 52 † Abraham nonne in tentatione inventus est fidelis, & reputatum est ei ad iustitiam ?

† Gen. 41. 40. 53 † Ioseph in tempore angustiarum suarum odidit mandatum, & factus est dominus Ægypti.

† Num. 25. 13. 54 † Phinees pater noster, zelando zelum Dei, accepit testamentum sacerdotii æterni. Eccli. 45. 28. 55 † Iesus dum implevit verbum, factus est dux in Israel.

† Ios. 1. 2. 56 † Caleb, dum testificatur in Ecclesia, accepit hereditatem.

† Num. 24. 6. 57 † David in sua misericordia consecutus est sedem regni in sæcula.

† Ios. 14. 14. 58 † Elias, dum zelat zelum legis, receptus est in celum.

† 2 Reg. 2. 4. 59 † Azarias & Azarias & Misael credentes, liberati sunt de flamma.

† 4 Reg. 2. 11. 60 † Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum.

† Dan. 3. 50. 61 Et nunc cogitate per generationem & generationem : quia omnes qui sperant in eum, non confunduntur.

62 Et à verbis viri peccatoris ne timueris.

tis : quia gloria ejus, fletus & vermis est. 63 Hodie extollitur, & cras non invenietur : quia convertitus est in terram suam, & cogitatio ejus perit.

64 Vos ergo sibi eo fortamini, & viriliter agite in lege : quia in ipsa peribitis.

65 Et ecce Simon frater vester, scio quod vir consilii est : ipsum audite semper, & ipse erit vobis pater :

66 Et Iudas Machabæus fortis viribus à juventute sua, sit vobis princeps militum, & ipse agat bellum populi.

67 Et adducetis ad vos omnes factores legis : & vindicatis vindictam populi vestri.

68 Retribuite retributionem Gentibus, & intendite in præceptum legis.

69 Et benedixit eos, & oppositus est ad patres suos.

70 Et defunctus est anno centesimo & quadragesimo sexto : & sepultus est à filiis suis in sepulchris patrum suorum in Modin, & planxerunt cum omnis Israel planctu magno.

C A P V T I I I.

Iudas Machabæus dux eximius predicatur, qui perambulans civitates Iuda, trucidabat omnes impios : & occiso duce Apollonio, ejusque exercitu disperso, vicit cum paucis potentissimum Syriae exercitum una cum duce Serone : irritus autem ob hoc rex Antiochus, profectus in Persidem constituit Lyfiam viceregem, dato bello in Iudeos apparatu, qui misit contra terram Iuda Gorgum cum exercitu : Iudas autem & sui ad bellum se parant, maxime operibus penitentia & oratione ad Deum.

1 ET surrexit Iudas, qui vocabatur Machabæus, filius ejus pro eo :

2 Et adjuvabant eum omnes fratres ejus, & universi qui se conjunxerant patri ejus, & præliabantur prælium Israel cum hæritia.

3 Et dilatavit gloriam populo suo, & induit se lorica sicut gigas, & succinxit se arma bellica sua in præliis, & protegabat casta gladio suo.

4 Similis factus est leoni in operibus suis, & sicut catulus leonis rugiens in ventilatione.

5 Et persecutus est iniquos persequens eos, & qui conurbabant populum suum, eos succendit flammis.

6 Et repulsi sunt inimici ejus præ timore ejus, & omnes operarii iniquitatis conturbati sunt : & directæ sunt salus in manu ejus.

7 Et exacerbabat reges multos, & lætificabat Iacob in operibus suis, & in sæculum memoria ejus in benedictione.

8 Et perambulavit civitates Iuda, & perdidit impios ex eis, & avertit iram ab Israel.

9 Et nominatus est usque ad novissimum terræ, & congregavit pereuntes.

10 Et congregavit Apollonius Gentes, & à Samaria virtutem multam & magnam, ad bellandum contra Israel.

11 Et cognovit Iudas, & exiit obviam illi : & percussit, & occidit illum : & ceciderunt vulnerati multi, & reliqui fugerunt.

12 Et accepit spolia eorum : & gladium Apollonii abstulit Iudas, & erat pugnans in eo omnibus diebus.

13 Et audivit Sero princeps exercitus Syriæ, quod congregavit Iudas congregationem

gratum filium & ecclesiam secum;

14. Et ait: Fac amicum non enim, & glorificabor in te ego, & debellabo Iudam, & eos qui cum ipso sunt, qui sperabant verbum regis.

15. Et preparavit se: & ascenderunt cum eo castra in proutum, fortes auxilium, ut facerent vindictam in filios Israël.

16. Et appropinquaverunt usque ad Bethoron: & exivit Iudas obviam illi cum paucis.

17. Ut autem viderunt exercitum venientem sibi obviam, dixerunt Iudæ: Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam fortem, & nos fatigati somnus jejuniis hodie?

18. Et ait Iudas: Facile est concludi multos in manus paucorum: & non est differentia in conspectu Dei cæli liberare in multi, & in paucis:

19. Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cælo fortitudo est.

20. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumacia & superbia, ut disperdant nos, & uxores nostras, & filios nostros, & ut spolient nos:

21. Nos vero pugnabimus pro animabus nostris, & legibus nostris:

22. Et ipse Dominus converteret eos ante faciem nostram, vos autem ne timueritis eos.

23. Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito: & contritus est Seron & exercitus ejus in conspectu ipsius:

24. Et persecutus est eum in descensu Bethoron usque in campum, & ceciderunt ex eis octingenti viri, reliqui autem fugerunt in terram Philistinum.

25. Et cecidit timor Iudæ, ac fratrum ejus, & formido super omnes gentes in circuitu eorum.

26. Et pervenit ad regem nomen ejus, & de præliis Iudæ narrabant omnes gentes.

27. Ut audivit autem rex Antiochus sermones istos, iratus est animo: & misit, & congregavit exercitum universi regni sui, castra fortia valde:

28. Et aperuit ærarium suum, & dedit stipendia exercitui in annum: & mandavit illis ut essent parati ad omnia.

29. Et vidit quod defecit pecunia de thesauris suis, & tributa regionis modica propter dissolutionem, & plagam, quam fecit in terra, ut tolleretur legitima, quæ erant à primis diebus.

30. Et timuit ne non haberet ut semel & bis, in sumptus & donaria, quæ dederat antea larga manu: & abundaverat super reges qui ante eum fuerant,

31. Et consternatus erat animo valde, & cogitavit re. Perfidem, & accipere tributum regionum & congregare argentum multum.

32. Et reliquit Tyfiam hominemobilem de genere regali, super negotia regis, à flumine Euphrate usque ad flumen Ægypti.

33. Et ut mitteret Antiochum filium suum, donec rediret.

34. Et tradidit ei medium exercitum, & elephantos: & mandavit ei de omnibus

quæ volebat, & de inhabitantibus Iudæam & Ierusalem.

35. Et ut mitteret ad eos exercitum, ad conterendam & extirpandam virtutem Israël, & reliquias Ierusalem, & auferendam memoriam eorum de loco:

36. Et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, & forte distribueret terra eorum.

37. Et rex amplius partem exercitus residui, & exivit ab Anonchia civitate regni sui, anno centesimo & quadragesimo septimo, & transfretavit Euphratem flumen & perambulabat super totas regiones.

38. Et elegit Tyfias Ptolemæum filium Dorymii, & Nicatorem, & Gorgiam, viros potentes ex amicis regis:

39. Et misit cum eis quadraginta milia virorum, & septem milia equorum, ut veniren in terra Iuda, & disperderent eam secundum verbum regis.

40. Et processerunt cum universa virtute sua, & venerunt, & applicuerunt Emmaum in terra campestris,

41. Et audierunt mercatores regionum nomen eorum: & acceperunt argentum & aurum multum valde, & pueros: & venerunt in castra, ut acciperent filios Israël in servos; & additi sunt ad eos exercitus Syriæ, & terræ alienigenarum.

42. Et vidit Iudas, & fratres ejus, quia multiplicata sunt mala, & exercitus applicabant ad fines eorum: & cognoverunt verba regis, quæ mandavit populo facere in interitum & conurbationem:

43. Et dixerunt unusquisque ad proximum suum: Erigamus de cæcis orem populi nostri, & pugnemus pro populo nostro, & sanctis nostris.

44. Et congregatus est convivens ut essent parati in prælium: & ut orarent, & peterent misericordiam & misericordiones.

45. Et Ierusalem non habitabatur, sed erat sicut desertum: non erat qui ingrederetur & egrederetur de nativitate ejus: & sanctam conculebatur: & filii alienigenarum erant in arce, ibi erat habitatio gentium: & ablata est volupetas à Iacob, & defecit ibi tribus & ci-hara.

46. Et congregati sunt, & venerunt in Maspha contra Ierusalem: quia locus orationis erat in Maspha ante in Israël.

47. Et jejinauerunt illa die, & induerunt se ciliciis, & cinerem in polverunt capiti suo; & disciderunt vestimenta sua:

48. Et expandebant libros legis, de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum:

49. Et attulerunt ornamenta sacerdotalia, & primitias, & decimas: & suscitaverunt Nazareos, qui impleverant dies:

50. Et clamaverunt voce magna in cælum, dicentes: Quid faciemus istis, & quo eos ducemus?

51. Et sancta tua conculecata sunt, & contaminata sunt, & sacerdotes tui facti sunt in luctum, & in humilitatem.

52. Et ecce latrones convenerunt adversum nos ut nos disperdantur his quæ cogitant in nos.

93 Quomodo poterimus subsistere ante
faciem tuam, nisi tu Deus adjuves nos?

54 Et robꝛ exclaimaverun voce magna,

55 En poll hz. constituit Indas duces po-
puli, tribunos, & centuriones, & pe-
ta-
contatos, & decuriones.

† Deut. 56. † Et dixit his, qui edificabant domos, & sponsabant uxores, & plantabant vineas, & formidolosis, ut redirent unaquam sene in domum suam secundum legem.

57 Et moverunt castra, & collocaverunt
ad austrum Emmaum.

58 Et ait Iudas: Accingimini, & effore
 si uolentes, & effore parati in mane, ut
 pugnetis aduersus nationes has, quæ con-
 uenerunt aduersus nos, disperdere nos &
 sancta nostra:

59 Quoniam melius est nos mori in bello,
quam videre mala gentis nostræ, & san-
ctorum.

60 Sicut autem fuerit voluntas in cælo,
sic fiat.

C A P V T I V.

Gorgias quarit ludam : ac hic suae horrentis fu-
dit hostes , rursumque Gorgia exercitu fuso colligit
spolia ; & iterum fuisse ad Deum precibus , devincit
Lysia exercitum , ac postmodum purificato templo ,
novum erigit altare : & omnibus quae ad Dei cul-
gum requirerentur preparatis , sacrificiisque obla-
tis , magna laetitia celebrant ulius dedicationem
diebus octo ; statuto etiam hujus dedicationis annua
festo ad dies octo .

ET assumpsit Gorgias quinque milia virorum, & mille equites electos: & moverunt castra nocte,

2 Ut applicarent ad castra Iudæorum ; & percuterent eos subito : & filii, qui erant ex arce, erant illis duces.

3 Et audivit Iulias , & surrexit ipse , & potentes , percutere virtutem exercituum regis , qui erant in Emmaum.

4 Adhuc enim dispersus erat exercitus à castris.

5 Et venit Gorgias in castra Iudz noctu,
& neminem invenit, & querebat eos in
montibus: quoniam dixit: Eragunt hi à
nobis.

6 Et cum dies factus esset, apparuit Iudas in campo cum tribus milibus virorum tantum; qui tegumenta & gladios non habebant:

7 Et viderunt castra gentium valida, & loricatoros & equitatus in circuitu eorum, & hi docti ad prælium.

8 Et ait Iudas viris, qui secum erant: Ne
timueritis multitudinem eorum, & impetum
eorum ne formidetis.

9 f. Memenote qualiter salvi facti sunt
patres nostri in mari rubro, cum sequeretur eos Pharaon cum exercitu multo.

10 Et nunc clamemus in cælum, & miseretur nostri Dominus, & memor erit testamenti patrum nostrorum, & conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie:

21 Et sciens omnes gentes, quia est qui
redimat & liberet Israël.

12 Et clamaverunt alienigenae oculos suos,
& viderunt eos venientes ex adventu.

13 Exierunt de castris in proximum, &
14 uba pcederant hi qui erant cum Isda.

14 Et congressi sunt : & contriti sunt
gentes, & fugerunt in campum.

15. Novissimi autem omnes ceciderunt in gladio, & persecuti sunt eos usque G. 210, & usque in campos Idunæ, & Azoti, & Iannæ. & ceciderunt ex illis usque ad tria milia & romen.

16. *Revertus est Indas. & exercitus ejus,*
sequens eum.

17 Dixitque ad populum : Non concupiscatis spolia : quia beatus qui ea non est.

18. Et Gorgias & exercitus eius prope nos
in monte : sed stete nunc contra inimicos
nostros , & expugnet eos , & sumens pos-
tea spolia se urt.

19 Et adhuc loquente Iuda hinc, ecce apparuit pars quæ iam prospiciens de mo. 19

20. Et vidit Gorgias quod in tugam con-
versi sunt sui, & succenderunt castra: si quis
enim, qui videbatur, declarabat quod fa-
ctum est.

21. Quibus illi conspectis timuerunt valde, aspicientes simul & Iudam, & exercitum in campo paratum ad prælium.

22. Effugerunt omnes in campum alienigenarum.

23 Et Iudas reversus est ad spolia castrorum: & acceperunt aurum, & cinnum, & argentum, & hyacinthum, & purpuram marinam, & opes magnas.

24 Et co. versi, hymnum canebant, & benedicebant Deum in celum, quoniam bonus est, quoniam in seculum misericordia eius.

25 Et facta est salus magna in Israël in die illa.

26 Quicumque autem alienigenarum eva-
ferunt, ve erunt, & nuntiaverunt Lyſiæ
universa quæ acciderant.

27 Quibus ille auditis, consternatus animo desiciebat : quod non qualia voluit, & alia contigerunt in Israhel, & qualia mandavit rex.

28 Et sequenti anno congregavit Iysias virorum electorum sexaginta millia, & equitum quinq; se millia, ut debellaret eos :

29 Et venerunt in Iudæam, & castra posuerunt in Bethoron, & occurrit illis Iudas cum decem millibus viris.

30 Et vide un exercitum fortem, & ora-
vit, & dixit: Benedictus es saluator I. ael,
† qui contrivisti imperium potentis in manu
servi tui David † & tradidisti eam a beni-
genarum in manu Ionathæ filii Saul, & ar-
migeri ejus.

31 Conclude exercitum istum in manu
populi tui Israël, & confundantur in exer-
citu suo & equitibus.

32 Da illis formidinem, & tabefaciantiam
viventium eorum, & commoveantur
contritione sua.

33 Deice illos gladio diligentium te : & collaudent te omnes , qui noverunt non eratum , in hymnis.

34 Et commiserunt praedium : & cedebunt de exercitu Iyliz quinque milia viro um.

35. Vident autem Tygrii fugam suorum,
& Indorum audaciam, & quod parati sunt
aut vincere, aut non feriri, ab eis. A. 1. 6.

etiam, & elegit milites: ut multiplicati
rales venissent in Iudæam.

35 Dixit autem Iudas, & fratres eius:
Ecce constitutum inter nos: ascendamus
in montem, & mandare sancta, & renovare.

37 Et congregatus est cum eis exercitus, &
38. miserunt in montem Sion,

38 Et viderunt sanctificationem desertam,
& alta profanatum, & portas exstas, &
in artibus virgula nana sicut in salu vel in
nonibus, & psoptoria diruta.

39 Et ceciderunt vestimenta sua, & planxe-
runt planctu magno, & imposuerunt cine-
rem super caput suum.

40 Et ceciderunt in faciem super terram:
& exclamaverunt tubis signorum, & cla-
maverunt in cælum.

41 Tunc ordinavit Iudas viros, ut pugna-
rent adversus eos qui erant in arce, donec
emundarent sancta.

42 Et elegit sacerdotes sine macula, vo-
luntatem habentes in lege Dei:

43 Et mundaverunt sancta, & tulerunt la-
pides contra ninationis in locum in mundis.

44 Et cognovit de altari holocaustorum,
quod profanatum erat, quid de eo faceret.

45 Et incidit illis consilium bonum, ut de-
struerent illud: ne forte illis esset in op-
probrium, quia contaminaverunt illud
gentes, & demoliri sunt illud.

46 Et reposuerunt lapides in monte do-
mus in loco apertum, quoadusque veniret
propheta, & responderet de eis.

47 Et acceperunt lapides integros secun-
dum legem, & ædificaverunt altare novum,
secundum illud quod fuit prius.

48 Et ædificaverunt sancta, & quæ intra
domum erant intrinsecus: & ædem, & atria
sanctificaverunt.

49 Effecerunt vasa sancta nova, & intu-
lerunt candelabrum, & altare incensorum,
& mensam in templum.

50 Et incensum posuerunt super altare, &
accenderunt lucernas, quæ super candela-
brum erant, & lucebant in templo.

51 Et posuerunt super mensam panes, &
appenderunt vela, & consummaverunt om-
nia quæ fecerant.

52 Et ante matutinum surrexerunt quinta
& vigesima die mensis noni (hic est men-
sis Castellum) centesimi quadragiesimi octavi
anni:

53 Et obtulerunt sacrificium secundum
legem, super altare holocaustorum no-
vum quod fecerunt.

54 Secundum tempus & secundum diem,
in qua contaminaverunt illud gentes, in
ipsa renovatum est in canticis, & citharis,
& cinyris, & in organis.

55 Et cecidit omnis populus in faciem,
& adoraverunt, & benedixerunt in cælum
eum, quod prosperavit eis.

56 Et cecitatem dedicationem altaris die-
bus octo, & obtulerunt holocausta cum læ-
titia, & sacrificium salutis & laudis.

57 Et coronaverunt faciem templi coronis
auris, & scutulis: & dedicaverunt portas,
& psoptoria, & imposuerunt eis januas.

58 Et facta est lætitia in populo magna
valde, & aversum est opprobrium gentium.

59 Et stans Iudas, & fratres eius, &
universa Ecclesia Israel, in agnitione de-
dicationis altaris in temporibus suis, an-
no in annum, per dies octo, a quarta &
viginti finis die mensis Castellum, cum lætitia &
gaudio.

60 Et ad si averunt in tempore illo mon-
tem Sion, & per circummuros altos, &
turreas firmas, ne quando venirent gentes, &
conculcarent eum sicut a rea fecerunt.

61 Et collocavi illic exercitum, ut cre-
derent eum, & munivit eum ad custodiendam
Bethsaram, ut haberet populus munitionem
contra faciem Iudææ.

CAP V T V.

*Perussit Iudas plurimas Gentes finitimas: ob-
fessoque Galaaditis & Galilaos ipse unus cum fra-
tre Simone liberat: & devictis semel atque iterum
Timotheo, castaque civitate Ephron, quæ i. insitum
ipsi prabere noluerat, & omni masculo i. suis in-
terempto; tandem integro numero læti revertuntur
in montem Sion ad sacrificium Domino: interea
qui relitti fuerant duces in Ierusalem, dum contra
Iudæ præceptum pugnant adve. sue Gentes, cadun-
tur: Iudas vero percussit Chebron & Azotum, sub-
versis ipsarum simul cithris.*

1 ET factum est, ut adierunt gentes in
circum, quia ædificatum est altare
& sanctuarium sicut prius, iræ sunt valde.

2 Et cogitabant tollere genus Iacob, qui
erant inter eos, & ceperunt occidere de
populo, & persequi.

3 Et debellabat Iudas filios Esau in Iudæa,
& eos qui erant in Acrabathane, quia
circumfedeabant Israelitas, & percussit eos
plaga magna.

4 Et recordatus est malitiam filiorum
Beniamin, qui erant populo in laqueum, & in
scandalum, insidantes ei in via.

5 Et conclusi sunt ab eo in turtibus, &
applicuit ad eos, & anathematizavit eos,
& intendit turreas eorum igni, cum omni-
bus qui in eis erant.

6 Et transivit ad filios Ammon, & invenit
manum fortem, & populum copiosum, &
Timotheum ducem ipsorum:

7 Et commisit cum eis prælia multa, &
construxi sunt in conspectu eorum, & per-
cussit eos:

8 Et cepit Gazer civitatem, & filias eius,
& reversus est in Iudæam.

9 Et congregatae sunt gentes quæ sunt in
Galaad, adversus Israelitas qui erant in fi-
nibus eorum, ut tollerent eos: & fugerunt
in Datheman munitionem,

10 Et miserunt litteras ad Iudam & fra-
tres eius, dicentes: Congregatae sunt ad-
versum nos gentes per circum, ut nos
auferant:

11 Et parati venire & occupare munitionem,
in quam confugimus: & Timotheus
est dux exercitus eorum.

12 Nunc ergo veni, & eripe nos de mani-
bus eorum, quia cecidit multitudo de nobis.

13 Et omnes fratres nostri, qui erant in
locis Tubin, interfecit sunt: & captivas
duxerunt uxores eorum, & natos, & ipsas,
& premerunt illic fere mille viros.

14 Et adhuc epistolæ legebantur, & ecce
alii viderunt de Galaad comen-
tis

amicis, nuntiantes secundum verba hęc :
15 Dicentes convenite & adventum te ad
Ptolemaida, & Tyro, & Sidone : & repleta
est omnis Galilæa alacritate, ut nos con-
sument.

16 Vt autem dicitur Iudas, & populus, ser-
mones istos, convenit Iesia magna cogi-
tate quid faceret fratribus suis, qui in tri-
bulatione erant, & exsignabantur ab eis.

17 Dixitque Iudas Sionni fratri suo :
Elige tibi viros, & vade, & libera fratres
tuos in Galilæa : ego autem & frater meus
Sona habebimus in Galaaditim.

18 Et reliquit Iosephum filium Zachariæ
& Azariam, duces populi, cum relicto
exercitu in Iulæa ad custodiam :

19 Et præcepit illis dicens : Præstare
pro populo hęc, & nolite bellum committere
adversum gentes, donec revertamur.

20 Et partiti sunt Sionni viri tria millia,
ut irent in Galileam : Iudæ autem octo mil-
lia in Galaaditim.

21 Et abiit Sionni in Galileam, & com-
misit prælia multa cum gentibus : & cor-
ripuit gentes à facie ejus, & persecutus
est eos usque ad portam.

22 Ptolemaidis : & ceciderunt de genti-
bus fere tria millia virorum, & accepit
spolia eorum.

23 Et assumpsit eos, qui erant in Galilæa,
& in Arbatis, cum uxoribus, & natis, &
omnibus quæ erant illis, & adduxit in Iu-
dæam cum lætitia magna.

24 Et Iudas Machabæus & Ionathas fra-
ter ejus transierunt Iordanem, & abierunt
viam trium dierum per desertum.

25 Et occurrerunt eis Nabuthæ, & susce-
perunt eos pacifice, & narraverunt eis om-
nia, quæ acciderant fratribus eorum in Ga-
laaditide,

26 Et quia multi ex eis comprehensi sunt
in Barasa, & Bosor, & in Alimis, & in
Caphor, & Miget, & Carnaim : hæc om-
nes civitates munitæ, & magnæ.

27 Sed & in cæteris civitatibus Galaadi-
tidis tenentur comprehensi, & in crasti-
num constituerunt amovere exercitum ci-
vitatibus his, & comprehendere, & tollere
eos in una die.

28 Et convertit Iudas, & exercitus ejus,
viam in desertum Bosor repente, & occu-
pavit civitatem : & occidit omnem masculu-
m in ore gladii, & accepit omnia spolia
eorum, & succendit eam igni.

29 Et creperunt inde nocte, & ibant us-
que ad munitionem.

30 Et factum est diluculo, cum elevassent
oculos suos ecce populus magnus, cuius
non erat numerus portantes scapas & ma-
chinas, ut comprehenderent munitionem,
& expugnaverunt eos.

31 Et vidit Iudas quia cepit bellum, &
clamor bellæ ascendit ad caelum sicut tuba,
& clamor magnus de civitate :

32 Et dixit exercitui suo : Pugnate hodie
pro fratribus, vestris.

33 Et venit tribus ordinibus post eos, &
exclamaverunt tubis & clamaverunt in
oratione.

34 Et cognoverunt castra Timothei quia

Machabæus est, & refugerunt à facie ejus :
& percussit eos plaga magna, & cecide-
runt ex eis in die illa fere octo millia vi-
rorum.

35 Et diverit Iudas in Mefpha, & expu-
gnavit, & cepit eam : & occidit omnem
masculum ejus, & sumpsit spolia ejus, &
succendit eam igni.

36 Inde perrexit, & cepit Caston, &
Mareth, & Bosor, & reliquias civitates Ga-
laaditidis.

37 Post hæc autem verba congregavit Ti-
motheus exercitum alium, & castra posuit
contra Raphon trans torrentem.

38 Et misit Iudas specularem exercitum : &
renuntiaverunt ei dicentes : Quia conven-
erunt ad eum omnes gentes, quæ in circuitu
nostro sunt, exercitus multus nimis :

39 Et Arabas conduxerunt in auxilium
sibi, & castra posuerunt trans torrentem,
parati ad te venire in prælium. Et abiit Iu-
das obviam illis.

40 Et ait Timotheus principibus exercitus
sui : Cum appropinquaverit Iudas, & exer-
citus ejus ad torrentem aquæ : si transierit
ad nos prior, non poterimus sustinere eum :
quia potens poterit adversum nos.

41 Si vero timuerit transire, & posuerit
castra extra flumen, transferemus ad eos,
& poterimus adversus illum.

42 Vt autem appropinquavit Iudas ad
torrentem æquæ, stavit serbis populi secus
torrentem, & mandavit eis, dicens : Non i-
nem hominum reliqueritis : sed veniant
omnes in prælium.

43 Et transfretavit à illos prior, & om-
nis populus post eum : & corripuit sunt om-
nes gentes à facie eorum, & projecerunt
arma sua, & fugerunt ad tanaim, quod
erat in Carnaim.

44 Et occupavit ipsam civitatem, & fa-
num succendit igni, cum omnibus quæ erant
in ipso : & oppressa est Carnaim, & non
potuit sustinere contra faciem Iudæ.

45 Et congregavit Iudas universos Israeli-
tas, qui erant in Galaaditide, à minimo us-
que ad maximum, & uxores eorum, & na-
tos, & exercitum magnum valde, ut veni-
rent in terram Iudæ.

46 Et venerunt usque Ephron : & hæc ci-
vitas magna in ingressu posita, munita val-
de, & non erat decinare ab ea dextra vel
sinistra, sed per mediam iter erat.

47 Et incluserunt se qui erant in civitate,
& obstruxerunt portas lapidibus : & milit-
ad eos Iudas ve bis pacificis.

48 Dicens : Traheamus per terram ve-
stram, ut caamus in terram nostram : & ne-
mo vobis nocet : tantum pedibus tracta-
bitis. Et volebant eis aperire.

49 Et præcepit Iudas prædicare in ca-
stis, ut applicarent unusquisque in quo
erat loco.

50 Et applicuerunt se viri virutis, & oppu-
gnavit civitatem illam tota die, & non ano-
et, & magna est civitas in munitibus :

51 Et peremerunt omnem masculum in
ore gladii, & succendit eam, & accepit
spolia ejus, & transivit per totam civitatem
super in effectos.

52 Et transgressi sunt Iordanem in campum magnum, contra faciem Bethan.

53 Et erat Iudas congregans extremos, & exhortabatur populum per totam viam, donec venissent in terram.

54 Et ascenderunt in montem Sion cum letitia & gaudio, & obulerunt holocausta, quod nemo ex eis cecidisset: donec reverterentur in pace.

55 Et in diebus, quibus erat Iudas & Ionathas in terra Galaad, & Simon frater eius in Galilza contra faciem Ptolemaidis,

56 Audivit Iosephus Zacharie filius, & Azarias princeps virtutis, res bene gestas, & praelia, quae facta sunt.

57 Et dixit: Faciamus & ipsi nobis nomen, & eamus pugnare adversus gentes, quae in circuitu nostro sunt.

58 Et praecepit his qui erant in exercitu suo, & abierunt Iamnam.

59 Et exivit Gorgias de civitate, & viri eius obviam illis in pugnam.

60 Et fugiunt Iosephus & Azarias usque in fines Iudae: & ceciderunt illo die de populo Israel ad duo millia viri, & facta est fuga magna in populo.

61 Quia non audierunt Iudam, & fratres eius, existimantes fortiter se facturos.

62 Ipsi autem non erant de semine virorum illorum, per quos salus facta est in Israel.

63 Et viri Iuda magnificati sunt valde in conspectu omnis Israel, & gentium omnium ubi audiebatur nomen eorum.

64 Et convenerunt ad eos fausta acclamantes.

65 Et exivit Iudas, & fratres eius, & expugnabant filios Etai, in terra quae ad austrum est, & percussit Chebron & filias eius: & muros eius & turres succendit igni in circuitu.

66 Et movit castra ut iret in terram alienigenarum, & perambulabat Samariam.

67 In die illa ceciderunt sacerdotes in bello, dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in praelium.

68 Et declinavit Iudas in Azotum in terram alienigenarum: & diruit aras eorum & sculptilia deorum ipsorum succendit igni, & cepit spolia civitatum, & reversus est in terram Iuda.

C A P V T V I.

Antiochus repulsi ab opulenta civitate Elymaide venit in Babylonem: ubi auditis infortuniis quae sui in Iudaea passierant, incidit praeristitia in mortis linguorem, confitens hoc sibi contigisse ob impietatem quam in Iudaeos exercuerat: quo ibi morbo, & Iudaeam Ierusalem obsidente, successit ei filius. Antiochus dictus Eupator, congregavit adversus Iudam potentissimo exercitu non parvis eam vincere: & Eleazar, occiso ingenti elephante, ab eo oppressus interit. Rex autem oppugnans Ierusalem cerce iura Iudae, sed post juratam pacem non servavit, & sperandum.

1 Et rex Antiochus perambulabat superiores regiones, & audivit esse civitatem Elymaidem in Perside copiosissimam, & copiosam in argento & auro.

2 Templum quoque in ea locuples valde: & illic velamina aurea, & lorice, & scuta, quae reliquit Alexander Philippi rex Ma-

cedo, qui regnavit prius in Graecia.

3 Et venit, & querebat capere civitatem, & depredari eam, & non potuit, quoniam innoxium firmo haec qui erant in civitate.

4 Et insurrexerunt in praelium, & fugit inde, & abiit cum tristitia magna, & reversus est in Babyloniam.

5 Et venit qui nuntiaret ei in Perside, quia fugata sunt castra, quae erant in terra Iuda:

6 Et quia abiit Lyfias cum virtute forti in primis, & fugatus est à facie Iudaeorum, & invaluerunt armis, & viribus, & spoliis multis, quae ceperunt de castris, quae exciderunt.

7 Et quia diruerunt abominationem, quam adificaverat super altare, quod erat in Ierusalem, & sanctificationem, sicut prius, circumdederunt muris excelsis, sed & Bethsura civitatem suam.

8 Et factum est ut audivit rex sermones istos, expavit, & commotus est valde: & decidit in lectum, & incidit in languorem praeristitia, quia non factum est ei sicut cogitabat.

9 Et erat illic per dies multos: quia renovata est in eo tristitia magna, & arbitratu est se mori.

10 Et vocavit omnes amicos suos & dixit illis. Recessit sonitus ab oculis meis, & concidi, & corruvi corde praerolitudine.

11 Et dixi in corde meo: in quam tribulationem deveni, & in quos fluctus tristitiae, in qua nunc sum: qui jucundus eram, & dilectus in potestate mea.

12 Nunc vero reminiscor malorum, quae feci in Ierusalem, ut de abstergerem omnia spolia aurea & argentea, quae erant in ea, & misi auferre habitantes Iudaeam sine causa.

13 Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista: & ecce pereor tristitia magna in terra aliena.

14 Et vocavit Philippum, unum de amicis suis, & praeposuit eum super universum regnum suum.

15 Et dedit ei diadema, & stolam suam, & annulum, ut adduceret Antiochum filium suum, & nutrire eum, & regnaret.

16 Et mortuus est illic Antiochus rex, anno centesimo quadagesimo nono.

17 Et cognovit Lyfias quoniam mortuus est rex, & constituit regnare Antiochum filium eius, quem vixit adolescentem: & vocavit nomen eius Eupator.

18 Et hi qui erant in arce, concluderant Israel in circuitu sanctorum: & querebant eis mala semper, & firamentum gentium.

19 Et cognovit Iudas disperdere eos: & convocavit universum populum: ut obfederent eos.

20 Et convenerunt simul, & obfederunt eos, anno centesimo quinquagesimo, & fecerunt balistas & machinas.

21 Et exierunt quidam ex eis qui obfederantur, & adiunxerunt se illis aliqui impij ex Israel.

22 Et abierunt ad regem, & dixerunt: quoties non facis iudicium, & vindicas fratres nostros?

23 Nos decrevimus servire patri tuo, &

ambulare in preceptis ejus, & olf-qui
erant ei:

24 Et filii populi nostri propter hoc ale-
nabantur a nobis, & quicunque invenie-
batur ex nobis, interficiebantur, & ha-
redes nostros diruebantur.

25 Et non ad nos tantum extenderunt
manum, sed & in omnes fines nostros.

26 Et ecce applicuerunt hastas ad arcem
Ierusalem occupare eam, & munitionem
Bethsuram minuerunt:

27 Et nisi praevenire eos velocius, ma-
jora quam haec facient, & non poteris
obtinere eos.

28 Et transiit rex, ut haec audiret & con-
vocavit omnes amicos suos, & principes
exercitus sui, & eos qui super equis erant.

29 Sed & de regibus aliis, & de insulis
maritimis, venerunt ad eum exercitus con-
ducti.

30 Et erat numerus exercitus ejus centum
millia peditum, & viginti millia equitum, &
elephanti triginta duo, docti ad praelium.

31 Et venerunt per Idumzeam, & appli-
caerunt ad Bethsuram, & pugnaverunt
dies multos, & fecerunt machinas; & exie-
runt, & succenderunt eas igni, & pugna-
verunt viriliter.

32 Et recessit Iudas ab arce, & movit ca-
stra ad Bethzacharam contra castra regis.

33 Et irrexit rex ante lucem, & concita-
vit exercitus in imperium contra viam Beth-
zacharam: & comparaverunt se exercitus
in praelium, & tubis cecinerunt:

34 Et elephantis ostenderunt sanguinem
uræ & mori, ad acuendos eos in praelium:

35 Et diviserunt bestias per legiones: &
asserunt singulis elephantis mille viri in
loricis concatenatis, & galeæ æreæ in ca-
pitibus eorum: & quingenti equites ordi-
nati unicuique bestiae electi erant.

36 Hi ante tempus ubicunque erat be-
stia, ibi erant: & quocunque ibat, ibant,
& non discedebant ab ea.

37 Sed & turres ligneæ super eos firmæ
protegentes super singulas bestias: & super
eas machinæ: & super singulas viri virtutis
triginta duo, qui pugnabant desuper, & In-
dus magister bestiarum.

38 Et residuum equitarum hinc & inde
stavit in duas partes, tubis exercitum
commovere, & perurgere constipatos in
legionibus ejus.

39 Et ut factus sol in clypeos aureos, &
æreos, resplenderunt montes ab eis, &
resplenderunt sicut lampades ignis.

40 Et distincta est pars exercitus regis
per montes excelsos, & alia per loca hu-
milia, & ibant caute & ordinate.

41 Et commovebantur omnes inhabitantes
terræ à voce multitudinis, & incessu
turbæ, & collisione armorum: erat enim
exercitus magnus valde, & fortis.

42 Et appropiavit Iudas, & exercitus ejus
in praelium, & ceciderunt de exercitu
regis sexaginta viri.

43 Et vidit Eleazar filius Saura unam de
bestiis loriceis regiis: & erat emi-
nens super ceteras bestias, & visum est ei
quod iaceat rex.

44 Et dedit se ut liberaret populum suum,
& acquireret sibi nomen inter eos.

45 Et cucurrit ad eam audacter in medio
legionis, interficiens à dextris & à sinistris,
& cadebant ab eo huiusmodi quatuordecim.

46 Et vit sub pedes elephantis, & suppo-
nit se ei, & occidit eum: & ceciderunt
tam super ipsum, & mortuus est ille.

47 Et videntes viri nuntii regis & populi
exercitus ejus, diverterunt se ab eis.

48 Castra autem regis ascenderunt contra
eos in Ierusalem, & applicuerunt castra
regis ad Idumzeam & montem Sion.

49 Et fecit pacem cum his qui erant in
Bethsura: & exierunt de civitate, quia non
erant eis ibi alimenta conclusis, quia sab-
bata erant terræ.

50 Et comprehendit rex Bethsuram, &
constituit illic custodiam servare eam.

51 Et coarctavit castra ad locum sancti fi-
cationis dies multos: & statuit illic hastas,
& machinas, & ignis jacula, & tormenta ad
lapides iactandos, & spicula, & scorpiones
ad mittendas sagittas, & fundibula.

52 Fecerunt autem & ipsi machinas ad-
versus machinas eorum, & pugnaverunt
dies multos.

53 Escæ autem non erant in civitate, eo
quod septimus annus esset: & qui reman-
serant in Iudæa de gentibus, consumpserant
reliquias eorum, quæ repositæ fuerant.

54 Et remanserunt in sanctis viri pauci,
quoniam obtinuerat eos fames: & dispersi
sunt unusquisque in locum suum.

55 Et audivit Lysias quod Philippus, quem
constituerat rex Antiochus, cum adhuc
viveret, nutrebat Antiochum filium suum,
& regnaret,

56 Reversus esset à Persiæ, & Mediæ, &
exercitus qui abierat cum ipso, & quia
quereret suscipere regni negocia:

57 Festinavit ire, & dicere ad regem, &
duces exercitus: Desistimus quotidie, &
escæ nobis modica est, & locus, quem obse-
demus, est munitus, & incumbit nobis or-
dinare de regno.

58 Nunc itaque demus dexteram homini-
bus istis, & faciamus cum illis pacem, &
cum omni gente eorum:

59 Et constituamus illis ut ambulent in
legitimis suis sicut prius, propter legitima
enim ipsorum, quæ despeximus, irati sunt,
& fecerunt omnia haec.

60 Et placuit sermo in conspectu regis &
principum: & misit ad eos pacem facere,
& receperunt illam.

61 Et iuravit illis rex, & principes: &
exierunt de munitione.

62 Et intravit rex montem Sion, & vidit
munitionem loci: & ruptis citius iuramen-
tum, quod iuravit: & mandavit destruere
murum in gyro.

63 Et dedit festinanter, & reversus est
Antiochum, & invenit Philippum domi-
nantem civitati, & pugnare adversus eam
& occupare civitatem.

C A P I T U L U M VII.

Demetrius Seleucus filius, occidit Antiochum & Phi-
lipponem, obtinuit se nuntium patrum suorum: & pugnare
apud se Iuda & Machabæos, multos dies.

¶ *atque inter eos, et in unum consilium sacerdotum ad istud eorum prout illi vel: sed cum non possent adire, et tunc prevalere, missus est a rege Nicanor, quae, ut priores, cum deo nequies, ut iudam aggrederetur, semel accipere iterum ab eo devotus est, et promissit ad Deum precibus, cum toto suo exercitu et suis, amputatis suis capite ac dextera, quae iusto iudaeorum sacrificiis superbe contra idem sanctum in exulera: cuius victoria dies annuus a, ad iudaeos celebris instituitur.*

A Nno centesimo quinquagesimo primo, exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma, & accessit cum paucis viris in civitatem maritimanam, & regnavit illic.

2 Et factum est, ut ingressus est domum regni patrum suorum, comprehendi exercitus Antiochum & Lyfiam, ut adducerent eos ad eum.

3 Et res ei innotuit: & ait: Nolite mihi ostendere faciem eorum.

4 Et occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius super sedem regni sui.

5 Et venerunt ad eum viri iniqui & impii ex Israël, & Alcimus dux eorum, qui volebat fieri sacerdos.

6 Et accusaverunt populum apud regem, dicentes: Perdidit Iudas, & fratres ejus, omnes amicos tuos, & non dispersit de terra nostra.

7 Nunc ergo mitte virum, cui credis, ut eat & videat exterminium omne, quod fecit nobis, & regionibus regis, & puniat omnes amicos ejus, & adiutores eorum.

8 Et elegit rex ex amicis suis Bacchidem, qui dominabatur trans flumen magnum in regno, & si lelem regi: & misit eum,

9 Ut videret exterminium, quod fecit Iudas: sed & Alcimum impium constituit in sacerdotium, & mandavit ei facere ultionem in filios Israël.

10 Et surrexerunt, & venerunt cum exercitu magno in terram Iuda: & miserunt nuntios, & locuti sunt ad Iudam, & ad fratres ejus, verbis pacificis in dolo.

11 Et non intenderunt sermonibus eorum viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno.

12 Et convenerunt ad Alcimum & Bacchidem congregatio scribarum requirere quae iusta sunt.

13 Et primi Assidæ qui erant in filiis Israël, & exquirebant ab eis pacem.

14 Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos.

15 Et locutus est cum eis verba pacifica: & iuravit illis, dicens: Non inferemus vobis malum, neque amicis vestris.

16 Et crediderunt ei, & comprehendit ex eis sexaginta viros, & occidit eos in una die, secundum verbum quod scriptum est:

† *Psalm.* **17** † Carnes sanctorum eorum, & sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Ierusalem, & non erat qui sepeliret.

18 Et incubuit timor & tremor in omnem populum: quia dixerunt: Non est veritas & iudicium in eis: transgressi sunt enim constitutum, & iurandum quod iuraverunt.

19 Et movit Bacchides castra ab Ierusalem, & applicavit in Bethzecha: & misit, &

comprehendit multos ex eis qui à se festigerant, & quosdam de populo mactavit, & in partem eam magnam proiecit.

20 Et commisit regionem Alcimo, & reliquit eum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit Bacchides ad regem:

21 Et satis agebat Alcimus pro principatu sacerdotii sui.

22 Et convenerunt ad eum omnes, qui perturbabant populum suum, & obtinuerunt terram Iuda, & fecerunt plagam magnam in Israël.

23 Et vidit Iudas omnia mala quae fecit Alcimus, & qui cum eo erant, filiis Israël, multo plus quam gentes.

24 Et exiit in omnes fines Iudæ in circuitu, & fecit vindictam in viros desertiores & cessaverunt ultra exire in regionem.

25 Vidit autem Alcimus quod prevaluit Iudas, & qui cum eo erant: & cognovit quia non potest sustinere eos, & regressus est ad regem, & accusavit eos multis criminibus.

26 † Et misit rex Nicanorem, unum ex principibus suis nobilioribus: qui erat in i. *† 2. Mach. 15.1.* mitias exercens contra Israël: & mandavit ei evertere populum.

27 Et venit Nicanor in Ierusalem cum exercitu magno, & misit ad Iudam & ad fratres ejus verbis pacificis cum dolo.

28 Dicens: Non sit pugna inter me & vos: veniam cum viris paucis, ut videam facies vestras cum pace.

29 Et venit ad Iudam, & salutaverunt se invicem pacifice: & hostes parati erant rapere Iudam.

30 Et innotuit sermo Iudæ, quoniam cum dolo venerat ad eum: & contritus est ab eo, & amplius noluit videre faciem ejus.

31 Et cognovit Nicanor quoniam denudatum est consilium ejus: & exivit obviam Iudæ in pugnam juxta Capharsalama.

32 Et ceciderunt de Nicanoris exercitu fere quinque milia viri, & fugerunt in civitatem David.

33 Et post hæc verba ascendit Nicanor in montem Sion: & exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, & demonstrare ei holocausta, quae offerebantur pro rege.

34 Et irridens sprexit eos, & polluit: & loquutus est superbe.

35 Et iuravit cum ira, dicens: Nisi traditus fuerit Iudas, & exercitus ejus in manus meas, continuo cum regressis fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna.

36 Et intraverunt sacerdotes, & steterunt ante faciem altaris & templi: & steterunt dixerunt:

37 Tu Domine elegisti domum istam ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis & obsecrationis populo tuo.

38 Fac vindictam in homine isto, & exercitu ejus, & cadant in gladio, memento blasphemias eorum, & ne dederis eis ut perneant.

39 Et exiit Nicanor ab Ierusalem, & castra

castra applicuit ad Bethoron, & occurrit illi exercitus Syre.

40 Et Iudas applicuit in Adarfa cum tribus milibus viuis: & oravit Iudas, & dixit:

41 Qui misit erant a rege Sennacherib,

Domine, quia blasphemaverunt te, exit

1035 Angelus, & percussit ex eis centum octo-

72 gintaque nique milia:

121 42 Sic convertere exercitum istum in conspe-

Eccl. 48.21 ctu nostro habite, & sciet ceteri quia ma-

100 le locutus est super sanctum tuum: & iudica

37.26 istum sicut iudicavit a villis.

2.Mac. 8.19 43 Et converterunt exercitus paxum

tertiadecima die mensis Adar: & contrita

suat castra Nicanoris, & cecidit ipse pri-

mus in praelio.

44 Ut autem vidit exercitus ejus quia ce-

cidisset Nicanor, projecit arma sua, &

fugerunt.

45 Et persecuti sunt eos via unius diei,

ab Adazer usque quod veniatur in Gazara,

& tubis cecinerunt post eos cum signifi-

cationibus:

46 Et exierunt de omnibus castellis Iudae

in circuitu, & ventilabant eos cornibus, &

convertebantur iterum ad eos, & cecide-

runt omnes gladio, & non est relictus ex

eis nec unus.

47 Et acceperunt spolia eorum in pra-

dam: & caput Nicanoris amputaverunt,

& dexteram ejus, quam extenderat super-

be, & attulerunt & suspenderunt contra

Jerusalem.

48 Et letatus est populus valde, & ege-

run' diem illant in letitia magna.

49 Et constituit agi omnibus annis diem

istum, triadecima die mensis Adar.

50 Et sicut terra Iuda dies paucos.

C A P V T V I I I.

Iudas, audita celeberrima Romanorum fama ac

virtute qua huc recitantur, missis nuntiis fecerat

enim illis perentis, ut i. forum presidio Iudae

Græcorum ego licentia: Romani autem Iuda

remittunt de fœderis rescriptum in tabulis aëre

sculptam, quod hic refertur.

1 Et audivit Iudas nomen Romano-

rum, quia sunt potentes viribus, &

acquiescent ad omnia quae postulantur ab

eis: & quicunque accesserunt ad eos, sta-

tuerunt cum eis amicitias, & quia sunt po-

tes viribus.

2 Et audivit praelia eorum, & virtutes

bonas, quas fecerunt in Galatia, quia obti-

nuerunt eos, & dixerunt sub tributum:

3 Et quanta fecerunt in regione Hispani-

ae, & quod in potestatem redegerunt me-

ta' argenti & auri, quae illic sunt, & pos-

sederunt omne locum consilio suo, & pa-

rtientia.

4 Locaque quae longè erant valde ab eis,

& Reges qui supervenerant eis ab extremis

terris, contriverunt, & percussit eos

plaga magna: ceteri autem dant eis tribu-

tu omnibus annis.

5 Le P'lippon & Pessen Ceterorum re-

gem, & ceteros qui a se sunt eos a ma-

luerunt, contriverunt in bello, & obtine-

rent eos:

6 Et Antiochum magnum regem Asiae, qui

eis pugnam insulerat habens centum viginti

elephantos, & equitatum, & cum his, & exer-

citum magnum valde, concurrit ab eis.

7 Et quia ceperunt eum vivere, & fla-

rent ut daretur ei, & qui regnare post

ipsum, & daretur ei magnum, & daret obsequia,

& constitutum.

8 Et regionem Iudaeam, & Medos, &

Lydos, de optimis regionibus eorum: & ac-

cepit eas ab eis, & dedit eam Luce regi.

9 Et quia qui erant apud Heliadum, vo-

luerunt ire, & tollere eos: & innotuit ser-

mo his.

10 Et miserunt ad eos ducentum, &

pugnaverunt contra illos, & ceciderunt ex

eis multi, & captivos duxerunt uxores eor-

um, & filios, & diripuerunt eos, & ter-

ram eorum possederunt, & destruxerunt

muros eorum, & in servitum eos illos rede-

gerunt usque in hunc diem:

11 Et residua regna, & insulas quae ali-

quando restiterant illis, exterminaverunt,

& in potestatem redegerunt.

12 Cum amicis autem suis, & qui in

ipsis requiem habebant, conversevaverunt

amicitiam, & obtriverunt regna, quae erant

proxima, & quae erant longè: quia qui-

cunque audiebant nomen eorum, time-

bant eos.

13 Quibus vero vellent auxilio esse ut re-

gnarent, regnabant: quos autem vellent, re-

gno deurbabant: & exaltati sunt valde:

14 Et in omnibus istis nemo portabat

diadema, nec induebatur purpura, ut ma-

gnificaretur in ea.

15 Et quia curiam fecerunt sibi, & quoti-

die consulebant trecentos viginti, consi-

lium agentes semper de multitudine, ut

quae digna sunt gerant:

16 Et commisit uni homini magistra-

rum suum per singulos annos dominari uni-

versae terrae suae, & omnes obediunt uni, &

non est invidia, neque zelus inter eos.

17 Et elegit Iudas Eupoleum, filium

Ioannis, filii Iacobi, & Iasonem, filium Elea-

zari, & misit eos Romam consilium e cum

illis amicitiam, & societatem:

18 Et ut auferrent ab eis jugum Græcorum

quae viderunt quod in servitum eis premerent

regnum Israël.

19 Et abierunt Romam viam multam val-

de, & introierunt curiam, & dixerunt:

20 Iudas Mahabaeus, & fratres ejus, & po-

pulus Iudaeorum mittere ut nos ad vos stante-

re vobiscum societatem & pacem, & con-

scribere nos socios & amicos vestros.

21 Et placuit sermo in conspectu eorum.

22 Et hoc rescriptum est, quod rescrip-

serunt in tabulis aëreis, & miserunt in Ieru-

salem, ut esset apud eos ibi memoriale pa-

cis & societatis.

23 BENE SIT ROMANIS, &

genti Iudaeorum, in mari & in terra in æter-

num: gladiusque & hostis procul sit ab eis.

24 Quod si insuerit bellum Romanis

prius, aut omnibus sociis eorum in omni

dominatione eorum.

25 Auxilium teret gens Iudaeorum prout

ten pus dictaverit, corde pleno.

26 Et praestantibus non dabunt, neque sub-

ministrant.

ministrabant triticum, artem, pecuniam, naves, sicut placuit Romanis : & custodient mandata eorum, nihil ab eis accipietes.

27 Similiter autem & si genti Iudæorum prius acciderit bellum, adjuvabunt Romanis : namque, prout eis tempus permiserit :

28 Et adjuvandis non dabitur triticum, artem, pecunia, naves, sicut placuit Romanis : & custodient mandata eorum absque dolo.

29 Secundum hæc verba constituerunt Romani populo Iudæorum.

30 Quod si post hæc verba hi aut illi addere aut demere ad hæc aliquid voluerint, facient ex proposito suo : & quæcumque addiderint, vel dempserint, rata erunt.

31 Sed & de malis, quæ Demetrius rex fecit in eos, scriptimus ei, dicentes : Quare gravasti jugum tuum super amicos nostros, & socios Iudæos ?

32 Si ergo verum adierint nos, adversum te faciemus illis iudicium, & pugnabimus tecum mari teraque.

C A P V T IX.

Bacchide & Alcimo contra Iudam missis à Demetrio, Iudas minimo exercitu fortissime resistens occiditur, ac lugetur : graviterque afflicti pius Israelitis frater ipsius Ionathas in ejus locum succedit : qui ob fratris Iohannis mortem percussus fuit lambi in nuptiis : rursus, ne percussus de Bacchidis exercitu male viris, Alcimus ob impiam in locum sanctum opera percussus à Deo paralyticus, mortuus est : sed & Bacchides cum nec dolo nec vi possit Ionathan perdere, inito cum eo fœdere discessit, nec amplius in Iudam reversus est.

1 Interea ut audivit Demetrius, quia cecidit Nicanor & exercitus ejus in prælio, apposuit Bacchidem & Alcimum iussu nuntiare in Iudæam, & dextrum cornu cum illis.

2 Et abierunt viam quæ duxit in Galgala, & castra posuerunt in Mataloth, quæ est in Arbellis : & occupaverunt eam, & peremerunt animas hominum multas.

3 In mense primo anni centesimi & quinquagesimi secundi applicuerunt exercitum ad Ierusalem :

4 Et surrexerunt, & abierunt in B'ream viginti millia virorum, & duo millia equorum.

5 Et Iudas posuerat castra in Laiza, & tria millia viri electi cum eo :

6 Et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt, & timerunt valde : & multi subtraxerunt se de castris, & non remanserunt ex eis nisi octingenti viri.

7 Et vidit Iudas quod defluxit exercitus suus, & bellum perurgebat eum, & contractus est corde, quia non habebat tempus contemneretque eos, & dissolutus est.

8 Et dixit hæc qui consilium dabant : Sargamus, & ceteri ad adversarios nostros, si poterimus, pagate adversarios.

9 Et avertent eum, dicentes : Non poterimus, sed liberos animas nostras noddimus, & revertamur ad fratres nostros, & tuosque, ut adversus eos : non autem paretur illis.

10 Et ait Iudas : Aliter istam rem facere ut iustiamus ab eis, & si appropriaverimus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros, & non inferamus crimen gloriæ nostræ.

11 Et movit exercitus de castris, & steterunt illis obviam : & divisi sunt equi in duas partes, & fundulani & sagittarii præbant exercitum, & pedites certantius omnes potentes.

12 Ba chides autem erat in dextro cornu, & proximavit legio ex duabus partibus, & clamabant tubis :

13 Exclamaverunt autem & hi, qui erant ex parte Iudæ, etiam ipsi, & connota est terra à voce exercituum : & commissum est prælium, à mane usque ad vesperam.

14 Et vidit Iudas, quod finior est pars exercitus Bacchidis in dextris, & conveniunt cum ipso omnes constantes corde :

15 Et contrita est dextera pars ab eis, & persecutus est eos usque ad montem Azoti.

16 Et qui in sinistro cornu erant, viderunt quod contritum est dextrum cornu, & secuti sunt post Iudam, & eos qui cum ipso erant, à tergo :

17 Et ingravatum est prælium, & ceciderunt vulnerari multi ex his & ex illis.

18 Et Iudas cecidit, & ceteri fugerunt.

19 Et Ionathas & Simon tulerunt Iudam fratrem suum, & sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in civitate Modin.

20 Et reversunt eum omnis populus Israel planctu magno, & lugebant dies multos,

21 Et dixerunt : Quomodo cecidit potens, qui saluum faciebat populum Israel !

22 Et cetera verba bellorum Iudæ, & virtutum quas fecit, & magnitudinis ejus, non sunt descripta : multa enim erant valde.

23 Et factum est : post obitum Iudæ emerferunt iniqui in omnibus finibus Israel, & exorti sunt omnes qui operabantur iniquitatem.

24 In diebus illis facta est fames magna valde, & tradidit se Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis.

25 Et elegit Bacchides viros impios, & constituit eos dominos regionis :

26 Et exquirebant, & perscrutabantur amicos Iudæ, & adducebant eos ad Bacchidem, & vindicabat in illos, & illudebat.

27 Et facta est tribulatio magna in Israel, qualis non fuit ex die, qua non est visus propheta in Israel.

28 Et congregati sunt omnes amici Iudæ, & dixerunt Ionathæ :

29 Ex quo traxerunt Iudas defunctus est, vir similis ei non est, qui exeat contra inimicos nostros Bacchidem, & eos qui inimici sunt gentis nostræ.

30 Nunc itaque te hodie elegimus esse pro eo nobis in principem, ducem ad bellandum bellum nostrum.

31 Et suscepit Ionathas tempore illo principatum, & surrexit loco Iudæ fratris sui.

32 Et cognovit Bacchides, & quærebat eum occidere.

33 Et cognovit Ionathas, & Simon frater eius, & omnes qui cum eo erant: & fugerunt in desertum Thebez, & considerant ad aquam lacus Alphar.

34 Et cognovit Bacchides, & die sabbatorum venit ipse, & omnis exercitus ejus, trans Jordanem.

35 Et Ionathas misit fratrem suum ducem populi, & rogavit Nabathos amicos suos, ut commodarent illis apparatus suum qui erat copiosus.

36 Et exierunt filii Iambri ex Madaba, & comprehenderunt Joannem, & omnia quae habebat, & abierunt habentes ea.

37 Post haec verba, renuntiavit est Ionathas, & Simoni fratri ejus, quia filii Iambri faciunt nuptias magnas, & ducunt sponsam ex Madaba, filiam unius de magnis principibus Chanaan, cum ambitione magna.

38 Et recordati sunt sanguinis Joannis fratris sui: & ascenderunt, & absconderunt se sub tegumento montis.

39 Et elevaverunt oculos suos, & viderunt & ecce tumultus, & apparatus multus: & sponsus processit & amici ejus, & fratres ejus, obvia illis cum tympanis & musicis, & armis multis.

40 Et surrexerunt ad eos ex insidis, & occiderunt eos, & ceciderunt vulnerari multi, & residui fugerunt in montes: & acceperunt omnia spolia eorum.

41 Et conversae sunt nuptiae in luctum, & vox musicorum ipsorum in lamentum.

42 Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui: & reversi sunt ad ripam Jordanis.

43 Et audivit Bacchides, & venit die sabbatorum usque ad oram Jordanis in virtute magna.

44 Et dixit ad suos Ionathas surgamus, & pugnemus contra inimicos nostros: non est enim hodie sicut heri & nudius tertius.

45 Ecce enim bellum ex adverso, aqua versus Jordanis hinc & inde, & ripae, & paludes: & saltus: & non est locus divertendi.

46 ¶ Nunc ergo clamate in caelum, ut liberemini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum.

47 Et extendit Ionathas manum suam percutere Bacchidem, & divertit ab eo terro.

48 Et dissiliit Ionathas, & qui cum eo erant, in Jordanem, & transnataverunt ad eos Jordanem.

49 Et ceciderunt de parte Bacchidis die illa mille viri. Et reversi sunt in Ierusalem.

50 Et edificaverunt civitates munitas in Iudaea munitionem, quae erat in Iericho, & in Ammaim, & in Bethoron, & in Bethel, & Thamnata, & Phara, & Thopomuris ex ellis, & porris, & seris.

51 Et posuit custodiam in eis, ut inimicitias exercerent in Israel:

52 Et munivit civitatem Bethsuram, & Gazaram, & arcem, & posuit in eis auxilia, & apparatus electum.

53 Et accepit filios principum regionis obseques, & posuit eos in arcem Ierusalem in custodiam.

54 Et anno centesimo quinquagesimo tertio, mens secundus, praecipit Alcimus destrui muros domus sanctae in Ierusalem, & destrui opera prophetarum: & cepit destruire.

55 In tempore illo percussus est Alcimus: & impedita sunt opera eius, & occidit se os ejus, & dissolutum est paralyticum, nec ultra potuit loqui verbum, & mandare de domo sua.

56 Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento anno.

57 Et vidit Bacchides quoniam mortuus est Alcimus: & reversus est ad regem, & filuit terra annis duobus.

58 Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: Ecce Ionathas, & qui cum eo sunt, in silentio habitant confidenter: nunc ergo adducamus Bacchidem, & comprehendet eos omnes una nocte.

59 Et abierunt, & consilium ei dederunt.

60 Et surrexit ut veniret cum exercitu multo, & misit occidere epistolas sociis suis, qui erant in Iudaea, ut comprehenderent Ionathan, & eos qui cum eo erant: sed non potuerunt, quia innotuit eis consilium eorum.

61 Et apprehendit de viris regionis, qui principes erant malitiae, quinquaginta viros, & occidit eos.

62 Et secessit Ionathas, & Simon, & qui cum eo erant, in Bethbessen, quae est in deserto: & extruxit diruta ejus, & firmaverunt eam.

63 Et cognovit Bacchides, & congregavit universam multitudinem suam: & his, qui de Iudaea erant, denunciavit.

64 Et venit, & castra posuit desuper Bethbessen: & oppugnavit eam dies multos, & fecit machinas.

65 Et reliquit Ionathas Simonem fratrem suum in civitate, & exiit in regionem, & venit cum numero.

66 Et percussit Odaren, & fratres ejus, & filios Phaseron in tabernaculis ipsorum: & coepit cadere, & crescere in virtutibus.

67 Simon vero, & qui cum ipso erant, exierunt de civitate, & succenderunt machinas.

68 Et pugnaverunt contra Bacchidem, & contritus est ab eis: & affixerunt eum valde, quoniam consilium ejus, & congressus ejus erat inanis.

69 Et iratus contra viros iniquos, qui ei consilium dederant ut veniret in regionem ipsorum, multos ex eis occidit: ipse autem cogitavit cum reliquis abire in regionem suam.

70 Et cognovit Ionathas, & misit ad eum legatos componere pacem cum ipso, & reddere ei captivitatem.

71 Et libenter accepit, & fecit secundum verba ejus, & juravit se nihil facturum ei mali omnibus diebus vitae ejus.

72 Et reddidit ei captivitatem, quam prius erat praedatus de terra Iudaea: & conversus abiit in terram suam, & non appropinquavit amplius venire in fines ejus.

73 Et cessavit gladius ex Israel, & habet

† 2.
Paral.
20. 3.

vit Ionathas in Machabæis, & cepit Ionathas ibi iudicare populum, & exterminavit in pro ex Irah.

C A P V T X.

Alexander Nobilis Antiochi filio occupante Ptolemaida, conatur Demetrius fratre suus cum Ionathas, seu et alii utrumque pugnare solliciti: at illo praesentit ut ab Alexandro amicitias: qui Alexander, devoto occisoque Demetrio, ducit uxorem etiam Ptolemaida regis, & filiam, plurimum in Ionathas honorans, porro Apollonium ducem Iudaeis Demetrii devicit Ionathas, successu Azoto cum pro Dagon: insuperque ab Alexandro honoratus data sunt Arcion ac fibula aurea.

ET anno centesimo sexagesimo ascendet Alexander Antiochi filius, qui cognominatus est Nobilis: & occupavit Ptolemaidam: & receperunt eum, & regnavit illic.

1 Et audivit Demetrius rex, & congregavit exercitum copiosum valde, & exivit obviam illi in praelium.

2 Et misit Demetrius epistolam ad Ionathas verbis pacificis, ut n agnificaret eum.

3 Dixit enim: Anticipemus facere pacem cum eo, priusquam faciat cum Alexandro adversum nos:

4 Recordabitur enim omnium malorum, quæ fecimus in eum: & in fratrem ejus, & gentem ejus.

5 Et dedit ei potestatem congregandi exercitum, & fabricare arma, & esse ipsum socium ejus: & obsoles, qui erant in aice, iussit tradi ei.

6 Et venit Ionathas in Ierusalem, & legit epistolas in auditu omnis populi, & eorum qui in aice erant.

7 Et timuerunt timore magno, quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum.

8 Et traditi sunt Ionathæ obsoles, & reddidit eos parentibus suis:

9 Et habitavit Ionathas in Ierusalem, & cepit ædificare & innovare civitatem.

10 Et dixit facientibus opera, ut extruerent muros, & montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem: & ita fecerunt.

11 Et fugerunt alienigenæ qui erant in munitionibus, quas Bacchides aedificaverat:

12 Et reliquit unusquisque locum suum, & abiit in terram suam:

13 Tantum in Bethsura remanserunt aliqui, ex his qui reliquerant legem & præcepta Dei: erat enim hæc eis ad refugium.

14 Et audivit Alexander rex promissa, quæ promissit Demetrius Ionathæ: & narraverunt ei praelia, & virtutes, quas ipse fecit, & fratres ejus, & labores, quos laboraverunt:

15 Et ait: Numquid invenimus aliquem virum talem? & nunc facimus cum amicitiam, & socium nostrum.

16 Et scripsit epistolam, & misit ei secum, dum hæc verba dicens:

17 Rex Alexander fratri Ionathæ salutem. Mihi audivimus de te, quod vir potens sis viribus, & aptus es ut facias omnia nostra.

18 Et nunc confirmamus te hoc e facimus munus sacerdoti cum gentibus, & ut amicum nostrum

regis, (& misit ei purpuram, & coronam auream) & quæ nostra sunt gentias nobiscum, & conserves amicitias ad nos.

19 Et induit se Ionathas stola sancta septi. non ente, anno centesimo sexagesimo, in die solemnium scenopezie: & congregavit exercitum, & fecit arma copiosa.

20 Et audivit Demetrius verba ista, & commissatus est nimis, & ait:

21 Quid hoc fecimus, quod preoccupavit nos Alexander apprehendere amicitiam Iudæorum ad munimen sui?

22 Scribam & ego illis verba deprecatoria, & dignitates, & dona: ut sint mecum in adiutorium.

23 Et scripsit eis in hæc verba: Rex Demetrius genti Iudæorum salutem:

24 Quoniam servastis ad nos pactum, & mansistis in amicitia nostra, & non accessistis ad inimicos nostros, audivimus, & gavisi sumus.

25 Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem, & retribuemus vobis bona pro his quæ fecistis nobiscum:

26 Et remitemus vobis præstationes multas, & dabimus vobis donationes.

27 Et nunc absolvo vos & omnes Iudæos à tributis, & preterea salis indulgeo, & coronas remitto, & tertias seminis:

28 Et dimidiam partem fructus ligni, quod est portionis meæ, relinquo vobis ex hodierno die, & deinceps, ne accipiantur à terra Iuda, & à tribus civitatibus, quæ additæ sunt illi ex Samaria & Galilæa, ex hodierna die & in totum tempus:

29 Et Ierusalem sit sancta, & libera cum finibus suis: & decimæ & tributa ipsius sint.

30 Remitto etiam potestatem arcis, quæ est in Ierusalem: & do eam summo sacerdoti, ut constituat in ea viros quoscunque ipse elegerit, qui custodiant eam.

31 Et omnem animam Iudæorum, quæ captiva est à terra Iuda in omni regno meo, relinquo liberam gratis, ut omnes à tributis solvantur, etiam pecorum suorum.

32 Et omnes dies sollemnes, & sabbata, & neomeniæ, dies decreti, & tres dies ante diem solemnem, & tres dies post diem solemnem, sint omnes immunitatis & remissionis omnibus Iudæis, qui sunt in regno meo:

33 Et nemo habebit potestatem agere aliquid, & movere negotia adversus aliquem illorum, in omni causa.

34 Et ascribantur ex Iudæis in exercitu regis ad triginta millia virorum: & dabuntur illis copiæ ut oportet omnibus exercitiis regis, & ex eis ordinabuntur qui sunt in munitionibus regis n agni:

35 Et ex his constituentur super negotia regni, quæ aguntur ex fide, & principes sint ex eis, & ambulent in legibus suis, sicut præcepit rex in terra Iuda.

36 Et tres civitates, quæ additæ sunt Iudææ ex regione Samariæ, cum Iudæa reparentur: ut sint sub iugo, & non obediant aliæ potestati, nisi summi sacerdotis.

37 Ptolemaida, & confines eius quas dedi domui sacerdotis, qui sunt in Ierusalem, ad necessarios suo plus sanctorum.

40 Et ego do singulis annis quindecim millia scutorum argenti de rationibus regis, quæ nec continentur :

41 Et omne quod reliquum fuerit, quod non crediderant qui super negotia erant annis prioribus, ex hoc dabunt in opera domus.

42 Et super hæc quinquæ millia scutorum argenti, quæ accipiebant de sanctorum ratione per singulos annos : & hæc ad sacerdotes pertineant, qui ministerio funguntur.

43 Et quicumque confugerint in templum, quod est Ierololymis, & in omnibus finibus ejus, obnoxii regi in omni negotio dimittantur, & in verba, quæ sunt eis in regno meo, libera habeantur.

44 Et ad ædificanda vel restauranda opera sanctorum, sumptus dabuntur de ratione regis :

45 Et ad extruendos muros Ierusalem, & communiendos in circuitu, sumptus dabuntur de ratione regis, & ad construendos muros in Iudæa.

46 Vt audivit autem Iona has & populus ^{7. 11.} sermones istos, non crediderunt eis, nec receperunt eos : quia recordati sunt iniquitatis magnæ, quam fecerat in Israel, & tribulaverat eos valde.

47 Et complacuit eis in Alexandrum, quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis, & quasi auxilium ferebant omnibus diebus.

48 Et congregavit rex Alexander exercitum magnum, & admovit castra contra Demetrium.

49 Et commiserunt prælium duo reges, & fugit exercitus Demetrii, & insecutus est eum Alexander, & incubuit super eos.

50 Et invaluit prælium annis, donec occidit sol : & cecidit Demetrius in die illa.

51 Et misit Alexander ad Ptolomæum regem Ægypti legatos secundum hæc verba, dicens :

52 Q V O N I A M regressus sum in regnum meum & sedi in sede patrum meorum, & obtinui principatum, & contrivi Demetrium, & possedi regionem nostram,

53 Et commisi pugnam cum eo, & contrivus est ipse, & castra ejus, à nobis, & sedimus in sede regni ejus :

54 Et nunc statuamus ad invicem amicitiam : & da mihi filiam tuam uxorem : & ego ero gener tuus, & dabo tibi dona, & ipsi, digna te.

55 Et respondit rex Ptolemæus, dicens : F E L I X dies, in qua reversus es ad terram patrum tuorum, & sedisti in sede regni eorum.

56 Et nunc faciam tibi quod scripsisti : sed o, curre mihi Ptolemaidam, ut videamus invicem nos, & spondeam tibi sicut dixisti.

57 Et exivit Ptolemæus de Ægypto, pater, & Cleopatra filia ejus, & venit Ptolemaidam, anno centesimo sexagesimo secundo.

58 Et occurrit ei Alexander rex, & dedit ei Cleopatram filiam suam, & fecit nuptias ejus Ptolemaidæ, sicut reges, in magna gloria.

59 Et scripsit rex Alexander Ionathæ, ut veniret obviam sibi.

60 Et abiit cum gloria Ptolemaidam, & occurrit ibi duobus regibus, & dedit illis argentum multum, & aurum, & dona : & invenit gratiam in conspectu eorum.

61 Et convenerunt adversus eum viri peritantes ex Israel, viri ut prius interpellantes adversus eum : & non intendit ad eos rex.

62 Et iussit ipse atque Ionathan vestibus suis, & indui eum purpura : & ita fecerunt. Et collocavit eum rex sedere secum.

63 Dixitque prius ipibus suis : Exite cum eo in medium civitatis, & predicate, ut nemo adversus eum interpellat de ullo negotio, nec quisquam ei molestus sit de ulla ratione.

64 Et factum est, ut viderunt qui interpellabant gloriam ejus, quæ prædicabatur, & opertum eum purpura, fugerunt omnes :

65 Et magnificavit eum rex, & scripsit eum inter priores amicos, & posuit eum ducem, & participem principatus.

66 Et reversus est Ionathas in Ierusalem cum pace, & lætitia.

67 In anno centesimo sexagesimo quinto, venit Demetrius filius Demetrii à Creta in terram patrum suorum.

68 Et audivit Alexander rex, & contristatus est valde, & reversus est Antiochiam.

69 Et constituit Demetrius rex Appollonium ducem, qui præerat Cœlesyriæ : & congregavit exercitum magnum, & accessit ad Iamnam : & misit ad Ionathan summum sacerdotem,

70 Dicens : Tu solus resistis nobis : ego autem factus sum in derisum, & in opprobrium, propterea quia tu potestatem adversum nos exerces in montibus.

71 Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis, descende ad nos in campum, & comparemus illic invicem : quia mecum est virtus bellorum.

72 Interroga, & discite quis sum ego, & ceteri, qui auxilio sunt mihi, qui & dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram, quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua :

73 Et nunc quomodo poteris sustinere equitatum & exercitum tantum in campo, ubi non est lapis, neque saxum, neque locus fugiendi ?

74 Vt audivit autem Ionathas sermones Appollonii, motus est animo : & elegit decem millia virorum, & exiit ab Ierusalem, & occurrit ei Simon frater ejus in adiutorium :

75 Et applicuerunt castra in Ioppen, & exclusit eum à civitate (quia custodia Apollonii Ioppe erat) & oppugnavit eam.

76 Et exierunt qui erant in civitate, aperuerunt ei, & obviam Ionathas Ioppen.

77 Et audivit Appollonius, & abiecit tria millia equitum, & exercitum multum.

78 Et abiit Azotum tanquam iter faciens, & statim exiit in campum, eo quod haberet multi infirmos equos, & consideret in eis. Et factus est cum eo Ionathas in Azotum, & convaluerunt prælium.

79 Et reliquit Appollonius in castris mille equos, & post eos occidit.

80 Et cognovit Ionathas gloriam in-

2. & post se, & circumerunt castra eius, & perierunt in populum a mane usque ad vespertim.

8. Populus autem stabat, sicut praeceperat i. i. & laboraverunt equi eorum.

9. Et eiecit Siron exeritum suum, & dimisit contra legiones equites eorum, qui erant: & contriti sunt ab eo, & perierunt.

10. Et qui dispersi sunt per campum, & perierunt in Azotum, & intraverunt in Bethdagon, idolum suum, ut ibi se liberarent.

11. Et tunc edixit Ionathas Azotum, & civitates, quae erant in circuitu eius, & accepit spolia eorum, & templum Dagon: & omnes, qui fuerunt in illud, succendit igni.

12. Et fuerunt qui ceciderunt gladio, cum his qui successerunt, fere octo millia virorum.

13. Et movit inde Ionathas castra, & applicavit ea Ascalonem: & exierunt de civitate obviam illi in magna gloria.

14. Et reversus est Ionathas in Ierusalem cum suis, habentibus spolia multa.

15. Et factum est: ut audivit Alexander rex sermones istos, addidit adhuc gloriam e Ionathan.

16. Et misit ei fibulam auream: sicut consueverat dari cognatis regum. Et dedit ei Aaron, & omnes fines eius, in possessionem honorem.

C A P V T X I.

Historia Alexandri, & similiter Ptolemaei, qui Alexandri regem dolo interfecit, ablatam eo copiam, & magnam in eum Doretis, hic Demetrius Iosephus habuit deus iustis imminit, & iustis: Ionathas autem misit ei auxilium, qui occisus est die centum millibus, & cetera. Antiochiam incendit: ille autem foedus cum Iosepho iuravit, & cetera. Alexander deus Demetrii regnavit, & cetera. Ionathas, qui una cum fratre Simone iustis & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

1. Et rex Aegypti congregavit exercitum, sicut arena quae est circa oram maris. & naves multas: & querebant obtinere regnum Alexandri dolo, & addere illud regno suo.

2. Et exiit in Syriam verbis pacificis, & operiebant ei civitates, & occurrebant ei: quia mandaverat Alexander rex exire ei obviam, eo quod socer suus esset.

3. Cum autem introiret civitatem Ptolemaeus, ponebat custodias militum in singulis civitatibus.

4. Et ut appropiavit Azoto, ostenderunt ei templum Dagon accensum igni, & Azotum, & cetera eius demolita, & corpora projecta, & eorum qui ceciderant in bello totos, quos fecerant ieiunium.

5. Et narravit totum populum haec rex Ionathas, & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

6. Et cetera. Ionathas venit in Ioppen, & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

7. Et cetera. Ionathas cum rege usque ad Azotum, & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

8. Et cetera. Ionathas cum rege usque ad Azotum, & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

num civitatem usque Soluchiam, & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

9. Et misit legatos ad Demetrium, dicens: Venerabili, componamus inter nos pactum, & dabo tibi filiam meam, quam habet Alexander, & regnabis inter nos pacifice.

10. Poxit et eum, & quod dederat illi filiam meam: quia si tu me occideris.

11. Et viuperavit eum, propter quod concupierat regnum eius.

12. Et abstulit filiam suam, & dedit eam Demetrio, & alienavit eam ab Alexandro, & manifesta sunt in mente eius.

13. Et intravit Ptolemaeus Antiochiam, & in posuit duo diademata capiti suo, & cetera. & cetera.

14. Alexander autem rex erat in Cilicia illis temporibus: qui a rebellabant qui erant in locis illis.

15. Et audivit Alexander, & venit ad eum in bellum, & produxit Ptolemaeus totum exercitum, & occurrit ei in manu valida, & fugavit eum.

16. Et fugit Alexander in Arabiam, in ibi protegeretur: Rex autem Ptolemaeus exaltatus est.

17. Et abstulit Zabdai Arabs caput Alexandri, & misit Ptolemaeo.

18. Et rex Ptolemaeus mortuus est in die tertia: & qui erant in munitionibus, perierunt ab his qui erant intra castra.

19. Et regnavit Demetrius anno centesimo sexagesimo septimo.

20. In diebus illis congregavit Ionathas eos qui erant in Iulsa, ut exprobraret arcem, quae est in Ierusalem: & fecerunt contra eam machinas multas.

21. Et abierunt quidam qui oderant gentem suam, viri iniqui ad regem Demetrium, & renuntiaverunt ei quod Ionathas obsideret arcem.

22. Et ut audivit, iratus est: & statim venit ad Ptolemaeam, & scripsit Ionathae ne obsideret arcem, sed occurreret sibi ad colloquium festinatum.

23. Ut audivit autem Ionathas, iussit obsidere: & elegit de senioribus Israel, & de sacerdotibus, & dedit se periculo.

24. Et accepit aurum, & argentum & vestem, & alia xenia multa, & abiit ad regem Ptolemaeam, & invenit gratiam in conspectu eius.

25. Et interpellabant adversus eum quidam iniqua ex gente sua.

26. Et fecit ei rex, sicut fecerant ei quae ante eam fuerant: & exaltavit eum in conspectu omnium ante conspectum suum.

27. Et statuit ei praecipuum, & cetera, & quaecumque alia habuit prius pretiosa, & fecit eum princeps provinciarum.

28. Et postquam Ionathas abiit, & cetera, & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

29. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

30. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

31. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

32. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

33. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

34. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

35. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

36. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

37. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

38. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

39. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

40. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

41. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

42. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

43. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

44. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

45. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

46. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

47. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

48. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

49. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

50. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

51. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

52. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

53. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

54. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

55. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

56. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

57. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

58. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

59. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

60. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

61. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

62. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

63. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

64. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

65. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

66. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

67. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

68. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

69. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

70. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

71. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

72. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

73. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

74. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

75. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

76. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

77. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

78. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

79. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

80. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

81. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

82. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

83. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

84. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

85. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

86. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

87. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

88. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

89. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

90. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

91. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

92. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

93. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

94. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

95. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

96. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

97. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

98. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

99. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

100. Et cetera. rex: & cetera. & cetera. & cetera. & cetera.

31 Exemplum epistolæ, quam scripsimus Latheni parenti nostro de vobis, misimus ad vos ut sciretis :

32 Rex Demetrius Latheni parenti salutem.

33 Genti Iudæorum, amicis nostris, & observantibus quæ iusta sunt apud nos, decrevimus benetacere, propter benignitatem ipsorum, quam erga nos habent.

34 Statuimus ergo illis omnes fines Iudææ, & tres civitates, Lydan, & Ramathan, quæ additæ sunt Iudææ ex Samaria, & omnes confines earum, sequestrari omnibus sacrificantibus in Ierosolymis, pro his quæ ab eis prius accipiebat rex per singulos annos, & pro fructibus terræ & pomorum.

35 Et alia quæ ad nos pertinebant decimarum & tributorum, ex hoc tempore remittimus eis : & areas salinarum, & coronas quæ nobis deferebantur.

36 Omnia ipsis concedimus : & nihil horum irritum erit ex hoc, & in omne tempus.

37 Nunc ergo curate facere horum exemplum, & detur Ionathæ, & ponatur in monte sancto, in loco celebri.

38 Et videns Demetrius rex quod siluit terra in conspectu suo, & nihil ei resistit, dimisit totum exercitum suum, unumquemque in locum suum, excepto peregrino exercitu, quem contraxit ab insulis Gentium : & inimici erant ei omnes exercitus partium ejus.

39 Tryphon autem erat quidam partium Alexandri prius : & vidit quoniam omnis exercitus murmurabat contra Demetrium, & ivit ad Enalchuel Arabem, qui nutrebat Antiochum filium Alexandri :

40 Et alsidebat ei, ut traderet eum ipsi, ut regnaret loco patris sui : & enuntiavit ei quanta fecit Demetrius, & inimicitias exercitus ejus adversus illum. Et mansit ibi diebus multis.

41 Et misit Ionathas ad Demetrium regem, ut ejiceret eos, qui in arce erant in Ierusalem, & qui in praefidiis erant : quia in pugnabant Israel.

42 Et misit Demetrius ad Ionathan, dicens : Non hæc tantum faciam tibi, & genti tuæ : sed gloria illustrabo te, & gentem tuam, cum fuerit opportunum.

43 Nunc ergo recte feceris, si miseris in auxilium mihi viros : quia discessit omnis exercitus meus.

44 Et misit ei Ionathas tria millia virorum fortium Antiochiam : & venerunt ad regem, & delectatus est rex in adventu eorum.

45 Et convenerunt qui erant de civitate, centum viginti millia virorum, & volebant interficere regem.

46 Et fugit rex in aulam : & occupaverunt qui erant de civitate, itinera civitatis, & ceperunt pugnare.

47 Et vocavit rex Iudæos in auxilium, & convenerunt omnes simul ad eum, & dispersi sunt omnes per civitatem :

48 Et occiderunt in illa die centum millia hominum, & succenderunt civitatem, & ceperunt spolia multa in die illa, & debetarent regi.

49 Et viderunt qui erant de civitate, quod obtinuissent Iudæi civitatem sicut volebant : & infirmari sunt mente sua, & clamaverunt ad regem cum precibus : dicentes :

50 Da nobis dexteras, & cessent Iudæi oppugnare nos & civitatem.

51 Et projecerunt arma sua, & fecerunt pacem, & glorificati sunt Iudæi in conspectu regis, & in conspectu omnium qui erant in regno ejus, & nominati sunt in regionibus : & regredi sunt in Ierusalem habentes spolia multa.

52 Et sedit Demetrius rex in sede regni sui : & siluit terra in conspectu ejus.

53 Et mentitus est omnia quæcumque dixit, & abalienavit se à Ionathæ, & non retribuit ei secundum beneficia quæ sibi tribuerat, & vexabat eum valde.

54 Post hæc autem reversus est Tryphon, & Antiochus cum eo puer adolescens, & regnavit, & imposuit sibi diadema.

55 Et congregati sunt ad eum omnes exercitus, quos dispererat Demetrius, & pugnaverunt contra eum : & fugit, & terga vertit.

56 Et accepit Tryphon bestias, & obtulit Antiochiam :

57 Et scripsit Antiochus adolescens Ionathæ, dicens : Constituo tibi sacerdotium, & constituo te super quatuor civitates, ut sis de amicis regis.

58 Et misit illi vasa aurea in ministerium, & dedit ei potestatem bibendi in auro, & esse in purpura, & habere fibulam auream :

59 Et Simonem fratrem ejus constituit ducem à terminis Tyri usque ad fines Egypti.

60 Et exiit Ionathas, & perambulabat trans flumen civitates : & congregatus est ad eum omnis exercitus Syriæ in auxilium, & venit Ascalonem, & occurrerunt ei homines e de civitate.

61 Et abiit inde Gazam : & concluserunt se qui erant Gazæ : & obsedit eam, & lucendit quæ erant in circuitu civitatis, & prædatus est ea.

62 Et rogaverunt Gazenses Ionathan, & dedit illis dexteram : & accepit filios eorum obsides, & misit illos in Ierusalem : & perambulavit regionem usque Damascum.

63 Et audivit Ionathas quod prævaricati sunt principes Demetrii in Cades, quæ est in Galilæa, cum exercitu multo, volentes eum remove a negotio regni :

64 Et occurrit illis : fratrem autem suum Simonem reliquit intra provinciam.

65 Et applicuit Simon ad Bethsuram, & expugnabat eam diebus multis, & conclusit eos.

66 Et postulaverunt ab eo dexteras accipere, & dedit illis : & ejecit eos inde, & cepit civitatem, & posuit in ea præsidium.

67 Et Ionathas & castra ejus applicuerunt ad aquam Genesar, & ante lucem vigilaverunt in campo Asor.

68 Et ecce castra alienigenarum occurrerant in campo, & tendebant ei in montibus : & ipse autem occurrit ex adverso.

69 Ipsi vero exortantur de locis suis, & commoverunt prælium.

22 Et peruenit qui erant ex parte Ionathas
et alii. Nemo relictus est ex eis, nisi
Ithababaz filius Abialoni, & Iudas filius
et alii, principes illius exercitus.

23 Et cecidit Iona has vestimenta sua, &
potuit terram in capite suo, & oravit.

24 Et reversus est Ionathas ad eos in præ-
lium, & converit eos in fugam, & pugna-
verunt.

25 Et viderunt qui fugiebant partis illius,
& reversi sunt ad eum, & inlequebantur
eum eo non usque Cides ad castra sua, &
pervenerunt usque illuc.

26 Et ceciderunt de alienigenis in die
illa tria milia virorum: & reversus est Io-
nathas in Ierusalem.

C A P V T XII.

*Ionathas cum Romanis ac Spartiatis fœdus re-
novat: prius ipse Demetrii ipsum invidentes fu-
git, & percussitque Arabibus ordinat adificare præsi-
dia in Iudæa, & muros contra arcem in Ierusalem:
sed à Tyrchiæ capiente regnum Antiochi in-
vadente, & fugiente se amicum, apud Ptole-
mæda de loco, tunc est, omnesque qui cura eo erant,
interfecti.*

1 **E**T vidit Ionathas quia tempus eum
erat, & elegit viros, & misit eos
Romam, statuere & renovare cum eis ami-
citiam:

2 Et ad Spartiatis, & ad alia loca misit
epistolas secundum eandem formam.

3 Et abierunt Romani, & intraverunt eu-
riam, & dixerunt: Ionathas summus sacer-
dos, & gens Iudæorum miserunt nos, ut
renovaremus amicitiam: & societatem se-
cundum pristinum.

4 Et dederunt illis epistolas ad ipsos per
loca, ut deducerent eos in terram Iudæa cum
pace.

5 Et hoc est exemplum epistolarum, quas
scripsit Ionathas Spartiatis:

6 **I**ONATHAS summus sacerdos, &
seniores gentis, & sacerdotes & reliquis
populus Iudæorum, Spartiatis fratribus sa-
lutem.

7 Iam pridem misse erant epistolæ ad
Oniam summum sacerdotem, ab Ario, qui
regnabat apud vos, quoniam estis fratres
nostri, sicut rescriptum continet, quod
subscriptum est.

8 Et suscepit Onias virum, qui missus
fuerat, cum honore: & accepit epistolas,
in quibus significabatur de societate &
amicitia.

9 Nos, cum nullo horum indigeremus,
hæc enim solatio sanctos libros, qui sunt in
manibus nostris,

10 Maluimus exire ad vos renovare
fraternitatem, & amicitiam, ne forte aheni
essetiamur a vobis: multa enim tempora
transierunt, ex quo missi ad nos.

11 Nos ergo non in tempore sine inter-
missione in diebus solis nobis, & ex eis
cunctis oportet, in ea dies sumus vestri in
sacris quæ obsequimus, & in oblationibus,
in quibus est & debet meminisse fra-
trem.

12 Etiam in itaque de gloria vestra.

13 Nos autem cum scelerunt multarum
reuerentia, & multa precibus, & supplicibus.

verunt nos reges, qui sunt in circum-
nostris.

14 Nolumus ergo verbis molesti esse, nec
que ceteris locis & amicis nostris, in his
præliis.

15 Habuimus enim de celo auxilium, &
liberati sumus nos, & humiliati sunt ini-
mici nostri.

16 Elegimus itaque Numenium Antiochi
filium, & Antipatrem Iatonis filium, & mi-
simus ad Romanos renovare cum eis amici-
tiam & societatem pristinam.

17 Mandavimus itaque eis ut veniant
etiam ad vos, & saluent vos, & reddant
vobis epistolas nostras de innovatione
fraternitatis nostræ.

18 Et nunc benefacietis respondentes no-
bis ad hæc.

19 Et hoc est rescriptum epistolæ,
quod misit Onias:

20 Arius, rex Spartiatarum, Oniæ sacer-
doti magno salutem.

21 Inventum est in scriptura de Spartiatis
& Iudæis, quoniam sunt fratres, & quod
sunt de genere Abraham.

22 Et nunc ex quo hæc cognovimus, be-
nefacitis scribentes nobis de pace vestra.

23 Sed & nos rescripsimus vobis: Pecore
nostra, & possessiones nostræ, vestre sunt,
& vestre, nostræ: mandavimus itaque hæc
nuntiari vobis.

24 Et audivit Ionathas, quoniam regressi
sunt principes Demetrii cum exercitu multo
supraquam prius, pugnare adversus eum.

25 Et exiit ab Ierusalem, & occurrit eis in
Amathite regione: non enim dederat eis
spatium ut ingrederentur regionem ejus.

26 Et misit speculatores in castra eorum:
& reversi tenuerunt quod constituunt
superventire illis nocte.

27 Cum occidisset autem sol, præ epis
Ionathas suis vigilare, & esse in armis præ-
paratos ad pugnam tota nocte, & posuit cli-
stodes per circuitum castrorum.

28 Et audierunt adversarii quod paratus
est Ionathas cum suis in bello: & timuerunt,
& formidaverunt in corde suo: & accende-
runt focos in castris suis.

29 Ionathas autem, & qui cum eo erant,
non cognoverunt usque mane: videbant
autem luminaria ardentia:

30 Et securus est eos Ionathas, & non
comprehendite eos: transferant enim flumen
Bletherum.

31 Et divertit Ionathas ad Arabas, qui
vocantur Zabadzi, & percussit eos, & ac-
cepit spolia eorum.

32 Et iunxit, & venit Damascum, & per-
ambulabat omnem regionem illam.

33 Simon autem exiit, & venit usque ad
Asalonem, & ad proxima pithidia, & de-
clinavit in Ioppen, & occupavit eam.

34 (Audivit enim quod vellent per-
diti tradere patris Demetrii) & posuit
ibi custodes, ut custodirent eam.

35 Et reversus est Ionathas, & conso-
lavit seniores populi, & cognovit cupit
edificare pithidia in Iudæa.

36 Et edificavit muros in Ierusalem, &
exaravit alios muros magis in intermedio.

arcis, & civitatis, ut separaret eam à civitate, ut esset ipsa singulariter, & neque emanaret, neque vendant.

37 Et convenerunt, ut ædificarent civitatem: & cecidit murus, qui erat super torrentem ab ortu solis, & reparavit eum, qui vocatur Capheretha:

38 Et Simon ædificavit Adiada in Sephe-la, & munivit eam, & imposuit portas & seras.

39 Et cum cogitasset Triphon regnare Aliz, & assumere diadema, & extendere manum in Antiochum regem:

40 Timeas ne forte non permitteret eum Ionathas, sed pugnaret adversus eum, quarebat comprehendere eum, & occidere. Et exurgens abiit in Bethsan.

41 Et exiit Ionathas obviam illi cum quadraginta millibus virorum electorum in prælium, & venit Bethsan.

42 Et vidit Triphon quia venit Ionathas cum exercitu multo ut exenderet in eum manus, timuit.

43 Et excepit eum cum honore, & commendavit eum omnibus amicis suis, & dedit ei munera: & præcepit exercitibus suis ut obedirent ei, sicut sibi.

44 Et dixit Ionathæ: Vt quid vexasti universum populum cum bellum nobis non sit?

45 Et nunc remitte eos in domos suas: elige autem tibi viros paucos, qui tecum sint, & veni mecum Ptolemaidam, & tradam eam tibi, & reliqua præsidia, & exercitum, & universos præpositos negotii, & conversus abibo: propterea enim veni.

46 Et credidit ei, & fecit sicut dixit: & dimisit exercitum, & abiit in terram Iudæ.

47 Retinuit autem secum tria millia virorum: ex quibus remisit in Galilæam duo millia, mille autem venerunt cum eo.

48 Vt autem intravit Ptolemaidam Ionathas, clauserunt portas civitatis Ptolemaeas: & comprehenderunt eum: & omnes, qui cum eo intraverant gladio interfecerunt.

49 Et misit Triphon exercitum & equites in Galilæam, & in campum magnum, ut perderent omnes suos Ionathæ.

50 At illi cum cognovissent quia comprehensus est Ionathas, & perit, & omnes qui cum eo erant, hortati sunt semetipsos, & exierunt parati in prælium.

51 Et videntes hi qui insecuti fuerant, quia pro anima res est illis, reversi sunt:

52 Illi autem venerunt omnes cum pace in terram Iudæ. Et planxerunt Ionathan, & eos qui cum ipso fuerant, valde: & luctus Israel luctu magno.

53 Et quæsierunt omnes gentes, quæ erant in circuitu eorum, conterere eos, dixerunt enim:

54 Non habent principem, & adjuvantem: nunc ergo expugnemus illos, & tollamus de hominibus memoriam eorum:

C A P V T XIII.

Sacerdos Simon principatum pro fratre Ionatha suscepit, & Tryphon pecuniam dedit cum filiis Ionathæ, ad eius redemptionem: Tryphon autem accepit pecuniam, & statim eum cum paucis quibusdam, & cum fratre suo, Simonem, in prælium exivit, &

venit in fratribus sepulchrum in Bethan. Tryphon vero, occiso, Antiocho, regnum ei, & fratri, & Simonem, impetravit a rege Demetrio litteras, & legem de immunitate, & exiguam, & de civitate Ierusalem obtinuit: propter quod latum agunt festum, quod etiam quædam apud iudeos agi præcipitur.

1 Et audivit Simon quod congregavit Tryphon exercitum copiosum, ut veniret in terram Iudæ, & attereret eam.

2 Videns quia in tremore populus est, & in timore, ascendit Ierusalem, & congregavit, populum:

3 Et adhortans dixit: Vos scitis quanta ego, & fratres mei, & domus patris mei, fecimus pro legibus, & pro sanctis prælia, & angustias quales vidimus:

4 Horum gratia perierunt fratres mei omnes propter Israël, & relictos sum ego solus.

5 Et nunc non mihi contingat parcere animæ meæ in omni tempore tribulationis: non enim melior sum fratribus meis.

6 Vindicabo itaque gentem meam, & sancta, natos quoque nostros, & uxores: quia congregatae sunt universæ gentes conterere nos inimicitiae gratia.

7 Et accensus est spiritus populi simul ut audivit sermones istos:

8 Et responderunt voce magna dicentes: Tu es dux noster loco Iudæ & Ionathæ fratris tui:

9 Pugna prælium nostrum: & omnia, quæcumque dixeris nobis, faciemus.

10 Et congregans omnes viros bellatores, acceleravit consummare universos muros Ierusalem, & munivit eam in gyro.

11 Et misit Ionathan filium Abialoni, & cum eo exercitum novum, in Ioppam, & erectis his, qui erant in ea, remansit illic ipse.

12 Et movit Tryphon à Ptoleaida cum exercitu multo, ut veniret in terram Iudæ, & Ionathas cum eo in custodia.

13 Simon autem applicuit in Addas contra faciem campi.

14 Et ut cognovit Tryphon quia surrexit Simon loco fratris sui Ionathæ: & quia commissurus esset cum eo prælium, misit ad eum legatos,

15 Dicens: pro argento, quod debebas frater tuus Ionathas in ratione regis, propter negotia quæ habuit, detinuius eum.

16 Et nunc mitte argenti talenta centum, & duos filios ejus obsides, ut non dimissus fugiat à nobis, & remitemus eum.

17 Et cognovit Simon quia cum dolo loqueretur secum, iussit tamen dari argentum, & pueros: ne inimicitiam magnam foveret ad populum Israël, dicentem:

18 Quia non misit ei argentum, & pueros, propterea perit.

19 Et misit pueros, & centum talenta: & mentitus est, & non dimisit Ionathan.

20 Et post hæc venit Tryphon intra regionem, ut contereret eam: & pyra verum per viam quæ ducit Ador: & Simon, & castra ejus ambulabant in omnem locum quocumque ibant.

21 Qui autem in arce erant, miserunt ad Tryphonem legatos, ut iussuaret venire per desertum, & mitteret illis ammonitionem.

21 Et peravit Tryphon omnem equitatum, ut veniret illa nocte: erat autem nix multa valde, & non venit in Galadatha.

22 Et cum appropinquasset Balcama, occidit Jonathan & filios ejus illic.

23 Et convertit Tryphon, & abiit in terram suam.

24 Et misit Simon, & accepit ossa Jonathan fratris sui: & sepelivit ea in Modin civitate patrum ejus.

25 Et plauerunt eum omnes Israël planctu magno, & loxerunt eum dies multos.

26 Et edificavit Simon super sepulchrum patris sui & fratrum suorum ædificium altum visu, lapide polito retro & ante:

27 Et stavit super eum pyramidas, unam contra unam patri & matri, & quatuor fratribus:

28 Et his circumposuit columnas magnas; & super columnas arna, ad memoriam æternam; & iuxta arna naves sculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare.

29 Hoc est sepulchrum, quod fecit in Modin, usque in hunc diem.

30 Tryphon autem cum iter faceret cum Antiocho rege adolescente, dolo occidit eum.

31 Et regnavit loco ejus, & imposuit sibi de Adama Asix, & fecit plagam magnam in terra.

32 Et edificavit Simon præsidia Iudææ, muniens ea turribus excelsis, & muris magnis, & portis, & seris: & posuit alimenta munitionibus.

33 Et elegit Simon viros, & misit ad Demetrium regem, ut faceret remissionem regioni: quia actus omnes Tryphonis perditionem fuerant gesti.

34 Et Demetrius rex ad verba ista respondit ei, & scripsit epistolam talem:

35 REX Demetrius Simoni summo sacerdoti, & amico regum, & senioribus & genti Iudæorum, salutem.

36 Coronam auream, & bahem, quam misisti, suscepimus: & parati sumus facere vobiscum pacem magnam, & scribere præpositis regis remittere vobis quæ indulsumus.

37 Quæcumque enim constituimus, vobis constant. Munitiones, quas edificastis, vobis sunt.

38 Remittimus quoque ignorantias, & peccata usque in hodiernum diem, & coronam quam debebatis: & si quid aliud erat tributarium in Ierusalem, jam non sit tributarium.

39 Et si qui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros, conscribantur, & sit inter vos pax.

40 Anno centesimo septuagesimo ablatum est jugum Gentium ab Israël.

41 Et cepit populus Israël scribere in tabulis & rotis publicis, Anno primo sub Simone summo sacerdote, magno dace, & principe Iudæorum.

42 In diebus illis applicuit Simon ad Gazam, & circumdedit eam castris, & fecit machinas, & applicuit ad civitatem, & percussit eam unam, & comprehendit eam.

43 Et eruperant qui erant intra machinam in civitatem: & factus est motus magnus in civitate.

44 Et ascenderunt qui erant in civitate, cum uxoribus & filiis supra murum, scissis tunicis suis, & clamaverunt voce magna, postulantes à Simone dexteras sibi dari.

45 Et dixerunt: Non nobis reddas secundum malitias nostras, sed secundum misericordias tuas.

46 Et flexus Simon, non debellavit eos: eiecit tamen eos de civitate, & mundavit ædes in quibus fuerant simulachra, & tunc intravit in eam cum hymnis benedicens Dominum:

47 Et ejecta ab ea omni immunditia, collocavit in ea viros qui legem facerent: & munivit eam, & fecit sibi habitationem.

48 Qui autem erant in arce Ierusalem, prohibebantur egredi & ingredi regionem, & emere, ac vendere: & esurierunt valde, & multi ex eis fame perierunt.

49 Et clamaverunt ad Simonem ut dexteras acciperent: & dedit illis: & eiecit eos inde, & mundavit arcem à contaminationibus:

50 Et intraverunt in eam tertia & vigesima die secundi mensis, anno centesimo septuagesimo primo, cum laude, & ramis palmarum, & cinyris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israël.

51 Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hi cum lætitia.

52 Et munivit montem templi, qui erat secus arcem, & habitavit ibi ipse, & qui cum eo erant.

53 Et vidit Simon Ioannem filium suum, quod fortis prælii vir esset: & posuit eum ducem virorum universarum: & habitavit in Gazas.

C A P V T XIV.

Demetrio à duce Arsaces devicto & capto Simonem suopopulo magna pace fruitur: ad quem misse sunt litteræ renovati fœderis à Spartiatis & Romanis cum maxima laude Simonis, qui Romanis clypeum aureum munitum mille miserat.

1 **A**NNO centesimo septuagesimo secundo congregavit rex Demetrius exercitum suum, & abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia, ut expugnaret Tryphonem:

2 Et audiit Arsaces rex Persidis & Mediæ, quia intravit Demetrius cōfines suos, & misit unum de principibus suis ut comprehenderet eum vivum, & adduceret eum ad se.

3 Et abiit, & percussit castra Demetrii: & comprehendit eum, & duxit eum ad Arsacem, & posuit eum in custodiam.

4 Et siluit omnis terra Iuda omnibus diebus Simonis, & quæsit bona gentis suæ, & placuit illis potestas ejus, & gloria ejus, omnibus diebus.

5 Et cum omni gloria sua accepit Ioppe in portum, & fecit introitus in multis maribus.

6 Et dilatavit fines gentis suæ, & obtinuit regionem.

7 Et congregavit captivos gentium multos, & dominatus est Gazæ, & Bethsuræ, & Ascalon, & abstulit immunditiam ex ea, & locavit qui resisteret ei.

2 Et unusquisque colebat terram suam cum pace : & terra sua dabat fructus suos : & ligna : can potum fructum suum.

3 Seniores in plateis se lebant omnes , & de bonis terre tractabant , & iuvenes iocubant se gloriam & stolas belli.

4 Et civitatibus habebat alimonias , & construebat eas ut essent vata munitionis , quoad usque nominatum est nomen gloriæ eius usque ad extremum terra.

5 Fecit pacem super terram , & latatus est Israël latitia magna.

6 Et sedit unusquisque sub vite sua , & sub ficulnea sua : & non erat qui eos terret.

7 Defecit impugnans eos super terram : reges contriti sunt in diebus illis.

8 Et confirmavit omnes humiles populi sui & legem exquisivit , & abstulit omnem iniquum & malum :

9 Sancta glorificavit , & multiplicavit vasa sanctorum.

10 Et auditum est Romæ quia defunctus esset Ionathas , & usque in Spatiatas : & contristati sunt valde.

11 Ut audierunt autem quod Simon frater eius factus esset summus sacerdos loco eius , & ipse obtineret omnem regionem , & civitates in ea :

12 Scripserunt ad eum in tabulis æreis , ut renovarent amicitias & societatem , quam fecerunt cum Iuda , & cum Ionatha fratribus eius.

13 Et hæc sunt in conspectu Ecclesiæ in Ierusalem. Et hoc exemplum epistolarum , quas Spartianus miserunt :

20 SPARTIANORVM Principes , & civitates , Simoni Sacerdoti magno , & senioribus , & sacerdotibus , & reliquo populo Iudæorum , fratribus , salutem.

21 Legati , qui missi sunt ad populum nostrum , nuntiaverunt nobis de vestra gloria , & honore , ac lætitia : & gavisi sumus in introitu eorum.

22 Et scriptimus quæ ab eis erant dicta in conciliis populi : sic : Numenius Antiochi , & Antipater Iasonis filius , legati Iudæorum , venerunt ad nos , renovantes nobiscum amicitiam pristinam.

23 Et placuit populo excipere viros gloriose , & ponere ex eorum sermonum eorum in segregatis populi libris , ut sit ad memoriam populo Spartianarum. Exemplum autem horum scriptimus Simoni magno sacerdoti.

24 Post hæc autem misit Simon Numenius Roman , habentem clypeum aureum magnum , pondo minarum mille , ad statuendam cum eis societatem. Cum autem audisset populus Romanus :

25 Seniores istos , dixerunt : Quam gratiarum actionem reddemus Simoni , & filiis eius ?

26 Restituit enim ipse fratres suos , & expugnavit inimicos Israël ab eis : & statuerunt ei libertatem , & descripterunt in tabulis æreis , & posuerunt in titulis in montibus suis.

27 Et hoc est exemplum scripturæ : OCTAVI decimum die mensis Julii , anno cente-

simo septuagesimo secundo , anno tertio sub Simone laetitia magna in A. aranel.

18 Ita conveni magno sacerdotum , & populi , & principum gentis , & senioribus regionis , nota facta sunt hæc : Quoniam , frequenter facta sunt prælia in regione nostra.

19 Si non autem Mathathias filius ex filiis Iarib , & fratres eius dederunt se pro iero , & restiterunt adversarius gentis suæ , ut starent sancta ipsorum , & lex : & gloria magna glorificaverunt gentem suam.

20 Et congregavit Iosabab gentem suam , & factus est illis sacerdos magnus , & appositus est ad populum suum.

21 Et voluerunt inimici eorum calcare , & atterere regionem ipsorum , & extendere manus in sancta eorum.

22 Tunc restitit Simon , & pugnavit pro gente sua , & erogavit pecunias multas , & armavit viros virtutis gentis suæ , & dedit illis stipendia.

23 Et munivit civitates Iudææ , & Bethsuram , quæ erat in finibus Iudææ , ubi erant arma hostium antea : & posuit illic præsidium viros Iudæos.

24 Et Ioppen munivit , quæ erat ad mare , & Gazaram , quæ est in finibus Azoti , in qua hostes antea habitabant , & collocavit illic Iudæos , & quæ unque apud erant ad correptionem eorum , & posuit in eis.

25 Et vidit populus actum Simonis , & gloriam quam cogitabat facere genti suæ , & posuerunt eum ducem suum , & principem sacerdotum , eo quod ipse fecerat hæc omnia , & iustitiam , & fidem , quam conservavit genti suæ , & exquisivit omni modo exaltare populum suum.

26 Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius , ut tollereant gentes de regione ipsorum , & qui in civitate David erant in Ierusalem , in arce , de qua procedebant , & contaminabant omnia quæ in circuitu sanctorum sunt , & inferebant plagam magnam castitati :

27 Et collocavit in ea viros Iudæos ad tutamentum regionis , & civitatis , & exaltavit muros Ierusalem.

28 Et rex Demetrius statuit illi summum sacerdotium.

29 Secundum hæc fecit eum amicum suum , & glorificavit eum gloria magna.

30 Audivit enim quod appellati sunt Iudæi à Romanis amici , & socii , & fratres , & quia susceperunt legatos Simonis gloriose :

31 Et quia Iulæi , & sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducem suum , & summum sacerdotem in æternum , donec surgat propheta fidelis :

32 Et ut sit super eos dux , & ut cura esset illi pro sanctis , & ut constitueret præpositos super opera eorum , & super regionem , & super arma , & super præsidia :

33 Et cura sit illi de sanctis : & ut audiat ab omnibus , & scribantur in nomine eius omnes descriptiones in regione , & ut operiatur purpura , & auro :

34 Et ne liceat ulli ex populo , & ex sacerdotibus , intumescere aliquid horum , & contradicere his quæ ab eo dicuntur :

que convocare conventum in regione sine ipso: & vesti purpura, & ut fibula aurea.

45 Qui autem fecerit extra hæc, aut iterum fecerit aliquid eorum, reus erit.

46 Et complacuit omni populo statuere Simonem, & facere secundum verba ista.

47 Et suscepit Simon, & placuit ei ut summo sacerdotio fungeretur, & esset dux & princeps gentis Iudæorum, & sacerdotum, & præfessus omnibus.

48 Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis æreis, & ponere eas in peribolo sanctorum, in loco celebri:

49 Exemplum autem eorum ponere in chartario, ut habeat Simon, & filii eius.

C A P V T X V.

Antiochus Demetrii filius litteras amicisiarum mittit ad Simonem: Romani fœderatos sibi Iudæos ceteris nationibus per litteras commendant: Antiochus dum Tryphonem insequitur, missum à Simone militem auxilium recusat, mittitque ad eum Athenobium qui multa tamquam debita reposcat: & Simonis responso accepto, constituit adversus eum Lendebaum ducem exercitus, ipse vero Tryphonem persequitur.

1 **E**T misit rex Antiochus filius Demetrii epistolas ab insulis maris Simoni sacerdoti, & principi gentis Iudæorum, & universæ genti:

2 Et erant continentes hunc modum: **R E X** Antiochus Simoni sacerdoti magno, & genti Iudæorum, salutem.

3 Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum, volo autem vindicare regnum, & restituere illud sicut erat antea: & electam feci multitudinem exercitus, & feci naves bellicas.

4 Volo autem procedere per regionem, ut ulciscar in eos, qui corruerunt regionem nostram, & qui desolaverunt civitates multas in regno meo.

5 Nunc ego statuo tibi omnes oblationes, quas remiserunt tibi ante me omnes reges, & quæ umque alia dona remiserunt tibi:

6 Et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua:

7 Ierusalem autem sanctam esse, & liberam: & omnia arma quæ fabricata sunt, & præfidia quæ construxisti, quæ tenes, maneat tibi.

8 Et omne debitum regis, & quæ futura sunt regi, ex hoc & in totum tempus remittuntur tibi.

9 Cum autem obtinuerimus regnum nostrum glorificabimur te, & gentem tuam, & templum gloria magna, ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra.

10 Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum, & convenerunt ad eum omnes exercitus, ita ut pauci reliqui essent cum Triphone.

11 Et insecutus est eum Antiochus rex, & venit Doram fugiens per maritimam.

12 Sciebat enim quod congregata sunt mala in eum, & reliquit eum exercitus.

13 Et applicuit Antiochus super Doram cum centum viginti milibus virorum bellicarum, & octo millibus equis.

14 Et circumivit civitatem, & naves in mari accubuerunt: & vexabant civitatem à terra

& mari, & neminem sinebant ingredi vel egredi.

15 Venit autem Numenius, & qui cum eo fuerant, ab urbe Roma, habentes epistolas regibus & regionibus scriptas, in quibus continebantur hæc:

16 **L V C I V S** consul Romanorum Ptolemæo regi salutem.

17 Legati Iudæorum venerunt ad nos amici nostri: renovantes pristinam amicitiam & societatem, missi à Simone principe Sacerdotum, & populo Iudæorum.

18 Attulerunt autem & clypeum aureum mearum mille.

19 Placuit itaque nobis scribere regibus, & regionibus, ut non inferant illis mala, neque impugnent eos, & civitates eorum, & regiones eorum: & ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos.

20 Vitulum autem est nobis accipere ab eis clypeum.

21 Si qui ergo pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos, tradite eos Simoni principi sacerdotum, ut vindicet in eos secundum legem suam.

22 Hæc eadem scripta sunt Demetrio regi, & Attalo, & Ariarathi, & Arsaci,

23 Et in omnes regiones: & Lampaco, & Spartatis, & in Delum, & in Myndum, & in Sicyonem, & in Cariam, & in Samum, & in Pamphyliam, & in Lyciam, & in Alicarnassum, & in Coos, & in Siden, & in Aradon, & in Rhodum, & in Phaselidem, & in Gorynam, & Gnidum, & Cyprium, & Cyrenen.

24 Exemplum autem eorum scripserunt Simoni principi sacerdotum, & populo Iudæorum.

25 Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundo, admovent ei semper manus, & machinas faciens: & conclusit Tryphonem, ne procederet.

26 Et misit ad eum Simon duo millia virorum electorum in auxilium, & argentum, & aurum, & vasa copiosa:

27 Et noluit ea accipere, sed rupit omnia, quæ pactus est cum eo antea, & alienavit se ab eo.

28 Et misit ad eum Athenobium unum de amicis suis, ut tractaret cum ipso, dicens: Vos tenetis Ioppen, & Gazaram, & arcem quæ est in Ierusalem, civitates regni mei:

29 Fines eorum desolatis, & fecistis plagam magnam in terra, & dominati estis per loca multa in regno meo.

30 Nunc ergo tradite civitates, quas occupastis; & mittere locorum in quibus dominati estis extra fines Iudææ.

31 Sin autem, dæ pro illis quingenta talenta argenti, exterminii, quod exterminastis, & civitatum civitatum alia talenta quingenta: sin autem veneritis, & expugnavimus vos.

32 Et venit Athenobius amicus regis in Ierusalem, & vidit gloriam Simonis, & claritatem in auro & argento, & copiam tantam copiosam: & oblituit: & tenuit ea verba Regis.

33 Et respondit ei Simon, & dixit ei: Neque illud, & neque illud, sed quod vultis, & quod

aliena detinuerunt : sed hereditatem patrum nostrorum , quæ iniuste ab inimicis nostris aliquo tempore possidetur.

34 Nos vero tempus habentes , vindicemus hereditatem patrum nostrorum.

35 Nam de Ioppe , & Gazara quæ expulsi sunt , ipsi faciebant in populo plagam magnam , & in regione nostra : horum datus talenta centum. Et non respondit ei aliter nobis verbum.

36 Reversus autem cum ira ad regem , renuntiavit ei verba ista : & gloriam Simonis , & universa quæ vidit : & iratus est rex ira magna.

37 Tryphon autem fugit navi in Orthostada.

38 Et constituit rex Cendebæum ducem maritimum : & exercitum pedum , & equitum dedit illi.

39 Et mandavit illi movere castra contra faciem Iudææ : & mandavit ei ædificare Gidorem , & obstruere portas civitatis , & debellare populum. Rex autem persequetur Tryphonem.

40 Et pervenit Cendebæus Iamniam , & cepit irritare plebem , & conculcare Iudæam , & capivitate populum , & interficere , & ædificare Gidorem.

41 Et collocavit illic equites , & exercitum , ut egressi perambulant viam Iudææ , sicut constituit ei rex.

CAPVT XVI.

Simon senex misit exercitum suum cum filiis suis Iuda & Iohanne adversus Cendebæum : quo devicto, Ptolemæus pater Simonis dominandi ambitione inflammatus, accessit convivio sacerumque filios Mathathiam & Iudam dolo interfecit, ut ita Iudæa provincias obtineret : porro quos ad Iohannem dolo interimendum miserat, sunt ab illo interfeciti, & Iohannes patri in summo sacerdotio successit.

1 Et ascendit Iohannes de Gazaris , & nuntiavit Simoni patri suo quæ fecit Cendebæus in populo ipsorum.

2 Et vocavit Simon duos filios seniores : Iuda , & Iohannem , & ait illis : Ego , & fratres mei , & domus patris mei , expugnavi hostes Israël ab adolescentia usque in hunc diem : & prosperatum est in manibus nostris liberare Israel aliquoties.

3 Nunc autem senex , sed esto e loco meo , & fratres mei . & egressi pugitare pro gente postquam auxilium vero de celo vobiscum sit.

4 Et elegit de regione viginti millia virorum belligantium , & equites , & profecti sunt ad Cendebæum ; & dormierunt in Modin.

5 Et surrexerunt mane , & abierunt in campum : & ecce exercitus copiosus in obviam illis pedum , & equitum , & fluvius torrentis erat in medium ipsorum.

6 Et ad novis castra contra faciem eorum ipse : & populus eius , & vidit populum trepidantem a transfretanum torrentem , & transfretavit primus , & viderunt eum viri , & transierunt post eum.

7 Et divisit populum , & equites in medio pedum : erat autem equitatus adversario- rum copiosus nimis.

8 Et exclamaverunt facistubis , & in fa-

gam conversus est Cendebæus , & castra eius : & ceciderunt ex eis multi vulnerati : residui autem in nationem fugerunt.

9 Tunc vulneratus est Iudas frater Iohannis : Iohannes autem infirmus est eo , donec venit Cedronem , quatenus ædificavit :

10 Et fugerunt usque ad iherosolimam : & erant in agris Azot , & succendit eas ignis . Interfecerunt ex illis duo milia virorum , & reversus est in Iudæam in pace.

11 Et Ptolemæus filius Abobi constitutus erat dux in campo Iericho , & habebat argentum & aurum multum.

12 Erat enim gener suus ei sacerdotis.

13 Et exaltatum est cor eius , & volebat obtinere regionem , & cogitabat dolum adversus Simonem & filios eius , ut tollerent eos.

14 Simon autem perambulans civitates quæ erant in regione Iudææ , & sollicitudinem gerens earum , descendit in Iericho ipse , & Mathathias filius eius , & Iudas , anno centesimo septuagesimo septimo , mense undecimo : hic est mensis Sabañ.

15 Et suscepit eos filius Abobi in univerticulam , quæ vocatur Doch , cum dolo , quam ædificavit : & fecit eis convivium magnum , & abscondit illic viros.

16 Et cum inebriatus esset Simon , & filii eius , surrexit Ptolemæus cum suis , & sumptum arma sua , & intraverunt in convivium : & occiderunt eum , & duos filios eius , & quosdam pueros eius.

17 Et fecit deceptionem magnam in Israël , & reddidit mala pro bonis.

18 Et scripsit hæc Ptolemæus , & misit regi ut mitteret ei exercitum & auxilium , & traderet ei regionem , & civitates eorum , & tributa.

19 Et misit alios in Gazaram tollere Iohannem , & tribunis misit epistolas , ut venirent ad se , & daret eis argentum & aurum , & dona.

20 Ut alios misit occupare Ierusalem , & montem templi.

21 Et præcurrens quidam , nuntiavit Iohanni in Gazara , quia perierat pater eius , & fratres eius , & quia misit te quoque interfici.

22 Ut audiit autem , vehementer expavit : & comprehendit viros qui venerant perdere eum , & occidit eos : cognovit enim quia quærebant eum perdere.

23 Et cetera sermonum Iohannis , & bellorum eius , & bonarum virtutum , quibus fortiter gessit , & ædificii murorum quos extruxit , & rerum gestarum eius :

24 Ecce hæc scripta sunt in libro dierum sacerdotum eius , ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

LIBER SECVNDVS MACHABÆORVM.

CAPVT PRIMVM.

Iudæi habitantes Ierosolymis sciunt Iudeis in Aegyptum emigrantibus materiam dandi de ac suorum iura in Perside commiserat , & quia dea agentes , & huiusmodi ut celebrarent diem festum , & diem illi igitur post reductionem exierunt :

reperit rei novatur hic Iudaea, & oratio
Nehemias.

I FRATRES, qui sunt per
Aegyptum Iudaeis, saltem dicunt
fratres, qui sunt in Ierolymis,
Iudaei, & qui in regione Iudae, & pacem
habent.

2 Benefaciat vobis Deus, & meminerit
testamenti sui, quod locutus est ad Abra-
ham, & Isaac, & Iacob, servorum suorum
Iacobum:

3 Et det vobis cor omnibus, ut colatis
eum, & faciatis eius voluntatem, corde
magno, & animo volenti.

4 Adaperat cor vestrum in lege sua, &
in praeceptis suis, & faciat pacem.

5 Exaudiat orationes vestras & reconcilie-
tur vobis, nec vos deserat in tempore malo.

6 Et nunc hic sumus orantes pro vobis.

7 Regnante Dementio, anno centesimo
sexagesimo nono, nos Iudaei scripsimus
vobis in tribulatione, & impetu, qui su-
pervenit nobis in istis annis, ex quo recel-
sit Iason a sancta terra, & a regno.

8 Portam succenderunt, & effuderunt
sanguinem innocentem & oravimus ad Do-
minum, & exauditi sumus, & obtulimus
sacrificium, & simulaginem, & accendimus
lucernas, & propolumus panes.

9 Et nunc frequentate dies scenopegiae
mensis Cassii.

10 Anno centesimo octogesimo octavo,
populus, qui est Ierolymis, & in Iudaea,
Senatusque & Iudas, Aristobolo magistro
Ptolemæ regis, qui est de genere christo-
rum sacerdotum, & his, qui in Aegypto
sunt, Iudaeis, salutem & sanctitatem.

11 De magnis periculis à Deo liberati,
magnifice gratias agimus ipsi, utpote qui
adversus talem regem dimicavimus.

12 Ipse enim ebullire fecit de Perside
eos, qui pugnaverunt contra nos, & san-
ctam civitatem.

13 Nam cum in Perside esset dux ipse, &
cum ipso imensus exercitus, cecidit in
templo Nanæ, consilio decipiens sacerdo-
tem Nanæ.

14 Et cum ea habitaturus venit ad
locum Antiochus, & amici eius, & ut acci-
peret pecunias multas donis nomine.

15 Cumque proposuissent eam sacerdotes
Nanæ, & ipse cum paucis ingressus esset
intra ambitum sancti claustrum templum,

16 Cum intrasset Antiochus: apertoque
oculo aditu templi, mittentes lapides
percusserunt ducem & eos qui cum eo
erant, & diviserunt membrum, & capiti-
bus in putatis foras proiecerunt.

17 Per omnia benedictus Deus, qui tra-
didit in propositum.

18 Facti igitur quinta & vigesima die
mensis Cassii purificationem templi, ne-
cessarium duximus significare vobis: ut &
vos quoque agatis diem scenopegiae, &
diem quoque qui datus est quando Nehemias
& sancto templo & altari obtulit sacrificia.

19 Nam cum in Persidem ducerentur pa-
tres nostri, sacerdotes, qui tunc cultores
Dei erant, acceptum ignem de altari oculi-
te absconderunt in valle, ubi erat puerus

altus & siccus: & in eo conmutati sunt eum,
ita ut omnibus ignotus esset locus.

20 Cum autem praevenissent annus illi, &
placuit Deo ut mitteretur Nehemias à rege
Persidis: nepotes sacerdotum illorum, qui
absconderant, multi ad requirendum ignem:
& sicut narraverunt nobis, non invenerunt
ignem, sed aquam crassam.

21 Et iussit eos haurire, & afferre sibi &
sacrificia, quæ in posita erant, iussit sacer-
dos Nehemias alpergi ipsa aqua & ligna, &
quæ erant superposita.

22 Vixque hoc factum est, & tempus affuit,
quo sol refulsit, qui prius erat in nubilo,
accensus est ignis magnus, ita ut omnes
mirarentur.

23 Orationem autem faciebant omnes sa-
cerdotes, dum consummaretur sacrificium,
Ionatha inchoante, ceteris autem respon-
dentibus.

24 Et Nehemias erat oratio hunc habens
modum: DOMINE Deus omnium crea-
tor, terribilis & fortis, & iustus & mise-
ricors, qui solus es bonus rex.

25 Solus praestans, solus iustus, & om-
nipotens & æternus, qui liberas Israel de
omni malo, qui tecisti patres electos, &
sanctificasti eos:

26 Accipe sacrificium pro universo popu-
lo tuo Israël, & custodi partem tuam, &
sanctifica.

27 Congrega dispersionem nostram, li-
bera eos qui servant Gentibus, & con-
temptos & abominatos respice: ut sciant
Gentes quia tu es Deus noster.

28 Afflige opprimentes nos, & contume-
liam facientes in superbia.

29 Constituere populum tuum in loco san-
cto tuo, sicut dixit Moyses.

30 Sacerdotes autem psallebant hanc nos,
usquequo consumptum esset sacrificium.

31 Cum autem consumptum esset sacrifi-
cium, ex residua aqua Nehemias iussit la-
pides maiores perfundi.

32 Quod ut factum est, ex eis flamma
accensa est: sed ex lumine, quod refulsit
ab altari, consumpta est.

33 Ut vero manifestata est res, renuntia-
tum est regi Persarum, quod in loco, in
quo ignem absconderant hi qui transfati
fuerant sacerdotes, aqua apparuit: de qua
Nehemias, & qui cum eo erant purifica-
verunt sacrificia.

34 Considerans autem rex, & rem dili-
genter examinans, fecit ei templum, ut
probaret quod factum erat.

35 Et cum probasset, sacerdotibus dona-
vit multa bona, & alia atque alia munera,
& accipiens manu sua, tribuebat eis.

36 Appellavit autem Nehemias hunc lo-
cum Nephthar, quod interpretatur purifi-
catio. Vocatur autem apud plures Nephthi.

C A P V T II

*Jeremias sub Babilonicam captivitatem tradito
transiit per montem ignem & lege Dei, in monte ad
quem a certis diebus vidit terram promissa-
m, absconderunt eum & eum, arcam & altare in-
terfectum in valle & ipse ad populi reditum ex capti-
vitate Babilonis quodam die & Salomon & pa-
tribus hinc & inde: de salute Iuda Machabeis &*

† Deut.
30. 3.
5
Inf. 2.
18.

fratrum ejus, de quo quinque Iasonis volumina in
xnum hunc librum contrahuntur.

1 Invenitur autem in descriptionibus Ie-
remie prophete, quod iussit eos ignem
accipere qui transmigrauerant: ut signifi-
candum est, & ut mandavit transmigrare.

2 Et dedit illis legem ne obliviscerentur
praecepta Domini, & ut non exerrarent
mentibus videntes simulachra aurea & ar-
gentea, & ornamenta eorum.

3 Et alia huiusmodi dicens, hortabatur
ne legem amoverent à corde suo.

4 Erat autem in ipsa scriptura, quomodo
tabernaculum & arcam iussit propheta di-
vino responso ad se facto comitari secum,
† Deut. 34. 1. usquequo exiit in montem: † in quo Moy-
ses ascendit, & vidit Dei hereditatem.

5 Et veniens ibi Ieremias invenit locum
speluncæ: & tabernaculum, & arcam, &
altare incensi intulit illuc, & ostium ob-
struxit.

6 Et accesserunt quidam simul: qui se-
quebantur, ut notarent sibi locum: & non
potuerunt invenire.

7 Ut autem cognovit Ieremias, culpans
illos, dixit: Quod ignotus erit locus, do-
nec congreget Deus congregationem po-
puli, & propitius fiat.

8 Et tunc Dominus ostendet hæc, & ap-
parebit majestas Domini, & nubes erit si-
cut & Moyse manifestabatur, & † sicut cum
Salomon petiit ut locus sanctificaretur ma-
gno Deo, manifestabat hæc.

9 Magnifice enim sapientiam tractabat:
& ut sapientiam habens, obtulit sacrificium
dedicationis & consummationis templi.

10 Sicut & Moyse orabat ad Dominum,
& descendit ignis de cælo, & consumpsit
holocaustum, sic † & Salomon oravit, &
† 2. descendit ignis de cælo, & consumpsit ho-
† Par. 7. 1. lococaustum.

11 Et dixit Moyse † eo quod non sit
comestum quod erat pro peccato, consum-
ptum est.

12 Similiter & Salomon octo diebus ce-
lebravit dedicationem.

13 Inferebantur autem in descriptionibus
& commentariis Nehemie hæc eadem: &
ut construens Bibliothecam congregavit
de regionibus libros, & Prophetarum, &
David, & epistolas regum, & de do-
nariis.

14 Similiter autem & Iudas ea, quæ de-
ciderant per bellum, quod nobis acciderat,
congregavit omnia: & sunt apud nos.

15 Si ergo desideratis hæc, mittite qui
perferant vobis.

16 Acturi itaque purificationem scripsi-
mus vobis: bene ergo facietis, si egeritis
hos dies.

17 Deus autem qui liberavit populum
suum, & reddidit hereditatem omnibus,
& regnum, & sacerdotium, & sa-
† Deut. 30. 3. 5. crificati-
onem,

18 † Sicut promisit in lege, speramus
quod cito nostri miserebitur: & congrega-
bit de sub cælo in locum sanctum.

19 Eripuit enim nos de magnis periculis,
& locum purgavit.

20 De Iuda vero Machabæo, & fratribus

ejus, & de templi magni purificatione, &
de aræ dedicatione.

21 Sed & de præliis, quæ pertinent ad
Antiochum Nobilem & filium ejus Eupa-
torem;

22 Et de illuminationibus quæ de cælo
factæ sunt ad eos, qui pro Iudæis fortiter
fecerunt, ita ut universam regionem, cum
pauci essent, vindicarent, & barbaram
multitudinem fugarent,

23 Et famosissimum in toto orbe tem-
plum recuperarent, & civitatem liberarent,
& leges, quæ abolitæ erant, restituerentur,
Domino cum omni tranquillitate propitio
facto illis;

24 Itemque ab Iasone Cyreneo quinque
libris comprehensa, tentavimus nos uno vo-
lumine breviter.

25 Considerantes enim multitudinem li-
brorum, & difficultatem volentibus aggre-
di narrationes historiarum propter multi-
tudinem rerum,

26 Curavimus volentibus quidem legere,
ut esset animi oblectatio: studiosis vero, ut
facilius possint memoriz commendare: om-
nibus autem legentibus utilitas conferatur.

27 Et nobis quidem ipsis, qui hoc opus
breviandi causa suscepimus, non facilem
laborem, immo vero negotium plenum vi-
giliarum & sudoris assumpimus,

28 Sicut hi qui præparant convivium, &
quærent aliorum voluntati parere propter
multorum gratiam, libenter laborem susti-
nemus.

29 Veritatem quidem de singulis, aucto-
ribus concedentes, ipsi autem secundum
datam formam brevitati studentes.

30 Sicut enim novæ domus architecto
de universa structura curandum est: ei vero
qui pingere curat, quæ apta sunt ad orna-
tum exquirenda sunt: ita æstimandum est
& in nobis.

31 Etenim intellectum colligere, & or-
dinare sermonem, & curiosius partes sin-
gulas quasque disquirere, historiz con-
gruit auctori:

32 Brevitatem vero dictionis sectari, &
executiones rerum vitare, brevianti conce-
dendum est.

33 Hinc ergo narrationem incipiemus: de
præfatione tantum dixisse sufficiat, nullum
etenim est ante historiam effluere, in ipsa
autem historia succingi.

C A P V T I I I.

Simon templi præpositus thesauros ejus Apol-
onio duci prodidit: ad quos rapiendus missus à rege
Heliodorus, post fusas Iudæorum orationes, à Dio
percutitur sed Onia pontificis sacrificio ac preci-
bus liberatur, acisq; Deo & Onia Gratiis, nar-
rat regi ac ceteris omnibus Dei magnalia.

1 ¶ Gitur cum sancta civitas habitaretur in
omni pace, leges etiam adhuc optime
custodirentur, propter Onia pontificis pie-
tatem, & animos odio habentes mala,

2 Fiebat ut & ipsi reges & principes lo-
cum summo honore dignum dicerent, &
templum maximis muneribus illustrarent;

3 Ita ut Seleucus Asia rex de redditibus
suis præstaret omnes sumptus ad ministre-
rium sacrificiorum pertinentes.

¶ Simon

4 Simon autem de tribu Benjamin præpositus templi constitutus, contendebat, obfistente sibi principe sacerdotum, iniquum aliquid in civitate moliri.

5 Sed cum vincere Oniam non posset, venit ad Apollonium Tharsæ filium, qui eo tempore erat dux Coelestis, & Phoenicis:

6 Et nuntiavit ei, pecuniis innumerabilibus plenum esse ærarium Ierosolymis, & communes copias imensas esse, quæ non pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub potestate regis cadere unversa.

7 Cumque retulisset ad regem Apollonius de pecuniis quæ delatæ erant, ille accitum Heliodorum, qui erat super negotia ejus, misit cum mandatis, ut prædictam pecuniam transportaret.

8 Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Coelestiam & Phoenicem civitates esset peragraturus, re vera autem regis propositum perfecturus.

9 Sed, cum venisset Ierosolymam, & benigne à summo sacerdote in civitate esset exceptus, narravit de dato indicio pecuniarum: & , cuius rei gratia adesset, aperuit: interrogabat autem, si verè hæc ita essent.

10 Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hæc, & victualia viduarum & pupillorum:

11 Quæ iam verè esse Hircani Tobiz viri valde eminentis, in his quæ detulerat impius Simon: universa autem argenti talenta esse quadringenta, & auri ducenta.

12 Decipi verò eos, qui credidissent loco & templo, quod per universum mundum honoratur, pro sui veneratione & sanctificatione omnino impossibile esse.

13 At ille pro his quæ habebat in mandatis à rege, dicebat omni genere regi ea esse deferenda.

14 Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Non modica verò per universam civitatem erat trepidatio.

15 Sacerdotes autem ante altare cum floribus sacerdotalibus jactaverunt se, & invocabant de cælo eum, qui de depositis legem posuit, ut his, qui deposuerant ea, salva custodiret.

16 Iam verò qui videbat summi sacerdotis vultum, mente vulnerabatur: facies enim & color immutatus, declarabat internum animi dolorem.

17 Circumfusa enim erat necessitas quædam viro, & horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis ejus effulgebat.

18 Alii enim gregatim de domibus confluxebant, publica supplicatione obsecrantes, pro eo quod in contemptum locus esset venturus.

19 Accinctæque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluxebant: sed & virgines, quæ conclusæ erant, procuriebant ad Oniam, aliz autem ad muros, quædam vero per fenestras aspiciebant:

20 Universe autem protendentes manus in cælum deprecabantur.

21 Erat enim misera commissa multitudi-

nis, & magni sacerdotis in agone constituti expectatio.

22 Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum, ut credita sibi his qui crediderant, cum omni integritate conservarentur.

23 Heliodorus autem, quod decreverat, perficiebat, eodem loco ipse cum satellitibus circa ærarium præsens.

24 Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensionis evidentiam, ita ut omnes, qui a se fuerant parere ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionem & formidinem converterentur.

25 Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens scissorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit; qui autem ei sedebat, videbatur armis habere aurea.

26 Alii etiam apparuerunt duo juvenes virtute decori, optimi gloria, speciosique amictu: qui circumsteterunt eum, & ex utraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes.

27 Subiit autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusus rapuerunt, atque in sella gestatoria positum ejecerunt.

28 Ecce is, qui cum multis cursoribus & satellitibus prædictum ingressus est ærarium, portabatur nullo sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita virtute:

29 Et ille quidem per divinam virtutem jacebat mutus, atque omni spe & salute privatus.

30 Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat locum suum: & templum quod paulò ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino, gaudio & lætitia impletum est.

31 Tunc verò ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum, ut vitam donaret ei, qui in supremo spiritu erat constitutus.

32 Considerans autem summus sacerdos, ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ex Iudæis circa Heliodorum confirmatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem.

33 Cumque summus sacerdos exoraret, iidem juvenes eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt: Oniz sacerdoti gratias age: nam propter eum Dominus tibi vitam donavit.

34 Tu autem à Deo flagellatus, nuntia omnibus magnalia Dei, & potestatem. Et his dictis, non comparuerunt.

35 Heliodorus autem, hostia Deo oblata, & votis magnis promissis ei, qui vivere illi concessit, & Oniz gratias agens, recepto exercitu, repedabat ad regem.

36 Testabatur autem omnibus ea quæ sub oculis suis viderat opera magni Dei.

37 Cum autem rex interrogasset Heliodorum, quis esset apud adhuc semel Ierosolymam missi, ait:

38 Si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies: si tamen evaserit: eo quod in loco sit verè Dei quædam virtus.

39 Nam ipse, qui habet in cælis habitationem, visitator & adjutor est loci illius.

& venientes ad male faciendum percutit, ac perdit.

40 Igitur de Heliodoro, & ararii custodia ita res se habet.

C A P V T I V.

Onias ab Simonis detractionibus ad Seleucum concessis: cuius pontificatum ambiens frater ejus Iason promissis regi plurima talenta, acceptoque pontificatu omnem Dei cultum pervertit: quem pontificatu privari curat Menelaus, plura regi talenta pollicitus: cui promissa non praestanti succedit frater ipseus Lyfimachus: Onias cum Menelaum de sacrolegio argueret, illius suasu ab Andronico perimitur; propter quod iussu Antiochi in eodem loco Andronicus interimitur: Lyfimacho à populo oppresso, Menelaus apud regem accusatus, intercedentibus donis absolvitur, occisis innocentibus ejus accusatoribus.

1 Simon autem praedictis pecuniarum & patriae delator, male loquebatur de Onia, tanquam ipse Heliodorum instigasset ad hæc, & ipse fuisset incentor malorum:

2 Provisoremque civitatis ac defensorem gentis suæ, & æmulatorem legis Dei, audebat insidiatorem regni dicere.

3 Sed, cum inimicitiae in tantum procederent, ut etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent:

4 Considerans Onias periculum contentionis, & Apollonium insanire, utpotè ducem Cœlesyriæ & Phœnicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contulit,

5 Non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universæ multitudinis considerans.

6 Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare à stultitia sua.

7 Sed post Seleuci vitæ excessum, cum suscepisset regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambiebat Iason frater Oniæ summum sacerdotium:

8 Adito rege, promittens ei argenti talenta trecenta sexaginta, & ex redditibus aliis talenta octoginta,

9 Super hæc promittebat & alia centum quinquaginta, si potestati ejus concederetur gymnasium & ephebiæ sibi constitueret, & eos, qui in Ierosolymis erant, Antiochenos scribere.

10 Quod cum rex annuisset, & obtinuisset principatum, statim ad gentilem ritum, contribules suos transferre coepit:

11 Et amotis his, quæ humanitatis causa Judæis à regibus fuerant constituta, per Joannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia & societate functus est legatione legitima, civium jura destituens, prava instituta sanciebat.

12 Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere, & optimos quosque epheborum in lupanaribus ponere.

13 Erat autem hoc non initium, sed incrementum quoddam, & profectus gentilis & alienigenæ conversationis, propter impii & non sacerdotis Iasonis nefarium & inauditum scelus:

14 Ita ut sacerdotes jam non circa altaris officia dediti essent, sed contempto templo, & sacrificiis neglectis festinarent parare cipes

fieri palæstræ, & præbitionis ejus injustæ, & in exercitiis disci.

15 Et patrios quidem honores nihil habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur.

16 Quarum gratia periculosa eos contentio habebat, & eorum instituta æmulabantur, ac per omnia his consimiles esse cupiebant, quos hostes & peremptores habuerant.

17 In leges enim divinas impie agere impune non cedit: sed hoc tempus sequens declarabit.

18 Cum autem quinquennalis agon Tyri celebraretur, & rex præsens esset,

19 Misit Iason facinorosus, ab Ierosolymis viros peccatores portantes argenti didrachmas trecentas in sacrificium Herculis; quas postulaverunt hi qui asportaverant ne in sacrificiis erogarentur, quia non oporteret, sed in alios sumptus eas deputari.

20 Sed hæc oblatæ sunt quidem ab eo, qui miserat, in sacrificium Herculis: propter præsentem autem datæ sunt in fabricam navium triremium.

21 Misso autem in Ægyptum Apollonio Mnesthei filio, propter primates Ptolemæi Philometoris regis, cum cognovisset Antiochus alienum se à negotiis regni effectum, propriis utilitatibus consulens, profectus inde venit Ioppen, & inde Ierosolymam.

22 Et magnifice ab Iasone & civitate susceptus, cum facularum luminibus & laudibus ingressus est: & inde in Phœnicem exercitum convertit.

23 Et post triennii tempus misit Iason Menelaum, supradicti Simonis fratrem, portantem pecunias regi, & de negotiis necessariis responsa perlaturum.

24 Arille commendatus regi, cum magnificasset faciem potestatis ejus, in semetipsum retorfit summum sacerdotium, superponens Iasoni talenta argenti trecenta.

25 Acceptisque à rege mandatis, venit, nihil quidem habens dignum sacerdotio; animos verò crudelis tyranni, & feræ beluæ iram gerens.

26 Et Iason quidem, qui proprium fratrem captivaverat, ipse deceptus profugus in Ammanitem expulsus est regionem.

27 Menelaus autem principatum quidem obrinuit: de pecuniis verò regi promissis, nihil agebat, cum exactionem faceret Sosistratus, qui arci erat præpositus:

28 (Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat) quam ob causam utrique ad regem sunt evocati.

29 Et Menelaus amotus est à sacerdotio, succedente Lyfimacho fratre suo: Sosistratus autem prælatus est Cypriis.

30 Et cum hæc agerentur, contigit, Tharsenses & Mallotas seditionem movere, eo quod Antiochidi regis concubinæ dono essent dati.

31 Festinanter itaque rex venit sedare illos, relicto suffecto uno ex comitibus suis Andronico.

32 Ratus autem Menelaus accepisse se tempus opportunum, aurea quædam vasa à templo furatus donavit Andronico, & alia vendiderat Tyri, & per vicinas civitates.

33 Quod

33 Quod cum certissime cognovisset Onias, arguebat eum, ipse in loco into se continens Antiochiæ iecus Daphnem.

34 Unde Menelaus accedens ad Andronicum, rogabat ut Oniam interficeret. Qui cum venisset ad Oniam, & datis dextris cum iurejurando (quamvis esset ei suspectus) suavisset de asylo procedere, statim eum peremit, non veritus iustitiam.

35 Ob quam causam non solum Iudæi, sed aliz quoque nationes indignabantur, & moleste ferebant de nece tanti viri injusta.

36 Sed regressum regem de Ciliciæ locis, adierunt Iudæi apud Antiochiam, simul & Græci, conquærentes de iniqua nece Oniæ.

37 Contristatus itaque animo Antiochus propter Oniam, & flexus ad misericordiam, lacrymas fudit, recordatus defuncti sobrietatem, & modestiam.

38 Accensilque animis, Andronicum purpura exutum per totam civitatem jubet circumduci: & in eodem loco, in quo in Oniam impietatem commiserat: sacrilegum vita privari, Domino illi condignam retribuente pœnam.

39 Multis autem sacrilegiis in templo à Lyfimacho commissis Menelai consilio, & divulgata fama, congregata est multitudo adversum Lyfimachum, multo jam auro exportato.

40 Turbis autem insurgentibus, & animis ira repletis, Lyfimachus armatis fere tribus millibus iniquis manibus uti cœpit, duce quodam tyranno, ætate pariter & dementia provecto.

41 Sed, ut intellexerunt conatum Lyfimachi, alii lapides, alii fustes validos arripuerunt: quidam vero cinerem in Lyfimachum jecere.

42 Et multi quidem vulnerati, quidam autem & prostrati, omnes vero in fugam conversi sunt: ipsum etiam sacrilegum secus ætarium interfecerunt.

43 De his ergo cœpit iudicium adversus Menelaum agitari.

44 Et cum venisset rex Tyrum, ad ipsum negotium detulerunt missi tres viri à senioribus.

45 Et cum superaretur Menelaus promisit Ptolemæo multas pecunias dare ad suadendum regi.

46 Itaque Ptolemæus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit, & deduxit à sententia:

47 Et Menelaum quidem universæ malitiæ reum criminibus absolvit: miseros autem, qui etiam si apud Scythas causam dixissent, innocentes judicarentur, hos morte damnavit.

48 Cito ergo injustam pœnam dederunt, qui pro civitate, & populo, & sacris vasis, causam persecuti sunt.

49 Quam ob rem Tyrii quoque indignati, erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt.

50 Menelaus autem, propter eorum, qui in potentia erant, avaritiam, permanebat in potestate, crescens in malitia ad insidias civium.

Armatis exercitus, ipsorumque congressiones Ierosolymis in aere quadraginta diebus conspicuntur: Iason Ierusalem invadens, & cives crudeliter trucidans, apud externos misere moritur: Antiochus, innumeris in Ierusalem trucidatis, vindictæ venundatis, templum spoliis: & discedens, relinquit crudeliter præpositos qui populum affligant: Iudas vero Machabæus cum suis in desertum locum fecisset.

1 Eodem tempore Antiochus secundam Eprofectionem paravit in Ægyptum.

2 Contigit autem per universam Ierosolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aëra equites discurrentes, auratas stolas habentes, & hastis, quasi cohortes, armatos.

3 Et cursus equorum per ordines digestos, & congressiones fieri cominus, & scutorum motus, & galeatorum multitudinem gladiis districtis, telorum iactus, & aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum.

4 Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti.

5 Sed cum falsus rumor exisset, tamquam vita excessisset Antiochus, assumptis Iason non minus mille viris, repente aggressus est civitatem: & civibus ad murum convolantibus ad ultimum apprehensa civitate, Menelaus fugit in arcem.

6 Iason vero non parcebat in cæde civibus suis, nec cogitabat prosperitatem adversum cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium & non civium se trophæa capturum.

7 Et principatum quidem non obtinuit, finem vero insidiarum suarum confusione accepit, & profugus iterum abiit in Ammaniten.

8 Ad ultimum, in exitium sui conclusus ab Areta Arabum tyranno, fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus, ut refuga legem & execrabilis, ut patriæ & civium hostis, in Ægyptum extrusus est:

9 Et qui multos de patria sua expulerat, peregre petiit, Lacedæmonas profectus, quasi pro cognatione ibi refugium habiturus:

10 Et qui insepultos multos abiecerat, ipse & illamentatus, & insepultus abjicitur, sepultura neque peregrina usus, neque patrio sepulchro participans.

11 His itaque gestis, suspicatus est rex societatem deserturos Iudæos: & ob hoc profectus ex Ægypto efferatis animis, civitatem quidem armis cepit.

12 Iussit autem militibus interficere, nec parcere occurrentibus, & per domos ascendentes trucidare.

13 Fiebant ergo cædes juvenum ac seniorum, & mulierum & natorum exterminia, virginumque & parvulorum neces.

14 Erant autem toto triduo octoginta millia interfecti, quadraginta millia vincti, non minus autem venundati.

15 Sed nec ista sufficiunt: ausus est etiam intrare templum universa terra sanctius, Menelaus ductore, qui legum & patriæ fuit proditor: